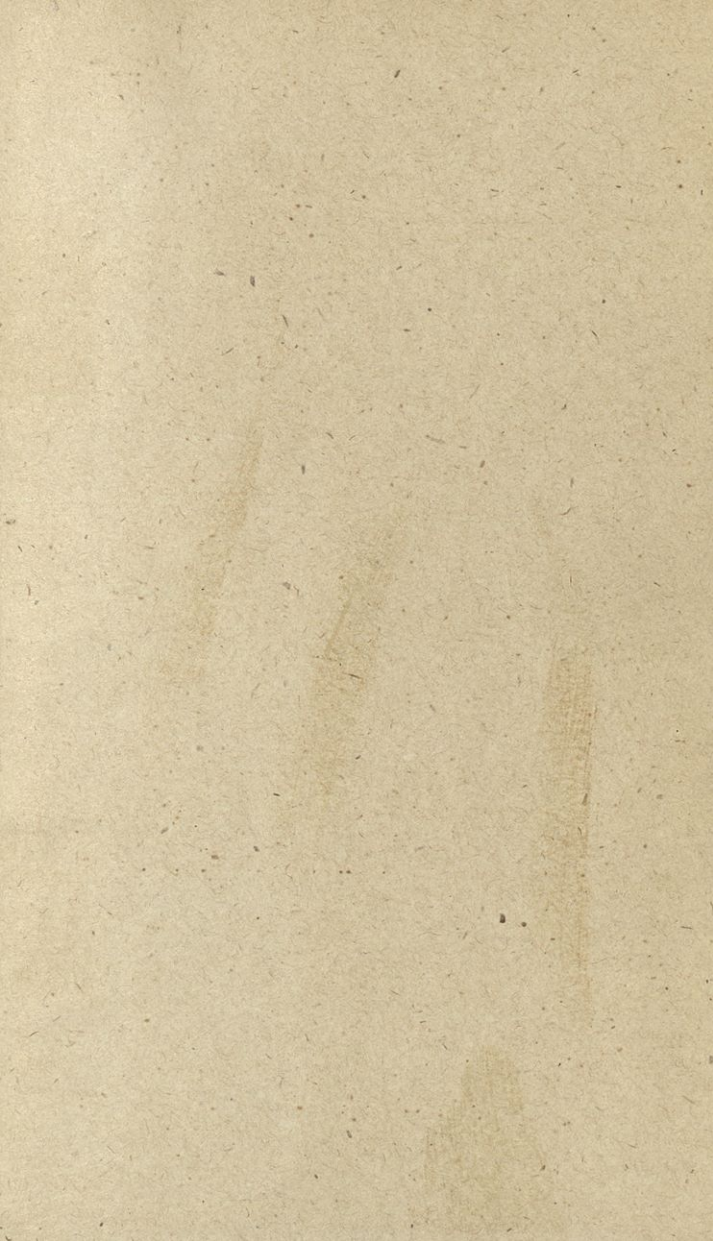
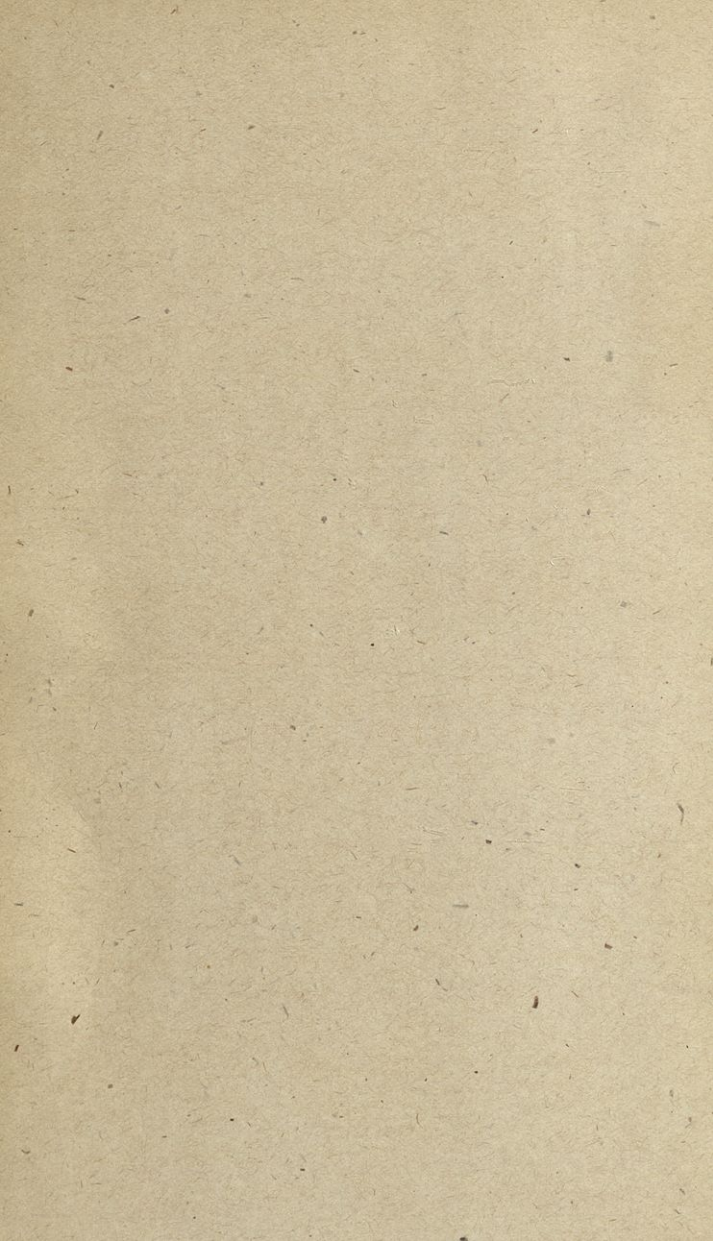

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

38950

J. F. COOPER

VOHUN

VOHUN

ROMAN

JOHN F. COOPER

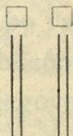
James Fenimore Cooper

The Spy

VOHUN

ROMAN

SPISAL I. F. COOPER

Leas Zehnort

V TRSTU 1907.

Tiskala in založila tiskarna „Edinost“.

38950

III A 38950 h

030030692

Predgovor.

Delo amerikanskega pisatelja je pričujoča povest in v Ameriki se vršé njeni dogodki. A postal je „VOHUN“ že davno skupna last vseh narodov, in da ga imamo navsezadnje enkrat tudi Slovenci, je gotovo le dobro in prav.

Naglašati vrednost „Vohuna“, je odveč. Njegovo najboljšo izpričevalo je njegova razširjenost po vsem kulturnem svetu in njegova priljubljenost še dandanes, ko je preteklo od njegovega rojstva že toliko desetletij in ko je svetovna književnost tako silno bogata.

Dragocena knjiga je „Vohun“ zlasti za zrelo mladino. In ker tej naši mladini nedostaja dobre domače duševne hrane, je treba, da jej jo nadomešča tuja književnost.

Naj se naslaja slovenska mladina na čistih lepotah „Vohuna“, naj se navdušuje za ideale, ki jih slavi ta povest, naj se razvnema mladim čitateljem ob tej knjigi najplemenitejše čustvo, ki je položeno v človeško dušo: ljubezen do domovine!

Ta želja nas je gnala, da smo dali na svetlo „Vohuna“.

Založništvo,

*

JAMES FENNIMORE COOPER (Kuper) se je narodil dne 17. septembra 1789 v Burlingtonu (New-Jersey, Severna Amerika). Študiral je pravo, vstopil potem v mornarico in bil tudi nekaj časa ameriški konzul v Lyonu na Francoskem. Vrnivši se od tam v domovino, se je nastanil trajno v Cooperstovnu (v njujorški državi), kjer je tudi umrl, 62 let star.

Napisal je Cooper dolgo vrsto povesti in romanov, deloma iz pomorskega, deloma iz življenja ameriških naselnikov in Indijancev in si pridobil z njimi svetovno slavo.

Za njegovo najboljšo delo velja „VOHUN“ (The Spy), čigar dejanje igra za časa vročih bojev Amerikancev za svobodo, ko so se otresli vsega tujega gospodstva in ustanovili danes tako močnejše „Združene ameriške države“.

Slovenski „Vohun“ je prosta prestava. Namenjenemu za najširše občinstvo, mu je bilo treba dati poljudne, lahko razumljive oblike. Imena v romanu so pisana deloma, kakor se izgovarjajo, deloma so prirejena za slovenski sluh.

*

PRVO POGlavJE.

Bilo je koncem leta 1780, ko je samcat popotnik jezdil po številnih zapadno čestrskih¹⁾ dolinicah.

Moker in mrzel, vedno hujši veter je pihal od vzhoda in naznanjal bližajočo se nevihto, od katere je bilo pričakovati, da bo, kakor po navadi, trajala več dni, in vajeno popotnikovo oko je zaman prodiralo večerni mrak, da bi zagledalo streho, kjer bi našel zavetje proti dežju, ki je že začel, in še kaj drugih ugodnosti.

A ničesar ni mogel zapaziti nego male, nevarne kočice nižjih stanov, s katerimi priti v dotiko se mu ni zdelo varno.

Zapadno-čestrska tla so bila postala, potem ko so zasedli Angleži otok in mesto Nju-Jork, nevtralna tla, na katerih sta se,

¹⁾ Povest igra v Nju-Jorku, čigar sosedni (obrežni) okraj se imenuje „Zapadni Čester“. A kar je bila takrat le samotna mestna okolica (Nju-Jork je štel l. 1780 komaj 25.000 prebivalcev), je zdaj velikansko njujorško predmestje. (Danes ima Nju-Jork nad štiri milijone prebivalcev).

dokler je še trajala revolucijska vojna, gibali obe stranki. Velik del prebivalstva je kazal tedaj — bodisi iz udanosti bodisi iz straha — nevtralnost, ki je nikakor ni čutilo.

Bolj južna mesta so bila seveda bolj pod gospodstvom (angleške) krone, dočim so severna, v varni bližini američanskih čet, hrabro branila svoje republikansko mišljenje in pravico do samovlade.

Ali kaj mnogo jih je nosilo krinke, ki celo danes še niso pale, in marsikdo je legel v grob s sramotnim znamenjem sovražnika svojih domovinskih pravic, ki je bil skrivaj koristen agent voditelj revulucionarne stranke, dočim je marsikateri goreči patriot skrivaj dobival angleške denarje.

Pri glasu konjskega peketa je pokukala, žena naselnika previdno izza hišnih vrat, premotrila jezdeca in šepetaje poročala o njem svojemu možu, ki je bil pripravljen, da se pri prvem sumljivem znaku umakne v bližnje gozdove.

V tem času pač ni vladala po teh krajih postava, in pravica je bila odvisna od osebnih interesov, od strastij močnejšega.

Ponosna prikazen jezdečeva je vzbujala pri stanovalcih koč najrazličnejša domnevanja;

marsikje, koder je bila vest posebno čuječa, pa nemajhno prestrašenost.

Utrujen od ježe in željan uiti neviliti, je sklenil popotnik, da poprosi pri bližnji hiši potrebnega zavetja. Tako je potrkal torej, ne da bi stopil iz sedla, krepko na vrata jako pohlevnega stanovanja.

Ženska srednjih let, katere zunanost ni bila nič bolj vabljiva od hiše, se je prikazala, prestrašena zopet zaprla vrata in vprašala zdaj le skozi špranjo, kaj da želi.

Ni še čisto končal svoje prošnje, že ga je brž prekinila :

„Ne sprejemem rada v tako nevarnih časih tujca pod streho. Sem sama stara ženska, to se pravi, nikogar ni v hiši razun starega gospodarja, kar je eno in isto, a četrte ure dalje najdete hišo, kjer vas sprejmejo, in še zastonj. To bo boljše, kakor rečeno, Harvija ni doma — dal Bog, da bi se izpametoval in pustil potepanje! Čisto na dobrem je zdaj tukaj — in naj bi pustil svoje nemirno življenje in začel kaj pametnega, kakor drugi v njegovih letih in z njegovim posestvom. A Harvi hoče imeti svojo glavo in umreti navsezadnje vendar-le vagabund!“

Že v začetku njenega govora se je tujec obrnil, da bi ubogal njen svet, ko je nekaj v

njenih besedah vzbudilo njegovo pozornost.

„To je torej Harvijevo stanovanje?“ je vprašal.

„No, to se komaj more reči,“ je odgovorila. „ker ga ni nikoli, ali pa le redkokdaj, tako da ga komaj spoznam zopet, kadar se mu zdi vredno, da se pokaže svojemu staremu očetu in meni. Pa meni je vseeno, ali pride ali ne pride!“

S temi besedami je zaloputnila vrata in jezdec je bil popolnoma zadovoljen, da si poišče drugo kočo, kjer najde gostoljubnejši sprejem in večjo varnost.

Hiša, ki se ji je bližal zdaj, je bila dolgo in nizko kamenito poslopje s stranskima kri-loma. Prijazni leseni stebri, čedni plotovi in gospodarska poslopja so podeljevala dvorcu imenitnejše lice, nego so ga imeli drugi v tem kraju.

Popotnik je potegnil konja za zid, kjer je bil nekoliko bolje obvarovan viharja in dežja, vzel v roko svojo bisago in potrkal glasno na vrata.

Brž se je prikazal star zamorec, kateremu se je zdelo očitno odveč, da bi v takem slučaju vprašal svojo gospodo za dovoljenje, kajti takoj je tujca, premotrivši ga z enim samim ostrim pogledom, pustil v hišo in ga

peljal v prijazno sobo, kjer je gorel svetel ogenj in razširjal prijetno gorkoto.

Tujec je oddal slugi svojo bisago, pozdravil starega gospoda, ki se je vzdignil pri njegovem vstopu, se priklonil trem, pri ročnem delu sedečim damam, ponovil svojo prošnjo za prenočišče in začel nato odlagati plašč in dolgi šal, ki mu je ovijal glavo in vrat.

Družba v sobi, ki ga je gledala pazljivo, je spoznala zdaj v njem visoko, nenavadno prikupljivo prikazen kakih petdesetih let.

Tujčeve poteze so izražale ravnodušnost in dostojanstvo; nos je bil raven, skoro grški; sivo oko mirno, zamišljeno, skoro otožno. Usta in brada so kazala trden, stanoviten značaj.

Njegova popotna obleka je bila preprosta in skromna, a takega blaga in kroja, kakor so jo nosili v tistih krajih samo boljši ljudje. Njegovi po vojaško ostriženi lasje in način, kako se je držal in kretal, to pa je kazalo očitno, da je vojak.

V vsem in splošnem je bila njegova prikazen tako znamenita in tako očitvidno je moral biti to fin človek, da so ga pozdravili vsi, ne-le gospod, ampak tudi dame, še enkrat in še prijaznejše nego popreje, kakor dobrodošlega gosta.

Hišni gospod je bil za nekaj let starejši od tujca in njegova oseba, obleka in vsa njegova okolica je pričala, da je živel mnogo v najboljših družabnih krogih.

Izmed dam je bila ena, dasi že pri štiridesetih, še neomožena, drugi dve, veliko mlajši, pa sta dosegli najbrže komaj še-le polovico te starosti.

S cvetjem najstarejše je bilo seveda pri kraju, vendar so dajali lepi lasje in iskrene oči njenemu obličju zelo prikupljiv izraz, in krotkost in ljubeznivost njenega vedenja sta ji podeljevali čar, ki ga marsikatera mladostna prikazen nima.

Sestri — spoznati ju je bilo na popolni podobnosti, — sta bili v najponosnejšem cvetju mladosti, rože so dičile njuna lica, njune oči so žarele v onem ognju, ki oznanja notranji mir in nedolžnost.

Potem ko je bil ponudil gospod Hvarton gostu kozarec izvrstnega vina, je sedel, s svojo čašo v roki, zopet k ognju.

„Na koga zdravje mi je čast izprazniti to čašo?“ je vprašal z zvedavim pogledom na tujca.

Popotnik, ki se je bil usedel na drugo stran kamina, je uprl oči počasi v gazdarja

in odvrnil, pri čemer mu je lahna rdečica zletela preko obraza :

„Moje ime je Harper.“

„Gospod Harper!“ je rekel gospodar.

„Čast mi je, piti na Vaše zdravje.“

Gospod Harper se je priklonil z zahvalo in nato se je zatopil v misli.

Deklici sta odšli s teto, gospodično Ivanko Pétnovo, da preskrbita kaj za pogostitev nepričakovanega obiskovalca.

Gospodar bi bil očitvidno rad začel pogovor z molčečim gostom, a ni vedel prav, kako, dokler mu ni prišla na pomoč njegova pipa, ki jo je bil vzel zopet v roke.

„Težava je“, je rekel gospod Hvarton — pustivši stvar, katere bi se bil rad doteknil, zazdaj še previdno na strani, „dobiti takega tobaka, kakor ga je človek navajen.“

„Mislim, da njujorške štacune bi morale imeti najboljši tobak v deželi,“ je menil tujec mirno.

„No, da ...“ je odvrnil s pomislekom gospodar, dvignil oči k Harperju, a jih takoj zopet povetil pred njegovim srepim pogledom. „V mestu ga mora biti dosti; toda zdaj za vojne je vsako, tudi najnedolžnejše občevarje z mestom prenevarno, da bi človek samo zaradi tobaka hodil tja.“

Pogled, ki ga je vrgel Harper na še odprto tobakiro, je napolnil Hvartona s strahom, dasi njegov gost glede očitno izborne kakovosti tobaka ni črhnil besede.

Po kratkem molku je gospod Hvarton zopet povzel besedo.

„Želel bi iz vsega srca, da bi bil ta zopetni boj že pri kraju, in bi mogli zopet v miru in prijateljstvu občevati s svojimi znanci in sorodniki.“

„Dà, zelo bi bilo želeli to,“ je rekel Harper z nekakim povdarkom, vrgši zopet nagel pogled na svojega gazdarja.

„Nisem slišal, da bi se bilo od prihoda naših zaveznikov sèm zgodilo kaj znamenitega,“ je rekel Hvarton, iztrkavajoč pipo in obračajoč gostu hrbet.

„Nič enakega ni slišati.“

„Ali se ima zgoditi kaj važnega?“

„Ali se pričakuje kaj?“

„Dà — naravno je, da se od tako velike sile, kakor je zbrana pod Rošanbô-om¹⁾, nekaj pričakuje.“

Ker ni — razun nemega pokimanja z glavo — dobil nobenega odgovora, je počasi zopet prižgal pipo in nadaljeval:

¹⁾ Francoski general, ki je bil prišel z močnim vojem Amerikancem na pomoč.

„Na jugu je bolj živahno... Gec¹⁾ in Kornvolis²⁾ hočeta menda ondi odločiti vojno.“

Harperjevo čelo se je omračilo — nagel blisk je švignil iz njegovih oči.

Komaj pa sta opazili sestri, ki sta prišli zopet v sobo, to hipno razburjenje, ki je tujca čudno olepšalo, ko so že zadobile zopet njegove poteze prejšnjo mrzlo ravnodušnost.

Starejša sestra se je premaknila parkrat na svojem stolu, predno je rekla z glasom, v katerem je zvenelo precej triumfa:

„General Gec ni bil napram grofu tako srečen kakor napram generalu Bergojnu.“³⁾

„Ali Sara, general Gec je Anglež!“ ji je hitro segla v besedo mlajša deklica, nakar je zardela nad lastno drznostjo in brž jela brkljati po košarici za ročna dela, upajoč, da se nihče ne zmeni za njeno opazko.

Toda popotnik, na čigar ustnice se je prikradel zdaj nov izraz, je vprašal šaljivo:

„Ali smem vprašati, kaj sklepate iz tega?“

¹⁾ General Horatio Gates (Gec), rodом Anglež, je bil poveljnik vstaških čet Amerikancev.

²⁾ Grof Cornwallis (Kornvolis) = poveljnik angleške vojske.

³⁾ John Burgojne (Bergojn), angleški general, je kapituliral dne 17. oktobra 1777 pri Saratogi (v njujorški državi) s 5000 možmi pred generalom Gecom.

Fanikin obrazek je oblila še hujša rdečica in le z obotavljanjem je odgovorila:

„Jaz ... in sestra sve včasih različnih nazorov o junaških činih Angležev.“

Pri teh besedah je zaigral otroško-nedolžen smehlaj okrog njenih usten.

„V čem se razlikujejo ta mnenja?“ je vprašal Harper z glasom skoro očetovske dobrohotnosti.

„Sara meni, da Angleži ne podležejo nikdar — jaz pa ne zaupam toliko v njihovo nepremagljivost ...“

Popotnik ni odgovoril, ampak gledal nekaj časa molče in zamišljeno v ogenj.

Gospod Hvarton se je trudil zaman, da bi doznal politična naziranja svojega gosta; tujec je ostal zaprt. In ko je gospodar vstal od kamina, je bil v globoki nevednosti gledé takrat tako velevažne točke v značaju svojega gosta — katerega je zdaj vljudno povabil v sosedno sobo k večerji.

Gospod Harper je ponudil gospici Sari roko, Fanika jima je sledila vprašujoč se, da ni-li morda žalila tujčeva čutila?

Zunaj je razsajala zdaj nevihta z vso besnostjo in zdaj še-le je bilo prav občutiti vso blagodejnost tihe, tople sobe.

Naenkrat se je začulo zaporedno trkanje

na hišna vrata in zamorec je prišel javit gospodarju, še eden od nevihte zasačen potnik da prosi prenočišča . . .

Pri prvem trkanju je bil Hvarton vstal nemiren, njegovi pogledi so begali od gosta k durim, kakor bi domneval, da mora biti ta drugi obisk v kaki zvezi s prvim. Komaj da je utegnil reči z negotovim glasom zamorcu, da mu je tujec dobrodošel, že so se naglo odprle duri in je novi gost stopil v sobo.

Ko je zadel njegov pogled na Harperja, je obstal za hip in potem ponovil vljudno svojo prošnjo za vsprejem.

Prikazen tega novega posetnika je bila Hvartonu in njegovim hčeram silno nevšečna; ali hudo nevihte in negotovost gledé mogočih posledic sta prisilili starega moža, da je, kakor tudi nerad, privolil.

Gospodična Petnova je poskrbela, da je prišlo nekaj novih skled na mizo, in gospodar je prijazno poprosil tujca, naj se blagovoli zadovoljiti z malim, kar je še na razpolago, kajti drugi da so že povečerjali.

Novi gost je vrgel svoj grobi plašč na stran, se spustil lagodno na ponujeni stol in se brez ceremonij spravil nad sklede in krožnike, da potolaži svoj nenavadni apetit.

Vendar se je za vsakim grizljejem v

skrbah ozrl po Harperju, ki je motril njegovo zunanost z ostrostjo, za njen predmet silno neprijetno.

Slednjič si je natočil neznanec kozarec vina, pokimal tujcu, ki ga je fiksiral, izpil in rekel nato ne brez grenkobe :

„Pijem na najino boljše znanje, gospod Mislim, da se vidiva prvi pot, dasi izraža Vaš opazujoči pogled menda nasprotno.“

Vino je bilo videti po njegovem okusu, kajti tlesknil je z jezikom, dvignil steklenico proti luči in občudoval svetlo, žarečo barvo.

„Mislim, da se nisva srečala še nikoli, gospod,“ je odvrnil Harper z lahnim usmevom, nakar se je obrnil k Sari, ki je sedela poleg njega, in rekel malomarno :

„Ker ste vajeni pisanega vrvenja v mestu, Vam je v sedanjem domu gotovo zelo dolg čas?“

„O zelo!“ je naglo odvrnila Sara. „Tudi jaz želim, kakor oče, da bi bilo te krute vojne skoro konec in bi se mogli povrniti zopet k svojim prijateljem.“

„In Vi gospica Fanika, ali hrepenite tudi Vi tako željno po miru kakor Vaša sestra?“

„Iz marsikatega razloga ga pač želim,“ je odgovorila s plahim pogledom, „a ne na stroške pravic mojih rojakov!“

„Pravic!“ je vzkliknila njena sestra nevoljno. „Kóga pravice morejo biti bolj utemeljene nego one vladarja? in katera dolžnost je očitnejša nego: ubogati one, ki imajo naravno pravico do zapovedovanja?“

„Nobena — gotovo nobena!“ je vzkliknila Fanika, prijela sestro za roko in obrnivši se k Harperju dostavila:

„Povedala sem Vam že, da so si moji in moje sestre politični nazori navskriž; toda nepristranskega sodnika imave v očetu, ki ljubi lastne rojake in Angleže in ne napada ne ene ne druge stranke.“

„Dà“, je pričel Hvarton, pogledavajoč v skrbah zdaj na enega zdaj na drugega gosta; „imam dragih prijateljev v obeh armadah in zmaga tu ali tam bi bila za-me nesreča.“

„Mislim, da na ta način se Vam je pač malo bati jenkijev,“ ¹⁾ je opomnil novi prišlec in si zopet nalil čašo.

„Njegovo Veličanstvo utegne imeti bolj izkušene čete“, je odgovoril gospodar, „ali Amerikanci so dosegli doslej velike uspehe.“

Harper se ni zmenil za nobeno teh opazk, ampak se je dvignil zdaj s prošnjo, če sme iti k počitku.

¹⁾ Jenki = priimek Amerikancev.

Komaj je zaprl za seboj duri, ko so nož in vilice neljubemu vsiljivcu pale iz rok. Vstal je počasi . . . odprl duri . . . prisluškal za odhajajočim, dokler niso izjeknili njegovi koraki . . . in zopet zaprl vrata, dočim ga je družina gledala v začudenju in strahu.

Izginila je zdaj v malo trenutkih rdeča lasulja, ki je skrivala njegove črne kodre, dolga brada, pokrivajoča njegov obraz — sključena postava, s katero je izgledal kakor star dedec.

„Oče! preljubi oče!“ je vzkliknil mladi, lepi mož. „In vedve, preljubi sestri! — Teta! — Ali vas vendar vidim zopet?“

„Naj te blagoslovijo nebesa, Henrik, moj sin!“ je rekel presenečeni in presrečni oče, dočim sta se sestri, vse v solzah, zgrudili bratu na prsi.

Edino zvesti, v družini od mladih nog živeči, črni sluga Cezar je bil priča tega nepričakovanega svidenja, a tudi on se je bil odstranil, pritisnivši poljub na roko svojega mladega, ljubljenega gospoda.

Ko je čez kratek čas zopet stopil v sobo, je mladi angleški stotnik ravno vzkliknil: „Pa kdo je ta gospod Harper? — Ali me ne izdá?“

„Ne, ne, master Henriko,“ je dejal za-morec. „Jaz pogledati! Master Harper biti na

kolenih — moliti Boga — in noben človek, ki moliti Boga, bodo izdati dobri sin, ki pride videt starega očeta. — Tako dela hajduk, ne pa človek krščanski!“

Ni bil samo zamorec, ki je imel tako mnenje o hajdukih. Komoditeta in potreba sta bili napotili voditelje ameriških bojnih čet v njujorški soseski, da so vporabljali gotove nižje agente precej široke vesti v to, da so po malem nadlegovali sovražnika.

Čas pa ni bil ravno pripraven, da bi gledal kdo tem ljudem na prste, in tako sta bili krivičnost in nasilje naravni posledici vojaške oblasti, ki je ni nadzorovala nobena civilna oblast.

Tako je bil nastal v teku časa cel voj hajdukov, katerih edino opravilo je bilo : reševati svoje sodeželane pod pretvezo patriotizma in svobodoljubja vsega nepotrebnega posvetnega blaga.

Včasih pa je poskrbela vojaška oblast, da je še pospeševala tako svojevoljno razdeljevanje imetja, in dogajalo se je, da je kakšen neznan vojaški poveljnik činom najhujšega razbojništva, dà celó prelivanja krvi podelil nekako zakonito sankcijo.

Tudi na angleški strani je bilo takih

hajdukov, le da so imeli ti nekako disciplino in postopali bolj sistematično.

Tem hajdukom je bilo dalo prebivalstvo čudno ime „kravarji“ — najbrže zaradi njih posebne ljubezni do teh koristnih živali...

DRUGO POGLAVJE.

Oče gospoda Hvartona je bil rojen Anglež, ki se je mlad naselil v njujorški koloniji — za vedno, kakor na stotine drugih. Oženil se je, in ko je njegov edinec iz tega zakona dorasel v mladeniča, ga je poslal na Angleško, da izpopolni tam svojo izobrazbo.

Še-le smrt očetova je poklicala sina nazaj, da je prevzel precej bogato posestvo in — dobro ime.

Kmalu nato se je gospod Hvarton poročil in, ljubljen in spoštovan od vseh ljudi, je užival srečno rodbinsko življenje, ko se je naenkrat razbil mir njegovega doma.

Njegov sin, ki smo se seznanili z njim v prejšnjem poglavju, je bil vstopil v armado in, malo pred zopetnim izbruhom sovražnosti, je došel v svojo domovino z vojaškimi ojačenji, ki so se zdela potrebna vladi, da jih pošlje v razne dele Severne Amerike.

Njegova žena, ki je bolehalo že vsa zadnja leta sèm, je utegnila samo še pritisniti sina na srce in se radovati zopetnega združenja rodbine, ko se je že razlila revolucija kakor ognjena reka od juga do severa.

Ta udarec je bil prehud za slabotno mater, ki je videla sina iti na vojno, da se bojuje zoper člane njene lastne rodbine — podlegla mu je.

V nobenem delu dežele se niso bile šege Anglije in njeni aristokratski nazori o krvi in sorodstvu tako ukoreninili kakor v gotovem okraju glavnega mesta Nju-Jorka. Pač so se navade prejšnjih holandskih naselnikov pomešale nekoliko z angleškimi, a poslednje so prevladovali.

To udanost do Velike Anglije so še povečevali pogosti zakoni med častniki matrne dežele in hčeram premožnejših in uglednejših rodbin v okolici, tako da je nasebina začetkom vojne stala skoro vsa na strani krone. (Nekatere vplivne rodbine so se pač zedinile z ljudstvom).

A samo mesto Nju-Jork s soslednim okrajem je bilo izven vlade nove republike, sicer pa kraljeva veljava ni segala dalje, nego jo je mogla podpirati armada.

Pri takem položaju so postopali zvesti podaniki (vplivni namreč), tako pač, kakor je najbolje soglašalo z njihovimi različnimi značaji in pozicijami.

Nekateri so izkušali z orožjem in hrabrostjo varovati krono in to, kar so nazivali „pravice svojega vladarja in svoje lastne države“.

Drugi so zapustili rojstni kraj, da si poiščejo zavetja v oni deželi, ki so jo s poudarkom imenovali „domovino“.

Tretji, bolj prebrisani del je ostal pametno, kjer je bil, držeč se svojega posestva, premagan morda tudi od ljubezni do kraja, kjer so potekala njegova otroška leta.

K temu delu je pripadal tudi Hvarton. Potem ko se je proti vsemu, kar bi utegnilo priti, zavaroval s tem, da je naložil znaten del svojega denarja v angleški banki, je sklenil, da vztraja na kraju boja in čuva nevtralnost, ki mu mora — naj zmaga kdorkoli — ohraniti njegovo veliko posestvo.

Ni se brigal na videz za drugo nego za vzgojo svojih hčerk, ko je neki sorodnik, ki je zavzemal v novi državi visoko mesto, naredil ob priliki opazko, češ, da se bivanje na kraju, ki ni ta čas drugega nego angleški tabor, v očeh njegovih rojakov komaj razlikuje od bivanja v angleškem stolnem mestu.

Gospod Hvarton, ki je vedel, da je bila to v sedanjih razmerah neodpustna pogreška, se je umaknil tedaj na deželo. Imel je v zapadno-čestrskem okraju hišico, kjer je po navadi preživljaj vroče poletje.

Sara, kakor starejša hčer, je že nastopala javno v družbi, Fanika pa je imela posvečati še eno ali dve leti svoji izobrazbi, kakor je sklenila teta, Ivanka Petnova, ki je bila zapustila Viržinijo, svojo domovino, da nadomestuje osirotelima nečakinjima mater.

Hvarton se je preselil torej, z bridkostjo v srcu, na vas, dočim sta ostali hčerki s svojo teto v mestu v domači hiši. Polk stotnika Hvartona je taboril v mestu in sinova bližina je pomirjevala nekoliko očeta, ki je težko pogrešal hčeri.

Ali stotnik Hvarton je bil mlad in vojak, njegova izkušnost ni bila velika, in domišljjal si je, da pod rdečo uniformo ne more biti nobeno neblago srce.

Hvartonova hiša je postala kmalu zbirališče častnikov kraljeve vojske, kakor vse hiše, ki so se jim zdele vredne brige. Posledice tega občevanja so bile za nekatere dotičnih rodbin srečne, za dosti večje število škodljive, kajti vzbujali so se upi, ki se niso

imeli izpolniti nikdar — za nemalo družin pa naravnost pogubonosne.

Znano očetovo bogastvo, morda tudi bližina hrabrega brata je varovala mladi deklici takih nevarnosti. ali ni se dalo prav misliti, da so vsa laskanja, darovana Sarinemu lepemu obrazku in dražestnemu stasu, — prazno zapravljena.

Zgodaj razvita, kakor je temu podnebjju lastno, dražestna in izobražena, je bila odločno „lepota“, s katero ni mogla tekmovati nobena v mestu — bilo edino njena mlajša sestra Fanika ki pa ni imela niti šestnajst let še in ki je ravno tako malo mislila na kako tekmovanje kakor njena ljubljena sestra.

Sara v resnici razun zabavne družbe polkovnika Velmerja ni poznala večjega veselja nego opazovati razcvetajočo se lepoto male vile, ki je doraščala poleg nje z vso nedolžnostjo mladine, z vso navdušenostjo živahnega temperamenta in z nemajhno, prirojeno porednostjo.

Ali je bilo vzrok to, ker Fanika ni bila nikdar deležna laskanj, s katerimi so obsipali njeno sestro, kadar so se vojaški gizdalini, obiskujoči hišo, pomenkovali o vojnih dogodkih, — vsakakor so učinkovali ti pogovori na deklici popolnoma različno.

Angleških častnikov se je bila polastila takrat navada, da so govorili zelo prezirljivo o sovražniku, in Sara je jemala vse to puhlo blebetanje svojih častilcev za resnico. Prva politična mnenja, ki jih je slišala Fanika, so bila osoljena z zasmehljivimi opazkami o njenih rojakih.

Iz početka jim je Fanika verjela, a bil je tukaj neki general, ki je, hočeš nočeš, moral biti pravičen napram sovražniku, da je samemu sebi zagotovil pravičnost, in tako je mlado dekle začenjalo dvomiti nad nesposobnostjo rojakov.

Polkovnik Velmer je imel posebno veselje, delati dovtipe z nesrečnimi Amerikanci, in sčasoma je pričela poslušati Fanika nevsaahljivi vrelec njegovega govorjenja z nezaupnostjo, tu in tam celo z močno nevoljo.

Lepega poletnega dne je sedel polkovnik poleg Sare na divanu, menjavajoč z njo pomenljive poglede in besede, dočim je Fanika nekaj pletla, ko je vojščak naenkrat dejal:

„Prihod vojske pod generalom Bergojnom prinese življenja v mesto, gospica Sara!“

„To bo krasno!“ je vzkliknila nepremišljena Sara. „Čujem, da je mnogo dražestnih oficirskih gospâ pri tej armadi — kako se hočemo veseliti in zabavati!“

Fanika si je stresla zlate kodre z obraza, povzdignila pogled, iz katerega je govorilo ognjevito narodno čuvstvo, in vprašala s skrivnim porogom :

„Ali je tako sigurno, da bo dovoljen generalu Bergojnu vstop v mesto?“

„Dovoljen!“ je ponovil polkovnik. „Kdo naj bi mu zabranil to, moja srčkana Fanika?“

Fanika je bila ravno v dobi, ko mlade deklice najobčutljivejše pazijo na svojo čast v družbi, — ne več otrok in vendar še ne odrasla dama. „Srčkana Fanika“ je bilo preveč intimno, da bi jej moglo ugajati, in vsa rdeča je povesila pogled zopet na svoje delo.

„General Stark je vjel Nemce“, je odvrnila. „Ali se Angleži generalu Gecu ne bodo zdeli prenevarni, da bi jili pustil hoditi svobodno okoli?“

„O, to so bili Nemci, kakor ste povedali pravkar!“ je vzkliknil polkovnik. „Tropa najetih in kupljivih ljudi; toda kadar nastopijo pravi angleški polki, takrat bomo gledali drugačne uspehe.“

„Brez dvoma!“ je segla vmes Sara, veseleč se že v svojem srcu zmag Angležev.

„Prosim, polkovnik Velmer“, je vprašala zopet Fanika, „ali je bil lord Persi Leksing-

tonski sorodnik onega, ki se je vdeležil slavnega 'divjega lova'?"

„Aj, gospica Fanika, Vi ste mi majhna upornica!“ je odgovoril polkovnik, skrivajoč svojo jezo za smehljanjem. „Kar imenujete lov, je bilo samo umikanje, že v naprej dobro preudarjeno ... nekako ... tako nekakšen —“.

„Tako nekakšen divji beg!“ se je zasmejalo dekletce.

„Ali, gospodična!“

Tukaj ga je prekinil smeh osebe, ki je doslej bila ostala neopažena.

V sosedni sobi je sedel zal mlad mož tik odprtih duri. Njegov smehlajoči obraz je kazal, kako ga je zabaval pogovor, katerega je bil priča ravnokar.

Ko je zdaj s klobukom v roki vstopil, je bilo opaziti njegovo lepo, visoko postavo, temno kožo, ognjevitne črne oči.

„Gospod Duvud!“ je vzkliknila v začudenju Sara. „Nisem vedela, da ste Vi tukaj!“

„Hočem poiskati Vašega brata... Posadil me je tja-le, „v zasedo“, kakor je dejal, obljubivši, da se vrne takoj.“

Nato se je odstranil mož, ne da bi še rekel kaj.

Fanika pa je šla za njim v vežo in vprašala, vsa žareča v obraz:

„Ali . . . ali zakaj nas zapuščate, gospod Dunvud? Henrik mora biti vsak čas tu.“

Prijel jo je za roko in njegovi temni pogledi so se zjasnili v občudujoče, ko je odvrnil :

„Dobro ste mu dali, moja ljuba, mala rojakinja. O ne pozabite nikdar — nikoli svoje rodne dežele! Četudi ste vnukinja Angleža, vendar ste tudi vnukinja Amerikanca!“

„Bilo bi težko pozabiti na to“, je odvrnila Fanika smeje se, „pri neprestanih predavanjih naše tete o genealogiji.. A zakaj odhajate?“

„Na poti sem v Viržinijo in imam mnogo opravkov.“

Stisnil ji je ročico, se ozrl, zaprl vrata in rekel nato :

„Ostanite zvesta svoji domovini — prava Američanka!“

Razburjena deklica je vrgla za njim poljub, nato si je z obema rokama zakrila obraz in stekla v svojo sobico.

Polkovnik je rekel med tem Sari :

„Kaj vsega si ne dovoljuje ta mladi človek! Štacunski fant s svojim vatlom . . .“

Predstavljati si zalega Dunvuda kakor „štacunskega fanta z vatlom,“ je bilo za Saro

malo preveč zahtevano, in ko je začudena uprla pogled v polkovnika, je nadaljeval:

„Ta gospod Dun... Dun...“

„Dunvud! O — on je sorodnik moje tete in intimen prijatelj bratov. Bila sta sošolca in se ločila še-le, ko je vstopil eden v armado, drugi v neko francosko vojaško akademijo“.

„Denar za nj je bil očitno proč vržen,“ je opomnil polkovnik.

„Upajmo“, je rekla smehljaje Sara, „ker, kakor pravijo, namerava vstopiti v vstaško vojsko. Prišel je s francosko ladjo semkaj, da ga prestavijo, in mogoče ga vidite kmalu v uniformi in orožju.“

„Za moj del. Želim Vóšingtenu¹⁾ prav veliko takih junakov.“ S tem je prekinil polkovnik ta pogovor.

Malo tednov po tem dogodku je vojska generala Bergojna položila orožje. Gospod Hvarton, kateremu se je izid vojne zdel zdaj dvomljiv, je sklenil, da si nakloni zopet rojake s tem, da napravi samemu sebi veselje, in je vzel hčeri k sebi. Sin njegov, stotnik, je spremljal seveda glavno armado na vseh

¹⁾ Jurij Vóšingten (Washington), glava ameriške vstaje, poznejši prvi predsednik Združenih ameriških držav.

njenih potih in imel le od časa do časa kratke, skrivne sestanke s svojo rodbino na Kobiljeku, kakor se je reklo kraju, kjer je ležal dvorec gospoda Hvartona.

Zdaj pa je bilo preteklo že leto dni, ko so ga videli poslednjikrat. Nestrpni Henrik si je bil nadel to masko in po nesreči prišel ravno na večer, ko je imela hiša neznanega, precej sumljivega gosta.

„Kaj mislite, ali ima kak sum na-me?“ je vprašal stotnik.

„Kako neki!“ je vzkliknila Sara. „Če te oče, sestri nista mogli spoznati!“

„Nekaj skrivnostnega je v tem človeku... njegovi pogledi so za nedolžnega opazovalca preostri in preveč prežeči,“ je nadaljeval stotnik zamišljeno. „Tudi se mi zde znane njegove poteze. Usoda Andréjeva¹⁾ je na obeh straneh hudo razburila kri...“

„Ali, sin moj!“ je vzkliknil oče ves v skrbah. „Ti nisi vohun... ti nisi v službi upornikov — to se pravi, Amerikancev!“

„Temu bi se lahko oporekalo,“ je odvrnil mladi mož, še vedno ves zamišljen. „Res, da so moji nameni nedolžni, a kako naj dokazem to? Lahko smatrajo moj obisk pri

¹⁾ André = neki vohun.

tebi samo za zvijačo, s katero hočem prikriti svoj pravi namen. Le spomni se, kako so postopali s teboj pred letom, ko si mi bil poslal nekaj za zimo potrebnih stvari!“

„Za tisto sem se imel zahvaliti ljubeznivemu posredovanju svojih sosedov,“ je rekel gospod Hvarton, „ker so upali, da napravijo lepo po ceni kupčijo, ako bo zaplenjeno moje posestvo. A Duvud me je kmalu znal osvoboditi — bili smo komaj mesec dni v vjetništvu.“

„Bili?“ je strmé ponavljal sin. „Fanika, ali si bila tudi ti jetnica? O tem mi nisi pisala ničesar!“

„Mislim, da sem ti omenila, kako prijazno je ravnal z nami tvoj stari prijatelj, major Duvud“, je rekla Fanika in zardela.

„To je res; torej si bila pri njem v vstaškem taboru?“

„Dà,“ je dejal oče s prisrčnim glasom. „Fanika me ni marala pustiti samega. Sara je ostala na Kobiljeku in to malo dete tu je bilo moj tovariš v jetništvu.“

„Aj!“ je zaklical stotnik dobre volje. „Ali si Duvud ni nič prizadeval, da bi te napojil s sovraštvom do kralja? Saj on ga strupeno sovraži!“

„Duvud ne sovraži nikogar!“ je brž

rekla Fanika, a že tudi postala rdeča in molčala v zadregi. Potem je dostavila z mirnejšim glasom :

„Vem samo, da te ljubi, Henrik, ker mi je povedal to dovolj mnogokrat“.

Mladi Hvarton je odgovoril smehljaje :

„Res ? Potem ti je pač tudi povedal, da ljubi mojo sestrico Faniko ?“

„Neumnost !“ je rekla Fanika in zbežala.

TRETJE POGLAVJE.

Nevihta v hédzenskem¹⁾ pogorju, ako je združena z močno burjo, traja redkokdaj manj nego dva dneva. Ko se je rodbina na Kobiljeku zbrala naslednjega dne k zajutruku, ji je oznanjal hudi dež, ki se je zaganjal v okna, da ne gre izpostavlјati človeka ali žival takemu vremenu.

Harper se je prikazal zadnji in se takoj opravičil pri hišnem gospodarju, da se bo moral zdaj dan več posluževati njegove gostoljubnosti.

Mladi Hvarton se je bil zopet napravil v svojo masko, dasi le zelo nerad, dà z jezo,

¹⁾ Hédzen (Hudson) je glavna njujorška reka. Glej zemljevid.

toda oče je bil to odločno zahteval. S tujcem ni govoril besede, razun običajnega jutranjega pozdrava.

Fanika je menila videti smehlaj na tujčevem obrazu, ko se je zjutraj prvikrat sestal z njenim bratom, a lahko tudi, da se je zmotila.

Ko je Cezar prinesel zajutrak, je zraven gospodarja molče položil zavoček.

„Kaj je to, Cezar?“ je vprašal Hvarton.

„Biti tobak, gospod! Harvi biti prišli domov in prinesli ga malo dobri tobak di York.“

„Harvi!“ je vzkliknil gospodar začuden in vrgel nagel pogled na svojega gosta. „Ne vem se spominjati, da bi mu bil kdaj kaj takega naročil.“

Samo za trenutek je bil postal Harper z jedjo, potem je mirno izpil svojo kavo, ne ozrši se ne na gospoda ne na slugo.

Sara se je zelo razveselila nepričakovane novice, hitro vstala in ukazala zamorcu, naj pripelje Harvija noter. Stotnik je vstal in se umaknil za okno, čigar široka zagrinjala so varovala njegovo osebo preveč prežečih pogledov. Mlajša sestra je sedla tiho zraven njega.

Harvi, s priimkom „Breza“, je bil od

mladega krošnjar, vsaj trdil je to in spretnost, ki jo je razvijal v tej stroki, je bila nekak porok za resničnost njegove izjave.

Njegova domovina so bile vzhodne naselbine, in ljudje so si pripovedovali, da sta njegov oče in on poznala tam doma boljše čase. A Harvi se ni razlikoval ne po vedenju ne po znanju od sedanje svoje okolice, k večjemu le s svojo zvitostjo in pa s skrivnostjo, ki je obdajala njegovo življenje.

Pred desetimi letmi je bil prišel v dolino in živel miroljubno med sosedi, ki pa so ga malo poznali in se niso zmenili dosti zanj. Dokler mu bolehnost in starost nista branili, je oče sam obdelaval polja, sin pa je krošnjaril okoli.

Mirno, spodobno vedenje obeh ju je priljubilo polagoma po soseski, dà, pridobilo jima nekaj zaupanja, tako da je devica petinštiridesetih let celó pozabila na nežne ozire svojega spola in se odločila, iti k njima za gospodinjo.

Rože na Katrinih licih so bile davno odcevele, ko je s posebnimi nameni in upi prestopila prag starega in mladega Breze. Sila kola lomi, in oče in sin sta si morala pustiti dopasti njeno postrežbo in deloma tudi njeno družbo.

Ni manjkalo Katri dobrih gospodinjskih lastnostij. Bila je po eni strani snažna, pridna in poštena, po drugi strani pa žalibog klepetava, praznoverna in radovedna. Ta poslednja lastnost je omogočila, da je Katra po petletnem bivanju pri Harviju zmagoslavno izjavila, da ve zdaj zadosti o preteklosti svoje gospode.

Iz marsikaterega pogovora, ki mu je prisluškovala ob priliki, je zvedela, da je velik požar pahnil te ljudi iz bogastva v uboštvo in zmanjšal število rodbine na dva. Kadar je stari govoril o teh dogodkih, je bilo v njegovem glasu nekaj tako presunljivega, da je genilo celo Katrino ne ravno premehko srce. A surove radovednosti ne užene nič.

Katra je naganjala tolikokrat in toli usiljivo Harvija, naj ji pove kaj več, da jo je mogel končno ukrotiti le s tem, da ji je odločno zagrozil, da si vzame drugo gospodinjo.

Od tega časa se ga ni več upala lotiti naravnost in vendar se ji je posrečilo, da je prišla na sled skrivnosti, ki jo je nemalo zanimala in jo napotila, da je korakala odslej proti gotovemu cilju . . .

Harvi je ponoči skrivaj obiskaval kuhinjo, ki je po šegi one dežele služila ob enem za sobo. Katra je prišla na to, porabila nje-

govo odsotnost, da je vse preteknila, in našla v istini nekje pod kamni, ki jih je privzdignila, veliko železno posodo, napolnjeno s kovino, ki ima navado omehčati tudi najtrše srce. Od tega trenutka je čutila devica nežnejša nagnenja do svoje gospode, in ničesar ni manjkalo Harviju in njegovi sreči nego — spoznanje.

Vojna ni škodovala nič krošnjarjevi obrti. Harviju ni bilo sploh drugega na mar nego kako bi spravil skupaj več denarja. Iz početka mu je kupčija dobro nesla; a s časoma je bil nastal proti njemu nekakšen sum... Civilne oblasti so ga začele nadzorovati; da, večkrat so ga celo prijeli, a ga vsakikrat brž zopet izpustili.

Hujša se mu je godila, če je prišel ob priliki z vojaško oblastjo navzkriž. Toda Harvi je ostal v obče zdrav in nepoškodovan ter krošnjaril dalje, dasi je bil primoran se posluževati previdnosti, zlasti kadar se je bližal severnim krajem, z drugimi besedami: ameriškimi četami.

Vse te okoliščine so povzročile, da je prihajal le redkokdaj na Kobiljek in seveda ravno tako redko na svoj lastni mali dom.

Ko je prejel Cezar ukaz mlade gospoda-

rice, je tekel ven in se v malo minutah vrnil s krošnjarjem.

Harvi je bil mož srednje velikosti, suh, toda žilav in mišičav. Njegove oči so bile sive, udrte, nemirne in v hitrih trenutkih, ko je počival njihov pogled na obrazih njegove okolice, kakor da bi prodirale v dušo. Izraz njegovih potez je bil izpremenljiv, za tega moža značilen. Kadar je bil pri kupčiji, je bilo njegovo obličje živahno in zvito. Če se je sukal pogovor okoli vsakdanjih dogodkov življenja, je izgledal mož raztresen, nemiren. Ako pa je slučajno nanesla beseda na revolucijo in domovino, tedaj je bil ves človek kakor izpremenjen. Tedaj je bil v stanu mirno poslušati dolgo časa, ne da bi govoril kaj, in le tuintam je naredil neznatno opazko. Ali iz njegovih pogledov je govoril svet mislij.

A ne on ne njegov oče nista napeljala nikdar sama od sebe pogovora na vojno in sta dajala odgovor na taka vprašanja le tedaj, kadar ju je skrajnja potreba v to prisilila.

Površni opazovalec bi bil smatral skopost za poglobitno Harvijevo strast, a morda bi se bil zmotil.

Ko je krošnjar stopil v sobo, je najprvo postavil na tla svoj koš, ki mu je segal zdaj skoro gor do ramen, in pozdravil potem

Hvartonovo rodbino s ponižno vljudnostjo. Pred Harperjem se je nemo priklonil, ne da bi pogledal kvišku. Stotnika Hvartona za zagri-njalom ni mogel zapaziti.

Sara se je spravila takoj nad njegovo robo in se krošnjarja za nekaj časa popol-noma polastila. Mize, stoli, dà celo tla so bila kmalu pokrita s svilenimi blagovi, muselinom, rokavicami, trakovi in enakimi stvarmi. Cezar je pomagal pri izlaganju. Potem ko je bila izbrala Sara to in ono in se zedinila za cene, je vprašala dobre volje:

„Ali Harvi, li nimate nič novic za nas? Ali je lord Kornvolis porazil vstaše?“

Zdelo se je, da krošnjar ni slišal vprašanja; hitel je jemati iz nekega zaboja prav posebno lepih čipk, ki so vzbudile zdaj Sarino občudovanje.

Fina tkanina si je takoj pridobila srce mlade dame, kajti odkupila je Harviju skoro vso zalogo te dragocenosti. Dà, njeno glasno hvaljenje je privabilo celo mlajšo sestro izza zagri-njala in Fanika se je ravno vzdignila s svojega sedeža, ko je Sara ponovila prejšnje vprašanje.

Brž se je Fanika zopet umaknila, krošnjar pa je odgovoril pomišljajoč:

„Hm, pravijo, da je Tarleton porazil generala Sumturja ob Tigrovi reki.“

Stotnik Hvarton je pomolil glavo iz zagrinjala, Fanika je zrla v brezdišni napetosti na krošnjarja, in celo Harper je dvignil pogled iznad knjige, v kateri je čital, z izrazom v temnih očeh, ki je pričal, da posluša z velikim zanimanjem.

„Res?“ je vzkliknila triumfujoče Sara. „Sumtur — kdo je to? Ne kupim od Vas niti iglice več, predno mi niste povedali vseh novic, ki jih veste!“ je dostavila smejé.

Trenutek je krošnjar pomišljaj, vrgel plah pogled na Harperja, ki ga je pogledal pomenljivo, nato se je izpremenila vsa njegova prikazen. In rekel je naenkrat:

„Hm, mislim, Sumtur mora biti kje na jugu, med to zamorsko zalego...“

„Jaz ne več zamorec kakor Vi zamorec, gospod!“ ga je prekinil zamorec, hudo nevoljen.

„Tiho, Cezar, tiho!“ ga je mirila Sara, vsa nestrpna, da bi zvedela kaj več.

„Črni mož dobri kakor beli mož!“ je nadaljeval razžaljeni zamorec.

„In včasih še veliko boljši!“ mu je pritrdila gospodarica. „Kdo je ta Sumtur?“

„Saj sem dejal pravkar, da živi na jugu, med črnokožci, in je imel pred kratkim prasko s tem polkovnikom Tarletonon.“

„Ki ga je seveda natepel!“ je vzkliknila Sara v trdni veri.

„Tako pravijo čete v Morizaniji¹⁾.“

„A kaj pravite Vi?“ se je drznil vprašati stotnik Hvarton, dasi s tihim glasom.

„Ponavljam samo, kar sem slišal od drugih,“ je dejal Harvi in položil pred Saro nov kos blaga. „Toda po dolinah govoré,“ je nadaljeval čez nekaj časa, „da je bil ranjen samo Sumtur in eden ali dva druga še, dočim so angleški vojaki do zadnjega pobiti, kajti brambovci so se bili utrdili lepo v neki koči.“

„To ni posebno verjetno,“ je opomnila Sara zaničljivo, „dasi nikakor ne dvomim, da se skrivajo rebeli za lesene stene.“

„Jaz bi mislil,“ je mirno odvrnil krošnjar, „da je dobra ideja, postaviti leseno steno med-se in puškine krogle, vsekakor boljša, nego sebe med steno in krogle.“

Harperjeve oči so se povesile mirno na knjigo v roki, a Fanika se je približala in vprašala :

„Ali imate še kaj več teh čipk, Harvi?“

Tako je postala tudi Fanika kupovalka in ukazala je zdaj zamorcu, naj prinese krošnjaru kozarec vina.

¹⁾ Kraj, angleški tabor.

„Drugega novega ne veste nič?“ je vprašal stotnik Hvarton, ki si je zopet upal pokazati obraz izza zagrinjala.

Harvi je rekel :

„Ali ste že čuli, da so majorja Andréja obesili?“

Stotnik se je zdrznil in izmenjal nekaj velepomembljivih pogledov s krošnjarjem, potem še-le je rekel z navidezno ravnodušnostjo :

„To se je moralo zgoditi že pred nekaj tedni.“

„Ali vzbuja njegova smrt takšno pozornost?“ je vprašal stari gospod Hvarton.

„Saj veste, ljudje radi brusijo jezike.“

„Ali je mogoče, da bi bil moj povratek zdaj nevaren?“ je vprašal Harper.

Krošnjar je izpustil iz rok omot trakov in odvrnil počasi :

„Precej dolgo je že, odkar pohaja okoli angleška konjenica ... Ne bi bil čudež, če pridejo sèm bliže, zakaj tudi viržinski konjeniki niso daleč.“

„Ali jih je veliko?“ je vprašal Hvarton, očitno v skrbah.

„Nisem jih štel.“

Fanika je bila edina, ki je zapazila na krošnjarju izpremembro. Ko pa se je začudena ozrla po Harperju, je gledal ta zopet pazljivo

v svojo knjigo. Sklonila se je nad čipke, da so ji padli kodri na obraz in ga zasenčili, in rekla:

„Mislila sem, da je južna konjenica pojezdila proti Delavaru¹⁾.“

„Lahko je to res,“ je del krošnjar. „Videl sem čete le v precejšnji daljavi.“

Cezar je bil izbral med tem kos kotenine, ki je paradirala v dražestnem objemu rdeče in rumene barve, in ko jo je nekaj časa občudoval molčé, jo je z vzdihom položil iz rok in vzkliknil:

„So lepa roba to!“

„Zares!“ je rekla Sara. „Bila bi čedna obleka za tvojo ženko, Cezar.“

„Dà, gospica!“ je zaklical zadivljeni zamorec. „Stari Dini skakati veselo src!“

Kmalu je bila sklenjena kupčija in Cezar se je hitro odpravil, da sporoči svoji priletni družici veselo vest.

Stotnik Hvarton je bil med tem drzno stopil izza zagrinjala in vprašal je zdaj krošnjarja, ki je jel pospravljati svojo robo, kdaj da je zapustil mesto.

„V mraku,“ se je glasil odgovor.

„Tako pred kratkim!“ je vzkliknil oni iznenaden in nadaljeval potem mirneje:

¹⁾ Reka. Glej zemljevid.

„Čudim se, da so Vas straže ob tako pozni uri pustile mimo.“

„Pustile so me,“ je bil lakonični odgovor.

„Častniki angleške vojske Vas morajo že precej dobro poznati, Harvi!“ je menila Sara in se prijazno nasmehnila krošnjarju.

„Poznam marsikoga njih, na videz,“ je del le-ta in pogledal po sobi, pri čemer so zadele njegove oči seveda stotnika Hvartona in za hip tudi Harperjev obraz.

Stari gospod Hvarton je poslušal krošnjarja z veliko pazljivostjo in vprašal zdaj naenkrat :

„Ali nas misli sovražnik zopet vznemirjati?“

„Koga imenujete sovražnika?“ je rekel Harvi, visoko se vzravnavši in vrgši nanj pogled, da so se Hvartonove oči takoj zmedene povesele k tlom.

„Vsi tisti so naši sovražniki, ki motijo naš mir,“ je segla v pogovor teta Ivanka. „Pa, so-li kraljeve čete res že odrinile?“

„Najbrže da odrinejo kmalu,“ je odvrnil Harvi, pobral svoj koš in se napravljal za odhod.

„In amerikanske čete,“ je nadaljevala gospodična Petnova s prijaznim glasom. „Ali so one zdaj tudi tukaj?“

Krošnjar je hotel ravno odgovoriti, ko

so se odprle duri in se je pojavil Cezar s svojo presrečno soprogo.

Rod zamorcev, čigar hvalevreden vzgled je bil Cezar, postaja zdaj čezdalje redkejši; tista vrsta služabnikov namreč, ki, rojeni in vzgojeni v gospodarjevi hiši, smatrajo blagor svoje gospode kakor lastni blagor. Ta vrsta, ponavljamo, je zdaj že skoro izumrla in se umaknila drugemu, veliko nespobnejšemu in nezanesljivejšemu zarodu.

Cezarjevi lasje so že siveli, in ker jih je njihov lastnik tako pogosto in tako krepko obdelaval z glavnikom, so se bili izpremenili nekdanji kodri sčasoma v trde ščetine, ki so ravno štrlele kvišku in ga delale za dva palca večjega. Koža je bila izgubila črni blesk mladosti in je izgledala umazano-rjavo. Njegove strašansko daleč narazen stoječe oči so bile majhne in dobrodušne.

Ko je vstopil zdaj s svojo ženo, vso žarečo od veselja, jima je šla Sara nasproti in prijazno sprejela njune zahvale. Fanika pa se je ponudila, da sama ureže starki obleko.

Opotekajoč se od sreče, je šel Cezar s svojo soprogo in s krošnjarjem iz sobe.

Harper je bil djal knjigo iz rok. Fanika pa je zapazila z zadoščenjem, da je prijazen

smehljaj počival zdaj na tem obrazu, ki je izdajal drugače le globoko resnobo ali težko skrb.

ČETRTO POGLAVJE.

Po krošnjarjevem odhodu je družba nekaj časa molčala. Gospod Hvarton je bil zvedel nekaj, kar je moralo pomnožiti njegove skrbi, stotnik je željno hrepenel, da bi bil Harper zopet daleč kje strani, gospodična Petnova je mislila z zadovoljstvom na svoj novo priporjeni zaklad čipk, Sara in Fanika sta urejali nakupljene stvari, ko je tujec naenkrat prekinil molk, rekoč :

„Ako je to, ker se boji mene, vzrok, da stotnik Hvarton ne odloži svoje maske, tedaj mu moram pojasniti stvar. Ko bi imel jaz zares vzrok, da ga izdam, bi moral le-ta pod pričujočimi okolnostmi stopiti v ozadje.“

Mlajša sestra je smrtnobleda omahnila na svoj stol, teti Ivanki je tasa za čaj pala iz rok, Sara je strmela v tujca v neizmerni osuplosti, gospod Hvarton je bil kakor okamenel, stotnik pa je skočil na sredo sobe, strgal raz sebe lasuljo in brado ter vzdiknil :

„Verjamem Vam iz vse duše in hočem pustiti to nadležno prevaro. Ali neumljivo mi je, kako ste me mogli spoznati!“

„V resnici, stotnik Hvarton,“ je smehljaje rekel Harper, „v tej svoji lastni podobi izgledate toliko boljše, da bi Vam svetoval, da je v bodoče ne skrivate več! Toda tam-le je, kar Vas je moralo izdati.“ Pri teh besedah je pokazal na sliko mladega častnika, ki je visela nad kaminom.

„Ostro oko morate imeti, gospod, in dober opazovalec morate biti!“ je vzkliknil mladi Hvarton.

„Potreba me je takega naredila,“ je odvrnil Harper in vstal.

Fanika mu je stopila naproti, ko je hotel zapustiti sobo, prijela njegovo roko in rekla z živo resnobo :

„Vi ne izdaste mojega brata — ne morete ga izdati!“

Trenutek je obstal Harper v nemem občudovanju ljubkega dekleta, položil nato njeni roki na svoje prsi in odgovoril s svečanim glasom :

„Ne morem in ne bom!“

Zdaj je izpustil njeni roki, položil svoji rahlo jej na glavo in dostavil :

„Ako Vam more koristiti blagoslov tujca, sprejmite ga!“

Potem se je počasi okrenil in odšel v svojo sobo.

Vso rodbino je globoko ganila tujčeva odkritosrčnost in plemenitost in vsi, razun očeta, so se čutili olajšane spričo njegovega zagotovila.

Gospod Hvarton je odšel tudi po svojih opravkih in tako sta ostali deklici sami z bratom, v veselem, zaupnem kramljanju, ki se ga je vdeleževala tudi teta Ivanka. Tako so ždeli skupaj celo uro, radujoč se redke sreče združenja, ne misleč na nevarnosti, ki so jim lahko pretile.

Tekom pogovora je povprašala teta tudi po starem znancu, polkovniku Velmerju.

„O,“ je vzkliknil stotnik veselo, on še živi in je še zmeraj tisti lepi in galantni častnik, kakor je bil!“

Ni ženske, ki bi ne zardela — tudi če ne ljubi zares, — kadar sliši ime moža, katerega bi mogla ljubiti. Tako je tudi Sara povесila oči, a s smehljajem, ki je z rožami na njenih licih vred še bolj povišal dekletove čare. Stotnik Hvarton menda ni opazil teh izdajalskih znakov, kajti brezbrizno je nadaljeval:

„Včasih je pač melanholičen; takrat ga dražimo, češ, da je gotovo zaljubljen.“

Sara je pogledala najpreje brata, potem sestro, ki se je smejala in pošalila:

„Siromak ! Vendar ne obupava ?“

„Ne. In zakaj bi naj ? On, najstarejši sin bogataša, lep, mlad in — polkovnik ?“

„To so seveda močni vzroki, da mu ne omaga pogum,“ je rekla Sara s prisiljenim smehom, „posebno zadnji.“

„Reči vam moram,“ je odvrnil stotnik resno. „Mesto polkovnika pri gardi je lepa stvar !“

„In polkovnik Velmer je jako lep mož !“ je posmehljivo dostavila Fanika.

„O Fanika !“ je rekla njena sestra. „Polkovnik Velmer ni bil nikdar tvoj ljubljenelec — on je preveč zvest svojemu kralju, da bi mogel biti tebi všeč !“

Fanika je brž odgovorila :

„Ali ni tudi Henrik zvest svojemu kralju ?“

„No, no,“ je mirila teta Ivanka. „Ne prepirajte se zaradi polkovnika ; on je moj odločni ljubljenelec !“

„Fanika ima rajši majorje !“ je smeje opomnil brat.

„Neumnost !“ je šepetala deklica in zardela.

„Čudim se le,“ je nadaljeval stotnik, „da si Duvud ni nič prizadeval, da bi pridržal mojo sestro v vstaškem taboru.“

„S tem bi bil pripravil lahko v nevarnost

lastno svobodo," je rekla smehljaje deklica, „in ti veš, major Dunvud se bojuje za svobodo!“

„Za svobodo?“ je vzkliknila Sara. „Lepa svoboda, ki zamenja enega gospodarja za petdeset gospodarjev!“

„Pravica menjavati gospodarja, sama na sebi že je svoboda!“

„In svoboda, ki je ve ženske rade izvršujete!“ se je smejal stotnik.

„Mislim, me ljubimo vsaj svobodo, da si izvolimo prvega!“ je dejala Fanika. „Ne res, teta?“

Harper se je prikazal še-le k obedu in potem je zopet izginil, češ da mora pisati pisma. Dasi je vse njegovo vedenje vzbujalo zaupanje, vendar je čutila rodbina njegovo odsotnost kakor olajšavo, kajti naravno, da se je imel omejiti obisk stotnika Hvartona samo na par dni, toliko zaradi kratkega dopusta, kolikor zaradi nevarnosti, da ga zasači sovražnik.

Parkrat v teku dneva je izrazil gospod Hvarton nekoliko dvomov glede značaja svojega neznanega gosta, pa je zadel na živahen odpor svojih otrok, ki so bili mnjenja, da tako odkritosrčen obraz, tako plemenita narava kakor je tujčeva, ne more varati...

„Videz je često varljiv, ljubi moji otroci,“ je odvrnil boječi oče. „Ako se ljudje kakor major André ponižajo do prevare, kaj je pričakovati od navadnih zemljanov?“

„Prevare!“ je burno vzkliknil njegov sin. „Pozabljaš, ljubi oče, da je major André služil svojemu kralju in da vrhu tega vojna opravičuje njegovo dejanje.“

„In ne opravičuje-li vojna tudi njegovo smrt, Henrik?“ je vprašala Fanika s tihim glasom, ne voljna zapustiti stvar svoje domovine in vendar ne v stanu, da bi zatrla sočutje za tega Andréja.

„Nikdar!“ je vzkliknil mladi mož, skočivši s stola, in hodil razburjen po sobi. „Nikdar! Fanika, ti me strašiš! Vzemi, da bi se zgodilo meni, da padem upornikom v roke, bi se ti zdelo-li opravičeno, da me usmrté? Ali bi odobraval Vóšingtnovo krutost?“

„O Henrik,“ je rekla Fanika, tresoč se od razburjenja, blede ko zid in solzami v očeh, „tako malo poznaš moje srce?“

„Odpusti mi, sestra — moja ljuba mala Fanika, odpusti mi!“ je vzkliknil mladi mož skesano, objel deklico in ji poljubljal solze z oči.

„Vem, da sem neumna, da jemljem tvoje

nagle besede tako za resno," je rekla Fanika in uprla vanj s smehljajočim obrazkom rosne oči; „ali očitanje od onih, ki jih ljubimo, nas zadene trdo, Henrik, posebno ako . . . ako vemo, da ga ne zaslužimo!"

Teta Ivanka jo je ljubeče pobožala in jo potolažila, češ, mlade moške rada premaga njih burnost, nakar je rekel stotnik, sedši poleg sestre :

„Že mogoče ; ali smrt majorja André-ja je nekaj, pri čemer smo vsi jako občutljivi. Ti ga nisi poznala Fanika ; bil je tako hraber, tako plemenitega srca, tako ljubezniv!"

Fanika se je smehljala, stresla glavo, a ni odgovorila ničesar. Ko je videl brat, da mu ne veruje, je nadaljeval :

„Ali dvomiš na tem ? Ali odobravaš njegovo smrt ?"

„Ne dvomim na njegovi vrednosti," je rekla, „in ne na tem, da je zaslužil srečnejšo usodo ; a tudi na tem ne morem dvomiti, da je bilo Vóšingtnovo postopanje opravičeno. Malo vem o vojnih navadah in želim, da bi vedela še manje, toda kakšen up na uspeh bi imeli Amerikanci, ako bi vsa starodavna vojna načela hoteli prepustiti le Angležem !"

„Zakaj ne odnehajo od boja !" je ozlovoljena vzkliknila Sara. „In ker so uporniki,

je vse, kar delajo, krivično in nezakonito.“

„Ženske so samo zrcala, ki odsevajo sprejete vtiske,“ je dejal dobrodušno brat. „V Faniki vidim podobo majorja Dunvuda, v Sari pa —“

„Polkovnika Velmerja!“ ga je prekinila mlajša sestra, smeje in rdé. „Priznati moram, da se imam za svoje nazore zahvaliti majorju — ne res, teta?“

„Zdi se mi v resnici, da prihaja tvoja logika od njega, dete.“

„Priznam se krivo in ti Sara, nisi pozabila učenih razprav polkovnika Velmerja!“

„Upam, da ne pozabim nikoli, kaj je prav!“ je rekla Sara, ki je vstala in šla popraviti ogenj v kaminu.

Pozno na večer je sporočil Cezar zbrani družini, da je slišal v Harperjevi sobi glaso-ve, ki so tiho govorili med seboj. Ta novica je vznemirila vse skupaj, toda Harperjev prihod, ki je stopil v sobo z najodkritosrčnejšim, najnedolžnejšim obrazom na svetu, — je kmalu razgnal vsaki strah, izvzemši bojazen starega gospoda Hvartona. Njegovi otroci in njegova sestra so bili prepričani, da se je Cezar moral zmotiti, in večer je pretekel v mirnem pogovoru, brez nadaljnega motenja.

Popoldne naslednjega dne je bila družba zbrana pri čaju, ko se je vreme prevrglo.

Vihar se je polegel in ko je Fanika vzradoščena hitela k oknu, je videla, kako je bleščeč solnčni žarek razsvetlil nasproti ležeči gozd. Listje drevja je žarelo v najrazkošnejših barvah amerikanske jeseni.

Družba se je podala nemudoma na trato pred hišo. Zrak je bil mil, vonjiv in krepilen.

„Kakšen prekrasen prizor!“ je rekel Harper s tihim, skoro pobožnim glasom. „Kako velik, kako veličasten! Naj bi sledil enak mir tudi viharjem, ki pretresajo mojo domovino. naj bi njeni nesreči sledil tako mil solnčni svit!“

Samo Fanika, ki je stala zraven njega, je slišala te besede. Ko se je presenečena ozrla vanj, je videla, kako je odkrite glave pobožno gledal na nebo.

V teh očeh ni kraljeval več njim lastni mir — nekako navdušenje je svetlikalo iz njih in rahla rdečica je bila dahnjena preko Harperjevih lic.

„Od takega človeka se nam ni bati ničesar!“ si je mislila Fanika. „Taki občutki živé samo v srcu krepostnega.“

Naenkrat se je pojavil na trati krošnjar, ki je bil porabil prvi solnčni žarek, da je obiskal Hvartonove.

„Lep večer!“ je rekel Harvi. „Za ta letni čas jako gorak in prijeten.“

Gospod Hvarton je povprašal sočutno, kako je kaj s starim gospodom Brezo.

Harvi je odgovoril z rahlim drhtenjem v glasu :

„Hitro gine ... Starost in težave so kmalu dokončale svoje delo.“

S temi besedami je obrnil krošnjar obraz v stran; Fanika pa je bila zapazila mokro oko, drhteče ustnice, in zopet je zrasel Harvi v njenih očeh.

Dolina, v kateri se je dvigal dvorec gospoda Hvartona, se je raztegala od severozahoda na jugozapad in hiša je ležala na njenem gornjem koncu.

Majhna vrzel med nasprotnimi hribi in nizka obal je dovoljevala pogled na morje.

Vodovje, ki je še pred kratkim togotno butalo ob breg, se je polegalo zdaj v dolge, enakomerne valove, ki sledé viharju. Nekaj črnih pik je bilo razločiti tam, zdaj vidnih, zdaj zopet izginulih za valovi.

Nihče jih ni zapazil razun krošnjarja, ki je zdajci skočil na noge in kakor pribit vpiral pogled na vodo. Slednjič je stopil k družbi, vrgel nemiren pogled na Harperja in rekel nato z resnim povdarkom :

„Kraljeve čete so morale odriniti!“

„Zakaj mislite to?“ je naglo vprašal stotnik Hvarton. „Dal Bog, da je res... potrebujem njih eskorto, da me spremi nazaj.“

„Teh deset ribiških čolnov ne bi plavalo tako urno, da nimajo več veslačev nego po navadi.“

„Morda —“ je vzkliknil gospod Hvarton vznemirjen, „morda pa so to Amerikanci, ki se vračajo z otoka.“

„Izgledajo kakor kraljevi,“ je rekel krošnjar pomenljivo.

„Ne vidim drugega nego temne lise,“ je opomnil stotnik.

Harvi se za te besede ni zmenil.

„Odrinili so pred nevihto — taborili ta dva dneva na otoku — konjenica je na poti — kmalu bomo imeli v bližini bitko.“

Med tem ko je govoril to, je pogledaval krošnjar večkrat skrivaj in plaho na Harperja, ki pa ni kazal ni najmanjšega zanimanja za to, kaj se godi. Stal je sam, tiho ogledavajuč pokrajino.

Ko pa je krošnjar umolknil, se je Harper okrenil k staremu Hvartonu, češ, da mu opravi ne dopuščajo ostati tu še dalje časa; da hoče porabiti torej lepi večer in potovati naprej.

Krošnjarjev nemir je naraščal čudno, nerazumljivo. Njegovi pogledi so letali venomer na drugi konec doline, kakor da pričakuje od one strani kakega dogodka...

Zdaj je pripeljal Cezar popotnikovega konja; krošnjar je uslužno uredil sedlo. Ko je bilo vse pripravljeno, se je Harper jel poslavljati. Pri Sari in njeni teti je napravil to z vljudnostjo finovzgojenega človeka; ko pa je prišla vrsta na Faniko, je obstal za hip in toplejši, prisrčnejši nego po navadi je bil njegov obraz. Njegove oči so nemo ponavljale blagoslov, ki so ga izrekla davi njegova usta, in dekletova lica so žarela v globokejši rdečici, njeno srce je vtripalo hitreje, ko se je poslavljajal od nje.

Gazdar in gost sta se ločila med običajnimi ljubeznivostmi. Ko pa je Harper stotniku Hvartonu podal roko, je opomnil z globoko resnobo:

„Korak, ki ste ga tvegali Vi, je sila nevaren in lahko Vam nakoplje najneprijetnejših posledic. Ako se ima zgoditi to, tedaj utegne biti morda v moji moči, da dam hvaležnosti, ki sem jo dolžan Vaši rodbini, dejanskega izraza.“

„Prepričan sem, gospod,“ mu je segel tu stari Hvarton v besedo, „da bode te čuvali to,

kar se Vam je razodelo pri slučajnem bivanju v moji hiši . . .“

Harper se je obrnil naglo k njemu in odgovoril z veliko nežnostjo :

„Jaz nisem zvedel ničesar v Vaši rod-
bini, gospod, kar bi mi ne bilo znano že po-
preje. A Vaš sin se lahko čuti zdaj bolj
varnega nego doslej, ko vem jaz za njegovo
navzočnost.“

Še enkrat se je priklonil celi družbi, za-
sedel konja, ne rekši krošnjarju več nego na-
kratko „Hvala!“, in izginil kmalu za bližnjim
gričem.

Krošnjarjevi pogledi so sledili jezdecu in
še-le ko mu je izginil izpred oči, so se dvignile
njegove prsi v dolg, globok vzdih, kakor osvo-
bojene težkega bremena.

„Dolžnik sem Vaš, Harvi,“ je opomnil
zdaj Hvarton, „za tobak, ki ste mi ga pri-
nesli iz mesta.“

„Če ni morda tako dober kakor prejš-
nji,“ je odvrnil krošnjar, „je vzrok ta, da je
zdaj redko blago.“

„Zelo dober je,“ je izjavil gospod Hvar-
ton, „a pozabili ste, povedati ceno.“

„Težko je določiti ceno — najbolje je,
da prepustim to Vaši velikodušnosti.“

Gospod Hvarton je vzel nekaj zlatov med

prste in jih spustil v Harvijevo roko, ki se je pohlepno iztegnila ponje, požvenkljala preje z njimi in jih pogreznila nato v veliko usnjato mošnjo, katero je nosil v nedrijih.

Hip pozneje je stal poleg stotnika in ga vprašal hitro in odločno:

„Stotnik Hvarton, ali se povrnete še nocoj?“

„Ne!“ je rekel stotnik odločno in ljubeče pogledal sestra. „Ali hočete, gospod Breza, da zapustim tako prijetno družbo, kadar je mogoče, da se je ne bom radoval nikdar več?“

„Brat,“ je vzkliknila Fanika, „vsaka šala o taki stvari je kruta!“

„Jaz bi mislil,“ je mirno zopet pričel krošnjar, da se zdaj, ko je prenehala nevihta, jenkiji lahko prično zopet gibati . . . Boljše bi bilo, stotnik Hvarton, da skrajšate svoj obisk!

„O,“ je vzkliknil angleški častnik, „od teh fantalinov se lahko odkupim vsak trenutek s par zlati, če bi imel ravno naleteti nanje. Ne, ne, gospod Breza, ostanem do jutri!“

„Major André se ni mogel odkupiti z denarjem,“ je suho opomnil krošnjar.

Obe sestri sta se obrnili zdaj v skrbah k bratu in starejša je dejala:

„Sprejmi dober svèt, brat; Harvi utegne

imeti prav; njegovega mnenja v takih stvareh ne gre prezirati.“

„Dá,“ je dostavila mlajša. „Če ti je gospod Breza pomagal, da si prišel sem, si dolžan svoji varnosti in naši sreči, dragi Henrik, da tudi gledé vrnitve poslušáš njegov svèt.“

„Sam sem se spravil tu-sem in sam se lahko zopet spravim nazaj!“ je ozlovoljen odvrnil stotnik. „Breza ni imel za-me drugega dela, nego da mi je priskrbel masko in mi sporočil, če je zrak čist — in v poslednji točki ste se bili zmotili, gospod Breza!“

„Res je,“ je dejal krošnjar, „in vzrok več, da bi Vi morali odpotovati še danes. Potni list, ki sem Vam ga dal, velja samo za enkrat.“

„Ali ne morete ponarediti še enega?“

Bleda krošnjarjeva lica so se pobarvala, a molčal je in povešal k tlom pogled.

Po majhnem odmoru je dostavil mladi mož z veliko odločnostjo:

„Ostanem čez noč še tukaj — naj se zgodi, kar se hoče.“

„Stotnik Hvarton,“ mu je rekel zdaj krošnjar z močnim povdarkom. „Varujte se velikega Viržinca s čudno močno brado. Kolikor vem, Vam je za petami, in živa duša ne prevara njegovega očesa!“

„On naj se mene varuje!“ je odgovoril Hvarton ošabno. „Vas pa, gospod Breza, oproščam sleherne nadaljne odgovornosti.“

„Ali mi hočete dati to pismo?“ je vprašal previdni krošnjari.

„Z veseljem!“ se je zasmejal stotnik. „Cezar, pero sem, pa papir in črnilo, da morem napisati odpustnico za mojega zvestega spremljevalca Harvija Brezo, krošnjarija, in tako dalje in tako dalje!“

Cezar je prinesel pisalno orodje in stotnik je sestavil med veliko veselostjo zaželjeno listino v njemu lastnih izrazih. Krošnjari je vzel papir, vrgel nanj nagel pogled in ga spravil skrbno v nedrije, kjer je hranil mošnjo za denar, pozdravil rodbino in šel, kakor je bil prišel.

Malo hipov pozneje so ga videli vstopiti v njegovo preprosto kočo.

Ko so Hvartonovi seli k večerji, se je stotnik po mirnejšem prevdanku pa le premislil. Poklical je Cezarja in mu naročil, naj pripelje Harvija, da se še enkrat pogovorita. Kmalu pa se je vrnil zamorec z neprijetnim poročilom, da je to zdaj prepozno; da mu je naznanila Katra, da mora biti Harvi že bogve kako daleč na poti proti severu, ker se je,

tik predno se je storila noč, odpravil od doma s svojo robo.

Stotniku ni preostajalo drugega nego potrpeti, da mu rano jutro dá priliko za vrnitev po primerni poti.

„Ta Harvi Breza s svojimi skrivnostnimi pogledi in zagonetnimi namigavanji me vznemirja bolj nego maram priznati,“ je rekel Henrik svojim sestrama.

„Ne zapopadem, kako mu je mogoče v teh nemirnih časih potovati nenadlegovanemu po deželi,“ je opomnila teta Ivanka.

„Zakaj ga puste rebeli, da se jim tako lahko izmuzne vsakikrat, je več nego morem odgovarjati,“ ji je odvrnil nečak. „A general bi ne dovolil, da skrivi kdo las na glavi tega človeka.“

„Zares?“ se je začudila Fanika. „Torej ga general pozna?“

„Menda.“

„Kaj misliš, sin moj,“ je vprašal gospod Hvarton, „da si v nevarnosti, da te izda?“

„Ne,“ je dejal stotnik. „Mislim, da je v takih stvareh zvest in zanesljiv. Tudi ga mora nevarnost, ki bi jo prineslo bivanje v mestu njemu samemu, odvrčati od vsakega takega lopovstva.“

„Jaz mislim,“ je dejala Fanika, „da ima

Harvi svoje dobre strani. Skoz njegov značaj vsaj proseva nekaj takega.“

„Lojalen je!“ je vzkliknila Sara triumfujoče. „In to je v mojih očeh poglavitna vrlina.“

„Jaz pa se zelo bojim,“ se je zasmel brat, „da je ljubezen do denarja pri njem močnejša nego ljubezen za svojega kralja.“

„Če je temu tako,“ je pripomnil zdaj stari Hvarton, „potem ne moreš biti varen, dokler si v njegovi oblasti. Zakaj nobena ljubezen se ne more ustaviti zlati izkušnjava, kadar je lakomnost temelj značaja.“

„In vendar mora biti ena ljubezen, dragi oče, ki se ne uda nobeni zamami. Ne res, Fanika?“

„Neumnost! Tukaj je tvoja luč, čas je iti spat.“

PETO POGLAVJE.

Vsi člani Hvartonove rodbine so prebili to noč v precejšnji nemirnosti, zlasti pa sestra, ki sta komaj zatisnili oko in prestrašeni vztrepetavali pri vsakem najmanjšem šumu. Ni čuda, če sta vstali zjutraj nespočiti in potrti.

Ko pa sta z okna spalnice vrgli hlasten pogled na vrt in bližnjo okolico, nista mogli

zapaziti nič sumljivega. Nekoliko pomirjeni sta šli tedaj dol k zajutрку.

Stotnik se je prikazal še-le, ko je že vsa rodbina sedela pri kavi.

„Vidim zdaj, da sem napravil bolje, da sem si prihranil dobro postelj in dober zajutrк,“ je rekel veselo, „nego pa da bi se bil hodil zanašat na gostoljubnost tega slavnega voja kravarjev.“

„Ako si mogel spati, tedaj si bil srečnejši od mene in Fanike. Midve sva smatrali sleherni glasek noči za klice vstaške vojske.“

„No,“ je smejé odvrnil stotnik, „priznati moram, da tudi sam nisem bil čisto brez vseh skrbi... A kako je bilo s teboj, a?“ se je obrnil hkratu k mlajši sestri, ki je bila očitno njegova ljubljenska. „Ali si slišala tudi ti vstaško godbo ali vsaj sanjala o njej?“

Deklica ga je pogledala ljubeče in odgovorila: „Ne. — Kakor tudi ljubim svojo domovino, vendar bi mi bližanje naših čet ravno v tem trenutku napravilo velikih bridkostij.“

Mladi Hvarton je stal zdaj pri oknu, ko je Cezar naenkrat z obrazom, ki je bil skoro bel, pridirjal noter in brez sape zaklical:

„Tecite, master Enriko, tecite! Tukaj gre uporni konj.“

„Teči?“ je ponovil angleški častnik, vzravnavši se z vojaškim ponosom. „Ne, gospod Cezar, teči ni moj poklic!“

S temi besedami je šel odločno k durim, pomignil očetu in z njim vred pogledal ven.

Približno četrť ure daleč je bilo videti kakih petdeset dragoncev, bližajočih se v naglem diru. Poleg častnika, ki jih je vodil, je jahal mož v obleki naselnika, kařoč na krošnjarjevo kočo. Nekaj mož se je odločilo zdaj od krdela in galopiralo tjakaj.

Ko so dospeli do pota, ki je peljal v dolino, pa so zasukali konje proti severu. Hvartonovi, ki so v brezdišni napetosti opazovali njih gibanje, so videli zdaj, da so vojaki, dospevši do Harvijeve hiše, napravili polukrog, tako da je bila koča v hipu obkoljena od kakih dvanajst jezdecev.

Zdaj je skočilo par dragoncev s konja in izginilo ... Malo hipov pozneje pa so se zopet pokazali na dvorišču, s Katro v svoji sredi, in iz njenega silnega mahanja z rokami je bilo dosti jasno spoznati, da se ne gre za malenkostne stvari ...

Ko so dospeli zdaj še ostali vojaki tja, je sledil živahen pogovor s klepetavo gospodinjo, nakar je krenila cela četa z veliko naglico proti Hvartonovemu dvoru.

Tukaj ni bilo v zmedenosti dozdej nikomur palo v glavo, da bi bil poskrbel za stotnikovo skrivališče. Zdaj pa, ko je bila nevarnost tako nujna, je vse hitelo predlagati mu ta in oni kraj v hiši kakor varen kotiček.

A mladi mož je odklonil to kakor nedostojno njegovega značaja. Sploh je bilo prepozno, da bi pobegnil v šumo, ležečo zadaj za hišo. Vojaki bi ga v tem slučaju čisto gotovo zapazili in ga seveda tudi takoj dohiteli.

Sestri sta se trudili, da sta ga s tresočimi rokami zavili v prejšnjo njegovo masko; in bili sta jedva gotovi s tem, ko so že bili dragonci na trati in so v hipu tudi Hvartonov dvorec obkolili od vseh strani. Zdaj ni kazalo drugega nego udati se v predstoječo preiskavo, kolikor mogoče mirno.

Poveljnik konjenice je razjahal in se z nekoliko vojakov bližal vratom, ki jih je odpiral Cezar počasi in z obotavljanjem.

Težki korak vojakov je tako prestrašil nežne ženske, da so prebledele in trepetale.

Možak, čigar nenavadna velikost je pričala o nenavadni moči, je stopil zdaj v sobo, pozdravil družino po vojaško, a s krotkostjo v pogledu, ki je bila v čudnem nasprotju z orjaško prikaznijo. Temni lasje so obkrožali v bujnih kodrih njegov obraz, od katerega pa

je bilo videti komaj več nego velike oči, ker je neizmerna brada pokrivala njegova lica. Pogled je bil, kakor že rečeno, krotek in mil in glas možakarjev, dasi globok, vendar ni bil surov ali neprijeten.

Fanika se je upala pogledati ga s plahim pogledom in takoj spoznala v njem moža, pred katerim je bil posvaril Harvi njegova brata, — lahko si je misliti, kakšen vtisk je napravilo to nanjo.

„Nimate vzroka biti v skrbeh, drage dame,“ je dejal častnik s pogledom na blede obraze okoli sebe. „Moje opravilo tukaj se omejuje na nekoliko vprašanj... in ako mi gospoda na-nje odkritosrčno odgovori, tedaj se odstranim takoj.“

„In kaka vprašanja so to, gospod?“ je izpregovoril s težavo gospod Hvarton in vstal.

„Je-li bil med nevihto tuj človek tukaj v Vaši hiši?“ je vprašal dragonec z glasom, ki je izdajal globoko zanimanje, a ob enem tudi skrb.

„Ta gospod... ta gospod... nas razveseljuje s svojo družbo.“

„T a g o s p o d?“ je ponovil častnik, okrenivši se k stotniku Hvartonu, ga motril nekaj hipov in se potem nasmehljajal. Približal

se mu je s komično resnostjo, se priklonil globoko in dostavil :

„Obžalujem, gospod, da ste se tako prehladili !“

„Jaz?“ je vzkliknil stotnik začudeno. „Jaz se nisem nič prehladil !“

„Ne ? Mislil sem tako, ker pokrivате svoje lepe črne kodre s to grdo lasuljo. Ako sem se zmotil, potem oprostite !“

Stari Hvarton je zastokal glasno, dame pa, ki niso slutile, kako daleč je bil dragonec poučen o stvari, so se spogledale trepetaje.

Stotnik si je nehote segel z roko na glavo in je spoznal zdaj, da sta sestri v naglici in strahu pustili razgaljen del njegovih pravih las.

Dragonec je opazoval stotnikovo kretnjo s šegavim smehljajem, a se skoro zopet z resnim obrazom obrnil k staremu Hvartonu :

„Lahko torej smatram, gospod, da ni bilo v teku zadnjega tedna pri Vas nobenega gospoda Harperja ?“

„Gospoda Harperja?“ je ponavljal stari Hvarton, kateremu se je odvalilo težko breme od srca, „da . . . pozabil sem bil na to ! A on je že odpotoval in ako je . . . sumljiva oseba, tedaj nisem vedel tega. Bil je tukaj tuj . . .“

„Od njegove strani se Vam je malo bati,“

je kratko odgovoril dragonec. „A on je šel? Kdaj in kam?“

„Šel je, kakor je prišel,“ je odvrnil gospod Hvarton, v čigar srce se je zopet naselilo zaupanje. „Na konju. Bilo je sinoči; obrnil se je proti severu.“

Častnik je poslušal pazljivo, obraz pa se mu je jasn timer, in komaj je bil končal gospod Hvarton svoj odgovor, ko se je oni na kratko obrnil in zapustil sobo.

Hvartonovi so mislili, da hoče takoj zasledovati Harperja, videli pa so, da je izmenjal zunaj nekaj resnih besed z dvema svojih ljudi, dal potem nekaj ukazov, nakar so različni jezdeci po različnih potih zapustili dolino.

Napetost, pričakovanje družine znotraj v hiši je bilo doseglo višek, ko je dragonec vstopil zopet. Priklonil se je vljudno, se približal stotniku in rekel z narejeno resnostjo :

„In zdaj, gospod, ko je moje poglavitno opravilo končano, ali smem biti tako prost in preiskati bliže to Vašo lasuljo?“

Angleški častnik je oponašal dragonca, ko je razgalil glavo in mu izročil lasuljo.

„Upam, gospod, da je po Vašem okusu,“ je rekel z nalahnim usmevom.

„Če hočem dati čast resnici,“ je odvrnil dragonec, „ne morem reči dà. Bolje mi uga-

jajo Vaši črni lasje. Pa zakaj se zavijate toli skrbno v to veliko suknjo? Ali je Vaše prehlajenje vendar-le hujše?“

„Ali si hočete tudi mojo suknjo ogledati bliže? Izvolite!“ je dejal Henrik, slekel plašč in ga izročil vojaku.

„Imate prav, da odlagate to suknjo,“ je rekel dragonec, „saj vem, da Vam Vaša uniforma stoji lepše!“

Ko je bil odložil stotnik tako celo svojo masko, ga je motril dragonec nekaj časa mirno in pazljivo in pričel potem napol v šali:

„Zdaj, ko imamo novo osebo pred seboj, bode umestno, da se predstavimo. Jaz sem stotnik Lavton viržinske konjenice.“

„In jaz, gospod, sem stotnik Hvarton Nj. Veličanstva 60. peš-polka,“ je odvrnil Henrik, trdo se priklonivši in z resnobo.

Lavtonove poteze so se izpremenile pri tej priči in konec je bilo vse šaljivosti. Vrgel je resen, oster pogled na stotnika in vzkliknil, ne brez osuplosti:

„Stotnik Hvarton, pomilujem Vas iz vsega srca!“

„O, dragi gospod!“ je viknil zbegani oče „ako ga pomilujete, zakaj ga mučite?“ On ni vohun — samo želja, da bi videl svojce, ga je napotila, da se je odstranil tako daleč od

kraljeve armade in si nadel to masko. Pustite ga pri nas ; ni je vsote, ki bi je jaz ne žrtvoval rad za to !“

„Gospod ! Skrb za Vašega sina oprošča tako govorico“, je rekel Lavton ponosno, „a pozabljate menda, da sem Viržinec in žentlmen !“ Obrnjen k mlademu možu, je nadaljeval :

„Ali niste vedeli, stotnik Hvarton, da so naši tropi že več dni v tem kraju ?“

„Ničesar nisem vedel o tem, dokler nisem zagledal Vas ; in tu je bilo prepozno, da bi se umaknil,“ je čmerno odvrnil Hvarton. „Prišel sem, kakor je povedal oče, obiskat rodbino, meneč, da ste Vi daleč odtod — sicer bi v resnici ne bil tvegaj tega !“

„To vse je mogoče res ; a stvar s tem Andrejem nas je naučila previdnosti. Ako je dospelo izdajalstvo že do štabnih oficirjev, potem, stotnik Hvarton, potem je treba vsem prijateljem svobode podvojene čuječnosti.“

Henrik se je priklonil molče pri tej opazki ; Sara pa se je upala reči nekaj besed v prilogo bratu . . .

Dragonec jo je poslušal vljudno in na videz s sočutjem, a je odvrnil z odločnim, četudi prijaznim glasom :

„Nisem poveljnik teh čet, gospodična

Major Duvud ima odločiti, kaj naj se zgodi z Vašim bratom. Vsekakor smete biti prepričani, da se bo ravnalo ž njim lepo in dostojno.“

„Duvud?“ je vzkliknila Fanika z žarečim obrazom. „Duvud? Hvala Bogu, potem je Henrik na varnem!“

Lavton jo je gledal pol s sočutjem, pol z občudovanjem, zmajal dvomeče z glavo in rekel :

„Upajmo.“

Rdečica na Fanikinih licih je obledela pri teh suhih, malo vzpodbudnih besedah. Pač se je zmanjšal nekoliko njen strah za brata, vendar je še vedno drhtela njena nežna postava in vsa njena prikazen je kazala največje razburjenje. Njen pogled se je zdaj dvigal k dragoncu, zdaj se povešal k tlom. Videlo se je iz trepeta njenih usten, da bi rada govorila, a ne more.

Teta Ivanka, ki je opazovala nečakinjo, je stopila zdaj z dostojanstvenostjo fine dame pred častnika in rekla :

„Torej smemo upati, gospod, da vidimo tu majorja Duvuda?“

„V malo minutah, gospodična,“ je odgovoril dragonec. „Odposlal sem nekaj svojih vojakov, da mu sporoče, kar se je zgodilo

tukaj, in to ga takoj pripelje sem. Toda, smem-li prositi zdaj dovoljenja, da si moji ljudje tukaj malo odpočijejo in pokrepčajo?“

Gospod Hvarton je vedel le predobro, da je na to vprašanje samo en odgovor — hočeš nočeš je moral kazati prijazen obraz in dal je torej potrebnih ukazov, da se ustreže Lavtonovim željam. Povabil je častnike vljudno k zajutрку in ti so povabilo istotako vljudno sprejeli. A na previdnost Lavton seveda ni pozabil; postavil je straže in potem še-le je prisedel k mizi. Potem ko je bil potolažil nekoliko svoj nemali apetit, pa je vprašal gospodarja, da-li pozna nekega krošnjarja, ki mu je ime Harvi in ki stanuje tod blizu.“

„Mislim, gospod,“ je previdno odgovoril stari Hvarton, „da biva tu le včasih, vsaj redkokdaj ga je videti tu... jaz ga ne vidim skoro nikoli.“

„To je čudno,“ je rekel dragonec, „toliko bolj čudno, ker je Vaš najbližnji sosed. In tudi za Vaše dame ne more biti to posebno prijetno, kajti prepričan sem, da stane tisti muselin tam-le na mizi dvakrat toliko nego bi bil zahteval zanj Harvi Breza.“

Gospod Hvarton se je ozrl osupnjen in

videl, da je več stvari, kupljenih včeraj od krošnjarja, ležalo še po sobi naokoli.

Lavton je bil prvi, ki je zopet prekinil molk:

„Mikalo me je, odvaditi tega gospoda Brezo njegovega samotarskega življenja,“ je rekel, „in ga obiskati danes. Da sem ga našel doma, bi ga bil popeljal na kraj, kjer bi lahko živel v družbi, vsaj kratek čas.“

„In kje bi bilo to, gospod?“

„V ječi!“ je odvrnil dragonec na kratko.

„Kaj pa je zakrivil ubogi krošnjar?“ je vprašala gospodična Petnova in postavila četrto skudelico pred dragonca.

„Ubogi?“ je vzkliknil ta. „Če je on ubog, potem je kralj Jurij slab plačnik!“

„Res je,“ je opomnil eden vojakov. „Kralj mu dolguje najmanje vojvodino.“

„In republika vrv!“ je pristavil poveljnik in segel po nov kos pogače.

„Žal mi je,“ je opomnil gospod Hvarton, „da si je kdo mojih sosedov nakopal nevoljo vlade...“

„Če pride meni v pest,“ je vzkliknil Lavton, „bo kmalu bingljal z bližnjega drevesa!“

Za Hvartonove ni bilo nič novega, da je amerikanska vojska gledala krošnjarja po

strani in ga vedno preganjala. Utekel je bil tolikrat njenim rokam, se osvobodil na tako skrivnosten način iz njenih ječ, da so le preveč slovela njegova „junaštva“ po deželi, da bi se jih tako lahko pozabilo. Tudi Lavtonov gnev proti krošnjarju ni izviral toliko nevolji nad njegovimi pogreški kolikor bolj jezi, da se je znal izmuzniti ta človek tako urno, ravno kadar so ga imeli najbolj varno spravljene.

Še-le pred kakim letom so bili opazili Brezo v bližini glavnega taborišča Amerikancev in sicer tak čas, ko je bilo pričakovati sleherno uro važnih dogodkov. Komaj je bil zvedel o tem častnik, ki je imel nalog stražiti pota do tabora, je že odposlal stotnika Lavtona zasledovat krošnjarja. Poznavajočemu kraj in nevtrudljivemu v izvrševanju svojih dolžnostij, se je bilo posrečilo dragoncu, če tudi z velikim trudom in naporom, da je dosegel svoj namen. Na povratku so se ustavili vojaki pri neki krčmi, da privoščijo sebi in konjem potrebnega pokrepčila. Jetnika je Lavton sam peljal v neko izbo in ga lastno-ročno zaklenil vanjo.

Pozneje se je izvedelo, da se je neka ženska venomer smukala okoli straže z raznimi hišnimi opravili in bila silno postrežljiva.

napram stotniku, dokler se ni le-ta popolnoma zaglobil v izborna večerjo ... Med tem pa sta bila izginila ženska in krošnar in ni ju bilo mogoče najti več. Tega stotnik Lavton krošnarju ni mogel odpustiti nikoli!

Hvarton in njegovi neprijetni gostje so bili ravno gotovi z zajutrkom, ko je zadonel na njih uho konjski peket in trombe glas, nakar je dragonec urno skočil na noge in zaklical:

„Na konje, gospodje! Dunvud prihaja!“

Častniki so slušali njegovo povelje in on sam je zapustil sobo z velikimi koraki. Izvzemši dveh mož, ki sta ostala, da stražita stotnika Hvartona, so vsi vojaki pojezdili tovarišem naproti.

In kmalu se je napolnila zopet trata pred Hvartonomim dvorcem s konjeniki.

ŠESTO POGLAVJE.

Dame so stale pri oknu in gledale z napetim zanimanjem na prizor zunaj.

Sara pač je motrila prihod svojih rojakov, polna zaničljive ravnodušnosti, kajti prezirala je celó osebno prikazen teh mož, ki so služili neposvečeni stvari, namreč revoluciji.

Gospodična Petnova pa je gledala čete z radostnim ponosom, saj je pomislila, da prihajajo iz njenega domačega kraja. Fanika je zrla s posebnim interesom na bližajoče se jezdece, z interesom tako globokim, da so vsi drugi oziri izginjali pred njim. Zdaj je spoznal njen ostri pogled enega jezdecev.

Zdelo se ji je, kakor da vé celó konj mladega jezdeca ceniti čast, da sme nositi tako plemenito breme, kajti ponosno je metal kvišku glavo in njegove fine, tenke noge so se komaj dotikale tal.

Dragonec je sedel v sedlu s sigurnostjo, ki je pričala, da ima konja popolnoma v svoji oblasti, in njegova visoka, krepka, plemenita postava je bila zares nekaj lepega. Temu častniku je oddal Lavton svoje poročilo in z njim vred prijezdil zdaj pred hišo.

Srce male Fanike je udarjalo zdaj s tako silo, kakor da ji hoče razgnati prsi barva njenih lic se je izpreminjala, in ko je mladi mož skočil zdaj iz sedla, so odpovedale deklici noge in morala se je usesti. A samo nekaj trenutkov je trajalo to razburjenje, znala se je premagovati. Vstala je in hitela častniku nasproti, ki se je ravno pojavil na pragu.

Fanika je bila tako mlada, da se še ni

marala klanjati modi, in tako so jej valovili bogati zlati lasje v naravni lepoti preko tilnika; in čari mladosti in zdravja, združeni v njenem nežnem telesu, govoreče oči, živa če tudi nema usta, iskreni pogled — vse to jo je delalo tako čudovito ljubko, da je častnik obstal za hip ves nem in jo gledal kakor zamaknjen.

Fanika sama ni bila v stanu, spraviti besede iz sebe. A povelja je častnika v sobo nasproti jedilnice, se ozrla potem vanj z odkritosrčnim obrazom, položila obe roki v njegovi in vzkliknila :

„O Duvud ! Kako me osrečuje iz tolikih vzrokov, da Vas vidim zopet. Peljala sem Vas tu noter, da Vas pripravim na to, da najdete tam-le v oni sobi nepričakovanega prijatelja“.

Mladi mož je pritisnil njeno ročico na usta in odvrnil :

„Tudi jaz sem srečen, srečen, da Vas vidim, in prvikrat vidim samo ! O Fanika ! Izkušnja, katero ste mi naložili, je kruta ! Kako lahko je mogoče, da naju ta vojna loči za vedno ...“

„Udati se morava v to, kar vелеva potreba. A ni ljubezen, o kateri želim govoriti zdaj, — imam drugih, važnejših stvari, na katere bi rada obrnila Vašo pozornost ...“

„Kaj more biti za-me važnejše in zanimivejše nego da izvem, da-li niste pozabili na-me? Da-li hočete privoliti, da naju združi za vedno neločljiva vez? O Fanika! Kako mrzli ste napram meni, ki sem imel sleherni trenutek Vašo sliko pred očmi, sleherni trenutek mislil samo na Vas!“

„Ljubi Dunvud!“ je rekla Fanika z mehkim glasom. „Poznate moja čutila: ko je ta vojna končana, potem je ta roka za vedno Vaša. A nikdar ne privolim v zakonsko zvezo z Vami, dokler se bodete bojevali zoper mojega edinega brata. Saj je moj brat celo ta trenutek odvisen od Vas! Saj čaka samo Vaše odločitve, ali mu vrnete svobodo ali ga povedete — v smrt!“

Dunvud je prebledel in se prestrašen opotekel nazaj.

„Vaš brat?“ je zajecal. „Vaš brat? Razjasnite mi... kakšen grozen pomen je v teh besedah?“

„Ali Vam stotnik Lavton ni povedal, da je vjel tu Henrika?“ je vprašala Fanika s komaj slišnim glasom.

„Povedal mi je, da je vjel stotnika 60. polka, a ne da bi omenil imena!“ je odvrnil major z enako drhtečim glasom. Potem je

položil roko na čelo, kakor da hoče pregnati zlo misel.

„O Dunvud, Dunvud!“ je zavpila Fanika vsa iz sebe. „Kaj pomeni to? Zakaj ste tako prevzeti?“

In ko je častnik počasi dvignil glavo, je nadaljevala :

„Ni mogoče ... ne more biti ... Vi ne izdaste svojega prijatelja — mojega brata ... Vašega brata. Ne, Vi ga ne izdaste, ga ne izročite sramotni smrti!“

„Fanika!“ je vzkliknil užaljen. „Kaj morem storiti?“

„Vi vprašujete?“ je rekla in ga pogledala srepro. „Ali bi izročil major Dunvud svojega najboljšega prijatelja sovražniku? Brata svoje zaročenke?“

„O, ne govorite tako neprijazno z menoj, preljuba gospica — ljubljena moja Fanika! Dal bi vsaki hip življenje za Vas, za Henrika ... a na svojo dolžnost ne smem pozabiti, svoje časti ne smem omadeževati ... Vi bi bili prva, ki bi me zaničevala, ako bi storil to!“

„Dunvud!“ je vzkliknila Fanika s slovesnim glasom in smrtnobledim obrazom. „Rekli ste mi nekoč — prisegli ste mi, da me ljubite!“

„Kakor gotovo živim!“ jo je prekinil častnik ognjevitost; a ona se ni zmenila za to in vsa razburjena, s solzami v očeh je nadaljevala :

„Menite-li, da se morem pustiti objeti od moža, čigar roki sta pokriti s krvjo mojega edinega brata?“

„O Fanika, srce mi raztrgavate!“ je vzkliknil mladi mož in dostavil po kratki pavzi z boleznim usmevom :

„Morda pa se mučiva po nepotrebnem in je Henrik manje kriv, nego morem verjeti zdaj, tako da bom lahko ravnal z njim kakor z navadnim vojnim jetnikom in ga lahko izpustil proti častni besedi.“

Ni je lahkovernejše strasti od upanja, in v kateri dobi je človek bolj nagnjen se udajati iluzijam nego v Fanikinih letih?

Veliko mirnejša od preje, je vzkliknila smehljaje :

„O, imate prav! Kako sem mogla dvomiti na tem! Saj sem vedela . . . dà, gotovo, Dunvud, vedela sem, da nas v trenutku najhujše sile ne morete zapustiti!“

Njena razburjenost si je dala zdaj duška v potoku solz. Naslonjena na majorjevo ramo je ihtela, on pa jo je tolažil z iskrenimi besedami ljubezni.

Ko se je Fanika nekoliko pomirila in si posušila vlažne oči, je povelala zaročenca k svoji rodbini, hiteč jej naznanjati upanje, katero je vzbudila v njenem srcu zadnja njegova izjava.

Le z obotavljanjem ji je sledil Dunvud — ni se mogel otresti hudih slutenj...

Mlada moža sta se pozdravila prisrčno in prostodušno in od Henrikove strani tako neženirano, kakor da se ni zgodilo nič, kar bi moglo motiti njegov mir. Majorja Dunvuda pa je bila tako groza misli, da bo morda prisiljen odgnati svojega prijatelja kakor jetnika; smrtna nevarnost, v kateri je bil stotnik Hvarton, je njega samega tako begala, tožbe nesrečne sestre in zaročenke, zveneče mu neprestano po ušesih, so napolnjevale njegove prsi s takim nemirom, da ga je bil komaj v stanu prikrivati.

Major je pomignil zdaj straži, ki jo je bil pustil pri jetniku stotnik Lavton, naj se odstrani. Potem pa se je obrnil k stotniku Hvartonu in vprašal z mehkim glasom :

„Povejte mi zdaj vse, Henrik... in pomislite, pomislite dobro : Vaši odgovori so popolnoma prostovoljni!“

„Major Dunvud,“ je odvrnil angleški častnik, „poslužil sem se te maske, da sem

mogel obiskati očeta in sestre, ne da bi prišel v nevarnost, da postanem vojni jetnik.“

„A preoblekli ste se tako še-le takrat, ko ste videli bližati se Lavtonove čete?“

„O ne!“ ga je prekinila Fanika, pozabivša na vse prejšnje, ne misleč na drugo nego samo na bratovo nevarnost. „Jaz in Sara sva bili, ki sva ga vteknili v to obleko, ko sva zagledali dragonce — in najina nerodnost ravno je zakrivila odkritje!“

Dunvudove poteze so se zjasnile, ko je deklica povedala to.

„Najbrže so bila to oblačila, ki so slučajno ležala pri roki in ki ste jih povsem nepripravljena v trenutku nevarnosti porabili v zadevni namen?“

„Ne,“ se je oglasil Henrik ponosno. „Ni bilo tako. Imel sem to obleko že na sebi, odkar sem zapustil mesto. Priskrbel sem si jo v namen, za katerega mi je služila, in nositi sem jo nameraval tudi na svojem povratku, ki se je imel izvršiti danes!“

Na smrt prestrašena je Fanika omahnila nazaj in vsa otrpla strmela v brata; — resnica se je začela svitati v njeni duši...

„Toda vojaki... čete tam?“ je vprašal Dunvud, istotako prestrašen.

„Tudi mimo njih sem se splazil v tej

maski. Tudi sem se poslužil tega-le potnega lista, ki sem ga plačal, in ker nosi Vóšingtnovo ime, lahko sklepam, da je ponarejeno.“

Dunvud mu je hlastno iztrgal papir iz roke in je nekaj časa molčé strmél na podpis. Med tem molčanjem pa je bilo videti, da je vojak v njem dobival moč nad človekom.

Zdaj se je okrenil k svojemu jetniku in vprašal s pozornim pogledom:

„Kako ste prišli do tega lista?“

„Mislim, da je to vprašanje, v katero major Dunvud ni opravičen!“

„Oprostite, gospod, izpozabil sem se.“

Stari Hvarton je bil med tem v toliko zbral svoje moči, da je mogel z navideznim mirom poseči v pogovor. Vstal je in rekel:

„V resnici, major, ta list ne more biti važen. Taka sredstva se vporabljajo v vojnih časih dan na dan . . .“

„Ime ni ponarejeno,“ je dejal major, motreč pisavo. „Ali preži morda izdajstvo med nami, o katerem še nihče ničesar ne sluti? Tu je očitno prevaral nekdo Vóšingtnovo zaupanje, kajti pisava tu je od druge roke, a svoje ime je podpisal Vóšingten lastnoročno. — Stotnik Hvarton, dolžnost mi ne dovoljuje, da bi Vas izpustil proti častni besedi — vidim zdaj, Vi morate z menoj v gore!“

„Nisem pričakoval drugega od Vas, major Dunvud.“

Dunvud se je obrnil proč in njegovi pogledi so zadeli zopet na Faniko — in nezmožen še dalje se premagovati, je šel ven. Fanika pa mu je sledila, in on je ubogal njen migljaj in šel z njo v sobo, v kateri se je vršil njuni prvi razgovor.

Fanika mu je pomignila, naj sede. Njena preje tako bleda lica so gorela zdaj kakor v vročnici, bojevala se je hip sama seboj in pričela potem z jedva slišnim glasom:

„Major Dunvud, Vi veste, da Vas visoko cenim — in celó zdaj, ko mi prizadevate toliko bridkosti, nečem, ne morem skrivati tega... Verujte mi, Henrik ni zagrešil drugega nego neprevidnost!“

Umolknila je in ga gledala proseče; njena barva se je izpreminjala, zdaj ji je kri udarjala v obraz, zdaj ji zalivala srce, in s tihim glasom je dostavila deklica:

„Obljubila sem Vam, Dunvud, kadar bo sklenjen mir, da postanem Vaša žena. Evo, dajte bratu svobodo proti častni besedi, in še danes hočem stopiti z Vami pred altar in slediti Vam v tabor!“

Dunvud je prijel njeno roko, jo pritisnil

hip na srce in hodil nemirno po sobi gor in dol.

„Fanika, ne govorite več... rotim Vas, ako mi nočete raztrgati srca!“

„Torej zavračate mojo roko?“ je vprašala, vstala in ga pogledala ponosno.

„Vas zavračati? Ali niste Vi cilj vseh mojih pozemskih želj? A skleniti najino zvezo pod takimi okolnostmi, bi se reklo: onečastiti oba! Hočeva zaupati na boljše čase. Henrik bo zopet prost... da, morda ne pride niti do zaslišanja. Vi veste, da se zavzamem zanj z vso vnemo, in verujte mi Fanika, Vošington me gleda s prijaznimi očmi!“

„Toda oni list, ona zloraba njegovega podpisa, o kateri ste govorili, ga razkači zoper brata. Ako bi mogle njega omehčati solze in prošnje, ne bi bil André moral umreti!“

Ko je Fanika zaklicala te besede, je obupana zbežala iz sobe.

Dunvud je obstal trenutek kakor omamljen in ji sledil potem, da bi se opravičil in jo potolažil.

Ko je stopil v vežo, pa je trčil ob majhnega raztrganega fantiča, ki je gledal majorja nekaj časa pazljivo, nato mu stisnil v roko listič in jo takoj zopet ubral iz hiše.

Preveč osupnjen, da bi bil utegnil zadržati dečka ali si ga ogledati natančneje, je strmel major na raztrgani, zavaljani košček papirja v svoji roki in razbral še-le po daljšem trudu kratke besede :

„Kraljevi so v bližini — infanterija in kavalerija!“

Dunvuda je izpreletelo in, pozabivši na vse razun na svojo vojaško dolžnost, je tekел iz hiše. Hiteč k svojim vojakom, je zapazil zdaj na enem gričev vedeto,¹⁾ bližajočo se v polnem diru. Več strelav iz samokresov si je sledilo naglo drug za drugim, razlegale so se trombe in klici : k orožju!

Ko je dospel k svoji četi, je bilo tam že vse pokoncu. Lavton je že sedel v sedlu in gledal s svetlimi očmi v dolino, kličeč hornistom z glasom, ki je zaostajal le malo za zvokom njihovih rogov :

„Trobite, fantje, trobite! In dajte vedeti Angležem, da stoje viržinski jezdeci med njimi in njihovim ciljem!“

Zdaj so vrele od vseh strani vedete in patrolje nazaj in javile hlastno svoja poročila, nakar je komandant hladnokrvno in mirno dal svoja povelja.

¹⁾ Vedeta = kavalerijska straža.

Še-le ko je Dunvud zasukal konja, se je upal pogledati nazaj na hišo in burneje mu je zaplalo srce, ko je videl v enem oknu stati žensko postavo. Bilo je predaleč, da bi bil mogel razločiti njen obraz, a ni mogel dvomiti, da je njegova ljubica.

Njegovo od solnca ožgano obličje je žarelo, ko je jezdil zdaj na bojišče, in njegovi dragonci, ki so opazovali obraz svojega poveljnika, so videli zopet ogenj v njegovih očeh, kakor so ga bili vajeni gledati v njih pred bitko.

S patruljami, ki so se bile povrnilo, je štela konjenica skoro 300 mož; vrhu tega je razpolagala s precejšnjim številom kmetov, ki so služili četam za vodnike in bili istotako oboroženi.

Dolina, kjer se je imel razviti boj, je bila položna ravnina, okrog in okrog obdana od hribov; skozi njo se je vila rečica, ki je rada poplavljala travnike in pašnike na svojih bregovih in jih delala rodovitne. Edina zapreka, koder je zabranjevala ta reka prodiranje konjenice, je bila na kraju, kjer je zabračala svoj tek od zahoda proti vzhodu, kajti tu sta bila bregova strma in za jezdeca nedostopna. Lesen mostič je pač vodil čez reko, a bil precej oddaljen od Kobiljeka.

Na vzhodni strani dolinice je ustvarjalo tu bolj stisnjeno hribovje majhno skalnato planjavo, ob katere vznožju so se postavile zadnje straže dragoncev.

Dunvud je ukazal zdaj stotniku Lavtonu, naj si poišče s svojim oddelkom zaščitja za gozdičem, iztegajočim se tja ob skalah. Le nerad je slušal stotnik; rajši bi bil s svojo navadno burnostjo naravnost udaril na sovražnika.

A Dunvud je poznal svoje ljudi in je izbral ravno stotnika za to nalogo, prvič ker se je bal njegove prenenaglenosti na odprtem bojnem polju, potem pa, ker je bil prepričan, da se stotnik ne bo mudil prihiteti na pomoč, kadar pride pravi trenutek.

Na levo terena, kjer je Dunvud name-raval stopiti sovražniku nasproti, se je istotako razprostirala gosta šuma; pod njeno varstvo so se umaknili oboroženi kmetje, a se tako razpostavili na parobku, da so mogli izza dreves uspešno streljati na sovražnika.

Lahko si je misliti, da so vse te pri-prave Hvartonovi z napetostjo opazovali gori z oken hiše in najrazličnejši občutki so pre-šinjali njih srca, ko so zasledovali razburljivi prizor. Gospod Hvarton je bil edini, za kate-

rega je moral biti izid boja v vsakem slučaju brezupen . . .

Če zmagajo Angleži, tedaj zadobi njegov sin zopet prostost. A kakšna bo potem njegova lastna usoda? Doslej je bil ohranil svojo nevtralnost pod najtežavnejšimi razmerami. A to, da je služil njegov sin pri kraljevi ali, kakor se ji je reklo, regularni armadi, bi bilo že enkrat skoro spravilo njegovo malo posestvo na boben.

V srcu je bil vneto kraljevski, in ko mu je Fanika pri vrnitvi iz ameriškega tabora razodela svojo ljubezen, je privolil v njen bodoči zakon z rebelom morda samo, ker je bil prisiljen iskati si republikanskega varstva.

Ako se mu sin zdaj reši, tedaj je bil gotov, da bo njega, očeta, javno mnenje ožigosalo kakor zarotnika proti svobodi združenih držav — ostane pa vjet, tedaj utegnejo biti posledice še veliko strašnejše.

Kakor je tudi ljubil gospod Hvarton svoje bogastvo, vendar je ljubil svojo deco še veliko bolj in z nemirnim srcem, v trepetajočem pričakovanju je pazil na dogodke zunaj.

Vse drugačni občutki pa so prešinjali njegovega sina. Stotnik Hvarton je bil ostal v hiši pod nadzorstvom dveh dragoncev. Eden njiju je hodil pod oknom na dvorišču z

umerjenim korakom gor in dol, drugi pa je sedel znotraj v sobi pri svojem jetniku.

Mladi mož, ki je opazoval vsa Dunvudova gibanja, je bil zdaj v velikih skrbah za svojece; največ nemira mu je povzročala zaseda, ki je pod Lavtonom prežala za hribi. In oziral se je venomer po kaki priliki, da bi ušel svojima čuvajema, a ta dva sta pazila nanj kakor na bunčico svojega očesa. Hrepenel je z vsem ognjem mladosti, da bi se mogel vdeležiti boja, pa se videl primornega igrati le gledalca.

Teta Ivanka in Sara sta gledali z začudenjem na živahno vrvenje, na nemir in dirindaj tam zunaj in še-le, ko se je približal trenutek prelivanja krvi, sta se plaho skrili v notranje prostore hiše.

Ne tako Fanika, ki se je vrnila v sobo, kjer se je bila poslavlila od Dunvuda, in z nje okna opazovala zdaj vsa njegova gibanja. A bila je slepa za vse, kar se je godilo in pripravljalo tam v dolini, videla je samo ljubega, le njega samega, v občudovanju in v strahu, ki sta ji skoro jemala zavest.

Na polju levo od hiše in nedaleč od rezervnih čet, je stala majhna gruča, katere opravilo se je zdelo drugačno od opravila vseh drugih. Bili so to trije moški, to se

pravi, dva moža in mlad mulat¹⁾). Poglavitna prikazen med njimi je bil človek, čigar izredna suhost ga je delala še bolj dolgega nego je že itak bil. Nosil je očala, bil neoborožen in kakor je bilo videti, je delil svojo pozornost med knjigo, cigaro in dogodki na bojišču.

Fanika je sklenila poslati tem ljudem pisemce, naslovljeno na Dunvuda. Hlastno je vrgla s svinčnikom sledeče besede na papir: „Pridite k meni, Dunvud, pridite, in bilo samo za hip!“

Cezar je bil izvoljeni sel in letel tja-ven, kar se je dalo. Mož, kateremu je oddal pismo, je bil ranocelnik, in zamorčevi zobje so klopotali, ko je zagledal svetle nože, razložene po trati, da so, če treba, hitro pri roki...

Zdravnik je ogledoval svoje priprave očitno z veliko zadovoljnostjo; pogledal je samo nagloma na papir v svoji roki in se zatopil zopet v svoje opravilo.

Cezar se je hotel ravno odstraniti, ko ga je tretja oseba, očitno zdravnikov pomočnik, mirno vprašala, če mu naj odreže nogo...

To vprašanje je spomnilo zamorca na

¹⁾ Mulatje = otroci belokožcev in zamorcev.

obstoj njegovih udov, kajti vporabil jih je tako dobro, da je dosegel hišo v istem trenutku, ko je pridiral major.

Straža pod oknom je zastavila Cezarju pot, mu pomolila sabljo pod nos in rekla osorno :

„Čuj ti, zamorec : ako se pokažeš še enkrat iz hiše, tedaj hočem postati brivec in odrezati enega tvojih črnih uhelj s to-le britvijo !“

Cezar, ki je videl v nevarnosti zopet drug ud svojega telesa, se je jadrno umaknil v kuhinjo, mrmljajoč nekaj pred-se, od česar ni bilo mogoče razumeti drugega nego „jenki, o lump rebél !“

„Major Dunvud !“ je rekla Fanika, ko je stopil pred-njo mladi častnik. „Storila sem Vam krivico ; gotovo me imate za trdosrčno ...“ Ni mogla govoriti dalje, solze so ji udrle iz očíj.

„Fanika,“ je vzkliknil toplo. „Vi niste nikdar trdi, nikdar krivični, razun kadar dvo-
mite na moji ljubezni !“

„O, Dunvud !“ je ihtela deklica. „Name-njeni ste, da tvegate življenje ... Ne pozabite, da je tu srce, čigar sreča ... Vem, da ste hrabri, Dunvud, a bodite tudi previdni !“

„Vam na ljubo?“ je vprašal radostno-presenečeni častnik.

„Meni na ljubo,“ je komaj slišno dahnila in se mu zgrudila na prsi.

Krepko je pritisnil mladi mož drhtečo deklico na-se in ravno hotel govoriti, ko ga je trombe glas opomnil na njegovo dolžnost. Še en poljub je prižehl na ustnice, ki se niso branile, nato se je iztrgal iz njenega objema in odhitel na bojišče.

Fanika se je vrgla na divan, zagrebla glavo pod blazine in se pokrila še s šalom, da bi kolikor mogoče udušila vsaki glas, prodirajoč z bojišča noter do nje. In ležala je tako, dokler ni utihnilo zopet vpitje bojevnikov, pokanje pušk, grom dirjajočih konjskih kopit.

SEDMO POGlavJE.

Hribovitost dežele, mnogotera skrivališča, ki jih je nudila, kakor tudi velika oddaljenost od domovine — vse to je branilo Angležem, da bi bili razvili veliko kavalerijsko silo, ko so vprvič izkušali zatreti uporne kolonije.

Iz Evrope so poslali samo en polk regularnih konjenikov; a ustanovili so na raz-

ličnih krajih po deželi svobodne kavalerijske voje, obstoječe deloma iz nabornikov iz kolonij, deloma iz moštva, vzetega od pehote. Ti vojaki so bili prisiljeni odložiti musketo in bajonet pa prijeti za sablje in karabinarje.

Njim nasproti so stali najhrabrejši jezdec Amerike. Skoro vsi kavalerijski polki kontinentalne armade so imeli častnike z juga, in pogum poveljnikov je bil prešel tudi na moštvo.

Dočim so vzeli Angleži samo nekaj večjih mest (kar ni imelo prav nobenega pomena) ali marširali skozi pokrajine, kjer ni bilo dobiti živeža, so rojile lahke čete sovražnikove neovirano po vsej deželi. In četudi so trpeli amerikanski jezdeci dostikrat kaj hudo pomanjkanje — za svoje konje so znali skrbeti vedno dobro, vsled česar so bili le-ti vedno v visoki meri sposobni za službo.

Morda ni bilo na vsem svetu tako hrabre in podjetne konjenice kakor je bila takrat „lahka kavalerija“ amerikanske armade.

Dunvudovi jezdec so bili že čestokrat pokazali in dokazali svoj pogum in bilo jih je zdaj komaj mogoče brzdati v njih divjem poželjenju, da se vržejo na sovražnika, ki so ga bili napadli redkokdaj zastonj. Njih želje so se imele izpolniti kmalu, kajti komaj je bil utegnil poveljnik skočiti zopet na konja,

ko je prikorakal sovražnik, in je spoznal major zelene suknje lovcev in lesena sedla „kравarjev“.

Angleži so bili po številu skoro enaki Dunvudovim četam.

Ko je dospel sovražnik na prosto plan pred Harviјеvo kočo, se je ustavil in se pripravil na boj. V istem trenutku se je prikazal v dolini voj pehote in se bližal reki.

Major Dunvud je takoj spoznal svoj ugodni položaj in sklenil, da ga izkoristi. Oddelek, kateremu je poveljeval on, se je jel počasi umikati z bojišča, nakar je mladi Nemec, ki je komandiral sovražno kavalerijo, dal povelje za napad.

Bilo je malo čet, hrabrejših od „kравarjev“. Kakor strela so planili v boj. Nemci so jim sledili počasneje, a v boljšem redu.

Zdaj so zadonele trombe Viržincev in fanfara je izdala kraj, kjer je prežala zaseda. Dunvud je napravil s svojimi vojaki spreten obrat v stran, nakar so Lavtonovi ljudje, ki so bili udrli ven iz svojega zaščitja, vstopili v vrzel in zdrvili kakor vihra nad sovražnika.

Ta napad je bil za sovražnika prehud; razkropil se je na vse strani. Vojaki so drčili preko polja, kakor hitro le so mogli teči njih konji. Samo malo jih je bilo ranjenih,

tisti pa, ki so kljubovali maščujočim rojakom, niso izšli živi iz boja. Nemci so bili, ki so morali zdržati glavni naval, in pokorni železni disciplini, so vztrajali hrabro, dokler jih niso ognjevit konji in žilave roke nasprotnikov razpršile kakor pleve. Velik del teh siromakov so pomandralla konjska kopita — in kmalu je videl Dunvud bojno polje očiščeno sovražnika.

Od nadaljnega zasledovanja ga je zadržala bližina glavnega voja sovražne pehote, in peščica Nemcev, ki so bili ubežali nepoškodovani, je iskala pri njej zavetja.

Bolj prekanjeni begunci so se raztresli v majhne trope in se vračali po najrazličnejših potih v svoj stari tabor. Ta beg je prinesel s seboj veliko izgubo na živini, imetju in celó ljudeh; kajti ako se je razkropil enkrat trop kravarjev po deželi, tedaj je bilo, kakor da so izpuščeni vsi zli duhovi.

Groza in strah sta branila damam v Hvartonovi hiši, da bi gledale vse te dogodke. Fanika je ležala še vedno na pol nezavestna na divanu, trepetajoč za življenje rojakov, dasi je mislila pri tem pravzaprav samo na enega, na Dunvuda.

V kuhinji so bile zbrane štiri osebe, namreč Cezar s svojo ženo, njuna nečakinja,

zamorka 20 let, in mladi mulat, ki je bil preje zunaj na poljani pri ranocelniku.

Ko je bil premagal Cezar prvi strah, je gledal boj z velikim zanimanjem in se upal celo ven, kjer je stal na straži vojak.

Ta je porogljivo ogledaval zamorca od strani in rekel hladnokrvno :

„Vi se, kakor vidim, bojite ; gotovo ste za svojo lepo osebo tako v skrbeh, a?“

„Krogla zadene črni mož kakor beli mož,“ je mrmral zamorec ozlovoljeno.

„Kaj pravite, ako bi poizkusil?“ je rekel vojak, izvlekel iz pasu pištolo in pomeril na zamorca.

Cezar se je začel tresti po vsem životu, na srečo pa so se jeli umikati zdaj Dunvudovi jezdec in napad kraljeve konjenice je odvrnil vojakovo pozornost od ubogega zamorca.

„Vidite, gospod kavalerist,“ je vpil Cezar, meneč, da se Amerikanci resno umikajo, „vidite, rebel ne zna bojevati, kralj Jurja vojak žene majorja Dunvud. Tudi dobri gospod, major Dunvud, pa boj z regulerni mož ne zna.“

„Vrag vzemi tvoje regularne ! Počakaj samo hipček, črnoglavec, in videl boš, kako pridrvi stotnik Lavton in razpodi te kravarje kakor divje gosi !“

Vojakovo prorokovanje se je takoj nato izpolnilo in ves potrť je gledal Cezar, kako je bežala kraljeva konjenica.

Pri tem pa je zagnala straža takšen krič veselja, da je druga straža notri v sobi pri stotniku Hvar-tonu odprla okno in radovedno pogledala dol.

„Poglej, Tom, poglej!“ je klical ves srečni vojak spodaj. „Stotnik Lav-ton žene Nemce in zdaj... zdaj je major ubil povelj-nikovega konja... za vruga, zakaj ni ubil rajši poveljnika in pustil konja živeti?“

Za bežečimi kravarji so frčale krogle in ena njih je razbila okno v Cezarjevi bližini, nakar je zamorec zavpil, kakor da mu je predr-la srce, in jadrno zbežal nazaj v hišo.

Trato pred hišo je obdajalo gosto gr-movje in tu sta se pasla konja obeh dragon-cev, privezana drug k drugemu. V tem tre-nutku sta prijezdila na trato dva od svojih tovarišev ločena „kravarja,“ očividno z name-nom, da poiščeta zavetja v gozdovih za hišo.

Ker so zmagonosni Amerikanci zasledo-vali umikajoče se Nemce, dokler jih niso pri-gnali pod varstvo angleške pehote, in sta se čutila zaradi tega naša kravarja popolnoma varna, sta se pustila zapeljati od izkušnjave,

kateri se ti ljudje niso mogli ustavljati nikoli :
od konjskega mesa !

Z drznostjo in ravnodušnostjo, ki se
more le v vojni razviti do take popolnosti,
sta hitela h konjema in ju ravno hotela zgra-
biti za uzde, ko je izstrelil vojak na straži
svoji pištoli in tekel nato s sabljo v roki re-
ševat konja.

Zgoraj iz okna pa je pogledal njegov
tovariš — druga straža stotnika Hvartona.
Iztegal se je ven, kolikor le se je dalo, in
izkušal z najhujšimi kletvicami in grožnjami
preplašiti marodérja.

Trenutek je bil zapeljiv... Tristo Hen-
rikovih tovarišev je bilo v neposredni bližini,
konji brez jezdecev so letali vsepovsod okoli,
in tako je zgrabil stotnik stražo za noge in
jo na glavo vrgel dol. Cezar, ki je bil priča
temu, pa je tekel in odrinil zapah pri velikih
hišnih vratih.

Vojakov padec ni bil nič nevaren, ker
je bilo okno čisto nizko. Hitro se je zopet
pobral in hotel ves besen nazaj nad jetnika.
A vspricho sovražnika splezati gor v okno, ni
bilo varno, in ko je hotel pri stranskih vra-
tih v hišo, jih je našel zaklenjene.

Zdaj ga je klical tudi tovariš glasno na
pomoč in pozabivši na vse drugo, je tekel

prestrašeni vojak na trato. Takoj je bil rešen eden konj, drugi pa je bil že privezan za sedlo „kravarja“, in bojujoča se četvorica se je besno pretepaje in preklinjaje pomikala tja za hišo in proti gozdu.

Zdaj je Cezar brž odprl vrata, pokazal na konja, ki je še bil na trati, in zaklical stotniku :

„Tecite ! — Tecite !“

„Dà,“ je vzkliknil Henrik, ko je skočil na konja, „zdaj je res čas, da tečem !“

Poslednjikrat je pomignil očetu, ki je — nem od straha — stal pri oknu in blagoslavlja joče izteg al roko za sinom . . .

Zamorec je sledil jezdecu z očmi, dokler ta ni izginil za skalo, potem je zopet zaprl vrata, jih zapahnil in zaklenil pa vriskal v svojem srcu nad srečnim begom svojega mladega gospoda.

Ko so vojaki tisti večer pokopavali mrlič e, so našli za Hvar tonovo hišo dva kravarja in Viržinca, ki so morali deliti isto usodo.

Na Henrikovo srečo je bil konj, katerega je bil zasedel, prav izvrsten in ga nesel kakor veter po dolini navzgor. Že je upal, da uteče srečno sovražnikom, ko je dobroznan glas udaril na njegovo prestrašeno uho, ki mu je zaklical :

„To ste napravili dobro, stotnik Hvarton. Ne štedite biča in obrnite se na levo, predno pojedete čez reko!“

Strmé se je ozrl Henrik in videl na vrhu majhne skale prejšnjega svojega vodnika Harvija Brezo, ob čigar nogah je ležal njegov navadni krošnjarski koš.

Angleški častnik je ubogal svet tega skrivnostnega človeka in krenil na gozdno stezo, ki je peljala v kratkem loku k cesti, vsled česar je bil kmalu pri prijateljih. Hip nato je jezdil čez mostič in ustavil konja pred svojim starim znancem, polkovnikom Velmerjem.

„Stotnik Hvarton!“ je vzkliknil poveljnik angleških čet. „Stotnik Hvarton, preoblečen v kmeta in sedeč na rebeličnem dragonskem konju, ali ste v tej maskari pali iz oblakov?“

„Hvalim Boga,“ je odvrnil mladi mož in se globoko oddahnil, „da sem zdrav utekel rokam sovražnikovim; a še pred petimi minutami sem bil vjet in grozila so mi vešala!“

„Vešala? Ti izdajalci svojega kralja se vendar niso mogli predrzniti, da store hladnokrvno še en umor? Ali ni še dovolj, da so usmrtili Andreja? In zakaj so Vam grozili z enako usodo?“

„Češ, da sem zakrivil enaki zločin,“ je

dejal stotnik in pripovedoval zdaj častnikom, ki se jih je bilo nabralo okoli njega, o svojem vjetništvu in begu. Med tem so se zbirali pobegli Nemci zadaj za infanterijsko kolono, in ko je stotnik Hvarton končal, je vzkliknil polkovnik :

„Čestitam Vam iz vsega srca, hrabri moj mladi prijatelj, kajti usmiljenje je čednost, ki je tem izdajalcem neznana. Lahko ste torej dvakrat hvaležni usodi, ki Vas je otela zdravega iz njihovih rok. Pripravite se, da mi podarite Vašo pomoč, potem Vam bo skoro dana prilika za plemenito maščevanje !“

„Ne verujem, polkovnik Velmer, da bi mogla pretiti komu nevarnost od strani majorja Duvuda,“ je odvrnil mladi Hvarton nekoliko razburjen. „Njegov značaj je vzvišen nad takim sumom. Sploh pa bi ne svetoval, da prekoračijo naši ljudje to reko v odprti ravnini, ravno tej viržinski konjenici nasproti, ki bo gotovo od svojega uspeha še vsa napihnjena ...“

„Kaj menite, da je beg teh regularnih čet in teh strahopetnih Nemcev čin, s katerim se morejo gospodje rebeli veliko bahati?“ je vprašal polkovnik z zaničljivim usmevom. „Vi govorite o tej stvari, stotnik Hvarton, kakor da bi bil gospod Duvud — naslova

majorja mu ne morem priznati — pognal v beg telesno gardo Vašega kralja.“

„Dovolite mi opazko, polkovnik Velmer, da bi tudi telesna garda mojega kralja, ako bi šla na boj, zadela tu na sovražnika, ki ga ne sme prezirati, kdor se neče kesati potem ... Verujte mi, polkovnik: ta Dunvud je ponos Vošingtnove armade in eden najizvrstnejših kavalerijskih častnikov.“

„Dunvud? Dunvud?“ je ponavljal polkovnik zateglo, „moral sem že srečati kje tega človeka!“

„Če se ne motim, ste ga videli enkrat za hip v hiši mojih sester v mestu,“ se je nasmehnil Hvarton.

„Ah da, v resnici, spominjam se mladega moža. In zaupali kongres teh rebelskih kolonij svoje vojake vodstvu takega vojščaka?“

„Vprašajte poveljnika Vaše nemške konjenice, ali smatra majorja Dunvuda vrednega tega zaupanja ali ne!“

Polkovnik je služil dolgo časa v Ameriki, ne da bi stal kdaj drugačnim četam nasproti nego vojakom-novincem ali pa deželni brambi. Ti so se pač bojevali tu in tam z nekolikim pogumom, ravno tolikrat pa se jim je zljubilo bežati, ne da bi enkrat ustrelili ali zamahnili s sabljo. Polkovnik je sodil tudi

rad po zunanosti in menil, da ljudje, katerih gamaše so bile tako čedne, ki so marširali tako pravilno in znali tako izvrstno napraviti vse obrate, ne morejo biti premagani nikdar. Vrhu tega so bili vendar Angleži, njih uspeh je bil torej gotov!

Tako je prišlo, da je poslušal svarila stotnika Hvartona z zaničljivim usmevom in vprašal nato :

„Ali hočete mar, gospod, da se umaknemo pred to slavno konjenico, ne da storimo kaj nadaljnega, ne da poizkusimo kaj, kar bi jej pokvarilo pravkar doseženi uspeh?“

„Svetoval bi Vam samo, polkovnik Velmer, da pomislite, da je nevarnost, ki jej gledate v oči, večja nego se Vam zdi!“

„Nevarnost je beseda, ki se slabo poda ustam vojaka,“ je odvrnil angleški poveljnik porogljivo.

„In nekaj, česar se boji 60. polk ravno-tako malo kakor kakšen drug, ki nosi kraljevo uniformo!“ je odvrnil Henrik ognjevit. „Poizkusite, ukažite napad in naša dejanja naj govoré za nas!“

„Zdaj spoznavam zopet svojega hrabrega mladega prijatelja!“ je dejal Velmer. „In če mi imate dati kak nasvet, predno začnemo boj, ga hočem poslušati rad. Vi poznate moč

rebelov — ali jih leži še kaj več v zasedi?“

„Da,“ je odvrnil Henrik, ki ni mogel pozabiti zasmehljivih polkovnikovih besed. „Na parobku gozda na naši desnici leži skrite nekaj pehote; sovražnikova konjenica pa stoji vsa pred nami!“

„Kjer ne ostane dolgo!“ je vzkliknil polkovnik, obrnivši se h krogu svojih častnikov. „Gospodje,“ je nadaljeval, hočemo iti čez reko in začeti napad onikraj na planjavi. Stotnik Hvarton, ali mi hočete biti za adjutanta?“

Henrik je zmajeval z glavo nad polkovnikovim ukrepom, ker je smatral stvar za prenačljeno; a slušal je pokorno in se pripravil, da stori v predstojećem boju svojo dolžnost.

Major Dunvud je bil zbral med tem zopet svoje čete, spravil malo število jetnikov na varno in se umaknil nazaj na terén, kjer je stal pred bojem.

Z že priborjenim vspehom zadovoljen in mnenja, da so Angleži prezviti, da bi mu dali še enkrat priliko za atako, pa se je pripravljaj zdaj, da poišče primerne taborišča za čez noč. Stotnik Lavton je poslušal le nerad tozadevna povelja svojega predstojnika in je bil nastavljal svoj daljnogled, da bi zagledal še

kje kako ugodno priliko za napad, ko je zdajci vzkliknil :

„Kaj je to ? Vidim med to škrlatasto drhaljo modro suknjo ! Pri Bogu, kakor gotovo upam živeti tako dolgo, da vidim zopet Viržinijo, je to moj preoblečeni prijatelj 60. polka, stotnik Hvarton, ki je ušel svojim stražam !“

Komaj je izrekel to, ko je stopil predenj eden vojakov, ki sta stražila stotnika Hvartona, pripeljavši s seboj razun lastnega še oba konja ubitih kravarjev. Sporočil je o tovariševi smrti in o begu jetnikovem.

To sporočilo je premenilo misli majorja Dunvuda, ki je razumel takoj, da mora trpeti njegov lastni dobri glas vsled bega njegovega jetnika. Takoj je preklical ukaz, naj se pozove nazaj pehoto, in je čakal zdaj ravno tako željno kakor Lavton na ugoden trenutek, da napade sovražnika.

Še pred kratkim je smatral Dunvud slučaj, ki je bil napravil Henrika Hvartona za njegovega jetnika, kakor težek udarec in zdaj je hrepenel po priliki, da z nevarnostjo lastnega življenja vjame zopet prijatelja, zakaj vsi drugi oziri so izginjali pred njegovo užaljeno častjo....

„Tam !“ je vzkliknil zdajci vzradošeni

stotnik Lavton. „Tam drvi John Bull¹⁾ z odprtimi očmi v past!“

„Ni mogoče!“ je dejal Dunvud, „da bi se zdaj-le upal naprej. Saj je moral vedeti od Hvartona, da smo mu nastavili zasedo; če pa se drzne....“

„Če se drzne, potem mu ne ostane tucat zdravih ljudi v tem-le bataljonu,“ ga je prekinil Lavton in zasedel konja.

Resnica se je kmalu pokazala — angleške čete so šle naprej.

„Na konje, na konje!“ je klical Dunvud.

Ko se je angleška sila počasi in v lepem redu pomikala naprej, je začela streljati zaseda in nadlegovala tako oni del kraljevih čet, ki jej je bil najbližji. Velmer je odposlal dve kompaniji, da preženeta amerikansko pehoto iz njenega skrivališča. To pa je povzročilo majhno zmešnjavo, in to priliko je porabil Dunvud za napad. Ni moglo biti ugodnejšega terena za tak kavalerijski manever nego je bila ravnina, in naval Viržincev je bil nevzdržljiv. Meril je poglavitno na centrum Angležev, da bi ga prebil in razdelil tako njih vrste, kar se je tudi popolnoma posrečilo.

¹⁾ John Bull (Janez Bik) = priimek Angležev.

Pri tem spopadu je pal polkovnik Velmer s konja. Dunvud je prišel ravno v pravem času, da ga je rešil smrtnega udarca Viržinca, mu pomagal na noge, ga posadil na konja in ga izročil častniku, da ga straži.

Levo krilo se je Amerikancem dalje časa vpiralo, dokler niso, ojačeni z rezervo, pogнали tudi tu sovražnika popolnoma v beg. Drugi angleški poveljnik, ki je natančno opazoval razvoj bitke, se je zdaj hitro zasukal s svojim bataljonom in streljal na vso moč na dragonce, ko so v napadu drvili mimo njega.

Pri tem bataljonu je bil tudi Henrik Hvarton, — krogla je oplazila njegovo desno roko in moral je vzeti vajeti v levico.

Ko so dirjali mimo dragonci in se je tresel zrak od njih krika in bučanja njihovih tromb, se je splašil Henrikov konj, in ker je bila njegova ranjena roka brez moči, se mlademu jezdecu ni posrečilo, da bi bil ukrotil divjo žival, tako da je minuto pozneje prav proti svoji volji jahal poleg stotnika Lavtona.

Dragonec je razumel na prvi pogled smešni položaj svojega novega tovariša, a utegnil je samo zaklicati mu — predno se je vrgel na angleško krilo :

„Vaš konj pozna bolje pravo stvar nego

njegov jezdec. Stotnik Hvarton, pozdravljeni v vrstah svobode!“

Tega pa stotnik Lavton le ni zamudil — da si je namreč svojega jetnika zdaj bolje zagotovil; in ko je zapazil, da je ranjen, ga je poslal nazaj za bojne vrste.

Ko je videl Dunvud, da se Nemci¹⁾ zopet upajo na dan, jih je hitel zasledovat, in ker je bila lahka stvar, dohiteti njihove slabo hranjene, shujšane konje, je bil ta oddelek kmalu uničen.

Velik del Angležev je porabil zmešnjavo in gosti dim, da se je umaknil za glavni voj svojih ljudi, ki so zdaj morali prenehati s streljanjem, ker je bila nevarnost, da zade-nejo prijatelja in sovražnika. Zato so dobili begunci ukaz, naj se skrijejo v gozd za drevje.

A ni se še zgodilo to, ko je stotnik Lavton poklical k sebi mladega častnika, ki je poveljeval tisti oddelek, ki je bil ostal na odprtem terenu, in mu velel napasti še sto-ječe sovražnikovo krilo.

Ukaz, komaj dan je že bil tudi izvršen, a vnetost voditeljeva je pustila v nemar po-

¹⁾ Dodatno treba omeniti, da se je bojevalo proti Amerikancem tudi 19.000 vojakov deželnega grofa hesenskega Friderika II., ki jih je bil prodal ta glasoviti despot za dober denar Angležem. Glej zgodovino.

trebno previdnost, in med konjeniki, ki so bili izpostavljeni pri ataki uničujočemu ognju, je nastala zmešnjava. I Lavton i njegov mladostni tovariš sta pala pri tem napadu.

Na srečo za čast Viržincev se je pojavil v tem kritičnem trenutku major Dunvud zopet na mestu. Videl je svoje čete v neredu in ob svojih nogah v mlaki krvi Jurija Singeltona, mladeniča, ki mu je bil drag zbog svojih izvrstnih lastnostij, in pa Lavtona, ki se je bil istotako zvalil s konja.

Dunvudove oči so zabliskale, zdirjal je med svoje krdelo in sovražnika in jih z glasom, ki je pretresel srca njegovih dragoncev, poklical nazaj k dolžnosti. Njegova navzočnost in glas njegov sta učinkovala s čarobno močjo. Čete so se zopet uredile, trombe so pozvale na boj, in s svojim poveljnikom na čelu so se zagnali Viržinci z neodoljivo silo na sovražnika.

Kmalu zatem je bilo polje docela očiščeno sovražnika. Kdor ni bil pal, je iskal zavetja v gozdovih.

Le počasi se je umaknil Dunvud pred ognjem Angležev, ležečih za hostnim parobkom v zaščiti, in poslal nato svoje ljudi na žalostno delo: pobirat ranjence in mrliča.

Narednik, ki je imel nalog, povesti stot-

nika Hvartona na kraj, kjer dobi zdravniške pomoči, je hitel, kar je le mogel, da bi se hitro zopet vrnil v boj; in tako je stal Henrik v malo minutah človeku nasproti, čigar prikazen in opravilo sta bila silno zanimiva.

Mož je bil plešast in razoglav, a iz hlačenega žepa mu je kukala lepo popudrana lasulja. Suknjo je bil odložil, zavihal srajčne rokave do komolcev in kri, ki mu je lepila na obleki, rokah in celó v obrazu, je izdajala njegov poklic. V ustih mu je tičala cigara, njegova desnica je držala orodje čudne oblike, levica pa koščke jabolka, katere je vtikal s cigaro vred v usta.

Na tleh pred njim je ležalo truplo Nemca, katero je pazljivo preiskaval.

„Tukaj je zdravnik,“ je rekel Henrikov spremljevalec mirno. „Oskrbi Vam roko v hipu.“

Hvarton se je približal čudni figuri in videč, da ga oni ne zapazi, ravno hotel prositi pomoči, ko je ranocelnik zamrmral pred-se:

„Spoznavam razločno, da je tega moža ubil stotnik Lavton, tako dobro, kakor da sem sam gledal to. Kolikokrat sem se trudil pokazati mu, na kakšen način lahko podere nasprotnika, ne da mu uniči življenje. Kruto je, trebiti tako po nepotrebnem rod človeški...

in potem onemogočujejo taki udari kakor je ta vsako zdravniško pomoč. To je bagateliziranje vede!“

„Dovolite, gospod,“ je pričel Henrik. „Obrnil bi rad Vašo pozornost na mojo malo rano.“

„Aj,“ je vzkliknil oni, okrenivši se. „Vi prihajate z bojišča? Ali je dosti dela?“

„Za Vas? Mogoče,“ je odvrnil Henrik. in z ranocelnikovo pomočjo slekel suknjič.

„Vaša rana ne pomeni nič,“ je dejal zdravnik, precej zaničljivo gledajoč roko. „Krogla je udrila poleg kosti, ne da bi je zdrobila. A je vseeno sreča za Vas, da ste prišli staremu praktiku v roke, sicer bi bili lahko ob roko.“

„Zares!“ je vzkliknil Henrik nekoliko vznemirjen. „Nisem mislil, da je stvar tako huda.“

„O, rana ni huda, a Vaša roka je ustvarjena kakor nalašč za amputacijo. To bi bilo utegnilo peljati kakega novince v izkušnjava...“

„Za vraga!“ je zaklel stotnik. „Kdo naj bi našel veselje na tem, poškodovati človeka?“

„Gospod,“ je dejal ranocelnik z veliko resnobo. „Amputacija po pravilih zdravniške umetnosti je tako interesantna operacija, da

lahko zapelje mladega človeka, da jo izvede tudi tam, kjer ni absolutno potrebna.“

Nadaljni razgovor so pretrgale bližajoče se čete, ki so počasi jezdile nazaj na svojo prvotno postojanko. Od vseh strani so prihajali zdaj vojaki, iščoč zdravniške pomoči.

Hvartona je prevzela straža — in s težkim srcem je korakal nazaj proti očetovemu domu.

Angleži so bili izgubili pri različnih napadih kakšno tretjino svoje pehote in ostanek se je zbral v gozdu. Dunvud je izprevidel, da je njih postojanka predobra, da bi dovoljevala nov napad; zato je pustil tam blizu stotnika Lavtona z oddelkom konjenikov, da nadzoruje sovražnikovo gibanje in ga, če mogoče, nadleguje, predno se zopet vkreca.

Imel je stotnik Lavton strog ukaz, da se loti sovražnika zgolj v slučaju, da se ponudi v to ugodna prilika. Ranjen je bil ta častnik samo lahko : krogla ga je bila oplazila na glavi. In ko se je poslavljal od majorja, je menil le-ta smehljaje, da ako se izpozabi še enkrat, bo treba smatrati njegovo glavo pač za hujše ranjeno ...

Angleži niso imeli s seboj prtljage, ker so bili odposlani, da zaplenijo gotove dovoze živil, namenjene za amerikansko armado. Umi-

kali so se zdaj preko gozdnatih višav, kjer so bili varni pred vsakim kavalerijskim napadom — da dospó zopet do svojih čolnov.

OSMO POGLAVJE.

Bojni hrup je bil utihnil. Prebivalci Hvartonovega dvorca, ki so vedeli za Henrikov beg, so se pričeli udajati ravno zopet prijetnemu občutku varnosti, ko so se odprla vrata in je stal pred njimi stotnik Hvarton s svojo stražo.

„Henrik, moj sin, moj sin!“ je vzkliknil prestrašeni oče. „Kaj vidim? Ali si zopet vjet? zopet v smrtni nevarnosti?“

„Sreča je bila rebelom mila,“ je dejal Henrik s posiljeno-mirnim smehljajem in nemo stiskajoč sestrama roke. „Bojeval sem se hrabro, a duh upornosti je obsedel menda tudi konje ... Žival, ki sem jo bil zasedel, me je nesla zelo proti moji volji naravnost sredi med Dunvudove ljudi.“

„In ti so te zopet vjeli?“ je vprašal stari Hvarton s plašnim pogledom na vojake, spremljajoče njegovega sina.

„Dà, ta gospod Lavton me je vjel v hipu zopet.“

„Zakaj Vi njega ne vjel, gospod?“ je vzkliknil Cezar čmerno.

„To je lažje reči nego storiti,“ je odvrnil stotnik in se nasmehnil. „Posebno,“ je nadaljeval s pogledom na stražo, „ker so mi blagovolili ti gospodje pokvariti desno roko.“

„Ti si ranjen?“ sta zakričali sestri kakor iz enega grla.

„Je samo praska, a v kritičnem boju nisem bil za rabo,“ je nadaljeval brat. Cezar je ošinil vojake, ki so bili krivi tega zločina, s strašansko strupenim pogledom in šel iz sobe, dočim je pripovedoval stotnik podrobno, kako je bilo vse. O izidu boja je dvomil, kajti ko je ostavil bojišče, so se Viržinci ravno umikali.

Fanika je slonela v stolu in pazila v brezdišnem strahu na vsako bratovo besedo; izpreminjala je barve, se tresla na vsem životu in slednjič je vprašala z drhtečim glasom :

„Ali je kdo ranjen pri ... pri sovražnikih?“

„Da,“ je odvrnil eden dragoncev; „nekdo izmed ranjencev mi je pravil, da je stotnik Singelton ubit in major Dunvud —“

Več Fanika ni slišala, nezavestna je

zdrknila na tla. Vsi so ji priskočili na pomoč, in kmalu je zopet odprla oči. Stotnik Hvarton pa je razburjen vprašal vojaka:

„Major Dunvud? Kaj je z njim?“

„Ne bojte se zanj,“ se je glasil odgovor. „Pregovor pravi: človek, kateremu so namenjena vešala, ne vtone; — ako bi mogla krogla ubiti majorja, bi bil že davno mrtev. Hotel sem reči samo, da je major nevtolažljiv zaradi smrti svojega tovariša, stotnika Singeltona; a da sem vedel, da bo to gospodično tako zadelo, bi bil govoril previdnejše.“

Fanika je ravno hotela oditi v svojo sobo, ko je vstopil sam Dunvud.

Prvi deklčin občutek je bil neskajjena sreča. A v prihodnjem hipu že se je zdrznila, ko je zapazila, kako nenavaden izraz počiva na njegovem obličju.

Resnoba bitke je še ležala na njegovem čelu, njegov pogled je bil srep in strog, smehljaj, s katerim je vedno pozdravljal ljubico, mu ni igral okoli usten — skrb in bridkost sta govorili iz njegovih pogledov, njegova duša je bila videti prevzeta samo od enega čustva, in ne da bi se zmenil za Faniko, je stopil k staremu Hvartonu in rekel:

„V takih časih pušča človek na strani vse forme... Eden mojih častnikov je na smrt ranjen, upal sem na Vašo gostoljubnost in ga pripeljal semkaj.“

„Prav ste storili,“ je dejal gospod Hvar-ton. „Nesrečnež nam je dobrodošel, posebno ako je prijatelj majorja Dunvuda.“

„Hvala Vam, gospod, v mojem in v imenu nasrečneža, ki se Vam sam ne more zahvaliti,“ je hitro odvrnil Dunvud. „Ako dovolite, ga hočemo takoj spraviti v hišo, kjer ga lahko ogleda ranocelnik in mu pomore.“

Fanikino srce se je skrčilo bolešno, ko je odšel njen dragi, ne ožrši se nanjo niti enkrat.

Prestala je bila dolge ure smrtnega straha zánj; zdaj pa je prišel in šel mimo nje brez smehljaja, brez pozdrava. Njene ljubezni to ni moglo zmanjšati, pač pa njene upe.

Ko so prinesli skoro mrtvega Dunvudovega prijatelja, je vrgla pogled na tega do-zdevnega tekmeca. Njegov mrtvaškobeli obraz, udrte oči, votlo-bropeče prsi so ji predočevale smrt v njeni najstrašnejši podobi.

Dunvud je stopal poleg njega, držeč ga za roko in venomer opominjajoč nosače, naj delajo rahlo in previdno, — iz kratka: izka-

zoval je ranjencu skrb, ki je mogla izvirati le iz najsrčnejšega prijateljstva.

Fanika je šla naprej in jih povela v sobo, pripravljeno za ranjenca; in ko se je major mimogrede doteknil njene obleke, tedaj se je upala prvikrat povzdigniti k njemu mile modre oči. A tudi ta pogled ni našel odziva, in Fanika je vzdihnila skoro nevede, ko je poiskala samoto svoje sobice.

Stotnik Hvarton je dal zdaj svojim čuvajem častno besedo, da ne poizkusi več uteči, in je hitel nato vršit dolžnosti gostoljubnosti. V veži je srečal ranocelnika, ki je hitel k ranjencu.

„A!“ je vzkliknil originalni mož. „Vidim, da se Vam godi dobro... A stojte! Imate kako buciko? Ne? No, imam jo jaz. Tu! Čuvati morate svojo rano mraza, sicer lahko padete v roke kakemu začetniku...“

„Bog me varuj!“ je odvrnil stotnik in si skrbno popravil obvezo.

Tedaj se je prikazal Dunvud pri vratih in zaklical:

„Hitro, doktor, požurite se, ali Jurij Singelton nam izkrvavi!“

„Kaj, Singelton? Bog varuj! Jurij, naš mali Jurij!“ je vzkliknil ranocelnik, pristo-

pivši k postelji. „A on živi, in kjer je življenje, tam je še upanje. To je prvi resni slučaj, s katerim imam opraviti danes, kjer pacient še ni mrtev! Stotnik Lavton pusti svoje ljudi udrihati s tako brezobzirnostjo... Ubogi Jurij! — Aj, to je krogla iz muškete!“

Mladi ranjenec je uprl oči v moža vede in si prizadeval z boleznim usmevom, da bi mu podal roko. V pogledu in kretnji je ležala prošnja, ki je segla zdravniku do srca. Snel je očalā, da si je obrisal redko roso iz očíj, in nato se je skrbno spravil na delo, dočim mu je Dunvud boječe zrl v obraz, kakor da hoče čitati tam usodo prijateljevo.

Ranjenec se je stresel, ko je prodrla sonda¹⁾ v rano. Tedaj se je prikral smehljaj na zdravnikov obraz in mrmral je:

„Izkuša to prvikrat...“

Nato je resnobno nadaljeval svoje delo, pri čemer je odložil očala in vrgel strani tudi lasuljo.

Dunvud je stal ves čas v mrzlični nestrpnosti ob postelji, držeč ranjenčevo roko v svoji in napeto opazujoč zdravnika.

Tu je Singelton zaječal — zdravnik se je hitro vzravnal in rekel:

¹⁾ Igla za preiskavanje ran.

„Ha, je le posebno veselje, slediti kanalu rane, ako ni, kakor tu, poškodoval nobenih življenskih organov. Kar se pa tiče stotnika Lavtona vojakov...“

„Govorite,“ ga je prestrigel major. „Ali je kaj upanja? Morete-li najti kroglo?“

„Ni težko najti, kar drži človek v roki, major,“ je hladnokrvno odgovoril ranocelnik in izvlekel sondo. „Krogla je naredila, kar imenuje naš stotnik Lavton ovinek... to je, mimogredé povedano, pot, ki je ne hodi sablja njegovih vojakov nikoli, čeprav sem si toliko prizadeval dopovedati jim, kako se na znanstven način ureže v meso.“

Major je pokazal nestrpno na prijatelja, in ranocelnik je nadaljeval:

„Aj, naš ubogi Jurij, nevarnost je bila blizu, toda —“

Tukaj je pretrgal njegov govor sel, ki je poklical majorja k četam.

Dunvud je stisnil prijateljevo roko in pomignil zdravniku v vežo.

„Kako mislite? Ali ostane pri življenju?“ je šepetal zunaj.

„Da!“

„Zahvaljen bodi Bog!“ je vzkliknil mladi mož in hitel, kamor ga je klicala dolžnost.

Seveda se je poslovil preje pri rodbini,

zbrani v veliki sobi. Zdaj je res počival smehljaj na njegovih ustnicah in naj je tudi bil hlasten njegov pozdrav, bil je vendar prisrčen.

Glede Henrikovega bega in zopetnega zajetja se je delal, kakor da ne vé ničesar, ampak kakor da je mnenja, da stotnik niti ni zapustil hiše — kajti na bojišču se nista bila srečala. Angleški častnik se je v ponosnem molku umaknil za zagrinjalo pri oknu, dočim je teta Ivanka nagovorila majorja z besedami :

„Ali je kaj upanja, da okreva Vaš prijatelj?“

„Doktor pravi to in on me še ni varal nikoli.“

„Kdor je majorju Dunvudu tako drag, mora seveda vzbujati tudi najživahnejše zanimanje v srcih njegovih prijateljev.“

„Recite rajši : Kdor zasluži v toliki meri njegovo ljubezen,“ je odvrnil major toplo. „Jurij je dobri duh našega voja in vsi ga visoko čislamo in ljubimo. On je tako pravičen, tako plemenit; krotek je kakor jagnje in ljubezniv kakor golob — le v trenutku boja postane lev!“

„Govorite o njem kakor o kaki ljubici, major Dunvud,“ je smehljaje opomnila stara

gospodična, ozrši se na nečakinjo, ki je bleda in nema sedela na divanu.

„Imate prav, skoro ga ljubim tako,“ je vzkliknil razburjeni mladi mož. „A zdaj potrebuje dobre postrežbe, ker od nje je odvisno vse.“

Fanika je vstala zdaj, ko je njegov pogled zadel njenega; njena lica so žarela, šla je k njemu in rekla z rahlim glasom :

„Hočemo storiti vse za Vašega prijatelja, major, kar je v naši moči...“

„O Fanika!“ je vzkliknil major in stresel glavo. „Te besede zvené mrzlo, in ubogi ranjenec potrebuje najljubeznivejše postrežbe, prisrčnosti...“

Tu ga je prekinila teta Ivanka z opazko :

„Vi menite prisrčnosti matere ali sestre?“

„Sestre?“ je ponavljal častnik in kri mu je podplula lica. „Sestre? On ima sestro in jutri pri solnčnem vzhodu bi bila lahko tukaj!“

Umaknil je, premišljal nekaj trenutkov, vrgel skrbeč pogled na Faniko in mrmral sam za-se :

„Singelton jo potrebuje... Mora se zgoditi!“

Dami sta ga gledali začudeno in teta Ivanka je opomnila zdaj :

„Če ima stotnik Singelton sestro v bližini, bo dobrodošla i meni i mojima nečakinjima.“

„Mora biti . . . ne smem opustiti tega . . .“ je odvrnil Dunvud, obotavljajoč se. „Še danes pošljem jezdeca ponjo.“

Potem je stopil k stotniku Hvartonu in rekel mehko :

„Stotnik Hvarton ! Jaz cenim čast više nego svojo ljubezen ; a vem tudi, da jo lahko brez skrbi zaupam Vam. Ostanite torej tu brez straže, dokler ne zapustimo kraja, kar se zgodi še-le v nekaj dneh.“

Izginila je hladnost angleškega častnika ; stisnil je ponujeno mu roko in odvrnil pri srčno :

„Vašega plemenitega zaupanja, major, ne zlorabim, in naj bodo pripravljena za-me ista vešala, na katera je dal obesiti Vošington nesrečnega Andréja !“

„O Henrik !“ je dejal Dunvud očitajoče. „Slabo poznate moža, ki vodi naše vojske, sicer bi ne bili rekli tega ! — Toda dolžnost me kliče odtod. Pustim Vas tukaj, kjer bi sam rad ostal, in kjer je nemogoče, da se počutite nesrečnega.“

Ko je šel mimo Fanike, je zopet pal nanjo eden onih smehljajočih pogledov polnih

ljubezni in vdanosti, ki so jej bili tako dragi — in zopet je vzplamtelo dekličino srce v novem upanju, v novi sreči. — —

Med veteranci, ki jih je bila prisilila starost, da so zapustili službo domovine, je bil tudi polkovnik Singelton, ki je bil prej-šnja svoja leta vojak po poklicu.

Ko je izbruhnil boj za svobodo, pa se je ponudil domovini vnovič v službo, in Vošington je starega moža iz spoštovanja do njegovega značaja in njegove vojaške slave sprejel v svojo armado. Izročil mu je poveljništvo straž v gorovju, kjer sta mogli njegova čuječnost in zvestoba mnogo služiti domovini, ne da je bilo izpostavljeno njegovo življenje neposredni nevarnosti.

V tistem času se je nahajal polkovnik Singelton s svojo hčerjo kakšen dan hodá oddaljen od doline, kjer je bil zadel Dunvud na sovražnika. Njegov drugi otrok je bil že znani ranjeni častnik.

Potem ko je odposlal Dunvud, kakor je bil naznanil damam, k očetu in sestri ranjenega prijatelja slá, kar je storil le s težkim srcem, se je vrnil na polje, kjer so stale njegove čete.

Ostanki angleških čet so bili na maršu proti svojim barkam in se posluževali pri tem

največje čuječnosti. Oddelek dragoncev pod stotnikom Lavtonom je čakal nestrpno na ugoden trenutek, da napade sovražnika od strani, in v tej poziciji sta izginila nasprotnika polagoma z vidika.

Nedaleč od Kobiljeka je ležala vasica, kjer se je križalo več cest. Tja je ukazal Dunvud četam, naj se umaknejo s svojimi ranjenci.

Tu pa je prišel naš mladi častnik v novo zadrego. Zadel je namreč medpotoma na polkovnika Velmerja, ki je, sedeč na nizkem holmu, premišljeval svojo žalostno usodo.

Skrb za Singeltona je bila zadržala doslej Dunvuda, da bi se bil pobrigal kaj za svojega imenitnega jetnika. Zdaj je stopil k njemu in se opravičil, ker ga je zanemaril...

Anglež je sprejel to vljudnost precej hladno in se pritoževal čez rano, ki jo je bil dobil pri padcu s konja, ko se je isti spoteknil.

Dunvud, ki je bil priča, kako je polkovnika pohodil s konjem eden lastnih njegovih ljudi, se je smehljal in se ponudil, da ga spremi k zdravniku, namreč v Hvartonov dvorec.

„Polkovnik Velmer!“ je vzkliknil mladi Hvarton strmé, ko sta vstopila. „Ali je bila

vojna sreča tudi napram Vam tako kruta? A bodite pozdravljeni v hiši mojega očeta, dasi bi želel, da ste naš gost pod srečnejšimi okolnostmi!“

Stari Hvarton je sprejel novega gosta z njemu lastno rezervirano previdnostjo, in Dunvud je zapustil sobo ter pohitel k bolnemu prijatelju. Njegovo stanje je bilo tačas povoljno, in major je naznanil tedaj zdravniku, da čaka spodaj nov pacient na njegovo pomoč.

Doktor je takoj pobasal svoje instrumente in tekel dol. V veži je zadel na dame, ki so ravno odhajale v svoje sobe. Fanika se je smehljala poredno, ko je motrila čudno prikazen plešastega zdravnika. Sara pa je bila preveč razburjena vsled nepričakovanega svidenja z angleškim častnikom, da bi jo sploh zanimala take postranske stvari.

Kakor že vemo, je bil polkovnik Velmer star znanec Hvartonove rodbine. V dolgem času, odkar ni bilo Sare več v mestu, je polkovnik že nekoliko pozabil nanjo. Sarini spomini so bili živahnejši.

V življenju vsake ženske je doba, ko je takorekoč razpoložena za ljubezen: to je tisti najsrečnejši čas, ko otrok postane žena, ko sanja nedolžno srce upe, ki jih življenje ni-

kdar ne more uresničiti — ko si domišljija
slika bodočnost, ki je na zemlji ni najti.

V tako srečni dobi je bila zapustila
Sara mesto in vzela seboj sliko bodočnosti, v
kateri je Velmer igral glavno vlogo.

Sedanje nenadno svidenje jo je tako pre-
vzelo, da je po prvem polkovnikovem pozdravu
odhitela v svojo sobico, da zbere tam svoje
moči.

Teta Ivanka je ustavila zdravnika, vpra-
šavši ga po ranjencu, in omenila ob enem,
da je poslal major po Singeltonovo sestro.

„Njegovo sestro?“ je ponavljal zdravnik
s pomenljivim pogledom. „Hm, ako major
pošilja ponjo, potem pač pride.“

„Mislim, da bi jo morala gnati nevarnost,
v kateri je njen brat...“

„Gotovo!“ je na kratko odvrnil doktor,
se priklonil globoko in naredil damam prostor.

Na Faniko pa niso ostale brez vtiska
doktorjeve besede in dvoumni obraz, ki ga je
napravil, ko je omenila teta o Singeltonovi
sestri.

Ko je doktor vstopil, se je obrnil s sle-
dečimi besedami na edinega rdečesuknježa, ki
je bil v sobi:

„Rekli so mi, da potrebujete moje po-
moči. Dal Bog, da ni bil stotnik Lavton, s

katerim ste trčili skupaj. Sicer utegne moja pomoč prihajati prepozno.“

„Tu mora biti pomota, gospod,“ je odvrnil Velmer ošabno. „Major Duvud mi je hotel poslati ranocelnika in ne staro babo!“

Henrik Hvarton ni mogel zadržati smeha, a vendar je rekel brž :

„To je doktor Pipec. Imel je danes toliko posla, da ni utegnil posvečati svoji zunanosti navadne pazljivosti.“

„Oprostite, gospod!“ je rekel Velmer, ki je zdaj s kislim obrazom blagovolil odložiti suknjo in pokazati to, kar je imenoval svojo ranjeno roko.

„Dragi gospod,“ je suho pričel ranocelnik, „ako more doktorski klobuk edinburške univerze, obiskavanje Vaših londonskih bolnišnic, amputacija nekaj stotin rok in nog, če morejo operacije vsake vrste . . . čista vest in patent kongresa narediti ranocelnika, potem sem jaz eden!“

„Oprostite, gospod!“ je ponavljal polkovnik trdo.

„Kje ste ranjeni? Kaj, ali se gre za to prasko na rami? Na kakšen način ste mogli priti do praske?“

„Od sablje rebela je!“ je dejal polkovnik.

„Niti govora ! Niti pohlevni Jurij Singelton bi Vas ne bil prijel tako nežno !“

Rekši je vzel kos obliža iz žepa in mu ga prilepil na rano.

„Tako, gospod, to bo služilo Vašemu namenu in je vsekakor edino, kar potrebujete.“

„Kaj hočete reči ? Kakšnemu namenu, gospod ?“

„Da se bodele mogli javiti ranjenim v svojih poročilih,“ je mirno odvrnil doktor ; „in pri tem lahko poveste, da je stara baba ozdravila Vašo rano. Vsekakor bi bila stara baba dovolj spretna za to.“

„Čudno govorjenje !“ je mrmral Anglež.

Zdaj je posegel vmes stotnik Hvarton, češ, da je polkovnikova pogreška le posledica njegovega razburjenega duševnega stanja ; a ni se mu posrečilo pomiriti razžaljenega zdravnika, ki se je udal le nerad, da je preiskal polkovnika natančneje.

Poškodbe istega so obstajale poglavitno v nekaterih utiskah vsled padca, tako da je dr. Pipec pri njem kmalu opravil.

Konjenica se je bila pokrepčala in odpočila pa se odpravljala zdaj nazaj na prvotno svojo postojanko. Dunvud je bil prisiljen tedaj, da poskrbi za svoje jetnike. Dr. Pipec

je imel ostati v Hvartonovi hiši pri ranjenem stotniku Singeltonu. Polkovniku Velmerju je na Henrikovo prošnjo in proti častni besedi dovolil, da sme ostati na Kobiljeku, dokler ne zapuste amerikanske čete kraja. Ostale jetnike je odposlal z močno eskorto v notranjo deželo.

Kmalu nato so odrinili dragonci; prostovoljci so se razdelili v majhne trope, ki so se v spremstvu jezdečih patrolj razširili po vsej deželi, tako da so tvorili od morskega obrežja tja do Hédzena tekočo verigo predstraž.

Ko je ostal sam in ga niso razburjali več dogodki dneva, je začel čutiti major Duvud, da je še drugih vezij razun onih, ki priklepajo vojaka na stroge zakone časti. Ni omahoval v dolžnosti, a občutil je, kako močna je izkušnja.

Mračni blesk njegovega očesa se je umaknil polagoma mehkeemu, bolealnemu pogledu in vse zadoščenje nad dobljeno zmago ga ni moglo odškodovati za žrtve, s katerim jo je moral plačati.

Ko je vrgel zadnji, dolg pogled nazaj na Kobiljek, je pomislil, da je hranila ta hiša to, kar je njemu najdražje.

Prijatelj njegove mladosti je bil jetnik in

sicer pod okolnostmi, grozečimi življenju in časti; njegov zvesti tovariš in sobojevnik je kakor krvava žrtev ležal tam in se boril s smrtjo ... in zopet je vstajala pred njegovim duhom podoba, ki se je ves dan že bojevala v njegovih prsih z drugimi nasprotujočimi čutili: podoba Fanikina.

Že so bili izginili poslednji jezdec za severnimi hribi, ko je zasukal Dunvud svojega konja v isto smer. Fanika, gnana od neodoljivega nemira, je bila stopila ta hip na trato pred hišo.

Dan je bil mil in jasen, na brezoblačnem nebu je sijalo solnce. Hrupu, ki je motil tako pred kratkim še pokoj jesenske pokrajine, je sledila zdaj mrtvaška tišina in mirno prizorišče je izgledalo, kakor da ga ni stresal nikdar vihar človeških strastij.

Samoten oblaček, dim minule bitke, je še plaval nad poljano in tudi ta se je razblinjal polagoma in z njim je izginil zadnji sled smrtnega boja ...

In bilo je Faniki, kakor da je vse to, kar se je zgodilo ta dan, bil samo sen. Tu pa je pal njen pogled na jezdeca odhajajočega tam v daljavo — in sen je izginil.

Spoznala je ljubega in z resnico so se

povrnili drugi spomini, ki so jo gnali nazaj v hišo z ravno tako težkim, bridkostnim srcem kakor je bilo srce, ki ga je Dunvud jemal seboj v daljavo.

DEVETO POGLAVJE.

Četa stotnika Lavtona je prežala z največjo pazljivostjo na sovražnika, ki se je vračal k svojim čolnom, ne da bi se ga bila mogla lotiti. Naslednik polkovnika Velmerja je predobro poznal sovražnikovo moč, da bi bil zapustil varno hribovje, predno je bil prisiljen, da gre dol k morju. Ko pa je nastopil to nevarno pot, je pustil napraviti svoje ljudi sklenjen štirikot, iz čigar zunanjih strani so štrleli sami bajoneti.

Lavton je vedel dobro, da je hrabrih mož v taki formaciji redkokdaj mogoče napasti z uspehom, in tako je moral gledati, kako se je sovražnik polagoma bližal bregu, ne da mu je mogel braniti.

Majhna jadernica, ki je bila pripeljala Angleže iz mesta semkaj, je ležala z nabitimi topovi ob bregu in Lavton je izprevidel, da bi bilo blazno, bojevati se pod takimi pogoji. In tako so se vkrcali Angleži, nenadlegovani od nasprotnika.

Dragonci so ostali na bregu do zadnjega trenutka, potem pa so se vračali počasi k glavnemu voju majorja Dunvuda.

Večerna megla je že jela zagrinjati dolino, ko se je Lavtonov oddelek pojavil zopet na južnem koncu. Četa je jezdila počasi, da je varovala konje. Spredaj je jahal stotnik Lavton s prvim častnikov.

„Torej ste zapazili to?“ je vprašal zdaj tega. „Jaz sem jo bil jedva pogledal, že sem jo spoznal zopet... je obraz, ki ga človek ne pozabi tako lahko. Pri moji veri, dekle ne dela majorjevemu okusu sramote!“

„Res, delala bi čast našemu voju,“ je odvrnil poročnik. „A brez šale, skoro se mi zdi, da bi utegnila zapeljati taka punica celo mene, da bi šel zamenjat sabljo in karabinar s kuhalnico pa šivanko.“

„To je punt, gospod, direkten punt!“ se je zasmel stotnik. „Kaj Vi, Tom Mazon, se upate nastopati kakor tekmeč proti lepemu, splošno občudovanemu in vrhu tega bogatemu majorju Dunvudu? Vi, dragonski poročnik, čigar edino premoženje obstoji iz konja, ki zraven tega še ni eden najboljših? Vi, čigar stotnik je tako trd in grčav kakor štor in ki ima življenje starega mačka?“

„E,“ je odvrnil poročnik smeje. „Tudi

najtrši štor se dá preklati, in maček izgubi svoje trdovratno življenje, če postane le preveč predrzen, kakor ste bili na primer Vi davi. Kaj pravite, ako bi morala zdržati Vaša glava veliko takih bunk, kakor danes?“

„Ne govorite o tem!“ je vzkliknil Lavton. „Zdi se mi, da me je samo debela čelada rešila, na Vašo srečo.“

„Zares, veliko vzroka imam, biti hvalenemu tej čeladi;“ je rekel Mazon, „in pri moji veri, čelada ali črepinja morata biti precej debela, da sta se mogla tako krepko postaviti krogli v bran.“

„Pustite šale, Tom!“ je odvrnil stotnik. „Ali ste čuli o Singeltonu? Bojim se, da se bo radoval njegove smrti njegov poročnik, ko ima zdaj upanje, da avansira!“

„Da bi s pomočjo smrti tovariša in prijatelja avansirali,“ je opomnil Mazon, „si nečemo želeti ravno. Sicer pa sem slišal od Pipca, da se še utegne izlizati...“

„Na to hočem upati iz vsega srea!“ je vzkliknil Lavton. „Za golobrad obraz ima ta fant najhrabrejše srce, kar sem jih srečal kdaj. A čudim se le, da so se naši ljudje tako fino držali, potem ko sva istočasno pala oba!“

„Za ta poklon bi se Vam moral zahva-

liti j a z!“ se je smejal poročnik. „Ako bi mi skromnost ne branila... Storil sem, kar sem mogel, da bi jih zadržal, a zaman.“

„Jih zadržal?“ je grmel stotnik. „Vi hočete zadržati naše fante sredi v napadu?“

„Menil sem pač, da so mahnili na napačno pot,“ je opomnil poročnik.

„Hm, moj padec jih je prignal nazaj na pravo pot.“

„Ali Vaš padec ali pa strah pred lastnim padcem... A predno nas ni major spravil zopet v red, smo bili v neznanski zmešnjavi!“

„Dunvud?“

„Da, pridrtil je v galopu z dvema drugima praporjema, se vrgel med nas in sovražnika in nas hipoma zopet popravil.“

„In potem?“

„Potem pa se je zgodilo,“ se je smejal poročnik, „da smo pognali John Bull-a nazaj v grmovje.“

„Vsi vragi! Kakšno veselje mi je šlo tu po vodi!“

„Da, vse to ste prespali!“

„Res, dà,“ je vzdihnil stotnik. „Bila sva z Jurijem oba nezavestna in... A čujte, Tom, kaj pa poreče Jurjeva sestra k tej plavolaski gori na Kobiljeku?“

„Obesila se bo za lastne nogavične trakove,“ je opomnil Mazon. „Dolgujem svojemu predstojniku respekt in ne bi ga rad žalil: a dvoje takih angeljev je več, nego gre po pravici enemu moškemu, razun če je Turek.“

„Dà, dà,“ je menil stotnik. „Major pridiguje mlajšim vedno moralo, sam pa je presneto zvita duša. Ali ste že zapazili, kako ljubi križpota tod po dolini? Ko bi meni palo kdaj v glavo, da bi se ustavil dvakrat na istem kraju, takoj bi vpili vi vsi, da mora biti kje blizu kako spodnje krilo.“

„Poznamo pač take ptičke.“

„No, Tom, zoper obrekovanje je ni pomoči. A . . . Kaj pa je tam-le? Glejte . . . tam . . . tista črna stvar, ki leze čez hrib?“

„Človek,“ je rekel Mazon, ostro gledajoč tjakaj.

„Po grbi bi jo imel lahko za velbloda,“ je opomnil stotnik, hip nato pa je zaklical:

„Harvi Breza je. Vjemite ga, živega ali mrtvega!“

Samo Mazon in nekaj sprednjih dragoncev je moglo razumeti te besede. Poročnik je sledil s tucatom ljudij burnemu stotniku tako naglo, da je preganjanec komaj imel upanje, da uide.

Breza je bil previdno ostal na skali,

kjer ga je videl Henrik Hvarton, dokler večer ni zavil okolico v temo. Gledal je s te višave vse dogodke dneva, videl z vtripajočim srcem umikanje Dunvudovih čet in komaj mogel brzdati svojo nestrpnost, dokler mu ni dovolila temna noč, da zapusti brez nevarnosti to postojanko.

A imel je komaj četrť pota za seboj, ko je zaslišalo njegovo ostro uho topot bližajočee konjenice. V zaupanju na naraščajočo temo je sklenil nadaljevati svojo pot, nadejajoč se, da uide sovražnikovim očem, ako se je tiho in naglo plazil naprej.

Stotnik Lavton je bil tako zatopljen v pogovor s poročnikom, da je le malo pazil na okolico, in ko je spoznal krošnjar po glasu, da je sovražnik, katerega se je bal največ, že odjezdil mimo, ga je premagala nestrpnost in vzravnal se je, da bi hitreje prišel naprej.

V trenutku pa, ko se je vzdignilo njegovo telo nad temna tla, ga je Lavton zapačil — in pričel je lov.

Za hip je obstal krošnjar kakor brez pomoči, kri mu je zastala, noge so mu odpovedale zdaj tako potrebno službo — a samo za hip.

Že je vrgel strani svoj koš, zadrgnil

trdneje pas z denarjem in se spustil v beg. Vedel je, da, če ostane v eni črti z gozdom in preganjalci, ga ne morejo zapaziti. Držal se je tega in napenjal vse žile, da doseže gozd, ko je več jezdecev na levi švignilo čisto tik mimo njega in ga odrezalo od tega pribežališča; vrgel se je bil po dolgem na tla in zdirjali so mimo, ne da bi ga bili zapazili.

A da bi ostal tako, to je bilo prenevarno, in vzdignil se je zopet, a počakal še v senci gozda, ob čigar robu je slišal glas preganjalcev, ki so se klicali.

Breza je tekel v vzporedni črti, a v nasprotni smeri z dragonci, kolikor so ga ho-tele nesti noge.

Hrup tega lova so slišale vse čete, a samo tisti so razumeli Lavtonovo povelje, ki so jezdili tik za njim in zdaj že zasledovali krošnjarja. Drugi pa niso vedeli, kaj se zahteva od njih, in praporščak zadaj je ravno vpraševal enega vojakov, da-li je razumel, za kaj se gre, ko je tik zraven skočil čez cesto človek.

V istem hipu je zavpil Lavton z gromovitim glasom po dolini:

„Harvi Breza! Vjemite ga, živega ali mrtvega!“

Petdeset samokresov je počilo in krogle

so žvižgale okoli glave bežečega krošnjarja. Obup se je polastil njegovega srca in v bridkosti trenutka je vzkliknil :

„Preganjan kakor gozdna zver!“

Nič mu ni bilo več za življenje in že je bil namenjen, da se udá sovražnikom brez upora. A zmagala je moč narave. Ako ga vjamejo, tedaj ga najbrže niti ne bodo blagovolili zaslišati in jutranje solnce nemara že obsije — njegova vešala. Saj je bil že enkrat obsojen na smrt in utekel je tej usodi le z drznim begom.

Misel na vse to kakor tudi bližajoči se peket konjskih kopit sta ga vzpodbudila k novim naporom in zopet je bežal tja po dolini kakor preganjan jelen.

Na srečo je križal zdaj star zid njegovo pot, in komaj je bil utegnil, s svojimi onemoglimi udi splezati čezenj, ko je že tudi dospelo tja dvajset njegovih preganjalcev. Njih konji pa so se branili tvegati skok v temi in med tem, ko so jezdecí kleli in je vsled upora konj nastala zmešnjava, je zadobil krošjar hipček časa, toliko da je prišel zopet do sape.

Prešinila ga je nova moč, že je upal, da uide, ko mu je zopet udaril na uho glas stotnika Lavtona, ki je zaklical svojim ljudem, naj se mu umaknejo. In že sta zletela

drzni konj in jezdec v visokem loku čez zid.

Vojaki so zagnali triumfujoč krik — krošnjarjeva usoda pa se je zdela zapečatená.

„Stojte, ali Vas je konec!“ je zadonelo poleg njega.

Harvi se je obrnil in zagledal komaj dva koraka pred seboj moža, katerega se je najbolj bal. V svitu zvezd je videl dvignjeno roko in pretečo sabljo. Strah, obup, onemoglost ga je prevzela: zgrudil se je na tla. Tu je zadel Lavtonov konj ob krošnjarja in konj in jezdec sta se naenkrat prevrnila.

Hitro kakor misel je bil Breza zopet na nogah in držal v roki dragončev meč.

Osveta je ena najnaravnejših človeških strastij. Malo je ljudij, ki bi ne bili čuli že zapeljivega njenega glasu, in vendar jih je nekaj, ki vedo, da je slajše: hudo vračati z dobrim.

Samo trenutek je demon v krošnjarjevih prsih zadobil premoč, ko je vihtel orožje v zraku — in že je pala sablja zraven onemoglega dragonca na zemljo. Krošnjar pa je izginil za skalo.

„Pomagajte stotniku Lavtonu!“ je zaklical Mazon, ki je prijezdil zdaj s svojimi vojaki. „Nekaj vas naj jih stopi s konja in preišče skale, ker tu se je skril lopov!“

„Stojte!“ je zarjovel stotnik in vstal s težavo. „Kdor gre dol, ga ustrelim! Tom, pojdite sèm in pomagajte mi zopet v sedlo.“

Začuden poročnik je ubogal molcé, dočim so dragonci strmé ostali v sedlih.

„Bojim se, da ste se hudo poškodovali,“ je dejal Mazon sočutno, ko so zavili zopet na cesto.

„Zdi se tako,“ je odvrnil stotnik, ki mu je govorjenje delalo še težave. „Želel bi samo, da bi naš dobri doktor, ki krpa ljudi, bil pri roki, da bi pregledal malo moja rebra.“

„Pipec je ostal pri stotniku Singeltonu v Hvartonovi hiši.“

„Potem grem tja za čez noč, Tom. V teh krvavih časih naj vzame vrag vse uljudnosti. Sicer pa se spominjate menda, da je stari gospod kazal največje prijateljstvo do našega krdela. Kdo bi mogel iti mimo tako dobrega prijatelja, ne da bi se ustavil pri njem!“

Zdaj je prijezdil k polkovniku narednik in dejal:

„Stotnik Lavton, pri hiši krošnjarja, vo-huna, smo. Ali jo naj zažgemo?“

„Ne!“ je zarjovel stotnik z glasom, pred katerim se je stresel narednik. „Ali smo požigalci? Kdor premakne le kamen pri tej koči, tega roka naj otrpne za vedno!“

„Grom in strela!“ je mrmral zaspani praporščak zadaj. „Še je menda zdravja v stotniku, čeprav je bil ravnokar tako hud polom...“

Lavton in Mazon sta molčé jezdila dalje, dočim si je le-ta belil glavo nad čudovito izpremembro, ki se je izvršila s poveljnikom od padca sèm, — dokler niso dospeli do Hvar-tonovega dvorca.

Četa je nadaljevala svojo pot, stotnik in njegov poročnik pa sta stopila s konja in se bližala počasi vratom.

Polkovnik Velmer se je bil že umaknil v svojo sobo, gospod Hvarton in njegov sin sta se zaklenila v svojo, in spodaj v jedilnici so sedele samo še dame z dr. Pipcem pri čaju.

Nekaj vprašanj tete Ivanke je bilo odprlo zdravnikovo srce, ki je poznal vso njeno veliko žlahto po Viržiniji in trdil celo, da je tudi njo, gospodično samo, že moral videti nekoč nekje.

Stara gospodična se je smehljala, kajti smatrala je za popolnoma nemogoče, da bi bila srečala že kdaj v življenju tega doktorja pa pozabila njegovo originalno prikazen.

Med tem, ko sta se razgovarjala ta-dva, sta sedeli sestri tiho pri mizi; sploh je imel glavno besedo doktor.

„Dà, gospodična Pétnova,“ je pripovedoval zdaj, „je, kakor sem Vam rekel: samo škodljivi hlapi tistih južnih pokrajin so, zaradi katerih so plantaže Vašega brata tako nezdrave za človeka. Kar se pa tiče živalij —“

„Za božjo voljo, kaj je to?“ je vzkliknila teta in se prestrašena zgenila, ko je čula strele samokresov, ki so pokali za bežečim krošnjarjem.

„To zveni skoro kakor stresljaji zraka, povzročeni z izprožavanjem strelnega orožja,“ je menil ranocelnik, ravnodušno srkajoč čaj. „Sklepal bi, da je stotnika Lavtona vračajoča se četa, ko bi ne vedel, da se nikoli ne poslužuje samokresa, temveč samo strašnega zlorabljanja sablje.“

„Za Boga milega!“ je vzkliknila stara gospodična. „Vendar ne misli raniti s tem kóga?“

„Raniti?“ je ponavljal zdravnik. „O ne: njegova sablja je smrtonosna... On maha tako na slepo... naj rečem, kar hočem, ne pomaga nič!“

„A stotnik Lavton je častnik, ki je bil zjutraj tu, in gotovo naš prijatelj!“ je opomnila Fanika, videč, da je teta resno v skrbeh.

Kmalu nato je glasno trkanje na vrata

spravilo dame v nov strah; ranocelnik je instiktivno popadel svojo žagico, ki jo je nosil ves dan seboj okoli, v nadi, da bo mogel izvršiti kako amputacijo, — in mirno je zagotovil dame, da se hoče vreči med nje in med sleherno nevarnost.

Ko so se odprla vrata, pa je vzkliknil strmé: „Stotnik Lavton!“ ko ga je zagledal, opirajočega se na roko poročnika Mazona in očitno trpečega.

„A, moj ljubi Pipec, Vi ste?“ ga je pozdravil Lavton. „Prihajate ravno v pravem času, da preiščete moje truplo. A za božjo voljo, denite to vražjo žago iz rok!“

Poročnik Mazon je na kratko pojasnil stvar s stotnikom, in gospodična Petnova ter doktor sta tekla pripraviti zanj sobo. Tačas pa se je odpočil stotnik v jedilnici.

Na mizi je bilo ostalo še nekaj večerje in te sklede so vzbujale takoj v visoki meri zanimanje obeh dragoncev.

Teta Ivanka se je spomnila, da sta ta dva človeka davi pri ravno tej mizi zajutrkovala in da je bilo nemara to njuno edino kosilo ves dan, pa ju je zato prijazno povabila, naj se poslužita. Nista se pustila prositi, najmanje stotnik Lavton, — in ko se je povrnil ranocelnik, da bi povel novega

pacijenta v zanj pripravljeno sobo, je ostrmel nad prizorom, ki se mu je nudil.

„Vi jeste?“ se je čudil. „Stotnik Lavton, ali si želite smrti?“

„Nimam posebnih skomin po njej,“ je odvrnil vojak, glasno cmakaje. „In ravno zaradi tega skrbim, da se mi ne ustavijo kolesa.“

Doktor je godrnjal, a moral čakati, da se je njegov pacient najprvo najedel.

Najboljšo sobo v hiši je bil dobil na Sarin vpliv polkovnik Velmer, kjer je razpolagal z vsem komfortom. Stotnik je dobil sicer tudi udoben in spodoben, a vendar precej preprostejši kvartir.

Dr. Pipec se je pripravil zdaj, da preišče njegove poškodbe. Komaj pa se ga je doteknil, ko je stotnik vzkliknil nestrpno:

„Pipec, storite mi uslugo in denite strani to prokleto žago, ali pa bom moral zgrabiti za sabljo, da se branim. Ne morem pogledati Vaših nožev, ne da bi mi zastala kri!“

„Za človeka, ki izpostavlja svoje življenje in svoje zdrave ude sicer vsem mogočim nevarnostim, imate čuden strah pred tem tako koristnim orodjem, stotnik Lavton.“

„Tega bi ne dopustil nikoli, da me razkosate kakor pečenko, dokler sem toliko živ,

da se morem braniti! — A spanec me prema-
guje ... Povejte: ali sem si zlomil kako rebro?"

„Ne.“

„Ali sicer par kostij?"

„Ne.“

„Tom, bodite tako dobri in dajte mi vrč
tam-le.“

Ko se je napil, se je mirno obrnil k
zidu, zaklical dobrovoljno: „Lahko noč Mazon!
Lahko noč doktor!“ in že tudi zaspal.

Stotnik Lavton je imel ves respekt pred
doktorjevimi zdravniškimi vednostmi in nje-
govo kirurgično spretnostjo, a tudi velike
dvome glede koristnosti notranjih medika-
mentov za bolnega človeka. Trdil je često,
da s polnim želodcem, hrabrim srcem in
čisto vestjo more človek kljubovati svetu in
vsem njegovim strahotam.

Poslednjo mu je bila dala narava in da
sta bila v redu tudi prva-dva, za to je re-
snično skrbel, kolikor je mogel.

Doktor, ki je poznal nazore svojega pa-
cijenta že dolgo, ga je pogledal z zaničljivim
pomilovanjem, pospravil zopet svoje stvari,
zavihtel triumfujoče svojo žago in se odstranil.
Poročnik Mazon pa je tekel poslovit se od
dam, nakar je zopet zasedel konja in odhitel
za svojo četo.

DESETO POGLAVJE.

V okolici Hvartonovega dvorca ni bilo nobenega drugega poslopja razun hiše starega Breze. Ta je stala med krajem, kjer sta bili trčili skupaj sovražni konjenici, in onim, kjer je bil napaden Velmerjev voj.

Za gospodinjo Katro je bil ta viharin dan — dan straha. Previdna Katra je zavidala sicer svoja politična čutila v strogo nevtralnost; a prihajali so trenutki, ko so mučili ubogo ženico hudi dvomi, na katero stran naj bi zastavila moč svoje zgovornosti, da bi bila gotova, da podpira stvar, za katero se je zavzemal krošnjar. V njegovih potih, v njegovem življenju je bilo toliko dvoumnega, da so večkrat, kadar je bila ravno na tem, da zavihti meč svojega jezika zoper Vósingtena in njegove pristaše, naenkrat umolknila njena usta in so jo prevzeli dvomi.

Iz kratka: zagonetno vedenje tega človeka, ki ga je tako vneto študirala, je moralo zmešati celó osebo, ki je bila boljša poznavalka ljudij nego klepetava gospodinja Katra.

Skoro vsa krošnjarjeva podjetja so se vršila v tistih urah, ki jih drugi ljudje posvečajo počitku. Večkrat ga je videlo večerno solnce na severu okraja, naslednje jutro pa

na jugu. Njegova cula ga ni zapustila nikdar in ljudje, ki so se seznanjali z njim zgolj pri kupčijah, so bili prepričani, da ima vse, kar dela in počne ta človek, samo en cilj: nagračiti denarja.

Včasih ga je bilo videti v pogorju s tovorom, pod čigar težo so se mu šibila kolena, potem zopet ob Harlemu¹⁾ z najlažjo culico na svetu in ravno tako lahkimi koraki.

A kaj je delal med tem časom, tega ni moglo razodeti človeško oko. Izginjal je za cele mesece, a nemogoče je bilo zaslediti, kje je hodil in kaj počenjal v vsej tej dolgi dobi.

Višave ob Harlemu so bile močno zasedene s četami in severni konec otoka, na katerem leži mesto Nju-Jork, se je lesketal od bajonetov angleških straž in vendar se je plazil krošnjar neopažen in ne da bi se mu zgodilo kaj, med njimi skozi.

Tudi ameriškimi četami se je približal čestokrat, a po navadi tako, da je onemogočil vsako zasledovanje. Marsikateri vojak, ki je stražil gorske soteske, je pripovedal o čudni postavi, ki je bila v večerni megli smuknila mimo njega. Take pripovedbe so prihajale tudi častnikom do ušes, in kakor

¹⁾ Reka.

nam je že znano, so preganjali Amerikanci krošnjarja kakor vohuna in ga vjeli že dvakrat.

Prvikrat je bil ušel Lavtonu medpotoma, ko ga je le-ta gnal v tabor, drugikrat je bil celó že obsojen na smrt: a zjutraj, ko je imel biti obešen, so našli kletko prazno, ptička pa nikjer.

Ta čudni beg iz jetništva pri Vošingtenu zelo priljubljenega častnika je vzbudil največjo senzacijo. Na podkupljenje ali izdajstvo tukaj ni bilo misliti in tako se je med preprostimi vojaštvom kmalu razširila vera, da je krošnjar z vragom v zvezi.

Katra pa je zavračala z ogorčenjem vsako tako domnevanje. Po njenem mnenju vrag, svojih pristašev ni plačeval s svetlimi cekini. Ravno tako malo pa je prisojala to Vošingtenu, kajti obljube so bile vse, kar je mogel dati vodja amerikanskih čet svojim služabnikom.

Potem ko so se Amerikanci zvezali s Francozi in je prihajalo več srebra v deželo, ni mogla Katra kljubu vsej pazljivosti nikdar zaslediti kakega francoskega novca v skrivni krošnjarjevi zakladnici, katere vsebina, obstoječa zgolj iz angleškega zlata, je dokazovala jasno, da ga je dobil od Angležev.

Krošnjarjevo hišo so bili Amerikanci nekaterikrat obkolili in jo stražili, da bi ga vjeli, a vselej brez uspeha. Ta „vohun“ je moral imeti skrivne zaveznike, ki so ga obveščali o vsem, vsled česar mu je bilo mogoče prekrizati vsak načrt sovražnikov in se izogibati nastavljenim pastem. Enkrat je bil ukazal sam Vošington, da se ima paziti na krošnjarjevo hišo neprestano noč in dan. Ukaz so seveda izvrševali strogo, in dolgo, zelo dolgo časa je krošnjar ostal neviden. Slednjič so straže umaknili in — v naslednji noči se je Harvi povrnil na svoj dom.

Naravno, da je imel Harvijev oče pretrpeti zaradi sumljivega značaja svojega sina marsikaj nadlegovanj; vendar ni mogel njega samega nihče ničesar obdolžiti, in njegovo posestvo je bilo premajhno, da bi vzbujalo poželjenje profesionalnih domoljubov, ker bi jih njegova konfiskacija in nakup ne mogel odškodovati za njihov trud.

A starost in bolezen sta imela rešiti zdaj moža za vedno vseh skrbij: luč njegovega življenja je pojemala. Jako bolestna je bila zadnja ločitev med očetom in sinom; a podvrgla sta se temu, kar sta oba smatrala za svojo dolžnost.

Starec je prikrival pred sosedi, da se mu

bliža smrtna ura, ker je upal še vedno, da se bo zadnje trenutke mogel veseliti družbe sinove. Razburjenje tega dneva, starčev naraščajoči nemir, da utegne priti sin prepozno, pa je pospešil njegov konec. Ko je napočila noč, se je shujšalo njegovo stanje tako zelo, da je prestrašena gospodinja poslala dečka, ki je bil med bojem pribežal v hišo, po pomoč na Kobiljek. In gospodična Petnova je takoj odposlala Cezarja z jedili in nekim krepilnim zdravilom, druge pomoči ni mogla in ni vedela dati.

Umirajoči pa te pomoči ni potreboval več: s telesom je bilo pri kraju in samo hrepenenje je še zadržavalo v njem odbegajočo dušo, neizmerna želja, da bi še enkrat videl sina ...

Hrup lova dragoncev na krošnjarja, razlegajoč se po dolini, je pač prodiral tudi noter v kočo, a nihče tukaj ni slutil, kaj se godi.

Starec je ležal tam na postelji v kotu z zaprtimi očmi in njegovi strežniki so menili, da spi.

Hiša je imela dvoje velikih in dvoje majhnih sob. Ena prvih je služila kakor kuhinja in skupna soba, v drugi je ležal starec; od manjših je bila ena Katrino svetišče, druga shramba za živila. — Sredi hiše se je dvigal

ogromen kamin, ki je ločil sobi, kateri sta imeli še vsaka svoje ognjišče.

V kuhinji je gorel svetel ogenj, pri katerem sta sedela Cezar in Katra v živahnem pogovoru.

„Zakaj Harvi ne tukaj?“ je vprašal zamorec.

„Prav zelo grdo je to od njega, da se klati okoli zdaj, ko ve, kako je z očetom!“ je zabavljala Katra. „Kaj, če bi stari rad napravil oporoko?“

„Morda že napravil,“ je menil Cezar.

„Čudno bi ne bilo,“ je odvrnila Katra, „ker sem ga videla pisati nekaj v biblijo“.

Pri tem spominu je vstala, se splazila tiho v bolnikovo sobo in vzela veliko biblijo, ki je ležala na mizici zraven postelje, nakar se je vrnila z njo k zamorcu.

Hlastno sta odprla knjigo in jela preobračati njene liste.

„Tukaj!“ je rekla gospodinja, ko je listala nekaj časa semtertja. „Tukaj je zapisano. Svet bi dala, ko bi mogla vedeti, komu je zapustil težke srebrne zaponke za črevlje.“

„Zakaj ne čitaš?“ jo je vprašal Cezar.

„In črna omara iz orehovega lesa! Mladi Breza vendar ne bo rabil te ropotije, če ostane samec.“

„Zakaj ne rabil kakor rabil oče?“

„In tistih šest srebrnih žličk za čaj! Harvi rabi vedno samo svinčene.“

Nato je začela brati in poželjivo hlastala od črke do črke, da bi našla to, kar jo je tako skrbelo.

„Čester Breza, rojen 1. kimovca 1755,“ je razbrala s trudom in težavo, ki nista delala posebne časti njeni učenosti.

„No, on kaj dobiti?“ je vprašal Cezar.

„Migajl Breza, rojen 12. malega srpana 1757,“ je nadaljevala Katra z istim glasom.

„O gotovo, dobiš srebrnih žličk!“ je vzkliknil Cezar nestrpno.

„1. rožnika 1760. Na ta dan je prišla jeza Gospodova nad mojo hišo.“

Težko stokanje iz sosedne sobe je napotilo staro devico, da je hitro zaprla knjigo, Cezar pa se je začel tresti. A noben njiju ni imel toliko poguma, da bi pogledal po bolniku.

Katra se ni upala več odpreti biblije in jo je nemo položila na mizo.

Cezar se je oziral plašno po kuhinji in šepetal:

„Mislim, on umreti...“

„Ne še,“ je tiho odgovorila Katra; „živel bo, da se morje premeni ali prvi petelin zapoje!“

„Breza jako dobri mož, pridigar!“ je hvalil Cezar umirajočega čednosti.

„Oh, Cezar, dober je samo tisti, ki vrši dobra dela! Povejte mi vendar, zakaj naj bi skrival človek pošteno pridobljen denar v naročju zemlje?“

„Jaz nič vem . . . morda skriti pred hudič.“

„Hm, on že mora imeti svoje vzroke,“ je mrmrala Katra sama za-se, pri tem pa se premaknila tako, da je zakrila s svojimi kijkljami kamen v tleh, pod katerim je ležal krošnjarjev zaklad, kakor bi se bala, da utegne zamorčevo oko zapaziti kaj sumljivega.

Cezar, ki ni mogel razumeti odgovora svoje tovarišice, se je zopet plaho oziral na vse strani — in naenkrat mu je okamenel pogled in njegovi zobje so začeli šklopotati.

Ženska, ki je zapazila to pri tej priči, se je ozrla in zagledala krošnjarja, ki je stal na pragu.

„Ali še živi?“ je vprašal Harvi s tresočim glasom in s strahom v očeh.

„Gotovo,“ je odvrnila Katra in hitro vstala. „Saj mora živeti, da zapoje prvi petelin ali da se morje premeni.“

Ne brigajoč se za nič drugega je odhitel tedaj krošnjar z neslišnimi koraki v sobo umirajočega očeta.

Vez, ki je družila tu očeta in sina, ni bila vsakdanja: bila sta drug drugemu vse v vsem. Da je brala Katra samo nekaj vrst dalje v bibliji, pa bi bila izvedela žalostno zgodovino njune nesreče. Bogastvo, čast in svojce sta bila izgubila z enim samim udarcem in od tistega dne pa do pričujoče ure izkušala samo preganjanje, bedo in nesrečo.

Harvi se je približal postelji, se sklonil čez-njo in šepetal z zadušnim glasom:

„Oče, ali me poznaš?“

Starec je počasi odprl oči, smehljal radosti mu je pobežal preko bledih lic, nato pa je menda docela izgubil zavest.

Sin mu je dal krepilnega zdravila, katero je bil prinesel s seboj in katero je starca očitno poživilo za nekaj hipov. Mogel je govoriti, četudi le z velikim naporom in komaj slišno.

Katra, gnana od radovednosti, Cezar, prevzet straha, sta tiho stala za vratni, Harvi pa se je komaj upal dihati, ko je prisluškal poslednjim očetovim besedam.

„Moj sin!“ je šepetal starec z votlim glasom. „Bog je ravno tako usmiljen kakor pravičen. Pahnil sem od svojih ustnic kelih blagra, ko sem bil mlad... a zdaj v starosti mi ga je podajal zopet.. On kaznuje in

tepe samo, da očiščuje. — Kratek časek še, sin moj, in sam ostaneš... Predobro te poznam, da ne bi vedel že vnaprej, kakšna bo tvojega življenja pot. Cvetka, ki jo je zlomil vihar, še more živeti dalje, dvigniti pa se ne more nikdar več... Harvi! Ti imaš v sebi to, kar te bo obdržalo na pravem potu. Nadaljuj, kakor si začel... na svojo dolžnost ne pozabi nikdar —“

Ropot v kuhinji je prekinil umirajočega, in Harvi je tekel ven, gledat kaj je, za njim pa Katra in zamorec.

Prvi pogled na postavo, ki je stala na pragu, je povedal krošnjarju le predobro, kaj ga čaka.

Bil je to še mlad človek, a njegove poteze so nosile pečat vseh zlih strastij. Njegova obleka je bila od vrha do tal vsa zaljajana in razcapana in izpod zmršenih, prezgodaj osivelih las je gledalo dvoje udrtih, nemirnih, potuhnjenih očij. Njegove prikazni se je moral prestrašiti človek.

Ta capin je bil dobroznan poglavar ene onih drhalij, ki so se klatile po deželi in počenjale vse hudobije: od navadne tatvine do umora. In že jih je bila polna hiša teh raztrganih, divjih postav. Vsi so bili dobro oboroženi s puškami in bajoneti, in krošnjar je

vedel, da je vsak upor zaman, zato se je udal takoj z lepa v vse.

V hipu sta bila s Cezarjem slečena do nagega in prisiljena zamenjati svojo čedno obleko s capami dveh najostudnejših pobalinov. Ko je bilo to izvršeno, pa so ju postavili vsakega v en kot, jima nastavili bajonet na prsi in ju pozvali, da odgovorita po pravici na vsa vprašanja.

„Kje je Vaša roba?“ je bilo prvo vprašanje na krošnjarja.

„Poslušajte me!“ je dejal, tresoč se od razburjenja. „V oni-le sobi leži moj oče v zadnjih dihljejih... Pustite me k njemu... da prejmem njegov blagoslov... da mu zatisnem oči... potem dobite vse — dà, vse.“

„Odgovorite na naše vprašanje, ali krogla Vam pomore, da boste lahko delali družbo staremu norcu tam. Kje je Vaša cula?“

„Ne povem Vam nobene stvari, predno me ne pustite k očetu!“ je odvrnil krošnjar odločno.

Lopov je že dvignil roko, da bi uresničil svojo grožnjo, ko ga je zadržal eden njegovih pajdašev.

„Kaj delaš?“ je rekel. „Pozabljaš menda na nagrado, ki nam je obljubljena. Povejte

nam, kje imate svoje blago, in potem lahko greste k staremu.“

Harvi je povedal zdaj, in eden je šel iskat culo; a preklinja je jo je vrgel na tla, ko jo je prinesel, ker je bila tako lahka.

„Razumem,“ je dejal poglavar. „Prodal je svojo robo, imeti mora torej denar. Gospod Breza, dajte nam Vaš denar: vemo, da ga imate!“

„Prelamljate svojo obljubo,“ je opomnil krošnjar.

„Dajte nam Vaš denar!“ je zakričal oni besno in z bajonetom zaból krošnjarja, čigar kri je začela nato počasi kapati na tla.

V tem trenutku se je v sosedni sobi nekaj zgenilo, in krošnjar je vzkliknil proseče:

„Pustite me! — Pustite me k očetu!“

„Prisegam ti: potem te pustimo, potem.“

„Tu imate,“ je zavpil Breza in vrgel od sebe mošnjo, ki jo je bil umel skriti navzlic temu, da je moral pričo vseh menjati obleko. Ropar jo je pobral s peklenskim krohotom.

„To je dobro! Zdaj pojdeš — toda k očetu v nebesih!“

„Zverine! Ali nimate nobenega srca, nobene vere?“

„Nič skrbi, gospod Breza!“ se je smejal razbojnik. „Četudi nastopi stari gospod tam

svoje potovanje par ur preje nego Vi, do jutri opoludne ste na vsaki način pri njem.“

Te surove besede niso napravile nikakega vtiska na krošnjarja, ki je v napetem strahu prisluškal na sleherni glas v očetovi sobi — ko je naenkrat zaslišal svoje ime v votlem, strahotnem glasu umirajočega. Zdaj ni mogel zdržati več; vzkriknil je: „Oče, moj oče!“ in planil mimo roparja, a v istem hipu ga je drug ropar nabodel na zid. Na srečo ni bil zadel bajonet njega, ampak samo njegovo obleko.

„Ne, ne, gospod Breza! Predobro Vas poznamo, kakšna jegulja da ste, da bi Vas izpustili iz očij. Dajte nam svoj denar, svoj denar!“

„Saj ga imate že!“ je obupno kričal krošnjar.

„Da, eno mošnjo imamo. A imeti jih morate še več... Kralj Jurij je točen plačnik in dober služabnik ste mu bili vsegdar. Na dan z besedo, kje je Vaš zaklad? Ven z njim ali pa ne vidite svojega očeta nikdar več!“

„Privzdignite kamen, na katerem stoji ta ženska!“ je izbruhnil zdaj krošnjar iz sebe „Vzemite kamen proč!“

„Blede se mu!“ pa je zavpila tedaj

Katra, vsa prestrašena. „Povem vam, da se mu blede! Kateri človek, ki je pri zdravi pameti, pojde skrivat svoj denar pod takšne neumen kamen!“

„Tiho, klepetulja!“ jo je zavrnil krošnjar. „Povem Vam. Privzdignite kamen in najdete, kar vas naredi bogate, mene pa berača.“

„Berača, dà, pa še kakšnega berača!“ je vpila Katra. „Krošnjar brez robe in brez denarja je največji siromak na svetu, oh!“

Med tem je bil poglavar roparjev že dospel do zlatega kupa v zemlji, dva sta mu držala malho, in veselo cvenketaje so skakali vanjo svetli angleški cekini... In zaman je Katra vila roke in se rotila, da ima še zahtevati plače, da je najmanj štirideset teh ginej¹⁾ po pravici njenih...

Preveseli plena, ki je v tako visoki meri nadkrilil njih pričakovanje, so se pripravljali marodêrji, da se hitro zopet izgubé odtod. Krošnjarja so nameravali vzeti seboj, da ga izročé ameriškimi četam in dobé povrhu še zanj obljubljeno nagrado. Ravno so hoteli Brezo, ki se je branil na vso moč, siloma odvesti, ko je stopila med nje prikazen, ki je

¹⁾ Gineja = star angleški zlat za približno 25 kron.

napolnila z grozo srce najdrznejšega teh lopovov.

Stari Breza je bil vstal s svoje smrtne postelje in prihitel na sinovo vpitje... Zavil v rjuho, z ugaslimi očmi, mrtvaškim obrazom je izgledal v resnici kakor duh — prikazen z onega sveta. In prestrašeni so bežali roparji iz koč, Katra in Cezar z njimi.

Moč, dana bolniku le od izredne razburjenosti, je kmalu zopet usehnila — Harvi ga je objel in ga nesel nazaj na postelj. Reakcija pa, ki je seveda sledila zdaj, je pospešila starčevo smrt.

Osteklelo očetovo oko je počivalo na sinu, ustnice so se premikale, a glas je ostal neslišen. Harvi se je nagnil nad umirajočega, da je prejel z njegovim poslednjim dihljajem blagoslov njegov...

Nadaljnje krošnjarjevo življenje je bila nepretrgana veriga pomanjkanja in trpljenja. Nikdar pa, pod nobenim udarcem usode, pod jarmom bede in pozabljenja, nikdar ga ni zapustil spomin na ta blagoslov očetov. Ožarjal je z blažilnim bleskom njegove najobupnejše ure in ga navdajal s sladko zavestjo, da je svoje sinovske dolžnosti izpolnjeval zvesto in z ljubeznijo.

Beg Cezarjev in Katre se je zgodil pre-

nenadoma, da bi bila utegnila preudariti malce stvar; vendar sta se ločila instiktivno od tolpe in udarila v ravno nasprotno smer nego roparji.

Potem ko sta tekla precejšen kos pota, sta se ustavila, in Katra je pričela:

„Oh, Cezar, ali ni to strašno, da se vrača njegov duh, predno še je položeno truplo v grob? — Gotovo je denar, ki mu jemlje pokoj... saj pravijo, da hodi tudi stotnik Kid nazaj na kraj, kamor je bil v stari vojni zakopal svoj denar.“

„Jaz ne vedel, da stari Breza ima oči taki veliki!“ je rekel zamorec, čigar zobje so še šklopotali.

„No, mislim, da bi moglo pripraviti tudi živo dušo ob ves mir, tako izgubiti svoj lepi denar! Harvi ni zdaj drugega nego ničvreden berač. Bi le rada vedela, ako si domišlja, da ostanem zdaj še pri njem za gospodinjo!“

Stari devici je prišla naenkrat nova misel: kaj, če bi bili lopovi v naglici bega pustili denar na mestu?! To se ji je zdelo prav lahko mogoče, in po kratkem posvetovanju sta sklenila s Cezarjem, da tvegata vrnitev in se prepričata o tej velevažni okolnosti ter, če mogoče, izvesta tudi, kaj se je zgodilo s krošnjarjem.

Neizmersko počasi in previdno sta se približavala nevarnemu kraju in ko sta se slednjič vseskozi uverila, da ni nobenega roparja več blizu in da je tudi drugače vse tiho, sta se upala stopiti v kočo. Tam sta našla krošnjarja, klečočega ob mrtvem očetu.

ENAJSTO POGLAVJE.

Na Kobiljeku so se naslednjega jutra vsi ranjenci počutili bolje; izvzemši mladega stotnika Singeltona. Njegova rana je bila zelo huda, vendar je trdil ranocelnik vztrajno, da nikakor ni nevarna.

Rahla rdečica je barvala bleda mladeničeva lica, ko je zjutraj stopil v njegovo sobico dr. Pipec, ki je potipal bolnikovo žilo in mrmral :

„Hm, pričinja mrzlica, hm . . . Pst! Ostati morate prav mirni in tihi. Nič gibati! Vaše oči mi ugajajo bolje, tudi koža je vlažna, toda žila, žila . . .“

„Ali ne, ljubi Pipec,“ se je smehljal ranjenec in se oklenil zdravnikove roke. „Prav nobene mrzlice nimam!“ In nato je zardel močnejše nego preje in rekel strastno :

„Arhibald!“ (srce ranocelnikovo je bilo vsakikrat ginjeno, kadar ga je nazval Jurij

pri tem imenu) „povejte mi, Arhibald: kateri angel z nebes je bil, ki je šel skoz to sobo, ko sem se delal spečega?“

„Ohó, kdo pa je to, ki se vtika tu v mojo stroko, moje zdravniške posle!“ se je takoj razhudil Pipec. „Ga hočem naučiti, kaj je prav, naj bo potem angel ali pa navaden človek!“

„Tiho, tiho, ljubi moj! Nihče se ni vtiikal v Vaše posle. Glejte!“ je nadaljeval Jurij in pokazal na svojo obvezo. „Vse je še, kakor ste pustili . . . Ali to bitje je kakor vila, kakor nežen angel drhtelo skoz to sobo . . .“

Zdravnik se je prepričal najprvo, kako je z obvezo, nato se je usedel, si popravil lasuljo in vprašal na kratko :

„Ali je imel ta angel spodnja krila, Jurij?“

„Videl nisem drugega nego njegove nebeške oči, rožnata njegova lica, njegovo veličastno hojo, njegovo divoto!“ je pripovedoval mladenič in prsi so se mu dvigale hitreje.

Pipec je položil roko na mladeničeva usta (ker se mu je preveč razburjal) in rekel :

„To je morala biti gospodična Petnova, jako simpatična dama z . . . hm . . . hm . . . z nekoliko tiste veličastnosti, o kateri govorite Vi. In z . . . z lepimi očmi . . . in kar se tiče

rožnatih lic, no, morda je bila ravno razgreta in je izgledala tako rožnato kakor ličeca njenih mladih nečakinj.“

„Nečakinj? Ima torej nečakinje? O, angel, ki sem ga videl jaz, more biti nečakinja, hči, sestra, nikdar pa ne teta!“

„Tiho, tiho, Jurij; govorite toliko, da se Vam kri zopet razburja... Mirni morate biti in se pripraviti na svidenje z Vašo sestro, katera bo v eni uri tukaj.“

„Kaj, Izabela? Kdo je poslal ponjo?“

„Major Duvud je storil to.“

„Kako pozorno!“ je šepetal mladenič in utrujen omahnil v blazine.

Celó stotnik Lavton je bil sprejet od vseh Hvartonovih z vljudnostjo, ko se je prikazal k zajutрку. A neviden duh je skrbel za vse udobnosti angleškega polkovnika. Sara ni bila prestopila praga njegove sobe in vendar je vedela, kako je stala vsaka stvarca na njegovi mizi, in je vse pijače in bolniška jedila zanj pripravila lastnoročno. Ko je srečala zjutraj doktorja Pipca, je takoj skrbеče povprašala po polkovniku.

„Polkovnik Velmer,“ je rekel zdravnik resno, „je v stanju svoje proste volje — menim namreč: on je bolan in zdrav, kakor se mu zljubi. V njegovem slučaju, draga

gospodična, je moja zdravniška umetnost odveč, in moj medicinski kolega v nasprotnem taboru je morda edini, ki mu lahko pomaga, dasi je major Duvud občevanje s tem gospodom nekoliko otežkočil ...“

Fanika se je smehljala, Sara pa se je odstranila z veličastnostjo razžaljene Junone, in ko je šla skoz dolgi hodnik, ob katerem so ležale vse sobe v hiši, je zapazila, da so Singletonova vrata odprta.

Mladi ranjenec je očividno spal in je bil sam. Stopila je v sobo in se pomudila tam nekaj hipov, da je pospravila malce po mizi in uredila stekleničice z zdravili, pri čemer je komaj mislila na to, kar je delala, dà, morda sanjala, da izkazuje pozornost tu povsem drugemu.

Ko je začula Pipčeve korake, je zbežala dol po stopnicah in šla s sestro na trato pred hišo, kjer sta se izprehajali potem roko v roki.

„Nekaj neprijetnega je na tem zdravniku in želela bi pravzaprav, da bi šel že ...“

Fanika je smejé pogledala sestro, a ni rekla ničesar, nakar je Sara dostavila:

„Ah dà, pozabila sem, da spada on k tvojim slavnim Viržincem, da je treba torej govoriti o njem z velikim spoštovanjem!“

„Gotovo, ljuba sestra; bi ne vedela, zakaj naj bi se ga ne spoštovalo.“

„Imej prav“, je odvrnila Sara, „a meni se zdi vsekakor precej... svobodno, da napravljaja iz hiše mojega očeta špital.“

„Sreča le, da nimamo nobenega bolnika v hiši, ki bi nam bil drag!“

„Ali pozabljaš, da je najin brat med njimi?“

„No, res... ali on pravzaprav ni bolnik, ker ne leži v postelji in ne trpi bolečin.“

Tu žanješ sadove punta! Najin brat je ranjen, vjet, lahko nam ga ugrabijo vsaki dan. Najin oče se čuti nesrečnega, vzet mu je domači mir, in lahko je mogoče, da mu zaplenijo posestva, ker je zvest svojemu kralju.“

Fanika je molčé stopala poleg sestre, ali kolikorkrat se je ozrla proti severu, je uprla pogled ostro na kraj, kjer je cesta prodirala iz skalovja. Zdajci se je prikazala na tej poti nosilnica, se počasi pomikala po dolini in se slednjič ustavila pred dvorcem. Fanika je večkrat izpremenila barvo in ko je spoznala žensko osebo, se je začela tako tresti, da se je morala opreti na Saro. Iz hiše je prišla teta Ivanka pozdravit novega gosta. Tudi sestri sta pristopili in jo prijazno sprejeli —

in Fanika ni mogla niti hip obrniti očij od obličja mlade dame.

Bila je nežne postave, oko veliko, črno, prodirajoče, včasih kakor zmedeno. Bujni lasje so bili nepopudrani in so ji v gavranje-črnih kodrih valovili čez tilnik.

Dr. Pipec ji je pomagal iz nosilnice in uprla je vanj vprašujoč, rosen pogled, na katerega je odgovoril z besedami:

„Vaš brat je izven vsake nevarnosti in Vas želi videti, gospodična Singelton!“

Svidenje med bratom in sestro je bilo pristrčno, vendar se je slednja premagovala, tako da ni bilo preveč burno, česar se je dr. Pipec toli bal. Izabela je našla, da izgleda brat bolje in da je manje videti v nevarnosti nego je domnevala.

„Kje je Dunvud?“ je vprašala zdaj.

„Ta izvrstni človek!“ je rekel brat. „Ne-vtrudljiv je v svojih pozornostih in plemenitih činih. Po tako napornem dnevu kakor je bil včerajšnji, je mislil najprvo na-me in predno je odšel, mi je še poskrbel za strežnico, katere navzočnost sama zadostuje, da me popolnoma zopet popravi...“

Izraz v lepih potezah Izabelinih se je naenkrat izpremenil. Divje je švigalo njeno oko po sobi in vzkliknila je:

„Torej Dunvuda ni tukaj? Menila sem, da ga najdem tu pri mojem bolnem bratu!“

„Njegova dolžnost ga je poklicala drugam. Bajе so Angleži pri Hedzenu. Nič drugega bi ga ne moglo odstraniti od bolnega prijatelja. Ali Izabela, to razburjenje je bilo za-te preveč... ti trepečeš!“

Izabela ni odgovorila, ampak samo iztegnila roko po mizi in pozorna Fanika je takoj razumela njeno željo.

Kozarec vode je zopet poživil Izabelo in rekla je zdaj :

„Gotovo, njegova dolžnost je. Slišali smo, da marširajo kraljeve čete ob Hedzenu. Jaz pa sem šla komaj pol ure odtod mimo so-vražnika.“

Zadnje besede so bile komaj slišne in skoro jih je govorila sama za-se.

„Ali si jih videla na maršu?“ je vprašal brat naglo.

„Ne, bili so razjahali in so menda počivali.“

Mladi dragonec je gledal čudeč se v sestrine oči, ki je povešala k tlom pogled, a ni našel nikakega pojasnila. Njegov pogled je splaval od nje do Fanike, ki je jadrno skočila s stola in vprašala, če želi česa.

„Če hočete biti tako dobri,“ je dejal,

„tedaj bi Vas prosil, da pošljete za hip stotnika Lavtona k meni.“

Fanika je takoj stekla po Lavtona, a nekaj jo je gnalo, da se je vrnila zopet.

„Lavton,“ je zaklical Singelton nestrpno dragoncu naproti. „Ali ste slišali kaj od majorja?“

„Njegov fant je bil dvakrat tukaj,“ se je glasil odgovor, „vprašal, kako je kaj v lazaretu.“

„In zakaj ne pride sam?“

„To je vprašanje, na katero zna odgovoriti on sam najbolje. A to veste, da so rdečesuknježi tod blizu, in Dunvud vodi komando v tem okraju. Treba paziti na to bando.“

„Gotovo,“ je dejal Singelton. „A kako je potem, da Vi postopate tod okoli, ko je toliko dela?“

„Moja desna roka, veste, je malce hroma in tudi moj konj šepa. Sicer bi lahko navel še drugih vzrokov, a gospica Hvartonova bi mi tega ne odpustila.“

„O, govorite brez skrbi! Prosim,“ je rekla Fanika, dobrovoljno se smehljaje.

„No, torej: Vaša imenitna kuhinja me zadržuje!“

„Ah, res je : teta stori kar more, da bi delala čast gostoljubnosti mojega očeta,“ se je smejala deklica. „Jaz pa zanemarjam svojo dolžnost, ko sedim tu in kramljam.“

Ljubko je pokimala vsem v pozdrav in odšla ; njena glavica pa je bila polna mislij o tem črnookem dekletu, ki jo je bil slučaj privel v hišo.

Singelton ji je sledil z očmi, kako je z otroško gracijoznostjo zibnila iz sobe, in potem je dejal z lahkim vzdihom :

„Priatelj, take tete in take nečakinje ne najdeš vsaki dan ; zadnja je kakor vila, prva angel.“

„Vidim, da Vam gre dobro : Vaše navdušenje za lepi spol izpričuje to.“

„Bil bi nehvaležen in človek brez občutka, ako bi bil slep za ljubkost gospodične Petnove.“

„Hm, je dobra dama, z nežno materinsko naturo, a kar se tiče njene ljubkosti, je to stvar okusa ; nekoliko let manje bi mi bolj prijalo.“

„O, ona mora biti pod dvajset!“ ga je hitro prekinil Singelton.

„To je odvisno od tega, kje začenjate šteti. Če začenjate pri zadnjem klinu življenja,

potem bo nemara prav. Jaz bi rekel, da jih ima štirideset.“

„Zamenjal si starejšo sestro s teto!“ je rekla Izabela in položila svojo lepo roko ranjencu na ustnice. „A ti ne smeš toliko govoriti, to te napenja, posebno ko se tako razburjaš.“

Prišel je dr. Pipec, nakar se je Lavton odstranil in šel obiskat svojega vranca, ki se je bil znatno pobil pri sinočnjem padcu. V hlevu je zvedel v svoje veliko veselje, da se je žival že docela zopet popravila. Lahko je torej odrinil k svoji četi — kakor hitro bo pri kraju predstoječa slavnostna gostija.

Med tem je obiskal Henrik Hvarton polkovnika Velmerja v njegovi sobi in s svojo ljubeznivostjo in sočutno iskrenostjo ga spravil toliko v dobro voljo, da se je polkovnik čutil konečno duševno dovolj močnega, da vstane in se pokaže tekmecu, o katerem je govoril tako zaničljivo.

Hvarton je vedel, da sta se imela zahvaliti za svojo nesrečo — kakor sta oba imenovala svoj poraz — zgolj polkovnikovi predrznosti, a opustil je vsa premišljevanja o tej stvari.

„Recite kar hočete, Hvarton,“ je dejal polkovnik in iztegnil nogo iz postelje, „jaz

imenujem to smolo. Vaš svojeglavni konj je bil kriv, da moja povelja majorju niso pravočasno prišla v roke, da bi bil prijel rebele od strani.“

„Res je,“ je odvrnil stotnik. Ako bi se nam bilo posrečilo, da smo jim vrgli krepkega ognja v rebra, bi bili kmalu poslali domov te Viržince.“

„Tako je!“ je vzkliknil polkovnik in pustil slediti prvi nogi drugo. „Zakaj bilo je potrebno, da smo pregnali prostovoljce, in ta naš gibljaj je dal kavaleriji priliko za napad.“

„Mislim, ako bi imeli napraviti še enkrat vso stvar,“ je nadaljeval polkovnik, stopivši s postelje, „bi jo začeli vse drugače... dasi je glavna stvar, s katero se morejo ponašati puntarji, to, da se vjeli mene — kajti poizkus, da bi nas pognali v gozd, ta se jim je izjalovil.“

„To se pravi, bil bi se jim izjalovil, da so se ga podstopili,“ je opomnil stotnik.

„Ali ni to isto?“ je dejal Velmer in se oblačil. „Zavzeti pozicijo, ki mora ustrašiti sovražnika, je prva zahteva vojne umetnosti!“

„Gotovo. Spominjate se, da smo jih v enem njihovih napadov popolnoma pobili.“

„Res je, res je!“ je vzkliknil polkovnik v velikem razburjenju, „in da sem bil jaz

tam, da bi bil izkoristil to ugodnost, bi se bil obrnil list!“

Kmalu nato je bil gotov s svojo toaleta in se odpravil v družbo, potem ko se je bil rehabilitiral v lastnem dobrem mnenju in bil popolnoma prepričan, da je pal sovražniku v roke vsled slučajnostij, ki bi jih noben človek ne bil mogel obrniti drugače.

Sporočilo, da se udeleži velikega obeda tudi polkovnik Velmer, je seveda le podžgalo Saro, da je še z večjo vnemo pripravljala in skrbela ...

DVANAJSTO POGLAVJE.

Dobra kuhinja, o kateri je govoril stotnik Lavton, se je izdajala zdaj po hiši z najprijetnejšimi, najljubkejšimi vonji. Lavton, do čigar sobe so tudi prodirali, se vendar ni dal izvabiti ven, predno se ni od glave do pet najskrbnejše in najvestnejše opravil.

Ko je bila ura dve, je pričela slovesna procesija od kuhinje do jedilnice.

Cezar, ki je stopal na čelu spreveda, je nosil z največjo skrbnostjo in očitno spoštljivostjo korenjaškega purana. Za njim je prihajal sluga stotnika Lavtona s šunko pristno viržinskega vonja — darilo brata tete

Ivanke v Akomaku. Nosilec te sočnate jedi ni obrnil očesa od zaupane mu dragocenosti in ko je dosegel kraj svojega namena, jedilnico, se ni moglo vedeti, kje je bilo tačas več soka, ali v njegovih ustih ali v krači ako-maški.

Tretji v vrsti je bil sluga polkovnika Velmerja, ki je nosil v vsaki roki frikasirana piščeta in pastete iz ostrig. Njemu je sledil dr. Pipčev strežaj z velikansko skledo, katere valoveča sopara je tako skalila njegova očala, da je, prišedši na bojišče, moral postaviti svoje breme na tla, da jih je obrisal in mogel najti tako svojo pot skozi trume steklenic in krožnikov itd.

Sledil je še en dragonec, od spremstva stotnika Singeltona, in kakor bi hotel svoje breme spraviti v soglasje s slabotnim stanjem svojega poveljnika, se je bil zadovoljil, da je nesel par pečenih golobov na mizo, katerih zapeljivi vonj je storil, da se je fant kesal, da je še-le pred kratkim pojedel zajutrak, namenjen pravzaprav za sestro njegovega stotnika.

Domači hlapec je bil zadnji — stokal je pod tovorom skled z zelenjavami, s katerim je bila obremenila kuharica njegovi roki.

A to še dolgo ni bilo vse. Komaj je bil

Cezar postavil svojega purana na mizo — tega ptiča, ki je še pred tednom brezskrbno letal po gorah, ne sluteč, v kako častito družbo ima priti kmalu, — ko se je zasukal in korakal zopet nazaj v kuhinjo. In za njim — v vestnem posnemanju zamorčevega vzgleda — pri tej priči vsa kompanija, nakar se je povrnila ista procesija v istem redu v jedilnico. Zdaj so dospele na mizo cele grmade golobov, prepelic, morskih rib in rakov in enakih delikates.

Tretji naval je prinesel primerne množice krompirja, čebulje, repe, riža in vseh drugih malih pritiklin finega kosila.

Zdaj se je šibila miza pod težo tega amerikankega izobilja in potem ko je Cezar z velikim dopadenjem pregledal mizo in sleherno skledo prestavil drugače, katere ni bil prinesel na mizo lastnoročno, je naznanil gospodarici, da je njegova naloga srečno dovršena.

Kake pol ure pred to procesijo jedij so bile izginile dame — približno na isti nepojmljivi način, kakor beže lastavice, ko se bliža zima. Zdaj pa je prišel pomladni čas njihove vrnitve, in vse so se zbrale v stranski sobi.

Teta Ivanka je smatrala slavnostni priliki

za primerno, da ne nakiti le mize, ampak tudi lastno osebo čim najboljše.

Na glavi ji je sedela majhna čepica naj-finejših čipk, ki so le lahko zakrivale šopek umetnih cvetlic na njenem čelu. Naravna barva njenih las je bila skrita pod gosto plastjo pudra, kar je podeljevalo njenim potezam neko posebno milino.

Obleka tete Ivanke je bila iz bogate, težke, vijolčasto-modre svile; prilegala se je tesno životu, bila okrašena s čipkami, in krilo z majhnimi obroči je okusno razvijalo lepoto blaga in podeljevalo vsej postavi nekaj majestetičnega. Razgaljene rame je sramežljivo ovijala tančica iz čipk. Itak visoko figuro dame so povečavali šolni z visokimi petami, iz istega blaga kakor obleka, za palec ali dva. Trojna vrsta velikih biserov je obdajala njen vitki vrat.

Sarin okus se je naslanjal na tetinega. Obleka, razlikujoča se samo v barvi od tetine — bila je iz bledorožnatega atlasa — je kazala njeno krasno postavo v najboljši luči. Ali njenih 20 let je lahko pogrešalo diskretno tenčico in le majhen obrobek pravih čipk je skrival nekoliko, česar atlas ni odtegal občudujočemu pogledu. Tudi njen vrat je dičila trojna vrsta biserov, lase pa je imela poč-

sane nazaj, vsled česar je prihajalo njeno belo, lepo oblikovano čelo do polne veljave; nekaj upornih kodrov ji je padalo na tilnik in šopek umetnih cvetlic je krasil levo stran glave.

Gospodična Singeltonova je bila prepustila brata varstvu dr. Pipca, kateremu pa se je kmalu posrečilo, da je spravil svojega pacijenta v trdno spanje. Zdaj je sedela Izabela na strani Sare, v obleki razlikujoča se le malo od nje, izvzemši, da njeni gavranečrni kodri niso trpeli nikakega pudra, in visoko čelo, velike, ognjevitte oči so podeljevale njenim potezam izraz resnobne melanholije.

Zadnja, a ne najmanje lepa med lepimi je bila najmlajša hčerka gospoda Hvartona. Fanika je bila sklenila, da se potrudi malce za svojo osebo — zlasti potem, ko je gledala nekaj časa napeto in pozorno na severni konec doline...

Okoli druge ure se je prikazala naša junakinja v toaleti iz bledomodre svile, ki je bila v kroju in nakitu precèj podobna obleki njene sestre. Lasje so se ji vsipali v naravnih kodrih preko ramen; nobena frizura, nobena čipka, nobena pentlja ni potvarjala ljubke preprostosti njene toalete — tudi glavica je

bila brez vsakega lišpa in okoli vrata se je ovijala samo tenka zlata verižica z medaljonom, bogatim na briljantih.

Ko je Cezar naznanil, da je obed pripravljen, se je približal gospod Hvarton v temnosivi obleki z velikanskimi gumbi gospodični Singeltonovi in nagnil svojo popudrano glavo skoro dol do ponujene jej roke, na katero je položila svojo. Dr. Pipec je ponudil roko z isto galantnostjo gospodični Petnovi, polkovnika Velmerja je osrečil smehljaj Sarin in Fanika je podala konce svojih vitkih prstov z dekleško plahostjo stotniku Lavtonu.

Potrebovalo je nekaj časa in bilo je dokaj zmešnjave, predno je bila posajena cela družba po vseh pravilih etikete in dostojanstva okoli velike mize. Konečno pa je začel obed in vsesplošni molk je slavil zgovorneje kuharsko umetnost zamorke Dine nego bi bilo moglo to tisoč besed.

Potem pa so se začele napitnice; najprvo damam. Ker pa je bilo vino izvrstno in čaše velike, je prenašal stotnik Lavton to prekinjevanje glavnega opravila z izredno dobrodušnostjo. Da, skrbeti ga je začelo tako zelo, da ne bi morda razžalil teh toli gostoljubnih ljudi — da je pričel napivati tudi on

in ni nehal preje, da je izkazal vsem damam kavalirsko pozornost.

Za sklep so prinesli sluge nov založaj kolačev, pogač, slaščic, sadja in vseh navadnih dodatkov finega deserta.

Gospod Hvarton je natočil zdaj čašo za damo na njegovi desnici in rekel z globokim priklonom :

„Nadejamo se zdaj napitnice gospodične Singeltonove!“

Dasi ni bilo v tem pozivu ničesar, nego kar je bila v tistem času navada, je dama vendar zatrepetala in parkrat menjala barvo, predno je zašepetala z drhtečim glasom :

„Major Dunvud!“

Vse je pilo na to zdravje vesele volje, izvzemši polkovnika Velmerja, ki je samo zmočil ustnice. Potem pa je naenkrat prekinil molk, rekši glasno stotniku Lavtonu :

„Mislim, da bo ta gospod Dunvud avansiral zdaj v puntarski armadi, ko mu je moja nesreča dala v roke srečno priliko....“

Lavton je bil potolažil potrebe narave v svojo popolno zadovoljnost in bilo ni morda, odračunši Vošingtena in njegovega neposrednega predstojnika, človeka na svetu, čigar slaba volja bi mu bila v tem trenutku kaj mari. Ko si je bil torej nalil čašo vina, ki

ga je imel najrajši, je odvrnil z občudovanja vredno hladnokrvnostjo.

„Oprostite, polkovnik Velmer, major Dunvud dolguje svoj patent združenim državam Severne Amerike in takšen mož ni nikakšen puntar. Avansirati zna, i ker to zasluži i ker mu to vsi od srca privoščimo. Kar pa imenujete nesrečo, ne vem, katera bi bila, razun morda te, da ste srečali viržinsko konjenico“.

„Nečemo se prepirati za besede, gospod“, je odvrnil polkovnik ošabno. „Govorim, kakor mi vелеva dolžnost do mojega kralja. Al morda izgubo poveljnika ne imenujete nesrečo za dotično stranko?“

„O, gotovo!“ je dejal stotnik.

„Gospodična Petnova, ali bi hoteli zdaj Vi izreči napitnico?“ je posegel vmes gospodar, ki je želel končati ta pogovor.

Dama je imenovala generala Monrózeja in rahla rdečica se je prikrala na njena lica

„Ni bolj dvomljive besede nego je beseda „nesreča“, pa se je oglasil zdaj dr. Pipec, ne meneč se za gospodarjevo željo. „Eden ima za nesrečo, kar drugi za srečo. Vsekakor prinaša nesreča drugo s seboj in vse naše življenje je nesreča, kajti prinaša nam priliko, da trpimo nesrečo ... in smrt je nesreča, ker skrajša radosti življenja.“

„In velika nesreča je, da naša soldaška kuhinja nima takega-le vina,“ je dostavil stotnik Lavton.

„Hočemo piti na Vaše zdravje,“ je opomnil gospod Hvarton.

Lavton je nalil svojo čašo do vrha in pil na hiter mir ali na živahno vojno.

„Po mojem mnenju,“ je dejal ranocelnik brez vsake zveze, „bi morala ostajati kavalerija v rezervi, da pomaga dopolniti zmago, ne pa se smela vporabljati v fronti, da bi jo dobila, zmago namreč. Zakaj zgodovina nam dokazuje, da je konjenica takrat vedno največ storila, ako se jo je držalo v rezervi.“

Ta na precèj poučen način podani govor je bil migljaj, katerega gospodična Petnova ni zanemarila. Vstala je in se z damami umaknila v salon.

Istočasno se je odstranil tudi gospod Hvarton s sinom in se oprostil, češ da se morata vdeležiti pogreba bližnjega sosedu.

Komaj so se bile dame odstranile, ko je dr. Pipec privlekel na dan cigaro in jo lagodno vtaknil v desni kot ust.

„Ako je kaj, kar more olajševati rane in jetništvo,“ je dejal polkovnik Velmer, „tedaj mora biti to sreča družbe teh dam.“

„Simpatija in dobrota imata velik vpliv

na človeški zistem," je odvrnil ranocelnik in otresel z mezincem pepel s cigare, „in moralne in fizične lastnosti stojé v intimni zvezi ... Ako pa naj bode kura dovršena, ako naj narava zadobi zopet svoje zdravo stanje, potem je treba več nego samega vplivanja ljubeznive simpatije, v takih slučajih je potrebno, da luč —“

Tukaj sta se srečala njegov in stotnikov pogled, in dr. Pipec je umolknil. Potem ko je nekaterikrat potegnil dim cigare, se je trudil, da bi dokončal stavek.

„V takih slučajih je znanje, izvirajoče iz luči“

„Kaj ste rekli?“ je vprašal polkovnik in dvignil čašo k ustam.

„Hotel sem reči,“ je nadaljeval Pipec, obračajoč Lavtonu hrbet, „da močnik ni v stanu popraviti zlomljene roke!“

„Toliko slabše,“ je vzkliknil stotnik. „Ako bi takega živeža ljudje ne jedli, ne bi vedel, na kak nedolžnejši način naj bi ga vporabljali.“

„Smem se pač obrniti na Vas, polkovnik Velmer, kakor moža izobrazbe,“ je dejal ranocelnik. „Morali ste zapaziti, na kako strašen način so trebile čete tega-le gospoda vrste Vaših ljudi; da, kadar so zadeli njihovi udarci, je bilo pri kraju z življenjem in ni

ostalo nobenega upanja na kako znanstveno pomoč; da so sekali zevajoče rane, ki so morale onemogočiti umetnost tudi najbolj izkušenega praktika... Iz kratka, gospod: obračam se na Vas, želeč zvedeti, da-li bi ne bil postal Vaš prapor za boj ravno tako nesposoben, da so izgubili Vaši vojaki na primer vsi desno roko, namestu glav?"

„To vprašanje je nekoliko čudno, gospod,“ je opomnil polkovnik.

„Ali se s takim krutim postopanjem le za korak pospešuje stvar svobode?“ je nadaljeval ranocelnik, ki ni mogel odnehati od njemu najljubšega predmeta.

„Zvedeti moram sploh najprvo, če more puntarska vojska pospeševati na kak način stvar svobode,“ se je glasil polkovnikov odgovor.

„Ne? Za božjo voljo, zakaj se pa bomo, ako ne za svobodo?“

„Za sužnost, gospod, za sužnost. Vi posajate tiranstvo poulične drhali na prestol dobrotljivega kneza. Kje je stanovitnost Vaše slavne svobode? Vaš shod učenjakov je objavil manifest, v katerem oznanja enakost vseh političnih pravic —“

„Gotovo, in to po pravici!“

„No, in če je to res, zakaj potem ne daste svojim sužnjem svobode?“

Ta razlog, ki so ga smatrali skoro vsi polkovnikovi rojaki kakor pobijajoč odgovor na tisoč kričečih dejstev, je povedal Velmer z gromovitim glasom.

Vsaki Amerikanec se čuti ponižanega, ako se vidi prisiljenega, da brani domovino proti navideznemu nasprotju in navidezni krivici omenjenih zakonov. V takem slučaju je njegov občutek enak onemu poštenjaka, ki je prisiljen, da se opere onečaščujega suma, dasi vé, da je obdolžitev kriva.

Ni manjkalo dr. Pipcu zdravega človeškega razuma, in ko se je videl izzvanega, se je spustil z vso resnostjo v to vprašanje.

„Imenujemo svobodo“, je pričel v svojem učenem, težko razumljivem jeziku, „da imamo odločujoč glas v svétu, ki nas vlada; smatramo za nesrečo, da nas vlada kralj naroda, ki biva 3000 milj daleč od nas oddaljen in ki ne more imeti ne enega političnega interesa skupno z nami in ga tudi ne mara imeti. Ne rečem ničesar o zatiranju, kajti otrok je bil polnoleten in torej opravičen k pravicam polnoletnosti. V takih slučajih je eno samo sodišče, od katerega je mogoče

tirjati narodove pravice : to je m o č, in nanjo apelujemo zdaj !“

„Taka načela morejo služiti vašim sedanjim namenom,“ je menil Velmer s porogljivim usmevom, „ali bojim se, da so nazorom in navadam vseh civilizovanih narodov ravno nasprotna !“

„Ravno nasprotno : ona so v soglasju s šegami vseh narodov,“ je opomnil ranocelnik, med tem ko mu je smehljaše prikimaval Lavton, ki je tako pametno govorjenje svojega tovariša ravno tolikanj ljubil, kakor je sovražil to, kar je imenoval njegovo medicinsko neumnost. „Kdo bi se pustil vladati od drugega, kadar se zna vladati sam ? Pamet nam pravi, da ima vsaka občina pravico, da sama gospodari nad seboj, dokler ne krši božjih postav.“

„In- li ne krši to božjih postav, ako imate svoje bližnjike kakor sužnje ?“ je vprašal polkovnik s povdarkom.

Zdravnik je izpraznil svoj kozarec, se odkašljajal in se potem vnovič spustil v boj.

„Gospod,“ je rekel, „suženjstvo je prastarega izvora. Vsaki narod civilizovane Evrope je vse čase postopal s svojimi siromaki nekako trdo in postopa še vedno ...“

„Angleško bodete izvzeli!“ je oporekal polkovnik.

„Ne, gospod,“ je nadaljeval zdravnik, „Angleške ne morem izvzeti. Njeni otroci so bili, njene ladje in njeni zakoni, ki so prvi uveli to zlorabo v teh deželah. In na nje e institucije pada obsodba nazaj! Ni pedi zemlje, ki je angleška last in kjer se dá porabiti zamorca, ki bi ne nosila sužnjev. Isto se lahko reče o Franciji — gledé kolonij seveda — in o večini drugih evropskih dežel. Dokler smo se zadovoljevali s tem, da smo ostajali kolonisti, ni rekel nihče ničesar o našem zistemu suženjstvu; zdaj pa, ko imamo trden namen, da si priborimo toliko prostosti, kolikor so nam jo škodljivi vplivi angleškega gospodarstva še pustili, zdaj nam očitata to, zakar se imamo zahvaliti Vam. Dà, res je, mi vzdržujemo staro šego, a mi moramo tudi najti konečno zdravilo — ali pa ustvariti zlo, ki je še večje nego to, pod katerim trpimo zdaj¹⁾.“

Polkovnik Velmer ni bil v stanu ugovarjati doktorjevim trditvam, in ko je videl, da se dotika pogovor tako kočljivih vprašanj, se je umaknil v damsko sobo in, sedeč

¹⁾ Danes je suženjstvo v Ameriki že davno odpravljeno.

na Sarini strani, se je prijetno zabaval s tem, da ji je pripovedoval dogodke v imenitnih krogih stolnega mesta. Sara pa je večkrat obrnila strani zardeli obraz, kadar so postajala laskanja njenega družabnika preveč razločna . . .

Zgoraj opisani pogovor je dovel do popolnega premirja med ranocelnikom in stotnikom Lavtonom, in ko je bil prvi pogledal še enkrat po Singeltonu, sta se oba poslovila od dam in sedla na konja, doktor, da obišče ranjence v taboru, stotnik, da pojezdi k svoji četi. Zunaj dvorca pa ju je ustavil nov dogodek.

TRINAJSTO POGLAVJE.

Običaj v Ameriki zahteva, da se pokoplje mrliča takoj po preteku 24 ur; a skrb za lastno varnost je prisilila krošnarja, da je tudi ta kratki rok še skrajšal.

Preprosti pogreb starega Breze je bil, ki je križal tu zdravniku in stotniku pot. Štirje možje so nesli preprosto krsto, za katero sta stopala krošnar in gospodinja Katra; njima sta sledila gospod Hvarton in njegov sin; nekaj starih žensk in moških je zaključevalo sprevod.

Stotnik Lavton je nemo sedel v sedlu, ko so šli grobarji s krsto mimo njega; tu še-le je pogledal Harvi kvišku in zagledal svojega smrtnega sovražnika tik pred seboj.

V prvem trenutku ga je gnalo, da bi bežal; a hitro se je zopet zbral, uprl pogled v očetovo krsto in šel s trdnimi koraki, četudi vtripajočim srcem, mimo dragonca. Ta se je odkril in ostal tako, da sta odšla mimo stari in mladi Hvarton, nakar je z doktorjem jezdil naprej.

Pokopališče je bilo kos sveta, ki je bil last gospoda Hvartona in katerega je dal pred leti v ta namen ograditi s kamenitim zidom. Tja se je pomikal mali sprevod.

„Katero različnih metod, razpolagati s pozemskimi ostanki človeka, smatrate za najprimernejšo, stotnik Lavton?“ je vprašal ranocelnik, ko sta se bila ločila od pogrebcev. „V nekaterih krajih izpostavljajo mrliča, da jih raztrgajo zveri; v drugih jih prepučajo zraku, da jih razdene; na nekaterih krajih jih izročajo objemu ognja, na drugih naročju matere zemlje... Sleherni narod ima svojo šego — a kateri dajete prednost?“

„Meni ugajajo vse enako,“ se je glasil odgovor. „A za katero se navdušujete Vi?“

„Za poslednjo, katero uporabljajo tudi

pri nas, zakaj vse druge izključujejo popolnoma vsako možnost sekcije, dočim se ravno pri tej isti lahko pokoplje krsto v mirnem pokoju, človeške ostanke pa dá na službo znanstvenim namenom... Oj stotnik Lavton, jaz se morem radovati razmeroma le malo takih prilik, kakor sem upal nanje pri svojem vstopu v armado!“

„Koliko teh „radostij“ uživate tako-le na leto?“ je vprašal stotnik in obrnil oči strani od pokopališča, kamor je doslej pogledaval venomer.

„Častno besedo, največ kakšen tucat! Najboljšo žetev imam še, kadar je naš voj detaširan — kajti kadar smo pri glavni armadi, tedaj je tam toliko fantalinov, ki hočejo tudi najti svoj račun, da pridem redkokdaj do kakega dobrega objekta. Ta mlada zalega je tako požrešna kakor trop jastrebov.“

„Tucat!“ je strmé ponavljal dragonec. „Aj, saj s toliko Vas moram zalagati jaz sam!“

„Oj Žak!“ je pričel zdravnik, poprijemajoč stvar kolikor mogoče rahlo. „Z Vašimi pacienti morem redkokdaj še začeti kaj, tako strašansko jih razmrcvarjate. Verujte mi, stotnik: to je čisto napačen zistem. Uničite vrelec življenja po nepotrebnem in razkosate

pri tem telo tako, da je še za to edino, za kar se dá porabiti mrtvo truplo, nerabno.“

Dragonec je molčal, ker je smatral to za edino možnost, da ohrani mir. Ranocelnik pa je nadaljeval, zadušivši vzdih :

„Nocoj to noč bi lahko prav na lepem prišel do trupla tam s pokopališča ... Ako bi le utegnil porabiti to priliko ! To mora biti oče tiste ženske, ki je prišla davi na Kobiljek.“

Stotnik se je smehljajal.

„Ne, ljubi Pipec,“ je dejal. „Ta oseba je bila samo njegova služkinja. In tisti Harvi, čigar ime je prišlo tolikokrat iz njenih ust, je glasoviti krošnjar in vohun.“

„Kaj ? Tisti, ki Vas je vrgel iz sedla ?“

„Mene ni še nikdar noben človek vrgel iz sedla, preljubi moj dr. Pipec,“ je rekel stotnik resnobno. „Pal sem, ker se mi je spoteknil konj — oba sva istočasno poljubila zemljo.“

„Vroč objem — po sledovih sklepati, ki jih je zapustil na Vašem telesu ! Bridko je škoda, da ne morete najti kraja, kjer se skriva ta ničvrednež.“

„Sledil je krsti svojega očeta.“

„In Vi ste ga pustili mimo sebe ?“ je vzkliknil ranocelnik in ustavil konja. „Hitro

nazaj — da ga primeva! Jutri ga obesite in pojutršnjem ga lahko seciram...”

„Potrpljenje, potrpljenje, ljubi Pipec! Ali hočete aretirati človeka, kadar spremlja svojega mrtvega očeta k večnemu počitku? — Prepustite ga meni in garantiram Vam: zgodi naj se mu pravica!”

Doktor Pipec je godrnjal, a se moral udati. Tako sta jezdila k svojim četam med različnimi pogovori, ki so bili bolj zanimivi za ranocelnika nego za stotnika, ker so se sukali večinoma okoli človeka in njegove konstitucije.

Harvi je bil pri pogrebu miren in srčen, kakor se to spodobi za moškega, dočim so nežna čutila dobivala izraza pri Katri... So gotovi ljudje, katerih občutki so taki, da ne morejo jokati drugače nego v družbi, in stara devica je spadala v to vrsto ljudi.

Ko se je ozirala nekaj časa po malem spremstvu zadaj, je pal njen pogled na obraze nekaterih žensk, ki so strmele vanjo v slovesnem pričakovanju in potem kakor na dano znamenje z njo vred udarile v jok.

Stara gospodinja je jokala poštene solze in navzoči niso mogli, da ne bi se bili čudili, kako nežno, čuteče srce nosi ta tako razvpita Katra v svojih prsih...

Tudi krošnjarjeve mišice so drgetale, in ko je padla prva gruda na očetovo krsto, s tistim zamolklim, votlim glasom, ki govori tako živo o minljivosti človekovi, se je tresla cela njegova postava. Sklonil se je kakor skrivljen od bolečine in na njegovih potezih je ležal izraz presunljive bolesti — a zadušil in premagal jo je.

Grob je bil kmalu zasut. Kamen na vsakem koncu je označal njegovo lego, in ko je bilo žalostno opravilo končano, se je razkropila peščica pogrebcev na vse strani.

Krošnjar in Katra sta se vrnila domov, njima pa je sledil mož, znan po celi okolici kakor „špekulant“. S težkim srcem ga je Katra videla vstopiti, ker je slutila, da ne prinaša zanj nič dobrega. Harvi pa mu je vljudno ponudil stol in je bil očitno že pripravljen na ta obisk.

Ko se je tujec usedel, je šel krošnjar ven na prag in se previdno ozrl na vse strani, da-li je zrak čist, nakar se je povrnil in pričel z obiskovalcem naslednji pogovor.

„Solnce je ravnokar zašlo za gorami. Čas priganja, tukaj je kupna pogodba, vse je urejeno kakor predpisuje postava.“

Oni je vzel listino in študiral njeno vsebino z ravnodušnostjo, ki je izvirala deloma

njegovi nameri, deloma nesrečni okolnosti, da je bila njegova vzgoja nekoliko zanemarjena.

Čas, ko je ta trudoma prebiral listino, je porabil krošnjar, da je pospravil skupaj razne stvari, ki jih je nameraval vzeti seboj.

Katra se je bila informirala pri njem že popreje, da-li je zapustil stari kako oporoko. Zato je gledala zdaj s precejšnjo ravnodušnostjo, kako je izginila tudi biblija v njegovi culi. Ko pa je šest srebrnih žlic šlo isto pot, je pretrgala molk.

„Potrebujete pač te žlice, če se oženite?“

„Ne bom se oženil nikoli.“

„No, če že ne mislite storiti tega, zagovoriti se Vam vsaj ni treba ... Človek ne vé nikoli, kaj pride. A prav res, rada bi vedela, po kaj potrebuje samcat človek toliko srebrnih žlic. Mislila bi, da je vsakega moškega, ki je tako premožen, dolžnost, da redi ženo in otroke.“

V času, ko je izražala Katra taka čutila, je obstajalo premoženje ženske njene vrste iz krave, postelje, malo perila, narejenega z lastnimi rokami, in, koder je bila boginja sreče posebno dobrotljiva, iz pol tucata srebrnih žlic. — Vso to ravnokar naštetobalo je bila stara devica v teku let z lastno

pridnostjo spravila skupaj; samo srebrnih žlic ji je še manjkalo. Lahko si je misliti torej, s kako nezadovoljnostjo je videla izgniti te žlice, na katere je bila tako dolgo računila, v krošnjarjevi culi.

Harvi pa se ni oziral nič na njena mnenja in čutila in je basal dalje svojo culo.

„Jaz nisem gledé te pogodbe povsem miren,“ je izpregovoril kupec, ko je bil končno s težavo razbral vsebino listine.

„Kako?“

„Bojim se, da se postava kaj ne obregne vanjo. Znano mi je, da odideta jutri zarana odtod dva soseda, da predlagata to kočo v konfiskacijo, in ako bi Vam dal zdaj 40 funtov, pa moral potem izgubiti vse, bi bil to hud udarec za-me.“

„Ta trenutek je hiša moja. Dajte mi 200 dolarjev, in Vaša je. Vi ste dobro napisani in Vam ne storé nič žalega.“

V krošnjarjevem glasu je ležala čudna trpkost, ko je govoril zadnje besede.

„Recite sto, in kupčija je sklenjena,“ je odvrnil mož.

„Sto?“ je ponavljal krošnjar z začudenjem. „Saj sva bila vendar gledé cene že edina!“

„Človek ni gledé ničesar edin, dokler denar ni izplačan.“

„Obljubili ste mi 200 dolarjev in imate kupno pogodbo v roki.“

„Dà, in tu jo hočem obdržati, če ste pametni. Dajte, reciva stoinpetdeset. Tu ... tu imam ravno toliko.“

Krošnjar je gledal skozi okno in videl s strahom, kako je naraščala tema. Vedel je, kaka nevarnost preti njegovemu življenju, ako ne gre, predno se je popolnoma naredila noč, in vendar se ni mogel udati v misel, da bi ga oni na tak način ukanil.

„No,“ je dejal kupovalec in vstal. „Saj je mogoče, da dobite do jutri še kakega drugega človeka za to kupčijo — če pa ne, potem bo imela hiša za Vas malo vrednosti več ...“

Krošnjar je šinil pokoncu in rekel:

„Vzamem 150 dolarjev!“

Ko je prejel denar, pa se je obrnil h Katri, položil del vsote v njeno roko in nadaljeval:

„Da bi mi bilo mogoče, izplačati Vas na drug način, tedaj bi bil rajši izgubil vse, nego pa sklenil tako sramotno kupčijo!“

„Lahko še zmeraj vse izgubite,“ je mr-

mral tujec s porogljivim smehom, ko je vstal in zapustil hišo.

„Dà,“ je rekla Katra, katere pogled mu je sledil, „on pozna Vaše slabe strani, Harvi, in je mojega mnenja, da potrebujete zdaj, ko se je preselil stari gospod v večnost, pametnega, skrbnega človeka, ki mu bo kaj na srcu Vaš blagor.“

Krošnjar se za njeno pozornost ni zme- nil, ona pa je bila preživela toliko let z gotovim namenom in ciljem, s tako ukoreninjenim upom v njegovi hiši, da ji je misel na ločitev segala zdaj bolj do srca, nego bi bila sama smatrala za mogoče.

„Ali imate še kakšen dom, kamor morete iti?“ je vprašala rahlo.

„Božja previdnost bo skrbela za-me in mi dala dom.“

„Dà; a kdo vé, ako bo po Vašem okusu!“

„Kdor je reven, ne sme biti izbirčen.“

„O Bog vé, da sem vse drugo nego izbirčna!“ je brž vzkliknila stara devica. „A rada imam, da je vse čedno okoli mene in vsaka stvar na svojem mestu. In vendar bi se znala odločiti, da zapustim ta kraj. Ne morem reči, da mi ljudje v tem kraju bog- vekako ugajajo...“

„Dolina ta je prijetna,“ je odvrnil krošnjar, „in ljudje taki kakor je ves človeški rod. A meni je to vseeno... meni so vsi kraji enaki in vsi obrazi tuji.“

Pri teh besedah se je usedel na zaboj in otrplo, z izrazom najgloblje nesreče, strmел pred-se.

„Zakaj vendar to?“ je rekla Katra in primaknila stol bliže h krošnjarju. „Harvi, mene vendar poznate, moj obraz Vam vendar ne more biti tuj?“

Breza je počasi uprl pogled v njene poteze, v katerih je ležalo zdaj več čutstva in manjše sebičnosti nego jo je bil vajen gledati sicer. In vzel je mehko njeno roko in razvedrilo se mu je nekoliko mračno obličje, ko je dejal:

„Dá, dobra duša. Vi mi niste tuji, Vi vsaj ste nekoliko pravični z menoj... Morda, kadar me bodo drugi psovali in klevetali, morda Vas požene tedaj srce, da izrečete par besed za-me...!“

„To hočem, to hočem!“ je vneto zatrjevala Katra. „Hočem Vas braniti, Harvi; rada bi ga poznala, ki bi se predrznil, Vas klevetati nasproti meni! Resnico govorite, jaz sem napram Vam pravična in nepristranska, čeprav ljubite kralja — večkrat sem slišala,

da je sam na sebi čisto dobrotljiv gospod, a v stari deželi ni nobene vere, zakaj ves svet govori, da so duhovniki tam strašansko slabi.“

Krošnjar je stopal v očitni srčni bolesti po sobi gor in dol, nekak zmeden pogled je ležal v njegovih očeh, kakor ga ni bila videla Katra še nikdar, in v njegovi hoji in vsej njegovi osebi je bilo nekaj, kar je napolnjevalo staro gospodinjo s spoštljivim strahom.

„Dokler je moj oče še živel,“ je šepetal Harvi, nezmožen, da bi zatrl svoja čuvstva, „je živel človek, ki je bral v mojem srcu... Oj, kaka tolažba je bila za-me, ko sem, povrnivši se s svojih skrivnih, nevarnih potov, po prestani krivici, po vsem tem klevetanju in žaljenju, ki sem ga pretrpel, — prejel njegovo pohvalo, njegov blagoslov. A on je šel,“ je nadaljeval in se bolestno zagledal v kot, kjer je po navadi počival njegov oče, „in zdaj ga ni več človeka, ki bi mi bil pravičen...“

„Ali Harvi, Harvi!“

„Toda oseba je, ki me mora spoznati, predno umrjem. O, grozno je — umreti in zapustiti takšno ime!“

„Ne govorite o smrti,“ je rekla Katra, plašno se ozirajoč, in podrezala ogenj, da bi bilo svetleje po sobi.

Krošnjarjevo razburjenje je izginilo. Ni mogla dolgo pri tem čudnem človeku strast nadvladovati razuma, in ko je zapazil, da je noč že zavila okolico v svoje sence, je hitro vrgel culo na ramo, mehko prijel Katrino roko v slovo in rekel:

„Težko mi je se ločiti od Vas, draga Katra; a prišla je ura in jaz moram iti. Kar še ostaja tu v hiši, je Vaše; meni bi ne moglo koristiti nič, Vam pa morda napravi kako veselje... Ostanite zdrava — vidiva se zopet!“

„V peklu!“ je zaklical tu naenkrat glas, ki je vrgel krošnjarja nazaj na zaboj, s katerega se je bil pravkar vzdignil.

„Aj, kakšna cula, gospod Breza, in kako dobro povezana!“

„Ali še niste storili dovolj hudobije?“ je zakričal krošnjar, ki je bil zopet našel svojo odločnost, in energično skočil pokoncu. „Ali ni bilo zadosti, da ste zagrenili poslednje trenutke umirajočega, da ste me oropali — kaj hočete še več?“

„Vašo kri!“ je rekel ropar z mrzlo zlobo.

„Hočete torej kakor nekdanj Judež za denar prodati človeško življenje?“

„Dà, dà, in cena je prav lepa... Petdeset ginéj, približno teža Vašega lastnega suhega trupla.“

„Tukaj je 15 ginéj,“ je hitro rekla Katra.
„Te omare in te postelje so moje. Če pa
pustite Harvija, da pobegne, potem naj bo
vse Vaše.“

Ropar je poželjivo gledal denar.

„Dà? Tu imate!“

„Stojte!“ je vzkliknil Harvi. „Ne verujte
temu lopovu!“

„S svojo vero ona lahko naredi, kar hoče,“
je dejal ropar porogljivo, „denar pa imam že
dobro shranjen. Kar se tiče Vas, gospod Breza,
hočemo trpeti Vašo predrznost z ozirom na
tistih 50 ginéj, ki jih dobimo za Vaša vešala.“

„Pojdimo,“ je dejal krošnjar ponosno.
„Peljite me k majorju Duvudu, on me vsaj
ne bo psoval.“

„Vem kaj boljšega nego v taki sramotni
družbi hoditi tako dolgo pot,“ je odvrnil ropar.
„Četa stotnika Lavtona je veliko bliže in na
njegovo potrdilo dobim nagrado ravno tako
hitro kakor na majorjevo. No, gospod Breza,
kako Vam je všeč, da večerjate nocoj s stot-
nikom Lavtonom?“

„Dajte mi moj denar ali Harviju prostost!“
je viknila starka.

„Teh par cekinov je preneznatna odkup-
nina, draga žena: k večjemu, če je tu v po-
stelji še kaj denarja...“

Pri tem je sunil bajonet v pernico, jo razparal in stresel njeno vsebino s hudobnim krohotom po sobi.

„Tolovaj!“ je vzkliknila gospodinja, ki ni mislila na lastno varnost, kadar se je šlo za njeno lastnino. „Ako je še kaka postava v deželi, dati mi mora zadoščenje!“

„Postava močnejšega mora zadostovati zazdaj in moj bajonet je tudi daljši od Vašega jezika; zato je boljše, da se ne spuščate v boj, utegnili bi imeti smolo.“

V senci vrat je stala oseba, kakor bi se bala, da bi jo videli v družbi roparjev. Ali svit ognja je pokazal krošnjarju poteze onega, ki je bil kupil njegovo malo posestvo. Od časa do časa je pošepetal ta človek nekaj temu in onemu roparju, iz česar je sklepal krošnjar, da ga je on izročil sovražnikom.

A zdaj je bilo prepozno za premišljevanje in s trdnimi koraki je sledil tolpi iz hiše, kakor bi šel zmagoslavju naproti in ne vešalam.

Na poti čez dvorišče se je spoteknil poglavar tolpe nad nekim štorom in se na lahko ranil. Strahovito preklinjaje se je pobral zopet.

„Strela naj raznese ta štor in vse, kar je okoli njega!“ je vpil. „Čujte, tema je kakor v rogu in ne moremo najti pota. Dajte, za-

palite tisto-le šupo, da dobimo malo luči!“

„Stojte!“ je rjavel špekulant. „Zažgete še hišo.“

„Pa bomo videli toliko bolje,“ se je glasil odgovor in že je šupa gorela.

V malo trenutkih je bila vsa hiša v plamenu, ropar pa je dejal mirno:

„Idite, hočemo kreniti v gore, dokler imamo še luč.“

„Lopov!“ je kričal za njim besneči kucec. „Ali je to Vaše prijateljstvo, to moje plačilo za to, da sem Vam izdal krošnjarja?“

„Če nas mislite psovati, potem bi bilo pametno, da stopite v senco, da ne bomo imeli cilja tako razločno pred seboj!“ mu je zaklical ropar. V bližnjem trenutku je že ustrelil, zgrešil pa špekulanta in tudi ubogo Katro, v nemem obupu strmečo v požar.

A oba sta se spustila zdaj naglo v beg, in naslednjega jutra od krošnjarjeve hiše ni ostalo drugega nego velikanski kamin, ki smo ga bili omenili že.

ŠTIRINAJSTO POGLAVJE.

Vreme, ki je bilo od viharja sèm milo in vedro, se je prevrglo zdaj zopet z naglico ameriškega podnebja. Proti večeru je bril mrzel veter z gorovja dol, in snežinke so

oznanjale jasno, da je prišel mesec listopad, letni čas, čigar temperatura menjava v tem podnebjju med vročino poletja in mrazom zime.

Fanika je stala v svoji sobici pri oknu, gledala pogreb in postala od tega turobnega prizora zelo žalostna.

Ko se je ozrla naokoli in videla drevje, ki ga je pripogibal in stresal vihar, gozd, ki je pred kratkim še žarel v najpestrejših barvah, a zdaj kazal le gole, raztrgane veje, se je polastil tesen občutek njenega srca.

V daljavi je mogla razločiti nekaj dragoncev, ki so stražili soteske in se globoko pripogibali na sedla, kadar so jahali proti vetru, ki je z nenavadno ostrostjo pihal od zahoda.

Fanika je videla tudi propast krošnjarjeve hiše, in to je še povečalo žalost njene duše...

Stotnik Singelton je še spal, pri njem je čul njegov sluga, dočim so bili njegovo sestro pregovorili, da si je šla privoščiti nekaj ur spanja. Gospodične Singeltonove soba je ležala poleg sob domačih hčerâ, imela pa tudi vrata na veliki koridor hiše. Ta vrata so bila samo priprta, in Fanika se jim je približala zdaj z dobrohotnim namenom, da bi se pre-

pričala, da-li ne manjka njenemu gostu nobene udobnosti — ko je v svoje nemalo začudenje njo, ki jo je mislila trdno spečo, našla pokoncu. Sedela je na stolu in črni lasje, ki so čez dan ovijali v širokih kitah njeno glavo, so jej viseli zdaj razpuščeni čez hrbet in podeljevali vsej prikazni nekaj divjega.

Izredna belina njene polti v nasprotju z globokotemnimi očmi, ki so otrplo strmele v neko sliko, katero je držala v rokah, je še povečavala ta vtisk.

Zdaj se je Izabela zganila in tu je videla Fanika, da je to slika moškega v dobroznani uniformi južne konjenice. Fanika je ločila sapo in tiščala roko na srce, da bi utešila njegovo vtripanje, ko je menila spoznati poteze, utisnjene tako živo v lastno njeno dušo ...

Bala se je, da je nespodobno opazovati tako gosta, a njeno razburjenje je bilo toliko, da ni bila v stanu izpregovoriti in se je zgrudila na stol, ki je stal poleg vrat.

Izabela je bila preveč zatopljena va-se, da bi bila zapazila trepetajočo deklico, in pritislila je zdaj sliko na usta z gorečnostjo in burnostjo, ki je izdajala najsilnejšo strast. In naenkrat je videla Fanika, kako so iz

Izabelinih oči jele kapati debele solze na sliko ...

Tu sta se dvignili obe deklici in v tem hipu se je srečalo modro oko krotke Fanike z ognjenim pogledom Izabelinim. Obe sta zdaj zmedeni povesili k tlom pogled, nato pa sta se približali in si podali roko, ne da bi se druga drugi upala pogledati v oči.

„Ta nanagla vremenska izprememba, morda tudi stanje mojega brata, me dela melanholično, gospodična Hvarton,“ je rekla Izabela s tihim in drhtečim glasom.

„Pravijo, da imate le malo povoda, biti v skrbah zaradi brata,“ je odgovorila Fanika v enaki zadregi. „Da bi ga bili videli, ko ga je major Dunvud pripeljal sèm ...“

Ko je Fanika dvignila zdaj pogled, je zapazila, kako jo je Izabela motrila z ostrostjo, ki jej je pognala kri v lica.

„Govorili ste o majorju Dunvudu!“ je rekla Izabela.

„Spremljal je stotnika Singeltona!“

„Ali poznate Dunvuda? Ali ste ga vidili večkrat?“

Zopet se je upala Fanika pogledati Izabeli v obličje in zopet je srečala isti pogled, ki je strmel vanjo, kakor da hoče prebosti njeno dušo.

„Govorite, gospodična, ali poznate majorja Dunvuda?“

„Sorodnika sva,“ je rekla Fanika, prestrašena nad vedenjem one.

„Sorodnika?“ je ponavljala gospodična Singeltonova. „V koliko? O, govorite, gospodična, rotim Vas!“

„Najini materi sta sestrični.“

„In on ima postati Vaš soprog?“ je burno vzkliknila Izabela.

Fanika se je čutila nekoliko užaljeno. Vzbudil se je njen ponos na ta direktni napad na njena čutila in dvignila je oči od preproge, da bi pogledala tujko nekoliko ponosno, a bleda lica in drhteče ustnice Izabeline so potolažile zopet njeno jezo.

„O, res je! Moje domnevanje se potrjuje! — Govorite, gospodična, rotim Vas, imejte usmiljenje z mojimi čutili... govorite, povejte mi: ali ljubite Dunvuda?“

V Izabelinem glasu je bilo nekaj tako tožečega, da se je Fanikina naraščajoča nevolja takoj plegla in edini odgovor, ki ga je mogla dati, je bil, da je pokrila žareči obraz z obema rokama, zgrudivša se na stol.

Izabela je hodila nekaj minut molčé gor in dol; nato pa je stopila pred Faniko, jo prijela za roko in rekla z očividnim prizade-

vanjem, da bi se pokazala mirno in srčno:

„Odpustite mi, gospodična, ako me je moje burno srce gnalo predaleč, ali ... moja silna ...“ Ni mogla naprej.

Fanika je dvignila obličje, zopet so se srečale njune oči — in zdaj sta si padli v naročje in pritisnili pekoča lica druga ob drugo. Objetje je bilo dolgo, goreče in odkritosrčno. A govorila ni nobena, in ko sta se slednjič ločili, je Fanika, ne da bi bila povedala kaj, stekla nazaj v svojo sobico.

Med tem ko se je vršil ta prizor v sobici gospodične Singeltonove, so se dogajale stvari velike važnosti v salonu, kjer sta bila ostala sama polkovnik Velmer in Sara.

V teku pogovora s svojo lepo družabnico se je doteknil polkovnik — nekoliko v zadregi pač — tudi dogodkov prejšnjega dne.

„Ko sem videl tega gospoda Dunvuda v Vaši hiši v mestu, nisem slutil, da postane nekoč tako slaven vojščak,“ je rekel, prizadevajoč se, da bi skrnil svojo jezo za smehljanjem.

„Slaven v očigled sovražnika, katerega je premagal,“ je odvrnila Sara z nežnim ozirom na čutila svojega družabnika. „Bilo je v resnici v vsakem pogledu zelo obžalovati, da

se Vam je pripetila tista nezgoda. Sicer bi bilo kraljevo orožje gotovo kakor vedno triumfiralo ...“

„In vendar bi me prijetnost take družbe, za katero se imam zahvaliti ravno temu nesrečnemu slučaju, lahko odškodovala za bolečino i užaljene časti i ranjenega telesa,“ je mehko dostavil polkovnik.

„Upam, da so Vaše rane samo lahke ...“ je šepetala Sara.

„Lahka v resnici je rana mojega telesa v primeri z neko drugo,“ je odvrnil polkovnik pomenljivo. „Ah, gospodična, v takih momentih še-le občutimo pravo vrednost prijateljstva in simpatije!“

Kdor ni izkusil sam, si ne more misliti prav, kako hitro je v stanu gorkosrčno dekle napredovati v ljubezni ... Ko se je začel dotikati razgovor prijateljstva in simpatije, se je zdela Sari stvar preveč zanimiva, da bi bila odgovorila kaj. Uprla je samo oči v polkovnika in videla, da je zrl z občudovanjem v njen obraz, katero je govorilo več nego bogvekoliko besed.

Tako sta ostala še celo uro v nemotljeni zabavi skupaj in dasi ni povedal gospod ničesar, kar bi bila kaka izkušena dama sma-

trala za odločilno, je izražal vendar tisoč stvari, ki so razdivljale njegovo družico — in ta večer je šla Sara s kaj lahkim srcem k počitku.

PETNAJSTO POGLAVJE.

Kraj, kjer so taborili dragonci, je bila vasica, ki je zaradi tu se nahajajočega križpotja imela čudno ime „Štiri kotje“ — in tukaj se je Dunvud najrajši ustavljal.

Vas je predstavljalo kakih šest vegastih koč in najimenitnejše teh poslopij je nosilo čudno in častihlepno ime „Pokrepčavališče za ljudi in živino“. Na visokem kolu, podobnem vislicam, je z rdečo kredo stalo zapisano: „Hotel Elizabete Flanagan“ — šala nekega kavalerista.

Ženska, katere ime je bilo na nepričakovan način prišlo do takega dostojanstva, je opravljala pri Dunvudovem voju posle marketendarice in perice in obenem nekakega „padarja v kikljah“, kakor bi rekel stotnik Lavton. Bila je vdova v vojni ubitega vojaka, ki je bil kakor ona v daljni državi doma in iskal svojo srečo v kolonijah Severne Amerike.

Marketendarica je spremljala Dunvudov voj zvesto vedno križem po deželi in njen voziček je bil vedno preskrbljen s stvarmi,

ki so jih dragonci z navdušenjem pozdravljali. Včasih je služil voz sam za „matere Lize“ štacuno in včasih so ji stesali vojaki kako kolibo, če je bil les ravno slučajno pri rokah. Pri tej priliki pa se je bila vtaborila v prazno, zapuščeno kočo in otvorila ondi „pivnico“, ki je bila, potem ko je vrta podjetnica zamašila luknje v šipah okenj z umazanimi hlačami in napol-posušeniimi srajcami vojakov, jako „ilegantna“, da se poslužimo lastnega Lizinega izraza. In tu v „hotelu Flanagan“ so ložirali tudi častniki, dočim je imelo moštvo svoj kvartir v neki bližnji šupi.

Liza je poznala vsakega posameznega svojih vojakov tako po krstnem imenu kakor po priimku in kakor je bila vsem zoprna, ki njenih dobrih lastnostij niso poznali, tako velike simpatije je uživala pri svojih dragoncih. Njene napake so bile : prevelika ljubezen do žganih pijač, izredna nesnažnost in sila nespodobno govorjenje ; njene čednosti : brezmejna ljubezen do svoje nove domovine, velika poštenost (napram njenim vojakom) in dobrodušnost.

To torej je bila ženska, ki je kljubu rezki burji pomolila cvetoči obraz iz okna kočice, da bi videla prihod svojega ljubljenca, stotnika Lavtona.

„Pozdravljena, lepa Liza!“ je zaklical stotnik, stopajoč s konja. „Ta nesramna burja iz Kanade je žvižgala okoli mojih kostij, da klopočejo od mraza — a že krasnih Vaših očij žar deluje kakor najtoplejši ogenj...“

„No, kajpak, stotnik Žak,“ je odvrnila marketendarica. „Vas napihujejo zmeraj kakšni vetrovi! Pa le požurite se noter — imam nekaj za Vas, kar Vam priveže dušo.“

„O, pil sem pred kratkim iz brušene čaše na srebrnem podstavku vino,“ je odvrnil stotnik, „ki mi je vzelo najmanje za en mesec skomine do Vašega jeruša.“

„Če brbljate o zlatu in srebru, je to res, tega nimam za Vas, a kar čaka tu notri na Vas, je vredno, da bi se pilo iz čaše z briljanti,“ je rekla Liza.

„Kaj hoče reči, doktore?“ je vprašal Lavton. „Baba izgleda, kakor bi imele njene besede nekaj zmisla.“

„Hm, morda je majhno zmedenje duševnih močij, kakor ga čestokrat povzroča preobilno uživanje alkoholičnih pijač,“ je menil Pipec.

„Ste Vi tudi tukaj, doktor?“ je rekla Liza, pomežikujoč ranocelniku. „Jaz sem Vaše bolnike pitala med tem z jerušom.“

„Kaka barbarska neumnost!“ je vzkliknil zdravnik, na smrt prestrašen. „Ljudem, ki

ležé v najhujši mrzlici, dajati žganja! Oj ženska, kdo te je ustvaril?“

„Ah, kaj!“ je rekla Liza hladnokrvno. „Kaj se bodete zaradi kapljice žganja tako repenčili! Bilo ga je komaj eno galono¹⁾ na dva tucata fantov in dala sem jim ga samo, da sem jim pomogla do mirnega spanja.“

Lavton in dr. Pipec sta vstopila zdaj v kočó in prva stvar, ki so jo zagledale njune oči, jima je pojasnila, kaj da so pomenile pravzaprav Lizine mnogoobetajoče besede. Na sredi dolge mize je stala čutara vsega spoštovanja vredne obsežnosti. Lavton je zvedel kmalu, da je napolnjena z najrujnejšim vincom in poslana majorju Dunvudu od njegovega prijatelja Hvartona, stotnika v kraljevi armadi.

„In kraljevsko darilo je!“ je rekel narednik. „Major nam priredi na čast naše zmage majhno gostijo in glavne stroške mora — kakor se spodobi — trpeti sovražnik!“

Stotnik Lavton ni imel čisto nič proti temu, da se tako dobro začet dan tudi tako dobro zaključi; in kmalu je sedel, v krogu tovarišev, pred čutaro, med tem ko je dr. Pipec ves v skrbah preiskaval svoje pacijente.

¹⁾ Galona = okoli 4 litre.

Ogenj v kaminu je veselo plapolal, tako da je bila vsaka druga razsvetljava odveč. Družba okoli mize je obstajala iz samih mladih môž in izkušenih vojakov — bilo jih je kakih dvanajst — in njihov pogovor in njihovo vedenje je kazalo čudno zmes vojaške neprisiljenosti in žentlmenške finosti.

Nekaj jih je izkušalo spati na klopeh ob stenah; nekateri so se izprehajali po sobi, drugi sedeli in se razgovarjali o resnih stvareh.

Včasih, kadar so se odprla kuhinjska vrata, je bilo slišati sikanje in grgranje ponev in loncev in v takih trenutkih so odpirali celó speči za hip oči in vzdigali glave, kakor bi pričakovali, da pride iz onih krajev k njim kaj več nego samo dober duh.

Dunvud je sedel ves čas sam za-se, gledal zamišljeno v ogenj in se zavijal v molk, katerega se ni upal motiti nihče tovarišev. Izpregovoril je bil samo nekoliko besed z dr. Pipcem, vprašavši ga po ranjenem Singeltonu, in nato je zopet zapal v svoje tuhtanje.

Večina častnikov se je predolgo postila, da bi bila stavila prevelike zahteve v kako-vost jedij; drugačna pa je bila stvar s stotnikom Lavtonom, kateremu so se Lízina jedila naenkrat začela gabiti in ki se ni mogel

premagati zdaj, da ne bi bil naredil nekaj grenkih opazk o nožih in krožnikih.

Samo Lizina dobrodušnost in spravljivo nagnenje za žaljivca sta jo odvrčala nekaj časa, da ni odgovorila na stotnikova zabavljanja — dokler se ni le-ta ojunačil, da je vteknil kos črnega mesa v usta, in spakujoč se vprašal:

„Kaka zverina neki je bila to, dokler je še bila pri življenju, gospa Flanagan?“

„Smete mi verjeti, stotnik: bila je naša dobra stara krava,“ je odvrnila marketendarica.

„Kaj?“ je kričal dragonec jezno. „Stara Žefka?“

„Vsi vragi!“ je vzkliknil drug in izpustil nož in vilice. „Starka, ki je delila z nami vse radosti in bridkosti te vojne?“

„Ista,“ je potrdila Liza. „Bila je dobra žival in pri tem je znala živeti tudi od zraka, če je bilo treba. Prav zares, gospodje, človeka prime pri srcu, ako mora pojesti takega starega prijatelja.“

Zdaj je pričel poročnik Mazon, položivši istotako z obupnim obrazom nož in vilice:

„Moram priznati, da so moje čeljusti bolj rahločutne nego srce marsikaterega človeka,

kajti absolutno se branijo zapustiti svoje odtiske na ostankih naše dobre stare prijateljice.“

„Pa pokusite malo tega-le tukaj,“ je rekla Liza pomirjevalno, natočila veliko čašo in jo postavila pred dragonce.

Zdaj je bil led prebít, in ko je bil tudi major Dunvud v dušku zvrnil nekaj kupic tega izvrstnega vina, so postali vojaki veliko boljše volje in pa tudi nekoliko glasnejši nego preje, in predno se je menjala straža pred vratmi, so bili vtonili vsi spomini na slabo večerjo v sedanji radosti.

Prišel je tudi dr. Pipec — ravno pravočasno, da je še vjel zadnje kaplje iz čutare; in ko je stotnik Lavton, čigar oči so izgledale nekamo kalne, baš povzdignil mogočni svoj pevski glas. Zapel je pesmico o Lizi Flanagan, katero je bil zložil sam in s katero je žel velikanske aplavze. Pesem na pesem je sledila nato in slednjič je podal tudi dr. Pipec — z ubitim glasom in v čisto napačnih tonih — „nekaj klasičnega.“

Ko je bil vrišč največji, pa je zabobnelo zunaj močno trkanje na vrata koč. Dragonci so planili pokoncu in zgrabili za sablje...

Tu so se odprle duri na stežaj in znani nam roparji so vlekli noter krošnjarja, sključenega pod težo svojega tovara...

„Kateri je stotnik Lavton?“ je vprašal poglavar tolpe, nekoliko začudeno se ozirajoč v krogu.

„Jaz sem,“ se je oglasil oni nakratko.

„Tukaj Vam izročam že obsojenega izdajalca. Glejte, to je Harvi Breza, krošnjar in vohun!“

Lavton se je stresel, ko je staremu svojemu znancu pogledal v obraz, se obrnil s temnim pogledom k roparju in vprašal:

„In kdo ste Vi, ki nastopate kar tako-le tu?“ — „A oprostite,“ se je priklonil pred Dunvudom, „tukaj je poveljujoči častnik in nanj se morate obrniti!“

„Ne,“ je dejal mož čmerno. „Izročam krošnjarja Vam in od Vas zahtevam svoje plačilo!“

Dunvud je stopil naprej s pogledom, ki je pognal roparja pri tej priči v kot sobe nazaj.

„Ali ste Vi Harvi Breza?“ je vprašal krošnjarja.

„Jaz sem,“ je ponosno rekel Harvi.

„In izdajalec svoje domovine!“ je strogega obraza nadaljeval major. „Ali veste, da bi bil popolnoma opravičen, da Vas pustim obesiti še nocoj?“

„Božja volja ni, da se spravi človeško

dušo tako nepripravljeno iz tega sveta," je odvrnil krošnjar slovesno.

„V tem imate prav in zato naj traja Vaše življenje par uric dalje. A kakor sramoten je Vaš zločin, taka naj bo jutri Vaša smrt!“

„Kakor Bog hoče.“

„Stalo me je dosti truda, da sem vjel tega lopova," se je oglasil ropar, ki je bil zopet prišel iz svojega kota. „Zato upam, da mi daste izkaznico, s katero lahko dvignem nagrado — obljubljeno mi je bilo, da mi jo izplačajo v zlatu.“

„Major Dunvud," je javil zdaj novodošel častnik. „Patrulja mi poroča ravnokar, da je v bližini včerajšnjega bojišča pogorela hiša.“

„O, to je bilo samo kočja krošnjarjeva!" je povedal ropar. „Zažgali bi jo bili že pred meseci, a smo jo hoteli porabiti za past zanj!“

„Vi se mi zdite jako iznajdljiv dečko in domoljub," je rekel Lavton. „Major, podpiram željo tega-le gospoda in prosim za dovoljenje, da smem izplačati njemu in njegovim tovarišem razpisano nagrado!“

„Za moj del, storite to. Vi, nesrečnež, pa se pripravite na usodo, ki jej ne utečete več.“

Krošnjar je samo resignirano skomizgnil z ramami.

„Pojdite, vrli sinovi Amerike,“ je dejal stotnik Lavton. „Pojdite z menoj, da dobite zaslužen plačilo!“

Tolpa mu je sledila z največjo naglico. A predno je odšel stotnik Lavton, je postal za hip in še enkrat pogledal svojemu vjetemu sovražniku v obraz.

„Vi ste bili že enkrat zaslišani in resnica je dokazala, da ste prevelik sovražnik svobode Amerike, da bi se Vas smelo pustiti živeti še nadalje,“ je dejal zdaj Dunvud.

„Resnica?“ je ponavljal krošnjar in se visoko vzravnal.

„Dà, resnica! Obtoženi ste bili, da ste vohunili okoli naše armade in izdali njena gibanja sovražniku, kateremu se je vsled tega posrečilo, da je preprečil Vošingtnove namere.“

„Ali mislite, da bo Vošingten tudi rekel to?“

„Gotovo bi rekel to in ravno Vošingten je, ki Vas je obsodil!“

„Ne, ne!“ je vzkliknil krošnjar z glasom in izrazom, da je Dunvud ostrmel. „Vošingten je vzvišen nad puhla mnenja gotovih dozdevnih patriotov! Ali ni bil stavil vse na eno

kocko? Ni-li tvegaj vse na eno potezo? Ako so za-me pripravljena vešala, ali niso bila nekoč pripravljena tudi zanj? Ne, ne, ne! Vošington ne bi rekel nikoli: peljite ga na vešala!“

„Ali imate kaj, nesrečni mož, kar bi mogli sporočiti mi njemu in kar bi Vas moglo oteti smrti?“ je vprašal major.

Breza je trepetal — očitno je bil hud boj s seboj samim — smrtna bledoba je preplavila njegov obraz, ko je privlekel iz nedrij majhno kovinasto škatljico in jo odprl. Dunvud je videl, da je ležal notri košček papirja. Na tem papirju so počivale za hip krošnjarjeve oči; že ga je bil pomolil Dunvudu, ko je naenkrat zopet umaknil roko in vzkliknil:

„Ne! Ne! Umrje z menoj. Poznam pogoje svoje službe in nečem prelomiti nobene, da bi si odkupil življenje. — Umrje z menoj!“

„Dajte mi ta papir in morda da Vas pomilostimo!“ je vzkliknil major, ki je upal, da razkrije tu važno skrivnost.

„Umrje z menoj!“ je ponovil Breza in hipna rdečica je oblila njegovo blede obličje.

„Primate izdajalca!“ je zavpil major. „Vzemite mu ta papir!“

Povelje je bilo nemudoma izpolnjeno, a

krošnjar je bil še hitrejši — v trenutku je bil požrl papir.

Častniki so se strmé spogledali, dr. Pipec pa je vpil:

„Držite ga, vlijem mu vomitiv¹⁾!“

„Pustite ga,“ pa je velel Dunvud. „Saj ne uide svoji kazni.“

„Peljite me proč!“ je vzkliknil krošnjar in šel s čudno dostojanstvenostjo proti durim.

„Kam?“ je vprašal Dunvud iznenaden.

„Na vešala!“

„A, to? — To je naša stvar!“ je dejal major suho, nakar je pošepetal bližnjemu častniku nekaj v uho. Ta je pomignil krošnjarju in šla sta.

Z veselim omizjem pa je bilo zdaj seveda pri kraju in častniki so se odpravili drug za drugim v svoje spalnice.

In kmalu potem ni bilo slišati drugega nego težki korak straže, ki je po zmrznjenih tleh pred hotelom Flanagan stopala gor in dol.

ŠESTNAJSTO POGLAVJE.

Častnik, kateremu je bil izročil Dunvud krošnjarja, je odstopil svojega jetnika stražmojstru. Vinski duhovi so gospodarili v glavi

¹⁾ Sredstvo za bljuvanje.

mladega poročnika, vse stvari okoli njega so nekako plesale in ga opominjale, naj gre spat. Potem ko je bil stražmojstru, kolikor je mogel, zabičil, naj pazi skrbno na jetnika, se je mladi mož zavil v svoj plašč, iztegnil na klop pred ognjem in kmalu našel pokoj, katerega je bil tako potreben.

Zadaj h koči je bila prizidana dolga šupa, na katere enem koncu je bil prirejen majhen oddelek kakor shramba za živež (katerega je bilo seveda zmeraj le bore malo notri), in ob enem si je bila izbrala Liza ta kot za svojo spalnico; tukaj je bila spravljena slednjič tudi prtljaga čete, in nad vsemi temi zakladi je bdelo oko straže, ki je zadaj za šupo korakala gor in dol.

Drug vojak, postavljen v bližini hiše, da straži konje častnikov, je mogel posvečati tej shrambi od spredaj potrebne pažnje, in ker ni imela ista ne okna ne takega drugega izhoda razun vrat, jo je smatral stražmojster za najpripravnejši kraj, kjer bi spravil svojega jetnika do trenutka, ko ga obesijo. Stražmojstra Holistra so napotili v to različni razlogi, pred vsem pa odsotnost marketendarice, ki je ležala ta čas v kuhinji kraj ognjišča in sanjala, da napada njeno četo sovražnik, in imela pri tem šum, ki ga je

napravljajl njen lastni nos, za trobentanje Viržincev. K temu je prihajal še čuden nazor, ki ga je imel naš veteranec o življenju in smrti, in zbog katerega se je bil proslavil v celem voju kakor mož vzgledne pobožnosti. Bil je daleč preko petdesetih in je polovico življenja nosil orožje. Grozote vojne, katerih priča je bil tolikokrat, so napravljale nanj vse drugačen vtisk nego ga navadno povzročajo taki prizori: zbog tega je bil najsolidnejši in najzanesljivejši vojak viržinskega voja.

Ko je bil vstopil stražmojster s svojim jetnikom v opisano shrambo, se je vsedel na sod, ki je hranil Lizino najljubšo pijačo, in pomignil Brezi, naj se posluži kakega drugega sedeža. Leščerbo je postavil pred seboj na tla in ko je gledal svojemu jetniku nekaj časa resnobno v obraz, je pričel:

„Izgledate, kakor da zrete smrti moško v oči, in popeljal sem Vas na kraj, kjer morete zbrati svoje misli v miru in kjer Vas nihče ne bo motil.“

„To je strašen kraj za se pripraviti na zadnjo pot,“ je dejal krošnjar, ozirajoč se po tesnem zaporu.

„No, kar se tega tiče,“ je odvrnil dragonec, „je menda vseeno, na katerem kraju zbobna človek svoje poslednje misli skupaj.“

A tu pri sebi imam bukvice, v katerih berem vedno, predno gremo na boj, in izkazale so se mi vedno kakor velik tolažnik ...“

Rekši je izvlekel iz žepa biblijo in jo pomolil krošnjarju.

Breza je sprejel knjigo s spoštljivostjo, a nekoliko raztresen; njegovi pogledi so blodili semtertja po čumnati, kar je dovelo njegovega stražnika do domnevanja, da premagujeta strah in groza pred smrtjo krošnjarjevo srce. In zato je rekel :

„Če Vam leži kaj težko na srcu, je zdaj najboljši čas, da se osvobodite tega bremena. Če ste storili komu kako krivico, Vam rad pomagam, da vse zopet popravite.“

Harvi je bil med tem ostro premotril vso čumnato, ne da bi našel kaj, kar bi omogočilo beg — a upanje je poslednje čuvstvo, ki odbeži iz človeških prsij; in zdaj je uprl pogled v stražmojstra in tako srepo motril njegove od solnca zagorele poteze, da je stari vojak povetil oči pred svojim jetnikom.

„Učili so me polagati breme svojih grehov Bogu pred noge,“ se je glasil krošnjarjev odgovor.

„No, dà, dà ... vse prav,“ je menil stražmojster, „a vsak naj bi popravil, kar more in ako utegne. Hude stvari so se godile

po tej deželi, odkar je izbruhnila vojna, in marsikomu je bila vzeta njegova pravna lastnina. Meni je včasih težko pomiriti vest zaradi plena, ki mi vendar gre po pravici...“

„Te moje roke,“ je dejal krošnjari, iztegajoč suhe, koščene prste, „so veliko let težko delale — plenile pa niti trenutek ne.“

„Toliko bolje,“ je dejal vljudni vojak, „to Vam mora biti v nemajhno tolažbo. Trije veliki grehi so, in ako se je človek njih vedel obvarovati, sme z božjo milostjo upati, da pride nekoč v nebesa. Ti trije grehi so: krasti, moriti pa dezertirati.“

„Hvala Bogu,“ je odvrnil krošnjari, „vzel nisem nikdar nikomur življenja!“

„No, ako usmrtiš človeka v poštenem boju, tedaj si storil s tem samo svojo dolžnost. A hladnokrven umor je poleg dezertiranja najhujši zločin v očeh Gospodovih.“

„Nisem bil nikoli vojak, torej tudi nisem mogel dezertirati,“ je dejal Breza, upirajoč glavo v dlan in turobno zroč pred-se.

„Gospod, pod dezertiranjem razumem še več nego samo zapustiti zastavo, dasi je seveda to najsramotnejša vrsta dezercije. — Dezertiranje imenujem tudi to, ako kdo v uri sile svojo domovino zapusti in izdà!“

Breza je zagrebel obraz v obe roki in

ves se je tresel. Stražmojster ga je gledal strogo, a kmalu je v njem dobrodušnost premagala ogorčenje in nadaljeval je z milejšim glasom :

„A naposled je to greh, ki ga Bog tudi more odpustiti, če se ga človek odkritosrčno kesa... A zdaj Vam svetujem : Opravite svojo molitev in potem idite k počitku, da boste umrli jutri kakor kristjan in kakor mož. Na pomiloščenje nimate nobenega upanja — in rešiti Vas ne more nobena stvar.“

„Resnico govorite!“ je vzkliknil Harvi. „Zdaj je prepozno ! Edino sredstvo, ki bi me moglo rešiti, to sem uničil sam. A o n bo vsaj pravičen mojemu spominu...“

„On ? In kako rešilno sredstvo ?“

„Nič, nič,“ je odvrnil krošnjari, obračajoč strani obraz, da bi ušel prežečemu pogledu svojega stražnika.

„In kdo je on ?“ je ponavljal stražmojster.

„Nihče !“

„Nič in nihče Vam moreta le malo koristiti,“ je dejal stražmojster in se vzdignil, da bi šel. Lézite na postelj matere Flanagan in poizkusite spati. Jutri Vas zbudim zarana in želim iz dna srca, da bi Vam mogel po-

magati v čem... Zakaj ni mi prav nič všeč gledati, kako obešajo človeka kakor psa.“

„Potem me Vi lahko rešite sramotne smrti!“ je vzkliknil krošnjar, skočivši pokoncu in oklenivši se vojakove roke. „In, o, jaz Vas hočem poplačati!“

„Kako?“ je vprašal začudeni stražmojster.

„Z zlatom,“ je hlastno šepetal krošnjar, „z zlatom, kolikor ga hočete... O, jaz imam denarja, jaz...“

Stražmojster ga je pahnil od sebe.

„Pojdite, pojdite, nesrečnež, in spravite se z Bogom. On je jedini, ki Vam more pomagati.“

Rekši je vzel svojo leščerbo in zapustil shrambo.

Od obupa premagan se je zgrudil Breza na Lizino postelj, dočim je stražmojster zabičeval straži skrajne pazljivosti. Njegove poslednje besede so bile :

„Jamčite z lastnim življenjem za svojega jetnika. Ne smete pustiti nikogar ne noter ne ven —“

„A jaz sem dobil ukaz,“ je opomnila straža, „da smem pustiti marketendarico ven in noter, kakor ji je všeč.“

„No, naj bo... A glejte, da se Vam ne

izmuzne ta lisjak pod njenimi kikljami skozi. Ta je vse v stanu.“

Nekaj časa po stražmojstrovem odhodu je vladala globoka tišina, potem je slišal dragonec glasno dihanje v shrambi, čigar enakomernost je pričala o globokem spanju jetnikovem. In mož se je vrlo čudil, kako more spati tako mirno človek, ki stoji na pragu smrti.

Vojakovim premišljevanjem je kmalu naredila konec marketendarica, ki se je primajala mimo, strašno se hudujoč na častniške sluge, katerih burke so jo bile pregnale iz kuhinje.

Vsak poizkus častnikov, da bi začel pogovor z razjarjeno žensko, je bil zaman, in tako jo je pustil iti v njeno spalnico, ne da bi ji bil povedal, kakega stanovalca da ima zdaj. Čul je, kako se je zvalilo njeno težko telo na postelj, in nato je sledila tišina, katero je kmalu zopet prekinilo glasno dihanje krošnjarjevo — nekaj minut pozneje so ti glasovi utihnili in kmalu nato se je menjala straža.

Mož se ni mogel vzdržati, da ne bi bil rekel tovarišu :

„Če hočeš, Jon, lahko plešeš. Vohun tu notri je ubral svoje gosli, kakor slišiš — (iz

shrambe je zvenelo zopet glasno smrčanje) — in v kratkem ti zagode tudi Liza.“

Vojaka sta se na glas zakrohotala in v tem hipu so se odprla vrata: Liza je prišla ven in se opotekala proti koči nazaj.

„Stojte!“ ji je zaklicala straža. „Pa nemara vendar nimate vohuna v žepu, ha?“

„Ali ne slišite, kako smrči ta cigan tam na moji postelji? Ta lump!“ je vpila Liza in glas se ji je tresel od jeze. „A jaz grem k stotniku Žaku, on mi pové, če je to prav, da ste djali takega lumpa v mojo sobo!“

„Tiho, stara sova!“ se je smejala straža. „Ne motite blagega moža v poslednjem njegovem spanju, če ste kaj kristjane.“

„Aj, ti umazana hlačnica ti! Jaz grem k stotniku Žaku in on mi mora dati pravico, on vas mora kaznovati, ker uganjate s pošteno vdovo take burke, vi butci!“

S temi besedami, ki so izvabile straži samo smeh, se je odzibala Liza proti kvar-tirju svojega ljubljenca, stotnika Lavtona, „po pravico“.

Ali ne stotnik ne marketendarica se nista prikazala tekom noči, in tako se ni zgodilo nič nadaljnega, kar bi bilo motilo pokoj kroš-njarja, ki je v strmenje raznih straž z ne-

prestanim smrčanjem dokazoval, da vešala, ki so mu žugala, prav nič niso mogla vznemirjati njegovega spanja.

SEDEMNAJSTO POGLAVJE.

Roparji so žurno sledili stotniku Lavtonu v njegovo taborišče; ko pa so dospeli tja, je stopil stotnik v eno koč, v katerih so bili nastanjeni njegovi dragonci, in se povrnil čez nekaj trenutkov z navadno leščerbo, nakar je stopal naprej proti sadnemu vrtu, ki je od treh stranij obdajal koč.

Tolpa je šla tiho za njim, meneč, da jih pelje, v svrho nadaljnih pogajanj, na skrit kraj, kjer ne bo nihče mogel prisluškovati njihovega razgovoru. Naenkrat pa so s strahom zapazili, da so obkoljeni od dragoncev . . .

„Kaj — ali nas ne mislite plačati?“ je vprašal s tresočim glasom poglavar stotnika, ki se je bil ustavil zdaj in se obrnil k tolpi.

„Plačati? O, gotovo! Svoje plačilo morate prejeti . . . Tukaj je denar, ki ga je poslal polkovnik Singelton za vjetje vohuna!“ Rekši je vrgel zaničljivo roparju mošnjo pred noge: po travi so se zatrkjali svetli cekini.

„Odložite puške in poštejte, če je denar prav!“

Popolnoma preplašeni roparji so ubogali na mah in med tem ko so pobirali in preštevali denarje, jim je nekaj dragoncev skrivaj izpraznilo muškete.

„Denar je prav, zdaj pa gremo.“ Je rekel slednjič poglavar.

„Stojte!“ pa je zagrmel stotnik Lavton. „Držal sem besedo, zdaj pa naj se zgodi pravica! Zato, da ste vjeli vohuna, smo Vas plačali — a k a z n u j e m o vas, ker ste morilci, roparji in požigalci. Primate jih in dajte jih vsakemu, po Mojzesovi postavi — štirideset manje eno!“

Kakor bi trenil, so bili privezani roparji na bližnja drevesa, dragonci pa oboroženi s trdnimi krepevc.

Ko je bila eksekucija izvršena, je ukazal Lavton vojakom, naj odvežejo roparje in zajahajo konje.

Tolovaji so v zakrknjenem molku pobrali puške in šli, ko pa so dospeli do bližnjega skalovja, so se naenkrat ustavili, pomerili muškete na dragonce in izprožili...

Vojaki so se zakrohotali, ko so slišali onemogli pleket petelincev, stotnik Lavton pa je zaklical osupnjeni tolpi :

„O, poznam vas in vedel sem to vnaprej — izpraznili smo vaše pihalnike!“

„Tega ne!“ je zavpil poglavar, potegnil iz žepa samokres in ustrelil na stotnika. Kropla je siknila mimo Lavtonove glave.

On se je samo zasmel, eden dragoncev pa je zdrvil s tako naglico nad roparja, da je le-ta moral pustiti i puško i denar, samo da je mogel uteči! S tem plenom se je vrnil dragonec k svojemu stotniku, ki mu je velel spraviti oboje, dokler ne pride lastnik zahtevati stvari nazaj...

Lavton se je napotil zdaj nazaj v hotel Flanagan. Tu je zagledalo njegovo oko postavo, naglo stopajočo med drevesi tja proti gozdu, kamor so bili izginili roparji.

Hitro se ji je približal in spoznal v svoje začudenje na tem kraju in ob tej nočni uri — marketendarico.

„Liza! Ali Vas mesec nosi okoli?“ je vzkliknil. „Ali se ne bojite srečati duhá Žefkinega tukaj, kjer se je pasla najrajši?“

„Povem Vam, stotnik Žak,“ je odvrnila marketendarica z njenim dobroznanim glasom in majaje z glavo, padajočo jej globoko na prsi, „da ne iščem ne Žefke ne njenega duhá, ampak zelišč za ranjence, in zdaj pri mesečini utrgana, imajo svojo pravo moč. Vrsta, ki je potrebujem, rase tam pod onimi

le skalami in moram se požuriti, sicer izgubé svojo čarobno moč.“

„Ná, da ste tako neumni!“ se je smejal stotnik. „A čujte: tja-le gori so se skrili roparji, in ako jim pridete v roke, se bodo znesli nad Vami za batine, katere sem jim dal naštetí jaz. Zato, draga Lizika, idite rajši nazaj in v postelj pa se naspíte, jutri odrinemo!“

Liza pa se ni zmenila za njegov svet in se oddaljila tja proti gričevju.

Za trenutek, ko je bil omenil Lavton roparjev, je bila postala, a takoj zopet nadaljevala svojo pot in kmalu je izginila njegovim očem za drevjem.

Ko je šel stotnik mimo šupe, ga je vprašala straža, da-li je srečal marketendarico, ki ga je iskala. Lavton ni dal možu nobenega odgovora; šel je naravnost v svojo čumnato, se vrgel oblečen na postelj in kmalu ležal v trdnem spanju.

Roparji so bili med tem srečno dospeli v gorovje in se ustavili na kraju, kjer so bili varni pred preganjalci.

„Tako,“ je dejal eden lopovov. „Zdaj smo opravili v teh krajih. Zdaj nas bodo gonili Viržinci kakor zajce.“

„Njegovo kri moram imeti!“ je mrmral.

poglavar. „In ako moram dati zato sam svojo ...“

„O, tukaj ste hrabri, v resnici!“ je vzkliknil oni z divjim grohotom. „In kako to, da ste zgrešili stotnika na 30 korakov?“

„Roka se mi je tresla od mraza ...“

„Recite rajši: od straha — si vsaj ne nakopljete greha na vest!“ se mu je rogal tovariš.

Zdaj so se začeli tudi ostali med seboj prepirati; vsak je vedel drugemu kaj očitati; dokler ni zarjovel nad njimi besni poglavar:

„Tiho, prokleti osli! Kaj ni dovolj, da so nas oropali in nas pretepli kakor pse, ali se morate še bolj mučiti s takimi bedastimi čenčami? Sezite v bisage, če imate še kaj notri, in zamašite si gobce.“

Tolpa je ubogala in molčé je vsak pojedel, kar je hranil v malhi — a posebnega apetita ni imel nobeden. Potem pa so začeli kovati načrte, kako bi se maščevali... Pretresovali so najrazličnejše predloge, ki pa so bili odvisni vsi od osebnega poguma; zato so tudi propali.

Dragonce presenetiti se je zdelo nemogoče, ker so bili prečujoči. In upanje, da bi dobili stotnika Lavtona kje samega v pest, je bilo tudi jako majhno.

In pri tem niso imeli nikake garancije, da se i v tem slučaju izteče stvar zanje srečno ...

Slednjič pa so le skovali načrt in določili čas in kraj. Tedaj jih je prestrašil glas, vpijoč :

„Tu-sèm, stotnik Lavton ! Tu so lopovi !“

Te besede so zadostovale, da je vsa tolpa planila pokoncu in pri tej priči izginila v šumi.

Malo minut pozneje se je pojavila Liza Flanagan na istem mestu in jako hladnokrvno vzela v posest, kar so bili roparji pustili, namreč nekaj živeža in obleke. Mirno se je usedla in potolažila svoj glad. Potem je pač uro dolgo, glavo uprto v dlan, zamišljeno sedela tam, nakar je izbrala par kosov obleke in se izgubila v gozd.

OSEMNAJSTO POGLAVJE.

Major Dunvud je tisto noč slabo spal. Nemirno se je premetaval na trdi postelji in proti jutru je vstal in tiho šel ven pred hišo, da bi našel v svežem zraku pokrepčila.

Mili solnčni žarki so že razganjali mrzli mrak. Veter se je bil polegel in vstajajoče

megle so obetale enega tistih lepih jesenskih dni, ki v tem izpremenljivem podnebjju navadno sledé viharju s čarobno hitrostjo.

Še ni bila prišla ura, ko je nameraval odriniti odtod s svojo četo, in želeč pustiti počivati svoje vojake dokler je bilo mogoče, je šetal sam ven iz tabora, premišljuje vedno le svoj težavni položaj in ubijajoč si glavo, na kak način bi mogel spraviti v soglasje — dolžnost z ljubeznijo.

Pač je on sam trdno verjel v Hvartov nove čiste namene, a nikake gotovosti ni imel, da pritrdi njegovemu mnenju tudi vojno sodišče, in ne gledé na svoja osebna čutila do stotnika, je bil siguren, da pokoplje Henrikovo usmrčenje zanj sleherno upanje na Fanikino roko.

Prejšnji večer je bil odposlal na polkovnika Singeltona sla, da ga obvesti o vjetju angleškega stotnika, pri čemer je izrazil svoje mnenje o njegovi nedolžnosti in si izprosil ukazov, kaj naj napravi z vjetnikom. Ti ukazi so mogli dospeti zdaj vsak čas, in bolj ko se je bližal ta trenutek, bolj je rasel njegov nemir.

V take misli zatopljen, je dospel major nevedé v sadni vrt za taborom in stal ravno pod skalovjem, kamor so se bili izgubili sinoči.

roparji, ko se je še-le zavedel, kam da je zašel.

Ravno se je hotel okreniti, da bi se vrnil, ko ga je prestrašil glas, ki mu je zaklical :

„Stojte ali Vas je smrt !“

Gori na skali je stal mož in meril nanj s puško.

Dan ni bil še dovolj jasen, da bi razsvetleval ta mračni kraj, in Dunvud je moral pogledati dvakrat, da je v svoje začudenje spoznal krošnjarja. V istem trenutku je spoznal tudi vso nevarnost svojega položaja. Prositi pardona, bežati? Ne! Ne tega ne onega ni poznal major Dunvud. In s trdnim glasom je zaklical gor :

„Ako me hočete umoriti, streljajte ! Vaš jetnik ne bom nikdar !“

„Ne, major Dunvud,“ je rekel Breza in povetil mušketo. „Ne nameravam Vas ne vjeti ne ubiti.“

„Kaj pa hočete drugega, Vi skrivnostni človek?“ je vprašal major, ki se je komaj mogel prepričati, da postava zgoraj ni plod njegove domišljije.

„Kar iščem, je Vaše dobro mnenje!“ je odvrnil krošnjar in poznalo se mu je na glas,

da je razburjen. „Zakaj želim, da bi me vsi dobri ljudje sodili z prizanesljivostjo.“

„Biti Vam mora pač vseeno, kaka je sodba ljudij o Vas, kajti zdite se izven njihovega območja!“

„Bog ohranja življenje svojih služabnikov, dokler ne pride njihov čas,“ je slovesno rekel krošnjari. Še pred malo urami sem bil Vaš jetnik in grozila so mi vešala, zdaj pa ste Vi v moji oblasti, a svobodni... So pa ljudje tod okoli, ki bi manje dobro ravnali z Vami! Iz zato: sprejmite dober svet od njega, ki Vam nikdar ni storil nič žalega in Vam nikdar ne bo! Ne hodite tja na gozdni parobek, razun v spremstvu ali pa na konju!“

„Torej imate tovariše, ki so Vam pomagali pobegniti in ki so manje plemeniti od Vas?“

„Ne! Sam sem in nihče me ne pozna nego Bog in on.“

„Kdo?“ je vprašal major z zanimanjem, katerega ni mogel prikriti.

„Nihče,“ je trdo odvrnil krošnjari. „Z Vami pa, major Dunvud, je stvar drugačna. Mladi ste in srečni: in so, ki so Vam dragi... in le-ti niso daleč odtod. — Njim, ki jih najbolj ljubite, grozi nevarnost... nevarnost od

znotraj in zunaj! Podvojite svojo čuječnost, ojačite Vaše patrulje — in molčite! Ako bi Vam povedal več, bi domnevali pri Vaši nezaupnosti do mene kako zavrtnost... A pomnite moje besede in varujte tiste, ki so Vam najljubše na tem svetu!“

Pri teh besedah je izstrelil puško v zrak in jo vrgel osuplemu majorju pred noge.

Ko je Dunvud zopet pogledal kvišku, ni bilo krošnjarja nikjer več.

Konjski paket je vzdramil mladega moža iz njegove zamišljenosti. Strel je bil privabil patruljo in ves tabor je bil pokoncu. Major ni dal nikakega pojasnila, ampak se hitro vrnil v tabor, kjer je našel ves voj v orožju in bojnem redu nestrpnó čakajočega na njegov prihod. Zdaj je povedal častnikom, da je sam izprožil mušketo, ki jo je bil najbrže vrgel strani kateri roparjev — sestanek s krošnjarjem je zamolčal popolnoma.

Tu je stopil predenj častnik, ki je poveleval pri takih prilikah, in javil, da je vse pripravljeno za eksekucijo vjetega vohuna. Deska z napisom „Hotel Elizabete Flanagan“ je bila že sneta in na njenem mestu je visela vrh...

Dunvud, še v dvomu, da-li ni vse, kar je doživel, sèn, je šel s svojimi častniki in straž-

mojstrom Holistrom k šupi, kjer je bil zaprt krošnjar.

„No, gospod,“ je dejal straži pred vratmi. „Upam, da imate svojega jetnika dobro spravljenega...“

„Spi in smrči,“ je odvrnil vojak, „in dela takšen šunder, da sem komaj slišal trombo.“

„Pripeljite ga ven!“

Stražmojster je odprl vrata, shrambo pa je našel začuden veteranec v največjem neredu — krošnjarjeva suknja je ležala tam, kjer je imel biti on sam, in po tleh je bila razmetana Lizina obleka.

Marketendarica sama je ležala v globokem spanju in še čisto oblečena na svoji postelji; a zdaj se je prebudila.

„Kaj, kaj... ali bi radi zajutrak?“ je vprašala in si mela oči. „Kaj me gledate, kakor bi hoteli pojesti mene samo? No, potrpite, otročički, potrpite —“

„Potrpite?“ je zarjovel stražmojster, pozabivši na vso svojo versko filozofijo. „Peči in cvreti Vas hočemo, Vi stara čarovnica! Vi ste pustili uiti tega prokletega vohuna!“

„Čarovnica?“ je zavpila marketendarica, skočila s postelje in uprla roke v bok. „Ti kocina ti smrdljiva! Kako se predrzne govoriti tako s pošteno žensko? In jaz da sem

ga pustila uiti? Jaz da sem imela kaj opravi-
viti s tem falotom, aa?"

„Lopov je pustil tu mojo biblijo,“ je de-
jal stražmojster in pobral knjigo. „Namestu
da bi bral v njej, je pa tuhtal na beg.“

„In kdo bi pa ostal lepo mirno tukaj in
se pustil obesiti kakor psa?“ se je oglasila
zopet Liza, ki jej je postajalo jasno, zakaj
se gre. „Ni vsak rojen za tak konec kakor
Vi, stražmojster!“

„Tiho,“ je velel Dunvud. „Stvar treba
natanko preiskati. Drugega izhoda tukaj ni
razun vrat in skozi te ni mogel uiti — razun
straža je spala!“

Straža pa je zatrjevala, da ni videla ni-
kogar nego samo Lizo, ki je šla mimo.

„Lažete, lažete!“ je vpila Liza. „Ali ho-
čete obrekovati pošteno žensko? Kdo se upa
reči, da se klatim ponoči okoli po taboru?
Vso noč sem spala tukaj na tej postelji
sladko in mirno kakor dete.“

„Glejte, major,“ je rekel zdaj straž-
mojster. „V moji bibliji je nekaj zapisano.“

Eden častnikov je vzel knjigo in čital na
glas :

„Te vrstice potrjujejo, da, če se mi po-
sreči se osvoboditi, se zgodi to edino le z
božjo pomočjo, kateri se priporočam. Prisi-

ljen sem vzeti seboj nekaj obleke gospe Flanagan, a našla bo za to v svojem žepu odškodnino.“

„Kaj?“ je tulila Liza. „Torej je ta ničvredni tat okral mene vbogo žensko? Obesite ga, obesite ga, major, če je še kaj pravice na svetu!“

„Poglejte preje v svoj žep!“ ji je svetoval eden mlajših častnikov.

Ko je Liza to storila in privlekla na dan cekin, je vzkliknila :

„Pri moji veri, ta človek je biser krošnjarja ! In če mislite njega kdaj obesiti, tedaj jih vem jaz, ki bi morali viseti na njegovem mestu !“

Ko se je Duvud ozrl, je zegledal stotnika Lavtona s prekrižanimi rokami, tiho in zamišljeno slonečega v vratih. To je bilo v tako gorostasnem nasprotju z njegovo navadno burnostjo in vnetostjo, da je osupnilo majorja. Njuna pogleda sta se srečala, nato sta hodila nekaj časa v živahnem razgovoru gor in dol, nakar je Duvud odšel v svojo sobo.

Stražmojster Holister je ostal še pri Lizi, ki je bila vsled prejetega cekina izborne volje. Gledala je veteranca že dolgo časa s prijaznimi očmi in je bila v srcu tudi že sklenila, da ga napravi za naslednika svojega

rajnega. Dragonec menda tudi ni bil nasproten tem njenim načrtom, in Liza, ki se je bala, da je razžalila svojega častilca, je želela se spraviti zdaj z njim; zakaj marketendarica je bila pri vsej svoji surovosti in neomikanosti vendar-le ženska in je vedela, da so trenutki sprave trenutki neomejene oblasti.

Natočila je torej stražmojstru kozarec jeruša in tako-le otvorila mirovna pogajanja:

„Par hudih besed med prijateljčki ne pomeni nič, kaj, stražmojster? Jaz sem svojega rajnega vselej najbolj zmerjala, kadar sem ga najbolj ljubila.“

„Vaš Miha je bil dober vojak in dober mož,“ je priznal stražmojster, izpivši.

„Samo malo preveč je jedel, stražmojster, in dva kakor midva sva bila prenevarna za najin vsakdanji kruh. Vi pa, Holister, ste trezen človek, brez velikih potreb... in Vi bi bili za vbogo žensko, kakor sem jaz ena, lahko prav dobra opora.“

„Gospa Flanagan! Dolgo sem se obotavljal gororiti o stvari, ki mi leži zelo na srcu... Zdaj pa hočem iztresti to svoje srce pred Vami, ako me utegnete poslušati.“

„Vas poslušati?“ je vzkliknila Liza. „O, in če oficirji ves dan ne dobé nič jesti! Kar

govorite ... pa ga dajte še preje kako kapljico, to Vam naredi korajžo.“

„Dosti poguma imam v tako dobri stvari,“ je odvrnil veteranec in odklonil čašo. „Povejte mi, Liza, ali zares verjamete, da je bil krošnjar, ki je prenočeval tu pri Vas?“

„Kdo pa drug, ljubček moj?“

„Hudobni duh!“

„Kaj? Hudič?“

„Dà; sam živ satan v krošnjarjevi podobi, in oni, ki smo jih imeli za hajduke, so bili njegovi hudički.“

„No, dà, ljubi stražmojster, utegnete imeti prav.“

„Jaz mislim, ljuba Liza, hudobni duh je moral vedeti, da smo krošnjarju na sledi, in nadél si je samo zato njegovo podobo, da se je mogel splaziti v Vašo spalnico.“

„Kaj naj bi hotel hudič od mene?“ mu je odvrnila Liza pikro. „Je v našem švadronu zadosti hudičev, ni treba da pride še iz pekla kateri, samo zato da bi strašil samcato žensko?“

„Je sreča za Vas, da je prišel; zakaj, glejte, prišel je v Vaši podobi zopet ven ... in to je znamenje Vaše usode, ako se neboljšate, Liza! Zapazil sem takoj, kako se je tresel, ko sem mu dal svete bukve v roko ...“

Marketendarica je bila skrajnje ogorčena nad stražmojstrovimi namigavanji; a zadržala je svojo jezo in z bistroumnostjo njenega spola je odvrnila:

„In mislite Vi, da bi me bil hudič plačal za mojo obleko?“

„To zlato gotovo ni nič vredno!“ je menil stražmojster, nekoliko v zadregi. „Izkušal je tudi mene z njegovim bleskom, a Bog mi je dal moč, da sem ostal stanoviten.“

„Hm,“ je rekla Liza, sukaje med prstmi cekin. „Denar izgleda čisto dobro. Hočem ga kmalu izmenjati, da vidim, pri čem smo. Stotnik Žak mi gotovo stori to uslugo; ta se ne boji nobenega vraga na svetu.“

Ta hip je prišel po marketendarico vojak, češ, da zahtevajo častniki zajutрка, in morala se je ločiti od svojega stražmojstra, ne da bi se njena srčna zadeva zazdaj mogla radovati kakega uspeha.

Med zajutrkom je došlo v tabor več kurirjev, katerih eden je prinesel poročil o moči in poziciji sovražne ekspedicije, stoječe ob Hedzenu, dočim je drug prišel z ukazom na majorja, naj pošlje stotnika Hvartona k prvi straži zgoraj ob reki.

Ta ukaz je dopolnil Duvudovo slabo voljo; ni mogel pozabiti Fanikinega obupo-

vanja in tugovanja, in petdesetkrat v dnevu ga je prijala izkušnjava, da bi se vrgel na konja in zdirjal na Kobiljek, da ga ni držala dolžnost.

Odšel je majhen oddelek dragoncev pod vodstvom častnika po stotnika Hvartona na Kobiljek, in častnik je imel seboj pismo od Dunvuda s ponovnimi najtrdnjšimi zagotovili, da hoče on, Dunvud, storiti vse, kar je v njegovi moči, da se izteče stvar dobro, in naj torej ne bode cenjena rodbina preveč v skrbeh, itd. Lavton je ostal z oddelkom čet v sedanjem taboru v varstvo ranjencev, glavni voj pa je odrinil proti Hedzenu.

Tu pa se je spomnil Dunvud, da se ni še ničesar ukrenilo gledé polkovnika Velmerja, in namesto da bi sledil svoji četi — je zavil proti Kobiljeku.

Nagel kakor veter je bil njegov konj in kakor bi trenil, je zagledal major pod seboj dolino, na njej pa stotnika Hvartona in njegovo eskorto, oddaljujočo se v smeri proti Hedzenu.

To je nagnalo majorja, da se je še bolj požuril, in ko se je približal dvorcu, je stal naenkrat pred njo, na katero je mislil ne-prestano.

Tam na kamenu je sedela in ihtela, kakor da ji hoče počiti srce.

Dunvud je skočil s konja in pokleknil pred deklico.

„O Fanika! Moja ljubljena Fanika! Zakaj to obupavanje? Ne žalujte zaradi brata: nobene nevarnosti ni zanj! Kakor hitro bo izvršena moja sedanja naloga, pohitim sam k Vošingtenu in ga poprosim za Henrika... On me ima rad, on mi take milosti ne odreče!“

Fanika je bila vstala in si naglo obrisala solze. In zdaj je rekla, z nekoliko drhtečim glasom pač, toda ponosno:

„Hvala Vam za sočutje z mojim vbogim bratom, major Dunvud; toda... reči moram, da se tako govorjenje, kakor se ga poslužujete Vi nasproti meni, ne spodobi!“

„Ne spodobi?“ je ponavljal major, ki je bil tudi vstal, in jo gledal ves osupnjen. „Kaj, Fanika, ali mar niste moja?“

„Major Dunvud, jaz ne maram stopati med Vas in kóga drugega, ki utegne imeti pravice do Vašega srca!“ je odvrnila Fanika, prizadevajoča si, da bi govorila trdo in odločno.

„Nihče — prisegam Vam pri Bogu — nobena druga nima do mene pravic in jaz ljubim samo Vas... Vi ste gospodarica mojega srca in moje duše!“

„Major Dunvud, Vi ste tako izvežbani v varanju, da ni čudo, ako znate izkoriščati lahkovernost mojega spola tako nespodobno...“ je rekla Fanika s prisiljenim usmevom.

„Ali sem lopov, gospica, da me sprejemate s takimi besedami? Kdaj sem Vas varal, Fanika? Kdo se je igral s čistostjo Vašega srca?“

„Zakaj se je major Dunvud v poslednjem času izogibal hiše svojega bodočega očeta? Ali je pozabil, da mu biva pod njeno streho prijatelj na bolniški postelji in drug v globoki nesreči? Ali je pozabil, da živi tam njegova nevesta? Ali pa se boji da najde tam več nego eno, ki ima pravico do tega naslova? O Dunvud! Kako zelo sem se varala v Vas! Z lahkovernostjo svojih let sem Vas imela za hrabrega, plemenitega, velikušnega!“

„Fanika, vidim, da ste se Vi sami varali!“ je vzkliknil Dunvud, ki je ves gorel v obraz. „Krivični ste napram meni. Prisegam pri vsem, kar mi je najdražje, da mi delate krivico!“

„Ne prisegajte!“ ga je prekinila Fanika, iz katere potez je govoril ženski ponos. „Čas je minul, ko sem verjela na prisege...“

„Gospica Hvartonova! Ali me hočete

pripraviti do tega, da se pokažem tu pred Vami ničemurnega gizdalina, domišljavega norca? Ali naj se osramotim v lastnih in v Vaših očeh, hoteč Vas prepričati, da se motite?“

„Ne laskajte si, da je ta naloga takolahka, gospod!“ je odvrnila Fanika in se okrenila, da bi šla.

„In tako naj se ločiva?“ je zaklical Dunvud v smrtnih mukah. „Ali sem ničvrednej, da morete ravnati tako kruto z menoj? O, Vi me niste nikdar ljubili in hočete le svojo lastno nestanovitnost skriti za obdolžitvami, katerih ne morete opravičiti.“

Fanika se je ustavila in uprla vanj pogled tako globoke iskrenosti in plemenite čistosti, da ji je Dunvud zdaj skesano hotel pasti pred noge, a ubranila mu je in rekla:

„Torej me poslušajte, major Dunvud, poslednjikrat... Bridko je, ako mora človek sam izprevideti svojo nevrednost; a resnica je, ki sem jo spoznala pred kratkim. Vas ne maram obdolževati, ne obtoževati Vas. Zakaj: naj imam tudi kaj pravice do Vašega srca — vendar Vas nisem vredna! Ne slabotno, plaho dekle je zmožno Vas osrečiti, ne, Dunvud —. Vi ste določeni za velike, slavne čine in Vi se morate združiti z dušo, ki je ravno toliko

ko Vaša, in ki Vas more dvigniti... Jaz bi Vam bila samo breme, ki bi Vas moralo zvleči v prah... Ako pa imate ponosno, ognjevito dušo za družico, tedaj lahko dosežete vrhunec slave. Taki duši Vas odstopim prostovoljno, četudi s težkim srcem, in..."

„Fanika!“ je vzkliknil major. „Ne poznate ne sebe, ne mene. Moja duša hrepeni le po ženski, mili, krotki in vdani kakor ste Vi..." Obupno jo je hotel objeti, ona pa se mu je iztrgala in bežé mu je zaklicala:

„Ostanite zdravi, major Dunvud! Pozabite, da ste me poznali kdaj... spominjajte se, kaj pričakuje od Vas krvaveča domovina... in bodite srečni!“

„Srečen!“ je grenko ponovil major, ko je videl izginiti njeno vitko postavo med grmovjem. „Dà — jaz sem v resnici zelo srečen!“

Vrgel se je na konja, mu zasadil ostroge in kmalu dohitel svojo četo, ki je čez hribovje počasi jahala k bregovom Hedzena.

DEVETNAJSTO POGLAVJE.

Krošnjarjeve besede so bile zasejale nemir v Dunvudovo srce; bil je v resnih skrbih zaradi varnosti Hvartonovih, čeprav ni mogel najti ničesar, kar bi opravičevalo sva-

rilo tega skrivnostnega človeka. In naročil je pri svojem odhodu stotniku Lavtonu, naj pri prvem sumljivem znamenju zapusti sedanjo postojanko in zasede s svojimi dragonci Kobiljek.

Nekaj časa po odjezdu čet je hodil stotnik Lavton pred hotelom Flanagan gor in dol, na tihem preklinjajoč svojo nemilo usodo, ki ga je pustila pasti tu v tem zakotju lenobo — v času, ko je bilo vsak hip pričakovati novih spopadov s sovražnikom.

Tu se je prikazal izza vogala kočice dr. Pipec, ki je vse jutro negoval svoje ranjence in ki o vseh teh dogodkih, dà, niti o odhodu čet, ni vedel še prav ničesar.

„Kje so pa straže?“ je vprašal, začuden se oziraje naokoli.

„Proč — vsi proč, z majorjem vred — k reki,“ mu je raportiral stotnik. „Pustili so tu samo Vas in mene, da čuvava par bolnikov in par starih bab.“

„Veseli me, da je bil major tako obziren in pustil ranjence tu pod ugodnimi vplivi miru in enotnega zdravljenja,“ je dal dr. Pipec izraza svojemu zadoščenju, nato pa zaklical patetično: „Haló, Liza Flanagan! Prinesite mi kaj jesti, da potolažim svoj glad. Imam secirati mrliča — požurite se torej!“

„Vi prihajate zmeraj prepozno,“ je odvrnila Liza, gledajoč iz ubitega kuhinjskega okna. „Tukaj ni zdaj drugega za jesti nego Žefkina stara koža in — pa mrlič, o katerem govorite.“

„Baba!“ se je razjezil zdravnik. „Kaj, ali sem jaz kakšen ljudožrc? Dajte mi kaj jesti, postil sem se dosti dolgo!“

„In jaz Vam povem, da se morate postiti še dalje, razun če si pustite iz Žefkine kože napraviti bifstek. Fantje so vse pojedli.“

Lavton je potolažil zdaj zdravnika, češ, da je že odposlal ljudi po živež, ki se morajo vrniti vsak čas; nakar je pozabil dr. Pipec nekoliko na svoj kruleči želodec in povedal, da gre prècej secirat.

„Kóga pa imate?“ je vprašal stotnik.

„Vohuna,“ je dejal Pipec. „A — (s pogledom na „vešala“) kje pa je kadaver?“

„Tudi proč.“

„Proč!! Kdo se je predrznil dotekniti moje lastnine?“

„Hudič, doktor!“ se je oglasila Liza. „Ki vzame lepega dne tudi Vas, ne da bi vprašal preje za dovoljenje.“

„Tiho, stara koklja!“ jo je zavrnil stotnik, s težavo zadušivši smeh. „S kom pa govorite v takšnem tonu?“

„Z njim, ki me je imenoval nekoč umazano babo! Jaz se spominjam leto dni na svoje prijatelje in svojih sovražnikov v dveh letih še nisem pozabila!“

Lavton je pripovedoval Pipecu o zagonetnem krošnjarjevem begu.

„Dà,“ se je zopet vteknila vmes Liza, „in stražmojster Holister pravi, da je bil to hudič in nikakšen krošnjar. Na, ta bi bila lepa, doktor, ako bi Vi trančirali samega satana! Ne verjamem, da bi Vam prav mirno držal!“

Dr. Pipec ni črhnil besede. Bil je ves potrť — in da bi pozabil malce na svojo nesrečo, se je namenil na Kobiljek, pogledat po stotniku Singeltonu.

Tej ideji se je pridružil takoj tudi stotnik Lavton in kmalu nato sta jezdila po cesti proti dvorcu gospoda Hvartona.

Naenkrat je vzkliknil Lavton:

„Čujte — ali ne šumi nekaj v grmovju?“

V istem trenutku mu je pal pred noge kamen.

„Kamen!“ se je začudil Pipec. „Ta je moral prileteti iz oblakov, saj tukaj ni razunaju žive duše nikjer.“

„O, za tem skalovjem je lahko skrit cel

regiment!“ je opomnil stotnik, ki je stopil s konja in pobral kamen. „Ha — tu bo pojasnilo!“

Pri teh besedah je odvil s kamna kos papirja, na katerem je s precej nerazločno pisavo stalo zapisano :

„Krogla iz muškete seže dalje nego kamen in na zapadno-čestrskem skalovju je najti nevarnejših stvari od divjih zelišč. Konj je lahko dober — toda more-li preskočiti prepad?“

„Govoriš resnico, zagonetni mož,“ si je mislil Lavton. „Pogum in odločnost moreta nasproti umoru in tem strmim skalnatim stezam le malo opraviti!“

Skočil je zopet na konja in zaklical na glas :

„Hvala Vam, nepoznani moj prijatelj, Vaše svarilo naj ne bo zaman!“

„To je bil čuden dogodljaj,“ je menil Pipec, ki je tudi bral tisto. „To pismo ima silno zagoneten pomen!“

„Hm, najbrže je šala kakega abotnega tepca, ki si domišlja, da more na tak način spraviti v strah dva hrabra Viržince,“ je odvrnil stotnik, ki je bil vteknil list v žep, ob enem pa motril z ostrim očesom skalnat hrib,

ki je segal tik do ceste, vodeče okoli njegovega vznožja.

»Kar konju ni mogoče, to doseže človeška noga!“ je vzkliknil zdaj, skočil zopet iz sedla, preskočil skalnat zid in tekel urno gor na vrh, odkoder je mogel pregledati vse skalovje.

Istočasno ko je došel na vrh, je na nasprotni strani izginil človek...

„V galop, Pipec, brž tja na ono stran in ubijte lopova tam!“ je zaklical stotnik tovarišu. Pipec se je nemudoma spustil v dir in ko je zavil okoli hriba, je videl naglo hiteti čez cesto v gozd moža, oboroženega s puško.

„Stojte, prijatelj! Stojte, da pride stotnik Lavton!“ je vpil za njim Pipec, mož pa je le še bolj tekel. Ko pa je dosegel gozd, se je okrenil, ustrelil na ranocelnika in izginil v goščavi.

Že je došel na lice mesta tudi stotnik.

„Kam je ubežal vrag?“

„Tja-le!“ je pokazal Pipec. „V hosto, kamor mu ne morete slediti.“

„Zakaj ste ga pustili niti?“ je zarežal nanj stotnik. „Da mi je prišel pod sabljo, pa bi imeli zdaj kaj secirati!“

„Nisem ga nikakor mogel zadržati, če-

prav sem mu rekel, da imate Vi govoriti z njim.“

„To je bilo v resnici jako nevljudno od lopova. Ali jaz Vas ne zapopadem! Ste že toliko časa pri polku in še ne znate preskočiti par bornih skalic.“

„Blagovolite se spominjati, stotnik Žak Lavton, da nisem učitelj jahanja pri polku, tudi noben eksercirmojster, tudi noben prismojen praporščak, tudi noben brezoziren stotnik — da, gospod, tudi noben brezoziren stotnik, ponavljam to, ki mu ni nič za lastno ne za življenje drugega. Jaz, gospod, sem samo preprost mož znanosti, nič kakor doktor medicine in ranocelnik pri dragoncih. Nič drugega, stotnik Žak Lavton!“

Rekši je Pipec zasukal konja in jezdil naprej. Stotnik za njim. In prepirala sta se potem vso pot, da sta dospela do dvorca.

Nihče ju ni prišel sprejet in tedaj je stotnik kar naravnost korakal v jedilnico, kateri hišni prostor mu je bil znan najbolje.

Ko je odprl vrata, je za trenutek začuden obstal. Polkovnik Velmer se je pripogibal tam nad zardelo Saro in govoril vanjo z vnetostjo, da sta oba prezrla stotnikov prihod.

Dragonec je uganil takoj njuno važno skrivnost in se hotel ravno tako tiho odda-

ljiti, ko ga je njegov tovariš sunil naprej in
burno stopil v sobo.

Dr. Pipec je hitel k Velmerju, prijel njegovo roko in vzkliknil :

„Bog mi pomagaj, žila bīje naglo in nepravilno... Obraz rđi, oči se svetijo — to so simptomi hude vročnice in treba nemudoma proti temu nastopiti.“

Pri teh besedah je bil doktor, ki je ljubil sumarično postopanje (slabost večine vojaških zdravnikov), že privlekel na dan svojo lanceto in se pripravil, da bi puščal svoji žrtvi kri . . .

Polkovnik Velmer pa, ki je bil prišel med tem nekoliko k sebi, se je vzdignil ponosno in rekel :

„Vročina tu v sobi je, ki mi podeljuje tako barvo, in dolžan sem Vaši spretnosti že preveč, da bi Vas hotel še dalje truditi... Gospica Sara ve, da se počutim čisto dobro, in lahko dam zagotovilo, da nisem bil nikdar v svojem življenju tako srečen.“

In šel je. Dr. Pipec pa je stopil zdaj k Sari, vsej žareči od srama in zmedenosti.

„Dajte mi roko, gospodična!“ je rekel s poklonom. „Skrb in dolgo bdenje ponoči je Vašo nežno konstitucijo oslabilo in vidim tudi

pri Vas simptome, ki se jih nikakor ne sme zanemariti . . .“

„Oprostite, gospod doktor,“ je rekla Sara in se dvignila. „Vročina tukaj je strašna . . . in grem po teto, da ji naznanim Vaš prihod.“

Ponosno in s trdnim korakom je šla mimo obeh gospodov; komaj pa je bila v svoji sobici, se je zgrudila na postelj in so se ji udrle solze.

Pipec, nekoliko osupnjen nad čudnim vedenjem Angleža in mlade dame, je — zmajevaje z glavo — šel zdaj v Singeltonovo sobo in stotnik Lavton mu je sledil smejé.

Našla sta ranjenca že neznatno boljšega in izven vsake nevarnosti.

Njegova sestra, katere lica so bila videti zdaj še bolj bleda nego ob njenem prihodu, mu je stregla z iskreno požrtvovalnostjo in tudi domače dame sredi svojih skrbij in razburljivih dogodkov niso bile zanemarile dolžnostij gostoljubnosti.

Faniko je vleklo z neodoljivo silo k črnookemu dekletu, kljub bolečini, ki jo je bila spoznala še-le po njej. Ali zdelo se je njenemu prenapetemu duhu, kakor da more ljubemu ravno v tem izkazovati največjo ljubezen, ako je dobra in prijazna z njo, ki je njemu najdražja.

Izabela je sprejemala njeno prijateljstvo hvaležno. Ali nobena obeh deklic se nikdar ni doteknila tega, kar je bil tajni vir njunega trpljenja . . .

DVAJSETO POGLAVJE.

Preteklo je več dni, ne da bi se zgodilo kaj posebnega na Kobiljeku ali v Lavtonovem taboru. Tam so se bodrili s tem, da so trdno zidali na Henrikovo nedolžnost in na Duvudovo pomoč; tu se je tolažil nesrečni stotnik Lavton z upanjem, da dospe vsak čas vest o kakem spopadu in — s poveljem, naj odrine.

A čakal je zaman. Majorjevo pismo je naznanjalo, da se je sovražnik, zvedevši o porazu Velmerjevega voja, umaknil zopet za gorovje. Naročal pa je major stotniku ponovno skrajne pazljivosti in pismo je sklepalo s pohvalo njegove marljivosti, poštenosti in hrabrosti.

„Jako laskavo, major Duvud,“ je mrmral stotnik, zagnal pismo v kot in stopal nestrpno gor in dol. „Lepo delo ste mi dali! Poglejmo enkrat, nad čem imamo pravzaprav vse čuti? Nad interesi napol-prismojenega, silno zapetega starca . . . nad štirimi ženskami,

od katerih tri same na sebi niso ravno napadne, ki pa moje družbe menda ne ljubijo posebno ... četrta, kakor je dobra, je pa le malo prestara ... hm, no, in nad Singeltonom. No, bolan tovariš ima pravico do naše pomoči, pa potrpiimo torej, če ni drugače.

Ko je stopil zdaj k mizi in prijel za vrč z vinom, da bi napravil požirek, je videl ležati pod njim zganjen papir.

Odprl ga je in bral :

„Mesec izide še-le po polnoči — preje ostaja časa dovolj za temne čine!“

Pisava je bila očividno od iste roke, od katere mu je enkrat že došlo svarilo, in stotnik je premišljeval dolgo, kaki razlogi bi mogli nagibati krošnjarja, da tako skrbi za svojega neizprosnega sovražnika.

Da je angleški vohun, je Lavton vedel, kajti dejstvo, da je bil prinesel angleškemu vojskovodji poročil o nekem ameriškem voju, poslanem sovražniku naproti, mu je bilo takrat jasno dokazano, ko so ga obsodili na smrt. Posledice njegovega izdajstva pa niso bile tako hude, ker je Vošington pravočasno zvedel o stvari in odpoklical dotični oddelek, predno so dospele na mesto angleške čete, ki bi ga imele uničiti — a zato je zločin ostal isti.

„Morda,“ je pomislil stotnik, „bi rad imel v meni prijatelja, ki bi ga varoval, če ga zopet vjemo... Vsekakor pa mi je enkrat prizanesel, ko bi mi bil lahko vpihnil luč življenja, enkrat me pa rešil. Hm, hm...“

Stotnik je bil res v zadregi, kaj naj bi si mislil o tem.

Tudi si stotnik Lavton ni bil na jasnem, da-li preti v pričujočem listku naznanjena nevarnost Hvartonovi hiši ali lastni njegovi osebi. A nagibal se je k poslednjemu mnenju in sklenil, da bo previden.

Prihod ranocelnika, ki se je ravno zopet vrnil z obiska na Kobiljeku, je prekinil njegova preišljevanja. Pipec je prinesel od gospodične Petnove povabilo, v katerem je prosila Lavtona, naj bi prišel nocoj na Kobiljek v neki važni zadevi...

„Aj,“ je vzkliknil stotnik, „potem so tudi dobili pismo!“

„To je jako verjetno,“ je menil Pipec. „Zakaj prišel je tja neki duhovnik kraljeve armade, da bi zamenjal angleške ranjence; baje ima pri sebi povelja od polkovnika Singeltona. A večje neumnosti nego pošiljati ranjence zdaj strani, še nisem doživel nikoli!“

„Duhovnik, pravite? Ali je pijanec — lenuh — požeruh — človek, čisto zmožen, da

nam nakoplje na glavo lakoto? Ali pa je mož, kateremu je resno do svojega poklica?“

„Videti je čisto spoštovanja vreden in zmeren gospod, soditi po zunanostih,“ je odvrnil Pipec.

„In ostane čez noč tam?“

„Da. Ali požurite se, stotnik, ne smeva se muditi dosti.“

Stotnik Lavton je oblekel svojo gala-uniformo in se odpravil vnovič z ranocelnikom na Kobiljek, kamor sta došla ravno, ko je solnce z zadnjimi žarki zlatilo vrhove dreves.

Prvi pogled, ko je stopil Lavton v hišo, mu je povedal več nego bi bil izvedel Pipec z opazovanjem celega dne.

Gospodična Petnova ga je sprejela s smehljajočim obličjem, v katerem so se zrcalila čutila, ki so bila bolj v zvezi s srcem nego z navadno družabno vljudnostjo. Fanika je hodila razburjena in objokana okoli, gospod Hvarton pa je stal — v baržunasti obleki, ki bi morala vzbujati pozornost v najelegantnejšem salonu, — pripravljen za sprejem svojih gostov. Polkovnik Velmer je nosil uniformo svojega kralja. Izabela Singelton je sedela v družabni toaleti v sobi, na njeni strani pa njen brat, ki je bil danes prvikrat vstal iz postelje.

V ta krog je stopil stotnik Lavton z vso ravnodušnostjo človeka, ki ga ne more zlahka iznenaditi kaka stvar. Pozdravil je prisrčno vso družbo in bil tudi enako prisrčno pozdravljen, in ko je bil izmenjal z različnimi povabljenici nekoliko fraz, se je približal ranocelniku, ki se je bil umaknil v oddaljen kot, da zbere svojih pet čutov.

„Stotnik,“ je šepetal Pipec, ki je izgledal kakor poosebljena radovednost. „Kaj pomeni vse to ... te slavnostne priprave ...? Glejte, tu prihaja kaplan v polnem ornatu ... Kaj pomeni to, stotnik?“

„Bodete takoj videli. Tukaj menda ima bog Amor glavno besedo in pred njim mora umolkniti bojni bog.“

Dr. Pipec je položil prst na nos in jelo se mu je daniti.

„Ali ni to sramota, da nam odvede sovražnik eno najlepših cvetk, kar jih je vzraslo na naših tleh?“ je mrmral stotnik Lavton v brado.

„Ako ni ljubeznivejši soproj nego je pacijent, stotnik, se bojim, da se bo njegovi ženi slabo godilo.“

„Ne skrbite zanjo!“ je rekel stotnik ogorčeno. „Izvolila si je sovražnika svoje domovine in naj se ji le godi: zaslužila je!“

Zdaj je pristopila gospodična Petnova in jima naznanila, da so želeli njuno navzočnost pri poroki Sare s polkovnikom Velmerjem, pri čemer ni pozabila omeniti, da je to že staro znanje in dolgoletna medsebojna simpatija ...

Stotnik se je priklonil nemo in ceremonijalno, ranocelnik pa, ki se je rad pomenkoval s staro gospodično, je odgovoril:

„Človeški duh je v različnih individujih tudi različen. Pri nekaterih so vtiski živahnejši in odbežé hitreje — pri drugih globokejši in trajnejši.“

A teta Ivanka je morala iti po nevesto in se vrnila takoj nato z zardevajočo Saro

Velmer je hitel naproti svoji nevesti, vzela roko, katero mu je podala s povešeno glavico, in se menda še-le zdaj zavedel važne vloge, katero je imel igrati pri predstoječi slavnosti. Do tega trenutka je bil videti raztresen, njegovo vedenje je bilo nekam nemirno, zdaj pa se mu je spričo ljubkosti neveste očitno vsak občutek potopil v sreči in blaženosti ...

Vsi so se vzdignili s sedežev in častitljivi duhovnik je že odprl sveto knjigo; ko so zapazili, da ni Fanike.

Teta Ivanka, ki jo je tekla iskat, jo je našla vso v solzah v njeni sobici.

„Pojdi, draga Fanika, čakajo samo še na naju-dve,“ ji je rekla, nežno jo objemši. „Pomiri se, dete.“

„Ah, teta, ali je je tudi vreden?“

„Kako bi moglo biti drugače? Poštenjak je, hraber vojak, četudi nesrečen... Gotovo, draga Fanika, on je videti v vsakem pogledu mož, ki more osrečiti žensko.“

Med tem je bil duhovnik slučajno vprašal Velmerja po prstanu in tu se je izkazalo, da ženin ni bil poskrbel za poročni prstan! In poročiti brez njega, je bilo nemogoče!

V tem trenutku se je vrnila teta Ivanka s Faniko, in ko so ji povedali stvar, je bila zadrega vboge dame brezmejna. A rešitve iz mučne situacije ni vedela... le-to je bilo pridržano našemu doktorju.

„Gospodična,“ je pričel, „ako more preprosto prstan, ki ga je nosila nekoč moja sestra...“ Ustavil se je in se odhrkal.

„Če smatra slavna gospoda takšen prstan te časti vrednim, tedaj imam enega, ki bi lahko poslali ponj v moj kvartir in ki bi se gotovo podal na nežni prstek, kajti moja sestra in gospodična Sara imata veliko podobnosti, toliko v fiziognomiji kolikor v anatomskega sestavu...“

Pogled iz gospodične Petnove nevoljnih

očij je poklical polkovnika Velmerja nazaj k dolžnosti; približal se je zdravniku in zagotovil, da mu ne more izkazati večje usluge nego če pošlje po prstan. Pipec se je priklonil nekoliko ponosno in gospodična Petnova ga je peljala v stransko sobo, gospod Hvarton pa je šel klicat Cezarja.

Gospod Hvarton je bil privolil v tako nanaglo zvezo Sare z Velmerjem le, ker bi utegnila vojna ločiti ljubeča za vedno, pa ker se je bal, da bi mogla Henrikova smrt pospešiti njegovo in bi ostali tedaj hčeri brez varstva na svetu.

Dr. Pipec je bil napisal pismo in ga izročil zdaj Cezarju, da ga ponese stražmojstru Holistru. Pismo se je glasilo :

„Ako nima Kinder več mrzlice, lahko kaj jé. Vzemite Vatzonu pet unc krvi. Dajte natanko preiskati, če ni ta baba Liza skrila kje kaj vrčev žganja v lazaretu. Dajte Jonzonu novo obvezo in pošljite Smita zopet k četi. — Pošljite mi prstan z verižice pri uri, ki sem Vam jo dal, da morete vedeti čas, kdaj je dati bolnikom zdravil, in izročite ga Cezarju, ki Vam prinese to pismo.

Dr. Arhibald Pipec,
polkovni zdravnik.“

Ko je Cezar lezel na konja, je stala zraven Katra, nekdanja krošnjarjeva gospodinja, ki je bila zdaj pri Hvartonovih v službi, in hitela dajati zamorcu raznih naukov na pot.

„Kadar dobiš prstan, Cezar,“ mu je naročala, „ga moraš spraviti v levi žep; ta je srcu najbližji... in na noben način ne smeš poizkušati, da bi ga nateknil na prst, ker to prinese nesrečo!“

„Nateknil na prst moj?“ je rekel zamorec začudeno in iztegnil svojo koščeno roko. „Taki mali prstan ne hodi na prst Cezarjev.“

„Četudi, Cezar: ne poizkušaj in ne pozabi na levi žep. In da se ne pozabiš odkriti, kadar pojdeš mimo pokopališča, in požuri se, ker ni nič bolj sitnega nego če mora človek čakati na svojo poroko, kadar se je že enkrat odločil v to.“

Cezar je bil kmalu v sedlu in ker je od mladega dosti jahal, je sedel precej trdno; vendar je bilo breme šestdesetih zim že močno ohladilo njegovo afričansko kri.

Noč je bila temna, veter je bril s krutostjo listopada po dolini. Ko je dospel Cezar mimo pokopališča, se je boječe odkril in nekaterikrat plašno pogledal po grobovih, če ni kje kakšen duh... Bilo je ravno še dovolj svetlobe, da mu je pokazala postavo iz mesa

in krvi, ki je, z očitnim namenom, da bi dospela na cesto, prihajala iz pokopališča.

Cezar je izpustil vajeti in se z obema rokama oklenil konjevega vratu... Hribi, gozdi, skale, plotovi in kočje so švigale zdaj po bliskovo mimo divjega, črnega jezdeca — in predno se je Cezar zavedel prav, je bil na kraju, kjer sta se križali cesti, in je stal pred njim „hotel Flanagan“ v svoji vegasti preprostosti.

Cezar je stopil dol, privezal razpenjenega konja za plot in se previdno približal razsvetljenemu oknu.

Pred plapolajočim ognjem sta sedela stražmojster in marketendarica in se traktirala z žganjem.

„Povem Vam, ljubi stražmojster,“ je rekla Liza in odstavila čašo od ust, „da je neumno misliti, da je bil to kdo drug nego krošnar. Kje pa je ostala konjska noga in kje je kaj smrdelo po žveplu? In vrhu tega, stražmojster, ni prav nič spodobno govoriti samcati ženski, da je imela hudiča ponoči za tovariša.“

Cezar je bil slišal dovolj, da se je prepričal, da mu od te dvojice ne preti nikaka nevarnost. Tresoč se od mraza, je stopil v kočjo. Kako pa se je prestrašil, ko je straž-

mojster potegnil sabljo in mu grozé šel naproti.

„Le sèm ! Le sèm !“ je kričal dragonec.
„Kdo Te pošilja ?“

„Dr. Pipec,“ je povedal Cezar in izročil pismo.

„Res ? No, lahko si gratulirate, gospod zamorec, da ste brez parole prišli cel tu noter ! Lahko bi se Vam bilo šlo za črno kožo.“ Stražmojster je poklical vojaka, ki je nesel pismo Pipčevemu pomočniku, ker je bilo naslovljeno nanj.

Liza pa je dobrovoljno povabila zamorca :

„Pojdite sem, stari mož, in pogrejte svoje truplo tu pri ognju. Prepričana sem, da ljubi takšen-le Afrikanec vročino ravno tako močno kakor vojak svoj kozarec.“ In natočivša mu žganja, je dostavila : „Náte, pokusite ga požirek ; pogrel bo Vašo črno dušo in Vam dal malo več korajže.“

Cezar je ubogal molče in bil vesel, da je smel biti na gorkem in da mu nihče ni nič hotel. Prisedel je tudi stražmojster zopet k ognjišču in začel z Lizo vred radovedno izpraševati zamorca — ko je naenkrat potrkal na okno in je zaklical močan glas :

„Na konje, na konje in stotniku Lavtonu

na pomoč! Brž, le brz... ali bo prepozno!

Trojica pri ognjišču se je razpršila, kakor bi bilo treščilo vanjo. Cezar je bežal v najbolj oddaljeni kot sobe, stražmojster je ves zmešan zgrabil sabljo... ko pa je videl, da je človek, ki se je prikazal zdaj med vratmi, krošnjar, se je umaknil tudi on k zamorcu, najbrže ker ga je učil njegov vojaški instinkt koncentrirati svoje sile.

Samo Liza, ki je bila že precej pijana, je ostala na svojem mestu. Prijela je vrč in ga molila krošnjarju naproti.

„Pri moji duši!“ je rekla: „Vi ste mi dobrodošli, gospod krošnjar, ali gospod Breza, ali gospod Peklenšček, kdor ste že. Vsekakor ste pošten hudič in upam, da so Vam moje kijklje dobro služile. Le pridite sem bliže k ognju, stražmojster Vam ne stori nič žalega; ta ima pred Vami velik respekt... ne res, ljubi stražmojster?“

„Proč z Vami, brezbožnež!“ je vpil veteranec in se pomaknil še bliže Cezarju. „Pojdite v miru! Tukaj nimate iskati ničesar. Ta ženska neče nič vedeti od Vas!“ Kar je hotel stražmojster povedati še nadalje, se je izgubilo v nerazumljivem mrmranju njegovih ustnic.

Liza pa se je v megli svojih možganov čutila razžaljeno in začela je vpiti jezo:

„Če me išče ta človek, kaj Vas to briga, Vas vprašam! Ali nisem vdova in sama svoja? In čenčate zmeraj nekaj o zaljubljenosti, jaz vidim pa le malo tega. In zakaj bi gospod Peklenšček ne smel govoriti prosto od srca? Jaz ga imam voljo poslušati...“

„Tiho, ženska!“ ji je velel krošnjari, „in Vi, nespametni mož, zgrabite za orožje in hajd na konja! Hitite rešiti svojega stotnika, ako nočete onečastiti suknje, ki jo nosite!“

Po teh besedah je izginil krošnjari očem osuple trojice.

Ko je bil spoznal zamorec glas svojega starega prijatelja, je stopil iz kota in klical zdaj za njim:

„Zakaj gospod Harvi ne ostanejo tukaj spremijo starega Cezarija domov?“

„Bedak!“ ga je zavrnil stražmojster. „Kaj misliš, da je bil to človek iz mesa in krvi?“

„Hm,“ je menil zamorec, „krošnjari ne dosti mesa, a dobri mož.“

Zdaj pa se je Liza lotila stražmojstra:

„Sakrament, stražmojster!“ je zavpila nanj, „govorite vsaj enkrat pametno in storite, kar Vam pravi modra ženska glava: Skličite fante in jezdite za stotnikom Žakom.“

Ne pozabite, da Vam je on sam ukazal, da morate biti vedno pripravljeni.“

Dà, a ne v službi hudobnega duhá. Če stotnik Lavton ali lajtnant Mazon ali praporščak Skipvit ukažejo, kdo je hitreje v sedlu od mene?“

„A, ljubi stražmojster, kolikokrat ste mi rekli sami, da se Vaše krdelo samega vraga ne boji?“

„Saj se ga tudi ne: v bojnem redu in pri belem dnevu! Ali v taki noči kakor je nocoj, bi bilo le preveč predrzno, izkušati satana... Le poslušajte, kako piska veter po drevju, kakor bi hudobni duhovi zunaj tulili...“

Liza, ki je bila videti zopet trezna, pa se je razjezila.

„In kaj bo s stotnikom Žakom? Ali se ne brigade za njegove ukaze? Ne za krošnjarjevo svarilo? No, tedaj hočem pa jaz zapreči šajtrgo in se popeljati k stotniku in mu povedati, da se Vi bojite hudiča in da mora pričakovati pomoči od druge strani in ne od Vas. Bi rada vedela, kdo bo potem jutri še stražmojster! Holister gotovo ne!“

„No, no, Liza,“ jo je pomiril stražmojster, „če že treba jahati, pa grem klicat naše ljudi... Bog nam bodi le milostljiv in nam

pošlji sovražnikov iz mesa in krvi naproti.“

Stražmojster si je še iz vrča na mizi vlil nekoliko poguma in nato je šel klicat skupaj svoje ljudi.

Zdaj se je vrnil tudi vojak s prstanom, katerega je Cezar skrbno spravil v levi žep, stopil na konja in skoro nezavesten zdirjal v noč, dokler se ni ustavil njegov sivec pred domačim hlevom.

ENAINDVAJSETO POGlavJE.

Položaj svatov na Kobiljeku je bil skrajnje neprijeten. Gospodje so se seveda trudili na vso moč, da bi z živahnim razgovorom malo okrajšali počasi potekajoče ure, ali trenutek je bil preveč mučen, da bi ga bilo zlahka premagati.

Ženin in nevesta imata že od pamtiveka pravico biti kolikor mogoče dolgočasna in to pravico so zbrani prijatelji tudi znali respektirati. Polkovnik je sedel z mračnim obrazom na Sarini strani, ki kar ni mogla premagati svoje zadrege. Dr. Pipec se je živahno razgovarjal z gospodično Petnovo.

„Zakon je od Boga in od ljudij češčena institucija,“ je dejal, „in se giblje v naši dobi v zakonih razuma in narave. Stari, ki

so gojili mnogoženstvo, so puščali v nemar zakone narave in obsojali tisoče v bedo; ali z razcvitom znanostij so se porodile tudi modrejše socijalne naredbe, ki določajo, da sme imeti moški samo eno soprogo.“

Velmer je zalučal zdravniku zaničljiv pogled, ki naj bi povedal, za kako neumestno da smatra on to opazko, dočim je teta Ivanka ne brez obotavljanja odvrnila :

„Jaz bi mislila, doktor, da se imamo za svoje moralične nazore v tej stvari zahvaliti krščanski veri.“

„Res, gospodična, predpisi apostolov so bistveno pripomogli k temu, da sta dobila oba spola v tem pogledu enake pravice. Ali na kak način bi moglo mnogoženstvo priti navskriž z vero? Pavel, ki je bil učenjak, se je posvetoval v tej stvari najbrže z Luko, ki je, kakor vemo, imel mnogo medicinskega znanja.“

Kdo ve, kam bi bila doktorja Pipca še zavela njegova bujna domišljija, da ni stotnik Lavton prekinil stvari z vprašanjem :

„Dovolite, polkovnik Velmer, kako kaznujejo na Angleškem dvoženstvo?“

Ženin se je ustrašil in prebledel. A takoj se je zopet zbral in odgovoril z mirnostjo srečnega človeka :

„S smrtjo — ki jo takšen zločin tudi zasluži.“

„Smrt in sekcijo,“ je dostavil Pipec.

Velmer je bil očividno nevoljen, da se razpravlja tu o takih vprašanjih in duhovnik je z ozirom nanj napeljal pogovor drugam. No, slednjič pa je došel tako težko pričakovani zamorec.

Otožnost je zastrla zdravnikov obraz, ko je ogledoval prstan, in oko se mu je orosilo.

„Vboga Ana!“ je šepetal pred-se. „Tvoje srce je bilo tako lahko, kakor ga premore samo mladost in nedolžnost, ko te je ta prstan imel združiti za vedno s tvojim ženinom; a Bog te je vzel k sebi, predno je prišla ura...“

In natikajoč nato prstan Sari, je nadaljeval:

„Ona, za katero je bil namenjen, počiva davno v grobu in oni, katerega je ljubila, ji je sledil kmalu. Vzemite ta prstan, gospodična Sara, in dal Bog, da Vas osreči, kakor zaslužite!“

Saro je izpreletelo — a Velmer je pristopil zdaj, jo peljal pred duhovnika in sveti obred je pričel.

Ko sta po slovesnih opominih in predpisanih vprašanjih zdaj ženin in nevesta imela

menjati prstane, se je zgodilo zopet nekaj sitnega: Sara je imela še vedno na roki prstan, kakor ga ji je bil nateknil dr. Pipec. No, slednjič je bila premagana tudi ta mala ovira, in duhovnik je ravno hotel govoriti zvezne besede, ko je postava, ki je zdajci stopila med družbo, naredila slavnosti nenaden konec.

Bil je krošnjar.

Odmignil je duhovniku in rekel s trpkim, ironičnim glasom:

„Ali se more polkovnik Velmer muditi tukaj, kadar je njegova žena prišla čez daljni ocean, da bi ga poiskala? V malo urah je lahko v Nju-Jorku na njeni strani.“

Kakor okamenel je stal Velmer tu — Sara pa je polna straha vpirala poglede v krošnjarja, kateremu je imela biti pravkar poročena. Kar je brala v njegovih potezah, je bilo grozno potrdilo krošnjarjevih besed — soba se je zavrtela z njo v krogu — in kakor mrtva je omahnila v roke svoje tete.

Nesli so jo hitro v njeno sobo in to zmešnjavo je porabil krošnjar, da se je neopaženo odstranil.

Vseh oči so bile uprte v Velmerja, ki se je udaril zdaj po čelu in vzkliknil:

„Laž je, peklenska laž je to! Ona nima

do mene nikakih pravic, ne priznam jih in tudi naše postave me ne prisilijo do tega!“

„Kako pa je z božjimi postavami in pa z Vašo vestjo?“ ga je vprašal stotnik Lavton.

„Dovolj, gospod!“ je odvrnil polkovnik in šel ponosno k vratam. „Moj položaj Vas ščiti zdaj, a utegne priti čas...“

Bil je že v veži, ko mu je težka roka legla na ramo — polkovnik se je okrenil in videl Lavtona, ki mu je s pomenljivim pogledom pomignil, naj gre z njim. Sledil mu je skoro brez volje. Ko sta prišla k hlevom, je stotnik zaklical glasno:

„Mojega konja!“

Stotnikov sluga je pripeljal ven že osedlanega vranca. Mirno mu je vrgel stotnik roko čez vrat, vzel iz sedla svoji pištoli in rekel:

„Ta-le dva samokresa sta že marsikdaj dobro služila — in poštenim rokam. Moj oče ju je rabil v naših vojnah proti Franciji in ju podaril meni, da se bojujem z njima za domovino. In kako bi ji mogel služiti bolje nego da ubijem lopova, ki je eno njenih najlepših, najplemenitejših hčerâ pahnil v nesrečo?“

„To žaljenje mi bodete plačali!“ je vzkliknil polkovnik in prijel za pištolo.

„Samo hipček še, polkovnik. Vi ste zdaj svobodni in v žepu imate potni list od Vošingtona . . . Pustim Vam prvi strel; ako padem, Vas reši ta-le konj vsakega zasledovanja, in svetoval bi Vam, da nemudoma izginete odtod. Kajti pod takimi okolnostmi bi utegnil celó dr. Pipec prijeti za orožje . . .“

„Ali ste pripravljeni?“ je škripal Velmer.

„Pridi sèm bliže z lučjo, Tom. — Ogenj!“ je komandiral stotnik.

Velmer je ustrelil in krogla je odtrgala kos Lavtonove epotele.

„Zdaj je vrsta na meni!“ je rekel Lavton in mirno vzdignil pištolo.

„In na meni!“ je zaklical glas in v istem hipu je izbil nekdo stotniku samokres iz roke. „Pri vseh vragovih pekla — nori Viržinec je! Primate, fantje, primate! Ne izpustite ga — to je nepričakovan plen!“

Iznenaden in neoborožen, kakor je Lavton zdaj bil, kljubu temu ni izgubil zavesti. Vedel je, da je v rokah njih, od katerih mu ni pričakovati nikakega pardona, in napel je vse svoje orjaške sile . . . Trije lopovov so ga držali za vrat in za roke, da bi ga zvezali. Prvega njih je otresel s sebe s tako močjo, da je priletel ob zid hleva, kjer je omamljen obležal. Zdaj pa ga je četrti zgrabil za noge

in, ne v stanu da bi se obranil take premoči, je padel stotnik po tleh in potegnil s seboj vse druge.

Boj na tleh je bil kratek, toda strašen — hajduki so neznansko preklinjali in klicali zaman na pomoč tovariše, ki so v grozi gledali to borbo.

Začul se je stok enega napadalcev kakor grgranje zadavljenega — potem je eden iz kopice naenkrat vstal in otresel druge.

I Velmerjev i Lavtonov sluga sta bila pobegnila; prvi v hlev, drugi zagnat alarm. Vladala je globoka tema.

Zdaj je tisti, ki je stal pokoncu, skočil na konja — v hipnem blisku isker, ki so jih ukresale podkve na kamenitih tleh, je bilo spoznati stotnika, drvečega kakor vihra proti gozdu . . .

„Pri peklju, ušel nam je!“ je zavpil poglavar, hripav od srda in upehanosti. „Streljajte, streljajte — brž, ali bo prepozno!“

Nekaj mušket je počilo, a Lavton je sedel še pokoncu v sedlu.

„Ta ne pade, če bi ga tudi zadeli,“ je mrmral eden.

„Torej nam je lopov ušel!“ je tulil poglavar in bil kakor nor. A že je dal nov ukaz: „Zdaj pa na delo, hitro! Pol ure, pa

imamo svetohlinskega stražmojstra in njegovo bando na vratu. Le hitro napravite, potem pa zažgite hišo.“

„Kaj pa s tem tukaj?“ je vprašal eden in pokazal na tovariša, ki je še vedno nezavesten ležal na tleh.

„Pustite ga ležati. Ko bi bil kaj vreden, bi imel jaz tega viržinskega psa zdaj v svoji oblasti... Naprej v hišo, vam pravim, poberte vse in zažgite sobe. Tukaj je denarja in srebrnine, da ste lahko vsi gospodje!“

Roparji, vzpodbujeni od nade na bogat plen, so pustili tovariša, kjer je bil, in navalili na hišo.

Velmer pa je porabil to priliko, potegnil svojega konja iz hleva in neopažen dosegel cesto. Hip je omahoval: ali bi jezdil do bližnje postaje in izkusil prinesti Hvartonovim pomoč — ali se podal h kraljevi armadi.

Odločil se je za poslednje. In jahajoč v smeri proti Nju-Jorku, je moral s srdom in gnevom misliti na to, da najde tam žensko, ki jo je bil poročil ob svojem zadnjem bivanju doma na Angleškem, katere pravic pa, kakor hitro je bila nasičena njegova strast, ni hotel pripoznati več.

Med tem so na Kobiljeku divjali hajduki. Tolpa je udrla najprvo v razsvetljeni

salon, kjer so bili ostali samo še stari Hvarton, duhovnik, stotnik Singelton in dr. Pipec.

„Udajte se!“ je zarjovel poglavar in nastavil svojo mušketo doktorju na prsi.

„Počasi, prijatelj, le počasi!“ je mirno dejal Pipec in si natikal očala. „Stavim, da znate bolje rane delati nego jih zdraviti.“

„Udajte se — ali ustrelim!“

„Zakaj naj bi se udal? Jaz nisem nikak bojevnik ... Skleniti morate kapitulacijo s stotnikom Lavtonom; a skoro ne verjamem, da ga najdete v tej točki prav dostopnega.“

No, marodêr se je bil med tem že tudi sam prepričal, da mu tukaj ne preti dosti nevarnosti; pustil je doktorja in šel s svojimi pajdaši na delo.

Hiša je nudila zdaj čuden prizor. Tam v skriti sobici so bile zbrane dame okoli še vedno nezavestne Sare; tu je sedel stari Hvarton kakor otopel, dočim ga je duhovnik tolažil; zraven na divanu je ležal Singelton, ves slab in napol v omedlevici, k njemu pa se je pripogibal, podeljujoč mu pomoči, vedno hladnokrvni dr. Pipec. Cezar in ostali sluge so bili zbežali v gozd, Katra je letala kakor brezumna po hiši, kjer je mrgolelo divjih, razcapanih postav, obloženih s polnimi vrečami.

Vrniti se moramo zdaj v hotel Flanagan.

Ko je bil stari stražmojster Holister s svojim tucatom vojakov oborožen in na konju, je poprijela Lizo neodoljiva želja, da bi se vdeležila slavne ekspedicije. Ali jo je gnalo k temu, ker se je bala ostati sama v taboru, ali ker je želela svojemu ljubljencu v lastn osebi teči na pomoč — tega ne moremo razsoditi; toda, ko je Holister dal povelje za odhod, je zaklical Lizin glas :

„Počakajte še malo ! Grem z vami. Morda bo kaj ranjencev — tem bi prišla moja šajtrga ravno prav.“

Stražmojster, prav nič nevoljen nad zamudo v službi, ki ni bila po njegovem okusu, je počakal, da so vojaki izvlekli iz šupe voziček in je Liza napregla svoje kljuse. Pri tem pa je govoril tako-le :

„Hm ... zdaj ne vem, ali nas prime sovražnik od spredaj ali od zadaj ! Pet mož maršira naprej — ostali krijejo naš hrbet, če nas sovražnik vrže nazaj ... Preneumno je to : voditi komando, ko človek ne ve ne kod, ne kam, ne kako ... Ko bi bil vsaj kateri oficirjev tu ! No, jaz kar zaupam na Boga —“

„Ah, kaj ! Naprej, mož !“ mu je zaklicala marketendarica in sedla na voz. „Naprej, v galop, marš !“

In mala vojska je odrinila v temno noč.

A stražmojster se je za nestrpno Lizo premikal vse prepočasi in priganjala ga je v enomer in se kregala z njim.

„Potrpljenje, lepa Lizika, dober vojak se ne sme nikoli prenačiti!“ se je razgovarjal on. „In jaz sem odgovoren! — Stojte!“ je komandiral naenkrat. „Kaj preži tam na levo — pod skalo?“

„Nič,“ je dejala Liza. „K večjemu, če je duh stare Žefke, ki Vam je bila tako naklonjena, stražmojster!“

A stražmojster je komandiral:

„Mož naprej! Kraj preiskati — sablje ven!“

„Ali ste velik norec ali velika šleva?“ je zavpila Liza. „Grem pa jaz tja — jaz se ne bojim nobenega!“

Vojak se je že vrnil in javil, da ni našel nič sumljivega, in šlo je zopet naprej.

„Pogum in previdnost, draga gospa Flanagan, sta poglobitvi čednosti vojaka...“ je poučil stražmojster marketendarico; v istem hipu pa se je razlegnil pok Velmerjevega samokresa. „Stojte! Kaj je bilo to? Prisegel bi, da je bila ta človeška pištola — in vrhu tega še ena naših! Naprej, fantje!“

Četa se je spustila v dir, a čez par minut je stražmojster zopet ukazal stoj. Po

cesti nasproti je pridrvil na vso moč jezdec.

„Stoj ! Kdo je ?“ je vpil stražmojster.

„A, Holister, Vi ste ? Kje so Vaši ljudje ?“ je vprašal stotnik Lavton.

„Tik za menoj, stotnik, in pripravljeni, slediti Vam čez drn in strn,“ je javil stražmojster, ki je, kakor hitro se je videl oproščenega odgovornosti, bil zopet stari drzni vojak.

„Dobro,“ je odvrnil stotnik nakratko. „Tedaj za menoj !“ In drvil je z dragonci nazaj v dolino.

Vsled tega je bilo klavarno kljuse marketendaričnega vozička prisiljeno daleč zaostati in z njim Liza.

„No, se précej vidi, da je stotnik Žak zopet pri njih,“ je mrmrala. „Zdaj gre hola, husa, hej, kakor divji lov. Čak, privežem tu-le konjička in grem sama dol, da si pogledam ta špas. Ni treba, da bi kaka kroglica ranila živalco.“

Ko je stotnik Lavton došel v bližino Kobiljeka, je skočil s konja, ukazal osmerim svojih dragoncev isto in naročil nato stražmojstru :

„Ostanite tukaj in pazite na konje. Če bi prišel kdo tod mimo, ga primite ali ga pobijte.“

V tem hipu so švignili plameni iz strehe Hvartonovega dvorca in krvavo razsvetlili noč.

„Naprej!“ je zarjovel Lavton. „In ne dajte nobenega pardona!“

Grmeči njegov glas je razširil grozo po hiši. Poglavar hajdukov je pri tej priči izpustil svoj rop, obstal za hip od straha kakor otrpel, potem je tekel k oknu, a že je planil stotnik v sobo, visoko vihteč sabljo.

„Umri hudoba!“ je zavpil in preklal prvemu roparjev glavo; poglavar pa je še utegnil skočiti skozi okno in mu uteči.

Krik žensk je opozoril zdaj Lavtona in tekel je pred vsem njim na pomoč. Še enega roparja so posekali dragonci, ostali pa so bili pravočasno pobegnili.

Zgolj v skrbah za Saro, ni bila nobena dam opazila, kaj se godi v hiši; ne da so jo napadli roparji, ne da je bilo vse poslopje že v plamenu.

Še-le Katrin krik in vik in pa veliki ropot po sosednjih sobah je prestrašil teto Ivanko, da je vzkliknila:

„Za božjo voljo, kaj se godi v hiši? Ah, ta nesrečna afêra pripelje še do prelivanja krvi!“

„Ali ne,“ je odvrnila Izabela, čudno blede v obraz. „Kdo naj bi se bojeval? Dr.

Pipec je tako miroljubna duša in stotnik Lavton se gotovo ne izpozabi tako daleč ...“

„Ah, Vaš brat,“ je dejala teta, v čezdalje večjem strahu, „kakor je tudi slab ... bil je videti vse popoldne tako razburjen ... Ah, moramo tja, jih pomiriti —“ Bila je prepričana, da so se gospodje med seboj spopadli, in tekla je, da bi posredovala med njimi. Izabela ji je sledila. V koridoru, ki je vezal ta stranski trakt hiše z glavnim poslopjem, je bilo temno, a na nenavadno razsvetljenem gorenjem koncu je smuknilo mimo nekaj postav s tako naglico, da ženski nista mogli spoznati, kdo da so bile.

„Tecive,“ je rekla teta z mirnim pogumom, ki je bil v nasprotju z njenim mrtvaškobledim obličjem. „Naš spol bodo vendar respektirali ...“

„Morajo ga!“ je živahno vzkliknila Izabela in šla prva naprej.

Fanika je bila ostala pri sestri. Čez nekaj minut se je razlegnilo gromovito pokanje v podstrešju, nakar je zasijal velikanski plamen, tako da je bilo vsenaokoli svetlo kakor po dnevi.

Tu je Sara vstala s postelje, strmela divje okoli sebe, pritisnila obe roki na čelo, kakor bi hotela zbrati svoje misli, in izpre-

govorila zdaj z glasom, ki je pretresel Faniko do mozga :

„To torej so nebesa — in ti si eden angelov? O, kaka božja luč, kakšen rajski sijaj! — Saj sem vedela, moja sreča je bila prevelika za ta svet. A midva se vidiva zopet, da — da — zopet se vidiva!“

„Sara!“ je v grozi zavpila Fanika. „Sestra — draga sestra — o, ne smejaš se tako strašno — spoznaj me — ti mi trgaš srce!“

„Tiho!“ je rekla Sara in svareče dvignila prst. „Ne moti njegovega pokoja... Sledil mi je v grob. Ali misliš, da najde tudi v grobu dve ženi? Ne, ne, ne... samo eno, samo eno!“

Fanika je pritisnila obraz sestri v naročje in bridko jokala.

„Ali plakaš, angel moj?“ je nadaljevala Sara in jo nežno božala. „Torej so tudi v nebesih bridkosti? Henrik je ustreljen, biti mora torej tudi tu — morda prideta skupaj... O, kako veselo bo svidenje!“

Fanika je skočila pokoncu in begala po sobi, dočim so ji Sarine oči sledile z občudovanjem.

„Izgledaš kakor moja sestra... a vsa dobra in ljubezniva bitja so si podobna...

Povej mi, ali si bila kdaj poročena? ali si kdaj ljubila? O, vbogo dete, ako nisi ljubilo, potem te pomilujem, čeprav si zdaj v nebesih.“

„Tiho, Sara, tiho! — Rotim te: molči!“ je obupno prosila Fanika. „Ali me umoriš!“

Nov pok je pretresel hišo: porušila se je streha in padajoče tramovje je stresalo šipe.

Fanika je skočila k oknu in zagledala zunaj na trati zmedeno gručo ljudij; med njimi je spoznala teto in Izabelo, ki sta z obupnimi gestami kazali na gorečo hišo in očitno prosili dragonce, naj udrô noter.

Zdaj še-le je zapopadla vso strahovito nevarnost, v kateri je bila, in divje vzkriknivši, je brez nadaljnega preudarka stekla po hodniku. Gost, zadušljiv dim se ji je valil naproti. Postala je za hip, da je dobila zopet sapo, ko jo je nekdo zgrabil in jo skoz padajoče tramovje in švigajoče iskre nesel ven na prosto...

Ko se je Fanika zopet zavedla, je videla, da je bil Lavton njen rešitelj, in zdrknivša pred njim na kolena, je vzkliknila:

„Sara, Sara, Sara! O, rešite mi sestro!“ Tu so jo zapustile moči in kakor mrtva je pala v travo. Stotnik je izročil siroto Katri in vnovič stekel v hišo.

Ogenj je bil že popadel leseno verando in okna, in hiša je bila zavita v gost oblak dima. Kdor je hotel noter, je moral skoz smrtno nevarnosti — celó predrzni Lavton je prevdarjaje postal za hip. A samo za hip; potem je planil v vročino in plamene, zgrešil vhod, taval nekaj sekund okoli in zopet skočil nazaj na trato.

Komaj je bil zopet vjel nekoliko zraka, je obnovil svoj poizkus, brez boljšega uspeha. Pri tretjem potu je srečal moža, ki se je opotekal pod težo človeškega trupla. Tu ni bilo časa za vpraševanja — Lavton je pograbil oba z orjaško močjo in ju nesel ven.

Na trati pa je videl v svoje strmenje, da je bil ranocelnik, ki je bil rešil truplo enega ubitih hajdukov.

„Arhibald, za božjo voljo, kaj Vam pade v glavo, da greste vlačit ven kadavre? In še takega lumpa!“

Pipec, ki je bil v smrtni nevarnosti, ni mogel takoj govoriti, ampak si je obrisal preje pôť s čela, se nekaterikrat globoko oddahnil in šepetal nato:

„O, mislil sem, da še ni ugasnila v njem luč življenja... potem sem videl, da je vse proč... potem sem ga vzel, da ga bom seciral! Ali jih je še kaj, grem —“

A stotnik Lavton je bil že zopet planil v hišo. Zdaj se je bil umaknil dim plamenom in Lavton je mogel najti zdaj vrata, na katerih pragu je trčil skupaj z možem, ki je nesel nezavestno Saro.

To-pot sta oba komaj utegnila priti na trato, ko je bruhnil ogenj tudi skozi okna in zagrnil vse poslopje v morje plamenov.

„Hvala Bogu!“ je vzkliknil Sarin rešitelj. „To bi bila strašna smrt!“

Lavton se je okrenil — in spoznal krošnjarja.

„Ha, vohun!“ je zavpil. „Za vraga, preganjate me kakor duh!“

„Stotnik Lavton,“ je dejal Harvi in se upehan naslonil na plot, „zdaj sem zopet v Vaših rokah . . . kajti ne morem ne bežati ne braniti se.“

„Domovina mi je dražja nego moje življenje,“ je nekam slovesno rekel stotnik, „a tega le ne more zahtevati od mene, da bi pozabil hvaležnosti in časti . . . Bežite, nesrečnik, dokler Vas nihče drug še ni zapazil — ali ne bo več v moji moči, da bi Vas rešil!“

„Bog z Vami in naj Vam dá zmage nad sovražnikom!“ je rekel Breza in z železnim oklepom stisnil stotnikovo roko.

„Stojte!“ ga je zadržal stotnik. „Samo

besedo še... Ali ste, kar se zdite — ali morete — ali ste?“

„Kraljevi vohun!“ je dejal krošnjar s strani obrnjenim obrazom.

„Potem idite, nesrečnik!“ In stotnik je pahnil proč njegovo roko. „Tukaj je lakomnost ali zmota zapeljala plemenito srce!“

Lavton je bil komaj izrekel te besede, ko je krošnjarjeva suha postava prekoračila prostor, razsvetlen od plamenov, in izginila onkraj v temi.

Trenutek so počivale Lavtonove oči na mestu, kjer je ravnokar stal ta zagonetni človek, potem se je sklonil k Sari, jo vzel v naročje in jo nesel kakor spečega otroka k svojcem.

DVAINDVAJSETO POGLAVJE.

Samo zidovje je še ostalo — kakor žalosten spomin — od lepega Hvartonovega dvorca. Streha in drugo tramovje se je bilo zrušilo v kleti, iz katerih so od časa do časa še švignili plameni. Dragoncem se je bilo posrečilo rešiti pohištvo, ki je raztreseno ležalo zdaj po trati in dopolnjevalo žalostno sliko...

Kadar je močnejši plamen zaplapolal proti nočnemu nebu, je razsvetlil visoke postave

stražmojstra Holistra in njegovih dragoncev, ki so v strogi disciplini sedeli na konjih; in poleg stražmojstra je stala Liza in s čudno ravnodušnostjo gledala vse te dogodke.

Ko je prinesel stotnik Saro k damam, je prišla ravno zopet k zavesti. Položil jo je na divan, ki ga je bil rešil iz požara vrl dragonec.

„Sara, moje dete!“ je jokaje vzkliknila teta Ivanka in jo objela. „Rešena si in Bog blagoslovi tvojega plemenitega rešitelja!“

„Glej,“ je rekla Sara, rahlo odrinila teto strani in pokazala na kadeče se razvaline. „Okna so razsvetljena na čast mojega prihoda. Na Angleškem sprejemajo tako vsako mlado ženo, tako mi je rekel — in čuj, ne slišiš-li zvonov?“

„O Bog!“ je kriknila Fanika, skoro ravno tako ob pamet, kakor Sara. „O Bog, ti nam pomagaj!“

„Tiho, lepa deklica,“ je rekla Sara. „Vsi ne morejo biti srečni ob istem času. Nimaš morda nobenega brata, nobenega soproga, ki bi te tolažil, a mlada si in lepa in našla ga bodeš... Ali,“ je nadaljevala šepetaje, „paziti moraš, da nima druge žene... strašno je — grozno je to!“

„Duh se ji je omračil!“ je zaihtela teta. „Moje dete, moja lepa Sara je blazna!“

„Ne, ne,“ je tolažila Fanika. „Samo vročnica je to, blede se ji... a ozdraviti mora zopet — mora!“

Teta Ivanka je poslala Katro po dr. Pipca, ki je takoj pritekel.

„To je žalosten sklep tako radostno začetega dne,“ je dejal. „Toda vojna pripelje seboj vedno strašno spremstvo, dasi je včasih potrebna, da brani stvar svobode; in pozabiti tudi ne smemo, da obogatuje našo ranocelniško vedo.“

Stal je potem nekaj minut v mirnem opazovanju Sare in prijel nato njeno roko. Njegove mrzle, trde poteze so izdajale redkokdaj močnejši vzval; zdelo se je, da ima vse svoje strasti pod strogo kontrolo in njegovo obličje je povedalo redkokdaj, kar je čutilo srce.

V tem trenutku pa sta zapazili teta Ivanka in Fanika hitro, kako silno je valovalo v njem. Zdaj si je potegnil z roko preko očíj in se pobit obrnil proč.

„To ni vročnica,“ je dejal. „Slučaj je, kjer moreta biti kake koristi samo čas in negovanje.“

„In kje je lopov, ki je zakrivil to nesrečo?“ je vzkliknil stotnik Singelton in se trudoma vzdignil na trati, kamor ga je bil

položil njegov sluga; a takoj je zopet onemogel omahnil nazaj.

„Ah, bolan sem in slab,“ je vzdihnil, „toda . . . ali ni bilo roke, ki bi bila maščevala na mestu to krasno bitje?“

„Manjkalo ni ne roke ne srca v taki stvari,“ je mračno odvrnil stotnik Lavton. „A brezbožnežu pomaga vrag . . .“

Zdaj je zopet dr. Pipec posegel vmes.

„Nočni zrak,“ je dejal, „utegne škodovati i Juriju i damam tu . . . Treba jih torej vse spraviti na kraj, kjer dobé i zdravniške pomoči i okrepčila. Tukaj ni drugega ko razvaline.“

Ta predlog je bil seveda sprejet, in stotnik Lavton je nemudoma ukrenil vse, da spravi vso družbo v svoj tabor.

V tistih časih je izdelovala Amerika samo jako malo in slabih vozov, in vsaka količkaj spodobna uprega je prihajala iz Londona. Ko je bil gospod Hvarton zapustil mesto, je vzel svojo ekvipažo seboj in to je pripeljal zdaj Cezar, zapreženo s starima Hvartonovima konjema. Tudi nosilnica Izabelina je bila še pri roki, kajti hlevom in zunanjim poslopjem je bil ogenj popolnoma prizanesel.

Teto Ivanko, Faniko in Saro ter Izabelo

so posadili v kočijo, stotnika Singeltona pa položili na voziček Lize Flanagan; v nosilnico so djali napol nezvestnega gospoda Hvartona. Kaj se je bilo zgodilo z ostankom družine na Kobiljeku, je ostalo neznano — kajti od vseh služabnikov je bilo najti samo Cezarja in njegovo staro.

Na pogorišču je pustil stotnik Lavton stražo pod poveljstvom stražmojstra Holistra in potem je cela karavana odrinila. Samo stotnik se je pomudil še nekoliko na pogorišču, da bi rešil kake morebitne dragocenosti, o katerih se je bal, da bi utegnile zamikati lakomnost njegovih dragoncev, in še-le ko se je prepričal, da ni ničesar, kar bi jih moglo zapeljati, je odjahal tudi on.

„Stojte, stojte!“ pa mu zakliče naenkrat ženski glas. „Ali naj останem sama tu, da me kdo umori?“

Lavton je obrnil poglede tja, odkoder je prihajal glas, in videl žensko, prihajajočo iz razvalin in obloženo s culo, skoro tolikšno kakor tista dobroznana krošnjarjeva.

„Kdo pa prihaja tukaj kakor ptič Feniks iz plamenov?“ je vzkliknil stotnik. „Pri moji veri, klepetulja je!“ je zamrmral. „No, ženščè, kaj tako kričite?“

„Kričite?“ je ponavljala Katra in lovila

sapo. „Kaj bi ne kričala, če človeka oropajo in ga hočejo še umoriti? Dokler sem bila pri Harviju, se mi ni tako slaba godila, čeprav je počenjal skrivnostne reči in rad zapravljaj svoj denar.“

„Torej ste živela nekdam skupaj s Harvijem Brezo?“

„Bila sem duša njegovega gospodinjstva, desna roka starega in mladega; živeli smo sami, on, jaz pa njegov oče, veste —“

„In koliko časa ste živela pri njem?“ jo je prekinil stotnik.

„No, tako-le kakih devet let; pa, kaj sem profitirala pri tem?“

„Malo, to rad verjamem. A povejte, ali ni nekaj zagonetnega v tem človeku?“

„Zagoneten — to je vse premalo rečeno za tega čudnega človeka,“ je odvrnila Katra, bolj potihoma se in plaho ogledala. „A pomagajte mi preje, da dojdem našo gospodo; potem Vam bom povedala čudeže o tem krošnjarju.“

„Res!“ je vzkliknil stotnik zamišljeno. „No, potem pa sedite k meni na konja.“ In vzdignil jo je z njeno culo vred in jo posadil pred-se na sedlo.

„Pustite me dol!“ je vpila, „tako se ne

posaja dame na konja, in če nimam ženskega sedla, ne morem jahati. Padla bom dol!“

„Tiho in bodite mirna. Držim Vas z eno roko. Nič se bati.“

Po pravici rečeno, ni bila Katra prav nič huda, s tako čednim častnikom na čilem konju skupno dirjati v tiho noč.

Čez malo časa sta došla voziček marketendarice Lize, ki je iz ozira na bolnega stotnika Singeltona počasi drdral po kameniti cesti.

Zdaj je stotnik obnovil pogovor z žensko pred seboj.

„Torej, kako dolgo ste živela v krošnjarjevi hiši?“

„Več ko devet let.“

To je slišala Liza, ki se je iztegnila zdaj iz voza in zavpila:

„Tako, tako? No, slišite, ženska, potlej nam pa lahko poveste, če je res z luciferjeni v žlahti? Stražmojster Holister trdi to in on ni neumen, vsaj v vseh rečeh ne.“

„To je grdo obrekovanje!“ se je razjezila Katra. „Ni je bolj dobre duše nego je Harvi. Lucifer! Kakšno govorjenje! Ali bi prebiral sv. pismo, če bi imel opraviti s hudobnim duhom?“

„No, saj je lahko pošten hudič. Jaz sem

bila zmeraj tega mnenja. A stražmojster ga ima za nekaj hudobnega.“

„Norec je!“ je rekla Katra. „Harvi je čisto dober človek in lahko bi imel že lepe denarce skupaj, da bi ne bil tako lahkomiselni. Rekla sem mu večkrat: ako bi ne delal nič drugega nego samo krošnjari, izračunjal svoj profit in se začasa oženil, da bi ostajal katerikrat lepo doma in ne hodil več po slabih potih, pa bi bil najboljši človek na svetu.“

„Kajpak še!“ je rekla Liza. „Najboljši mož na svetu! Kaj pa je potem moj stražmojster, ki bo ravnokar avansiral? — A res je pa le, da je bil krošnjar, ki nas je alarimiral nocoj, in kdo vé, če bi bil stotnik Žak dobil to-pot bitko brez naše pomoči.“

„Kako pravite, Liza?“ je ostrmel Lav-ton, „da vam je sporočil Breza o naši nevarnosti?“

„Da, on. A morala sem pošteno nagnati fante, da so se spravili na noge, ker hudiču res nihče rad ne verjame.“

„Pri Bogu, pomoč je prišla o pravem času!“ je vzkliknil stotnik. „Da ni bil moj konjiček hitrejši od krogelj teh lopovov, ne bi jahal nemara zdaj tu zraven Vas.“

Katra pa se je brž oglasila:

„Sem vedela, da nas čaka nesreča. Solnce

je bilo zašlo za črnim oblakom in pes je tulil vso noč. Zraven se mi je pa še sanjalo pred kakim tednom, da so se mi sežgali vsi kolači.“

Njenemu modrovanju je naredil Lavton konec s tem, da je vzpodból konja, ki je navzlic dvojnemu bremenu kakor jelen lahkonogo stekel po temni soteski.

A v tem hipu je pogledal mesec izza velikega črnega oblaka in razlil svojo luč po okolici.

V primeri z udobnostjo in razkošnostjo Hvartonovega dvorca je nudil hotel Flanagan le žalostne dobrote. Namesto lepih preprog in zagrinjal so našli gostje grbave deske v tleh in ubite, napol slepe šipe v oknih. Pač je bil poslal Lavton par dragoncev na brzih konjih naprej, da pripravita nekoliko sobe, a koristilo je to seveda malo.

Sara ni bila prenehala vso pot s svojimi pogovori in fantazijami; a zdaj se je tiho in mirno pustila peljati v njej pripravljeno sobo. Lavton pa je poprosil Izabelo, ki je bila od vseh najbolj hladnokrvna — prava hči vojaka —, da bi mu pomagala urediti sobico za njenega brata. Stopila sta v majhno čumnato z enim oknom, ki je gledalo na gorovje.

Stotnik ga je šel odpret, in tu je vzkliknila Izabela, ki je tudi bila stopila k oknu in pogledala ven :

„Poglejte no, stotnik, kaj pa blešči tam-le v mesečini?“

Oknu nasproti je ležala šupa in Lavtonovo ostro oko je spoznalo takoj, kaj je ono tam.

„To so muškete!“ je zavpil.

V istem trenutku pa se je zabliskalo in kroglja mu je siknila mimo ušesa.

Sledil je glasen vzkrik, stotnik je planil iz koče, skočil na konja in zaklical : „Na konje, za menoj!“

In predno so razumeli njegovi ljudje, kaj in kako, je šinil njegov vranec z njim čez plot, ki ga je ločil od sovražnika.

A stotnik je prišel prepozno — zagledal je samo še enega hajdukov, ko je le-ta nagloma izginil za skalo.

Mirno je porinil stotnik sabljo zopet v nožnico in mrmral : „Že pride čas...“

Z ravnodušnostjo človeka, kateri vé, da je njegovo življenje lahko žrtvovano vsaki hip na altarju domovine, se je vrnil v hišo.

Čudna zmešnjava in razburjenje, ki je vladalo tu, ga je napotilo, da je pospešil

korak, in Katra, ki mu je na pragu prišla naproti, mu je povedala, da je njemu namenjena krogla — bila prodrila prsi Izabele Singelton.

TRINDVAJSETO POGLAVJE.

Tam na postelji, kamor so jo bile položile ženske, je ležala Izabela — s smehljajem na ustnah in tako mirno vdanostjo v sicer toli strastnih potezah, da se je zdela zdrava in srečna kakor deva, ki se je pravkar prebudila iz dolgega, sladkega sna... ali med belimi prstmi njene roke, ki jo je pritiskala na prsi, so se počasi vtrinjale rdeče kaplje.

Lavton se je sklonil nad postelj in njegov mračni pogled je pričal, kaj se godi v njem.

„Izabela,“ je pričel, „jaz vem, da je Vaša duša močna, kakor malokaterne ženske...“

„Ali mi imate kaj povedati?“ je šepetala. „Govorite... govorite brez straha.“

Stotnik je obrnil strani obraz, ko je rekel:

„Za tako rano je ni pomoči.“

„Ne bojim se smrti, stotnik,“ je odvrnila Izabela, „a hvala Vam, da ne dvomite nad menoj. Vedela sem to od prvega trenutka...“

Lavton se je okrenil k gospodični Petnovi in glas se mu je tresel, ko je dejal :

„Prav je, da kliče Anglija naše mladeniče na bojišče ; ali če postane taka cvetka krvava žrtev vojne, potem me je groza mojega poklica.“ In šel je iz sobe.

Kmalu je došel Jurij Singelton in v srce segajoč je bil njegov obup, ko je ob postelji svoje umirajoče sestre zdrknil na kolena. „O moj oče — moj vbogi oče !“ je stokal.

Izabela pa ga je smehljaje tolažila :

„Bodi močan, Jurij. Oče — on je vojak in kristjan...“

Potem pa je prosila, da bi jo pustili samo z bratom in s Faniko.

Jurij jo je podpiral, ko se je sklonila zdaj pokoncu in položila svojo roko v Fanikino.

„Fanika,“ je izpregovorila z že pojema-jočim glasom, „če je kje duša, Dunvudu sorodna, njegove ljubezni vredna... je to Vaša !“

Plameneča rdečica je pokrila devin obraz, ko je z radostjo, ki je ni mogla prikriti, dvignila pogled k Izabeli, ob katere postelji je klečala ; toda smrtna senca, ki je ležala na tem obličju, je vzbudila svetejše občutke, in plakaje je zagrebla obraz v blazine.

Izabela pa je nadaljevala.

„Fanika, ta ura me uči mnogo... Rojena sem pod žarkim solncem in moje srce je menda vsesalo te žare — živela sem eni sami strasti.“

„Izabela, ne govori tako!“ jo je prekinil brat. „Ne klevetaj svoje plemenite duše! Pomisli, kako požrtvovalno in vdano si ljubila očeta, kako nesebično si ljubila mene —“

„Da,“ je šepetala Izabela in radosten blesk ji je poletel preko obličja. „Ta zavest mi je tolažba v tej uri slovesa. „Ali,“ je dostavila po kratkem molku, „moja prva strast je bila domovina... Amerika, Fanika, potem...“

Zopet je umolknila, in že je mislila Fanika, da je poslednji boj, ki jo tako pretresa, ko je nadaljevala:

„Zakaj bi ne povedala... zdaj, ko stojim na robu groba? Potem je prišel Dunvud, moja zadnja, najbolj vroča ljubezen... Toda,“ zakrila si je obraz, „on je ni vračal.“

„Ne govorite več o tem, Izabela!“ je prosila Fanika. „Srce raztrgavate nama obema...“

„Moram govoriti — to sem dolžna Dunvudu. Nikdar mi ni pokazal ne s pogledom ne z besedo, da bi čutil za-me kaj več nego zgolj prijateljstvo... da, in v poslednjem času

— sram me je priznati — se me je očitno ogibal. In Vi, Fanika, Vi ste vzrok...“

„Izabela!“

„Midve sve obe brez matere. A Vi imate vsaj blago teto, ki Vas vodi, Vas poučuje... jaz sem bila vedno sama. O, koliko izgubi dekle, ki v nežni mladosti stoji na svetu brez materinega vodstva! Jaz — jaz sem kazala čuvstva, ki ste se jih Vi naučili skrivati. O, in jaz naj bi hotela še živeti?!“

„Izabela — Vi fantazirate!“

„Samo eno besedo še... poslednjo... kri se mi ustavlja... kmalu bo vse pri kraju... Bodite srečni, Fanika... bodite srečni z Dunvudom.“

Ime ljubljenega moža je bila njena poslednja beseda. Njen brat in Fanika sta ji jokaje zatisnila oči.

Fanika pa je poznavala še-le zdaj Dunvudove plemenite lastnosti, njegovo nežno rahločutje... Delala mu je krivico — ga v bridkosti, morda v obupu pustila iti od sebe!

V jutru, ki je sledilo tej noči, se je vzdignilo solnce v vedrem sijaju, kakor bi zasmehovalo malenkostne skrbi in bolečine človeškega srca. Prvi zlati žarki, ki so posvetili preko hribovja, so našli Lavtona jezdečega po dolini proti Kobiljeku.

Slovesen mir je vladal kroginkrog.

Nasprotje med naravo in človekom je seglo stotniku v dušo in razmišljal je o tem, da je došel do straže, ki ji je poveljeval stražmojster Holister.

Stražmojster mu je prišel naproti in oddal svoj raport: Nič novega! — A hkratu je vzkliknil:

„Kaj preži tam-le v temi?“

„Menite oni črni klobčič pod sikomoro?“

„Da... premika se...“

„Moram ga vjeti in če ima peruti!“ je vzkliknil stotnik in že zletel s konjem čez ravan.

„Te proklete skale!“ je zarobantil, ko je videl, da se njegov preganjanec bliža gorovju. Ali stvar tam menda od strahu ni vedela, kaj je delala, kajti namestu da bi se zatekla pod gozda varno okrilje, je bežala stotniku ravno naproti.

„No, zdaj te imam, človek ali vrag!“ je vpil Lavton in zavihtel sabljo. „Stoj in udaj se!“

Stvar je ubogala in se, zaslišavši ta močni glas, kakor uničena zgrudila na tla.

„Kaj imamo tu?“ je dejal dragonec, pobravši svilnato obleko gospodične Petnove. Sklonil se je iz sedla, privzdignil s koncem

sablje svilnata krila in našel pod to lupino častitljivega duhovnika, ki je bil pobegnil sinoči s Kobiljeka.

Duhovnik je bil zbral zdaj v toliko svoje duševne sile, da je spoznal stotnika, in, nekoliko sramujoč se vloge, ki jo je igral, je izkušal pojasniti svojo čudno masko.

Stotnik je poslušal njegova opravičevanja z dobrodušnim smehljanjem in povabil nato duhovnika, naj se mu pridruži.

„Poznam tako malo uniformo puntarjev, gospod, da res nisem v stanu razločiti, ali spadajo ljudje tam-le, ki so, kakor pravite, Vaši, med hajduke ali ne.“

„Ni se Vam treba opravičevati,“ je odvrnil Lavton in namrdil ustnice; „saj Vaša naloga ni, da bi študirali razlikovalne znake uniform. Zastavo, pod katero služite, spoštujemo vsi.“

„Služim pod zastavo Njegovega Veličanstva, kralja Jurija tretjega!“ je odvrnil duhovnik. „Ali v resnici, misel biti skalpiranemu, vbogega pastirja kakor sem jaz, lahko spravi iz sebe ...“

„Skalpiran?“ je ponavljal Lavton, začuden, da bolj ni mogel biti.

„No, od ljudij Vaše vrste se ne bojim

ničesar," je dejal duhovnik, „ki mi delajo strah, so urojenci.“

„Urojenci? Ali zagotoviti Vas moram, gospod, da imam čast biti to.“

„Ne, ne — mislim Indijance. Njih, ki ne delajo drugega nego da moré, ropajo in požigljejo.“

„In skalpirajo!“

„Dà, gospod, in tudi skalpirajo," je nadaljeval duhovnik in pri tem stotnika nezaupno motril od strani. „Rdečekožne divje Indijance.“

„In teh menite najti tu na nevtralnih tleh?“

„Gotovo. Mi Angleži mislimo, da jih mora v notranjosti dežele kar mrgoleti.“

„In to imenujete notranjost Amerike?“ je vzkliknil stotnik, pobrzdavši konja in gledajoč duhovnika s strmenjem v obraz, da je kar umolknil.

Ko se je bil častivredni mož zopet oju-načil, je dostavil v najmiroljubnejšem tonu:

„Najbrže da se motim... ali govorice, ki krožijo po Angleški, in negotovost, na kega sovražnika človek naleti, me je napotila, da sem bežal, ko sem Vas zagledal.“

„To je bil prenaqlen ukrep," je menil stotnik, „kajti moj konj bi Vas bil lahko do-

hitel. Sicer ste pa lahko utekli Scili, da ste padli potem v roke Karibdi. Tisti-le gozdi in skale skrivajo ravno ljudi, katerih se Vi najbolj bojite:“

„Divjake?“ je vzkliknil duhovnik in instinktivno stopil zadaj za stotnika.

„Ne, ali še hujše od divjakov — ljudi, ki pod krinko patrijotizma ropajoč, moreč in požigajoč hodijo po deželi in razvijajo pri tem krvoločnost, kateri niti Indijanec ni kos; ljudje, katerih usta se kar cedé „svobode in enakosti“, dočim vladata v njih srcih samo lakomnost in zloba, izkratka ljudje, ki jim pravimo hajduki.“

„Čul sem o njih“ je dejal prestrašeni duhoven, „in sem mislil, da so to pra-prebivalci dežele.“

„Tedad ste divjakom delali krivico.“

Lavton je ukazal stražmojstru, naj pospravi s Kobiljeka vse stvari, ki imajo še kako vrednost, sam pa se je vrnil z duhovnikom, kateremu je dal dragonskega konja, v tabor.

Stotnik Singelton je želel prepeljati truplo svoje sestre k posadki na Črni hrib, kjer je poveljeval njegov oče. A med pripravi v to svrho je došel kurir, ki je prinesel Lavtonu sledeče pismo :

„Dobil sem od Vošingtena ukaz, naj odvedem rodbino s Kobiljeka v gorovje, ker bo morala pričati na obravnavi proti stotniku Hvartonu. Angleži se pomikajo ob reki navzgor in kadar ste odpravili Hvartonove, morate odriniti takoj k svoji četi. Obvestite o stvari tudi poveljnika na Črnem hribu, kajti polkovnik Singelton je odpoklican v glavni tabor, da predseduje vojnemu sodišču, ki bo obravnavalo proti Hvartonu. Dobili smo vnovič ordro, naj obesimo krošnjarja, ako ga vjamemo, vendar ta ordra ne prihaja od najvišjega poveljnika. Dajte damam majhno eskorto s seboj in odjezdite, kakor hitro Vam bo mogoče.

Ves Vaš

majordunovud.“

Zdaj seveda ni kazalo več, prepeljavati Izabelinega trupla, in privolil je tedaj njen brat, da jo takoj pokopljejo.

In tako so položili tam na samotnem, idilično-ljubkem kraju ob vznožju gore Izabelo k večnemu počitku. Svobodno so šumeli nad njenim grobom Amerike ponosni gozdovi.

Nato pa je zapregel Cezar svojo ogromno kočijo in rodbina gospoda Hvartona je v spremstvu štirih dragoncev z amerikanskimi ranjenci vred odrinila proti „Črnemu hribu“.

Rešene ostanke nekdanjega blagostanja na Kobiljeku je bil dober sosed vzel v svoje varstvo. Angleški kaplan je odšel s svojimi rojaki k reki, kjer jih je čakala ladja. Ko je Lavton vzpodbol svojega vranca, je vrgel še en pogled divje jeze na kraj, kjer so bili skriti hajduki, drug pogled srčnega obžalovanja na Izabelin grob in jahal potem poleg zamišljenega dr. Pipca na čelu spreveda, ki sta ga zaključevala stražmojster Holister in Liza s svojim vozičkom.

ŠTIRIINDVAJSETO POGlavJE.

Cezar in njegova konja so imeli premagati dokaj težav, da so spravili voz po kamenitem, razoranem potu srečno naprej. Sara ni fantazirala medpotoma več tako divje in zmedeno kakor preje; zdelo se je, kakor bi se ji polagoma vračal razum — z njim pa naraščala boleost duše; vedno bridkostnejši je postajal njen izraz in presunilo je človeka, kadar je pogledal siroto.

Dan je prešel skoro v popolnem molku. Zvečer so se ustavili popotniki pri skromnem naselniškem domu in naslednjega jutra se je družba razkropila.

Tudi amerikalanski ranjenci so odšli zdaj

k reki, da potujejo po vodi do prve vojaške postaje, odkoder se jih je imelo transportirati potem v bolnišnico amerikske armade. Nosilnica s stotnikom Singeltonom je potovala dalje proti Črnemu hribu, kjer je bila postaja njegovega očeta. Kočija gospoda Hvar-tona in dvokolnica s Katro in s prtljago pa sta odšli zdaj proti Ribjemu hribu, kjer je bil Henrik v jetništvu.

Svet med reko Hedzenom in morjem je dolg kakih 40 milj in ves hribovit. Bolj ko se bliža potnik Hedzenu, bolj divji in romantičen postaja kraj, da kipe slednjič višave kakor strašna barikada proti sinjemu nebu.

Tukaj so nehala nevtralna tla. Kraljeva vojska je bila v posesti dežele na južnem bregu reke — vsi ostali prelazi so bili zasedeni od Amerikancev. Omenili pa smo že, da so se včasih nekateri tropi teh poslednjih spuščali tudi niže dol v deželo — kakor je pokazal to boj pri Kobiljeku.

Cesta, po kateri so potovali Hvar-tonovi, ni bila glavna zveza med obema glavnima mestoma te države, ampak precej zakoten in zaradi tega tudi malo rabljen prelaz, ki je še danes znan le malo ljudem in ki se več milj daleč od Hedzena izteka v ravnino.

Utrujena stara konja gospoda Hvar-tona

ne bi bila v stanu zvleči težki voz brez pomoči v strme klance, ki so se dvigali zdaj pred popotniki. Poskrbeti je bilo treba torej za preduprego iz ene kmetiških koč, s katero je voz korak za korak trudoma lezel navzgor.

Fanika je šla romantično pot rajši peš.

Bilo je blizu solnčnega zatona, in dragonci so ji bili povedali že preje, da je z vrha te gore videti cilj njihovega potovanja.

S prožnim korakom mladosti je hitela deklica navzgor in pustila počasni voz daleč za seboj. Kmalu je bila na vrhu in sedla tam na skalo, da si odpočije in se navžije krasnega panorama, ki se je razgrinjal njenim očem.

Poslednji žarki zahajajočega novemberskega solnca so metali dremotno luč v dolino pod njo. Nasproti skale, na kateri je sedela, se je dvigala druga gora visoko in strmo v zrak in ledje te gore ni kazalo drugega nego skale čudnih oblik in pritlikave, zveržene hraste.

Naenkrat pa je zagledala Fanika tam kočico. Čepela je pod skalo, od katere se ni po barvi prav nič razločevala. Noben človek bi je ne zapazil in tudi Fanika ne, da ni eden poslednjih solnčnih žarkov posijal na malo stekleno okno na sprednji strani kočice. Fanika se ni mogla dovolj načuditi, da se nahaja na takem samotnem, pustem kraju člo-

veško bivališče, ko je zdajci še bolj ostrmela. Na skalnatem pomolu, nekoliko gor od koč, je stal človek in Faniki se je zdelo, da gleda dol na voz in jezdece, ki so se pomikali v goro. Čez kratek čas pa je izginil v koč.

Skoro je bila Fanika v izkušnji, da bi bila smatrala to prikazen za nadnaravno, da ni imel človek tam čudne podobnosti s krošnjarjem.

Še je sedela v misli izgubljena na skali, ko ji je udaril na uho glas trombe, čigar jek je odmeval po gorovju. Fanika, ki je bila prestrašena poskočila, je videla pridirjati po cesti krdelo dobroznane viržinske konjenice, in predno je utegnila zbrati svoje misli je stal poleg nje Dunvud.

Vedel se je resno in sočuvstveno, a nekoliko prisiljeno. Povedal ji je v kratkih besedah, da je pozvan k Henrikovi obravnavi, ki je določena na jutri. Fanika mu je ravno pojasnevala s tresočim glasom, kaj da jo je privedlo samo na ta kraj, ko se je že tudi približala Hvartonova kočija.

Major je pomagal deklici na voz, potožil malo gospoda Hvartona in gospodično Petново, pa zopet skočil na konja in pojezdil s svojim spremstvom naprej na Ribji hrib, ki

so ga potniki zdaj pri ovinku pota naenkrat zagledali pod seboj.

Pol urice pozneje so dospeli k dvorcu naselnika, kjer je bil major Dunvud skrbno vse pripravil za njihov sprejem in kjer jih je s hrepenenjem pričakoval stotnik Hvarton.

PETINDVAJSETO POGLAVJE.

Hvartonovi so bili trdno prepričani o Henrikovi nedolžnosti, da niso niti bili v stanu se zavedati polne nevarnosti njegovega položaja.

Tekom vojne je bilo vjetih mnogo volunov in s sumaričnim postopanjem poslanih na oni svet; to je bilo dobro znano i Dunvudu i Henriku in zanja je bila predstoječa obravnava pač nekaj, pred čemer sta se tresla oba; a znala sta tako dobro prikrivati svoje občutke, da nista bili ne teta Ivanka ne Fanika v posebnem strahu za Henrikovo usodo.

Napočilo je jutro in v dvorcu, kjer so bili prenočili Hvartonovi skupno s Henrikom, so se polagoma začeli zbirati različni vdeleženci predstoječe preiskave. Ko je Fanika poleg očeta in tete sedla na odkazani ji prostor, je begalo njeno oko plaho po navzočih.

Trojica sodnikov je sedela sama tam za

mizo — z resnobo, primerno stvari in njihovu dostojanstvu. Predsednik je bil mož visoke starosti in vse na njem je pričalo vojaka. V njegovih potezah pa je ležalo nekaj milega, človekoljubnega in Faniki se je zdel ta blagohotni obraz dobro znamenje za bratovo usodo. Prsti sivolasega predsednika so se igrali krčevito in kakor nezavedno s koščkom črnega pajčolana, ki je ovijal držaj njegove sablje, in drhteče ustnice in rosne oči so pričale o boju hudo-obtežene duše...

Njegova tovariša, tudi stara moža, sta bila videti zavzeta edino samo za svojo dolžnost; od njiju, se je zdelo Faniki, ni bilo pričakovati ne prizanašanja ne usmiljenja.

Pred te sodnike sta privedla zdaj dva vojaka z nasajenima bajonetoma stotnika Henrika Hvartona. Globoka tišina je zavladala po sobi in Faniki je zastala kri: zdaj še-le se je jela zavedati resnosti trenutka.

Desni in levi sodnik sta sedela tam v nedostopni resnobi in uprla svoj ostri pogled v zatoženca. Predsednik pa je pogledaval okoli sebe z nemirnim drhtenjem ustnic in nekam v zadregi. Bil je polkovnik Singelton, ki je bil zvedel še-le dan popreje o strašni smrti svoje hčere... Vsesplošna tišina, pričakujoči pogledi, ki so počivali na njem, so

ga vzdramili slednjič k sedanjosti. Zbral se je in ukazal s strogim glasom :

„Jetnik naj pristopi!“

Henrik je šel s trdnimi koraki na sredo sobe. Ta hip je uprla Fanika pogled v Dunvuda, kakor bi pričakovala od njega varstva za brata.

„Pravijo,“ je pričel predsednik, „da ste Vi Henrik Hvarton, stotnik 60. pešpolka angleškega kralja.“

„To sem.“

„Vaša odkritost mi ugaja, gospod. Dela čast Vam in suknji, ki jo nosite, in bo gotovo ugodno vplivala na Vaše sodnike.“

„Opozoriti moramo obtoženca,“ je opomnil drugi sodnik, „da ni zavezan povedati več nego smatra za potrebno. Pač je tu vojno sodišče, a njegova načela odgovarjajo povsem onim vsake svobodne vlade.“

Predsednik je pokimal pritrjevalno, pogledal v papirje pred seboj in zopet povzel besedo :

„Obtožnica pravi, da ste se Vi, sovražnikov častnik, dne 29. oktobra splazili preoblečeni mimo predstraž amerikanske armade in s tem postali sumljivi vohunstva.“ Kakor je bil tudi predsednikov glas prijazen, vendar je bilo spoznati vajeno avtoriteto.

Obtožba je bila tako jasna, tako preprosta, dokazi tako očitni in kazni tako dobroznana, da se je zdela rešitev nemogoča.

„Ali bi nam hoteli pojasniti,“ je vprašal predsednik, „kaki nagibi so Vas gnali, da ste preoblečeni stopili na tla, okupirana od naše armade?“

„Jaz sem sin tega starega moža tukaj,“ je odgovoril Henrik, „in da bi njega videl, sem ključoval nevarnosti. Sicer pa zasedajo Vaše čete le redkokdaj Zapadni Čester, in ker so to nevtralna tla, ima pač vsaka stranka pravico jih prestopiti.“

„Njegova lastnost kakor nevtralnih tál ni potrjena od zakona. To ime je nastalo vsled kakovosti dežele; ali kamorkoli gre armada, tja vzame seboj vse svoje pravice. In prva teh pravic je: da se varuje.“

„Jaz se ne znam bojevati z besedami, gospod,“ je odvrnil mladi stotnik. „Ali to vem, da moram svojega očeta ljubiti, in tvegati bi še večje nevarnosti, da mu podam dokazov svoje ljubezni in svojega spoštovanja.“

„To je jako hvalevreden značaj!“ je vzkliknil sivolasi polkovnik. „Gospodje, zdi se, da se stvar jasni... Izpočetka, priznati moram, je izgledala jako mračno. Ali kdo bi ga

mogel grajati, ker je hotel videti svojega očeta?“

„In imate-li dokaze, da je bil samo to Vaš namen?“

„Da! tukaj,“ je rekel Henrik z žarkom upanja. „Tukaj so dokazi — moj oče, moja sestra, major Dunvud, vsi vedó za to!“

„Potem Vas pa v resnici utegnemo rešiti. Hočemo preiskati stvar nadalje. Gospod Hvarton starejši naj stopi sèm — naj se ga zapriseže.“

Stari mož, ki se je tresočih korakov približal sodni mizi, je prisegel, in predsednik ga je izpraševal:

„Vi ste obtoženčev oče?“

„On je moj edini sin.“

„In kaj veste o njegovem obisku pri Vas dne 29. oktobra?“

„Prišel je, kakor je povedal, da bi videl mene in svoji sestri.“

„Ali je bil preoblečen?“ mu je stavil vprašanje drugi sodnik.

„Ni imel uniforme 60. pešpolka.“

„Prišel je, da bi videl svoji sestri?“ je ponavljal predsednik, vidno ganjen. „Imate hčere, gospod?“

„Dve, obe sta tukaj...“

„Ali je nosil lasuljo?“ ga je zopet prekinil sodnik.

„Zdi se mi, da je imel nekaj takega na glavi.“

„In kako dolgo ste bili ločeni?“ je nadaljeval predsednik.

„Leto in dva meseca.“

„Ali je nosil širok plašč iz grobega sukna?“ je vprašal sodnik, oziraje se na papir, katerega je držal v roki.

„Imel je plašč.“

„Ali veste, da je imel izvršiti Vaš sin naročila svojega generala in da je služil obisk očetovega doma le za pretvezo drugih načrtov.“

„Kako morem vedeti to?“ je vzkliknil prestrašeni gospod Hvarton. „Meni takih stvari vendar ni zaupal!“

„Ali veste kaj o tem potnem listu?“ In predsednik mu je pokazal listino, katero je bil spravil Duvud, ko so prijeli Henrika.

„Nič — pri moji časti!“

„Pri Vaši prisegi?“

„Pri moji prisegi!“

„Ali imate drugih prič, stotnik Hvarton? Ta ne zadostuje. Zasačeni ste bili v vlogi, s katero ste zaigrali svoje življenje. Zdaj je na Vas, da dokažete svojo nedolžnost. Le dobro preudarite vse.“

V značaju tega sodnika je ležal grozen mir, ki je napolnjeval Henrika s strahom. Spričo sočutja polkovnika Singeltona je lahko pozabljal na svojo nevarnost, gotovi obsojevalni obraz onega pa mu je jemal ves pogum.

Ostal je nem in samo proseče pogledal prijatelja. Dunvud je razumel prošnjo in je kakor prostovoljna priča stopil pred sodnike. Zaprisegli so ga in nato je izpovedal, kar je vedel.

Njegova izpoved dejanskega položaja bistveno ni izpremenila, in Dunvud je čutil, da je temu tako. Sam osebno je vedel le malo in to malo je preje poslabšalo Henrikovo stvar nego jo zboljšalo. Poslušali so ga molče, in pomenljivo zmajevanje glav obeh mrzlih sodnikov je govorilo le preveč razločno, kako nesrečo da je napravil.

„Ali to eno pač mislite,“ je dejal predsednik, „da ni imel obtoženec drugega namena nego priznanega?“

„Nobenega drugega, zato jamčim s svojim življenjem!“ je vzkliknil major.

„Rekli ste, da je ubežal in da so ga naši zopet vjeli?“

„Da — v boju je dobil rano... to vidite še na njegovi roki, s katero ne more prosto gibati. Ali bi se bil izpostavil nevar-

nosti, da nam pride zopet v roke, če bi se zavedal krivde?“

„Major Duvud, Vi ste svojo dolžnost pošteno izpolnili — mi moramo svojo ravno tako pošteno izvršiti.“

Zdaj je imel Henrik le malo upanja še. Samo ena tolažba mu je še svetila, kakor zadnji solnčni žarek — njegova sestra, ki je z lahkim, toda trdnim korakom stopila zdaj pred sodnike.

Ko je dvignila Fanika belo roko in si pogladila bujne kodre s čela, so zrlí sodniki podobo mladosti in nedolžnosti, ki bi mogla omehčati še trša srca.

Predsednik si je pokríl oči — spomnil se je nesrečne hčere. A to ganutje je bilo le hipno — in že je vprašal z neko hlastnostjo, ki je le preveč izdajala njegove skrivne želje:

„Vam je bil torej brat svoj namen, da bi Vas skrivaj obiskal, naznanil že vnaprej?“

„Ne, ne,“ je dejala Fanika, položivša roko na čelo, kakor bi hotela zbrati svoje misli. „Vedel ni nihče nas nič o tem, prišel je povsem nenadoma.“

„A bilo je prvíkrat, ne?“ je vprašal predsednik z očetovsko-sočutnim glasom.

„Ne, ne!“ je vzkliknila Fanika. „To je bil že četrti njegov obisk!“

„Saj sem vedel,“ se je smehljaj starček in si mel roke. „Imamo tu predrznega, čudovito predrznega mladeniča pred seboj. Prepričan sem, da je v boju vojak, da mu ga ni para! — V kaki maski je prihajal prejšnje čase?“

„Takrat ni potreboval nobene maske. Kraljeve čete so bile v deželi in so ga slobodno puščale skozi.“

„Torej je bil to prvi obisk, ko je prišel brez svoje uniforme?“

„Prvi, gotovo!“ je živahno potrdila Fanika.

„A ste mu pisali? ste ga prosili, naj pride? Gotovo da ste zelo hrepeneli po svojem bratu?“ je dostavil polkovnik z nestrpnostjo.

„Da smo hrepeneli po njem in kako zelo hrepeneli, to je res — a pisali mu nismo; kakršnokoli občevanje s kraljevo armado bi bilo lahko pripravilo v nevarnost očeta... nismo se upali!“

„Ali je zapustil očetov dom, predno so ga vjeli naši? Ali je imel s kom kakšen sestanek?“

„Z nikomur — razun z nekim sosedom, s krošnjarjem Brezo.“

„S k o m?“ je zavpil polkovnik in šinil pokoncu, kakor da ga je pičil gad.

Dunvud je zastokal na glas, se udaril s pestjo po čelu in vzkliknil razburjen :

„Izgubljen je!“ in je zbežal iz sobe.

„Harvi Breza?“ so ponavljali vsi sodniki in stroga stara gospoda na predsednikovi strani sta se pomenljivo spogledala.

Henrik pa se je vzravnal ponosno in dejal : „Da, gospodje, priznam, da je bil Harvi Breza, ki mi je priskrbel tisto obleko in da sem z njegovo pomočjo prišel mimo Vaših straž — toda do svoje smrtne ure, do zadnjega svojega dihljeja bom trdil, da so bili moji nameni čisti, da sem nedolžen.“

„Stotnik Hvarton,“ je dejal predsednik s svečanim glasom. „Sovražniki svobode Amerike so napejali vse sile, da bi zlomili našo moč. V razmerju z njegovo vzgojo in z njegovimi sredstvi ga ni v vrstah naših sovražnikov nevarnejšega človeka nego je ta Harvi Breza — on je vohun, zvit, lokav, prekanjen nad vse pojme. V resnici, stotnik, to je znanje, ki Vam utegne postati usodepolno.“

„Jaz sem ga pogubila!“ je vpila Fanika in si zakrivala obraz. Predsednik jo je tolažil, ona pa se je razburjala le še huje.

„Ali je to takšen zločin, če ljubi sin svojega starega očeta? Ali ga hočete zato umoriti? Vošington, plemeniti, nepristranski

Vošington, ne bi bil nikdar tako trdosrčen. Počakajte samo toliko, da more on sam odločiti!“

„Nemogoče,“ je dejal polkovnik in na njegovem glasu je bilo spoznati, kako hudo mu je. „Naši ukazi so določni in dovolili smo jetniku že preveč odloga.“

„O, samo teden dni še počakajte. Na kolenih Vas rotim, če Vi sami pričakujete milosti ob svoji zadnji uri... Podarite mu samo teden... samo dan še mu podarite.“

„Odvedite jetnika,“ je ukazal drugi sodnik in se obrnil nato na predsednika:

„Polkovnik Singleton, ali gremo?“

„Singleton?“ je ponovila Fanika. „O, potem ste Vi oče in razumete boleost očeta! Ne morete mu raztrgati srca! Čujte me, polkovnik Singleton! Kakor bo Bog čul nekoč Vaše poslednje vzdihe — prizanesite bratu!“ Pala je pred njim na kolena in se ga oklenila.

„Vzemite jo proč,“ je velel polkovnik in se je narahlo izkušal osvoboditi. Ona pa ga je držala s silo in prosila:

„Polkovnik Singleton, pred kratkim še je bil Vaš lastni sin v smrtni nevarnosti. Našel je zavetje in postrežbo pod streho mojega očeta... Imejte zdaj usmiljenje z nje-

g o v i m sinom, usmiljenje z njegovo hčerjo... Ah, tudi Vi ste imeli hčer, in na tem srcu je izdahnila svoj poslednji vzdih, te roke so ji zatisnile oči — dà, te iste roke, ki se zdaj zaman proseče dvigajo k Vam!“

Starček se je bojeval s svojim ganutjem, ki je nadvladalo zdaj čut dolžnosti v njem; glava, pobeljena od mraza sedemdesetih zim, se mu je sklonila na prsi in blede njegove ustne so jecljale :

„Bog Vas blagoslovi zato.“ In solze so se mu udrle.

Zdaj je dvignila teta skoro nezavestno Faniko, polkovniku pa je predložil eden sodnikov sodbo, češ, da je tu njegovo in tovariševo mnenje. Sodba se je nakratko glasila, da je stotnik Henrik Hvarton spoznan krivim špijonaže in zategadelj po vojnem pravu obsojen v smrt na vislice, z dostavkom, da se ima izvršiti eksekucija naslednjega jutra ob deveti uri.

Polkovnik Singelton je s tresočo roko podpisal sodbo, nato pa je naznanil s trdnim glasom :

„Mi tu smo dovolili jetniku običajni rok; Vošington edini ima oblast, da ta rok podaljša — ali pa obsojenca pomilosti. — Jaz sam,“ je dostavil toplo, „hočem iti k

njemu, in če sva jaz, stari vojak, in moj hrabri sin vredna milosti — rešim tega mladeniča!“

S temi besedami je hitro odšel.

ŠESTINDVAJSETO POGlavJE.

Ko je bila Henriku naznanjena razsodba, so ga pustili nekaj ur še pri očetu in sestrah. Gospod Hvarton je objokaval strašno sinovo usodo v nevtolažnem obupu in Fanikino dušo je zmlevala bolest, ki je ni opisati. Edino teta Ivanka je bila razmeroma mirna, kajti ona je imela slepo zaupanje v Vošingtena. Bil je doma z iste nasebine kakor ona in dasi se nista bila nikdar v življenju sešla, je vendar poznala zelo dobro njegove čednosti in je vedela, da je sicer strog, toda pravičen in dobrotljiv mož. Vrh tega je vedela gospodična Petnova, da je Henrik nedolžen na zločinu, katerega je bil obtožen, in v naivnosti, ki često prebiva v plemenitih srcih, ni mogla zapopasti, da bi popolnoma nedolžen človek zares mogel trpeti kazen.

Proti poldnevu je od reke gor dospel na polje pred hišo, kjer je bil Henrik v zaporu, oddelek brambovcev — imel je prisostvovati jutrnji eksekuciji angleškega vohuna.

Dunvud se je bil povrnil k svojemu eskadronu — ni mogel prenesti tega, da bi bil priča obupa Hvartonovih. Tudi on je stavil, kakor gospodična Petnova, velike upe na Vošingtnovo milost, dasi so ga v drugih trenutkih zopet napolnjevali najkrutejši dvomi in bojazni. Bil je dobro znan z vojnimi zakoni in bolj vaje soditi Vošingtena kakor generala nego kakor človeka.

Nestrpno je čakal na kurirja iz glavnega tabora, ki je moral dospeti vsak čas, kajti glavni tabor je bil nedaleč na zapadnem bregu Hedzena. Poročnik Mazon, ki je odhajal na rekognosciranje proti sovražnemu oddelku, pomikajočemu se ob reki navzgor, ga je našel v največji razburjenosti.

„Ta negotovost me ubije!“ mu je potožil major. „Ne ljubi se mi nobena stvar... Ah, da bi že prišel enkrat!“

„Na, glejte ga!“ pa je v istem hipu vzkliknil Mazon. „Tu drvi gor po cesti — gotovo prinaša dobro vest. Da bi le! Nič prav rad bi ne videl tega korajžnega fanta plesati v zraku.“

Dunvud je slišal le malo te rahločutne izjave, kajti že je bil skočil čez plot in je stal pred kurirjem.

„Kaka vest?“

„Dobra,“ je odgovoril sel in izročil majorju pismo.

Dunvud si ni vzel časa, da bi čital. V ogromnih skokih je drvil proti hiši in planil v sobo, kjer je bila zbrana Hvartonova družina.

„Ah, Dunvud?“ je zavpila Fanika in mu stekla naproti. „Izgledate tako veseli — ali prinašate pomiloščenje?“

„Tukaj Fanika . . . tukaj, Henrik . . . tukaj,“ je sopel Dunvud skoro brez sape in s tresočimi prstmi prelomil pečat. „Tu je pismo — poslušajte!“

In vsi so posluhnili napeto — a tu so videli, kako se je radost na Dunvudovem obrazu hipoma umaknila topi grozi.

V zavitku ni bilo drugega kakor smrtna obsodba vojnega sodišča, pod katero so bile zapisane besede:

„Potrjeno. — Jurij Vošington.“

„Izgubljen je, izgubljen je!“ je kriknila Fanika in omahnila v tetino naročje.

„Moj sin, moj sin!“ je ihtel stari mož. „Na zemlji ga ni usmiljenja — samo v nebesih! Naj bi Vošington nikdar sam ne potreboval milosti, ki jo odreka mojemu nedolžnemu sinu.“

„O, kruti Vošington!“ je zadonelo tudi iz gospodične Petnove ust. „Preveč se je že navadil prelivanja krvi — to je njegov značaj čisto predrugačilo.“

„Ne grajajte ga!“ je rekel Dunvud. „General je odločil tukaj, ne človek! Zastavljam svojo glavo, da ta udarec, ki ga mora zadati, njega samega boli.“

„O, kako sem se varala v njem!“ je tožila Fanika. „On ni odrešenik svoje domovine — on je mrzel, brezsrčen trinog! O, Dunvud, Dunvud, kako slabo ste mi ga opisali.“

„Mirujte, draga Fanika. Za božjo voljo, ne govorite tukaj tako! On je samo čuvaj in izvrševalec zakona.“

„Imate prav, Dunvud,“ je povzel zdaj besedo Henrik, čigar junaško srce pod strašnim udarcem ni omahnilo. „Jaz ... jaz sam ga ne morem obsojati ... na robu groba nečem biti krivičen. V času, kakor je sedaj — ko je Vaši stvari še-le pred kratkim vsled sramotnega izdajstva grozila poguba — se Vošingtnovi nevpogljivosti ne čudim. A jaz ne morem storiti zdaj drugega nego da se pripravim na svoj strašni konec, ki je tako blizu ... Vam, major Dunvud, velja moja prva prošnja.“

„Govorite,“ je jecal Dunvud.

Henrik je pokazal na očeta in rekel :

„Bodite staremu možu tu sin — bodite slabotnemu siromaku opora in ščit zoper nadloge, ki mu jih utegne nakopati na glavo moja sramotna usoda. Nima veliko prijateljev med voditelji te dežele — naj bi bilo Vaše vplivno ime med njimi!“

„Bo.“

„In ta nedolžna sirota,“ je nadaljeval Henrik, kazoč na Saro, ki o vsem tem, kar je pretresalo druge, ni razumela ničesar. „Jaz je ne morem več maščevati... ah, proč s takimi mislimi, ne spodobijo se v tej uri. Pod Vašim varstvom, Dunvud, naj bi našla zavetja in miru.“

„Bo,“ je šepetal Dunvud.

„Naša teta Vam je v sorodstvu, tu je nepotrebna vsaka beseda, ali tukaj —“ pri teh besedah je prijel Faniko za roko in pogledal ljubeče v njen objokani obraz. „Tukaj je najdragocenejši zaklad. Sprejmite jo na svoje srce in gojite jo kakor bi gojili nedolžnost in čednost.“

Major je segel ognjevito po roki ljubljene deklice, Fanika pa se mu je umaknila in skrila obraz na tetinih prsih.

„Ne, ne,“ je šepetala. „Nima prostora

v mojem srcu, kdor je pomagal uničiti mojega brata.“

Henrik jo je gledal nekaj časa resno in sočutno.

„Dragi Henrik,“ pa je prosil major. „Vidim, da je najbolje, da se zdaj ne dotikamo te stvari... Bojim se,“ je nadaljeval z žarečim obrazom, „da ima gospodična Fanika slabo mnenje o meni — in izpremeniti to mnenje, ji je morda komaj več mogoče.“

„Ne; ne, ne!“ je brž vzkliknila Fanika. „Tista zmota je pojasnjena, major Dunvud — Izabela je razgnala vse moje dvome s svojim poslednjim izdihom.“

„Blaga duša,“ je šepetal Dunvud. „Ali, Henrik, prizanesite zdaj svoji sestri, dà, prizanesite mojim lastnim čutilom.“

„Preveč težko mi je,“ je rekel Henrik, objemši Faniko, „zapustiti sestri brez varuha... Njiju dom je razvalina, usoda jima skoro ugrabi zadnjega zaščitnika,“ — pogledal je na očeta — „in li morem mirno umreti, če pomislim na nevarnosti, katerim ostaneta izpostavljeni?... Dobra gospodinja te hiše je že poslala po duhovnika, ki me naj pripravi na poslednjo pot. — Fanika, ali mi hočeš olajšati poslednjo uro in privoliti, da te ta duhovnik združi z Dunvudom?“

Fanika je nemo odkimala.

„Zavoljo tvoje nesrečne sestre — zavoljo mene —.“

„Tiho, Henrik, srce mi raztrgavaš,“ je prosila Fanika razburjena, trpinčena. „Za nič na svetu ne bi mogla v takem trenutku skelpati tako svete vezi. Storilo bi me nesrečno za vse življenje.“

„Ne ljubiš ga!“ je vzkliknil Henrik očitajoče.

Fanika si je pokrila z roko oči, podala drugo bratu in šepetala :

„Motiš se — motiš se.“

„Tedaj mi obljubi, da pozneje, ko ti postane spomin na mojo žalostno usodo milejši, njemu, najboljšemu mojemu prijatelju, podariš roko, in pomirjen bom.“

„Obljubim!“ je rekla Fanika s povešenimi očmi, Duvud pa je nemo, a vroče pritislil na usta njeno roko.

„Teta, ali naju hočete pustiti trenutek s prijateljem sama? Imam se pogovoriti z njim o stvareh, ki bi Vas po nepotrebnem razburjale.“

„Morda bi pa jaz le še utegnila poiskati Vošingtena?“ je menila zdaj teta.

„Zakaj bi se ne mogli obrniti na Harperja?“ je vprašala Fanika, ki se je bila na-

enkrat spomnila besed, ki jih je govoril takrat pri slovesu neznani gost na Kõbiljeku.

„Harper!“ je hlastno ponovil Dunvud. „Harper! Kaj je z njim? Ali ga poznate?“ „Bil je dva dni pri nas,“ je povedala Fanika, „takrat ko so vjeli Henrika.“

„In — in — odkod ga poznate?“

„Nismo ga čisto nič poznali. Nekega večera je prišel k nam — popolnoma tujim mu ljudem — in ostal pod našo streho med hudo nevihto. Kazal je zanimanje za Henrika in mu obljubil svoje prijateljstvo.“

„Kako?“ je ostrmel major. „On je poznal Henrika?“

„Gotovo; on, Harper sam, je povzročil, da je odložil Henrik svojo masko.“

„Ali,“ je dalje izpraševal Dunvud in prebledeval od razburjenja. „Harper gotovo ni vedel, da je Henrik častnik kraljeve armade?“

„Gotovo da je vedel!“ je vzkliknila gospodična Petnova. „Saj nas je še posvaril pred nevarnostjo, ki preti Henriku!“

„Ponovite mi še enkrat... Kaj je rekel? Kaj je obljubil?“ je nadaljeval Dunvud z mrzličavo hlastnostjo in nestrpnostjo.

„Pozval je Henrika, naj se v morebitni nevarnosti obrne nanj, in je obljubil, da poplača gostoljubnost očetovo na sinu.“

„In je rekel to, ko je vedel, da je Henrik angleški častnik?“

„Gotovo — in ravno z ozirom na pretečo mu nevarnost.“

„O,“ je vzkliknil Dunvud preradosten, „potem je vse dobro — potem ga lahko rešim! Da, gotovo, Harper ne pozabi nikdar, kar je obljubil!“

„Toda — ali ima tudi moč?“ je vprašala Fanika dvomeče. „Li more omehčati Vošingtonovo trmo?“

„Da li more?“ je vzkliknil major. „Ako bi on ne mogel, kdo sicer bi bil v stanu to? Vsi naši prvaki skupaj niso nič v primeri s tem Harperjem! Toda — Vi imate njegovo obljubo?“

„Njegovo prostovoljno, slovesno obljubo — potem ko mu je bilo znano vse.“

„Potem bodite mirni — zakaj Henrik je rešen!“

In brez nadaljnega pojasnila je zdrvil ven, pustivši Hvartonove v največji osuplosti, in minuto pozneje so ga videli galopirati čez polje.

Henrikova usoda se je — kakor je bilo videti — obračala na bolje in vsem je postalo lažje pri srcu. Posebno pa Faniki, ki je vendar tako slepo zaupala ljubljenu

Dunvudu! In ko si je poklicala v spomin še vso blago, ljudomilo Harperjevo prikazen, se je udala prosto vsa nanovo-vzcvetelim upom...

Z okna, pri katerem je stala, je uživala svoboden razgled na goro, na kateri je bila medpotoma zapazila tisto skrivnostno kočo. Pobočje te gore je bilo strmo in pusto, tu in tam je rasel kak pritlikav hrast. Vzhodje te v koničasti obliki se vzdigajoče gore je bilo oddaljeno komaj deset minut od hiše — in tam zgoraj je zagledala Fanika ta hip moža, ki je stopil izza skale, a pri tej priči zopet izginil.

To se je ponavljalo večkrat, kakor da ima begunec (za takega ga je smatrala Fanika) namen, rekognoscirati gibanje vojakov spodaj.

Faniki je prišlo takoj na misel, da je krošnjar; vsekakor je bila to ista postava, kakor jo je bila videla sinoči pri kočici. Harvi pa je bil v njenem spominu v tako tesni zvezi s Harperjem, da se je globoko zamislila.

„O,“ pa je zdajci vzkliknila in tekla k durim. „Dunvud se je vrnil!“

Hip pozneje je vstopil major — z mračnim obrazom.

„Izjalovilo se Vam je!“ je vzkliknil Henrik.

„Ali ste videli Harperja?“ je hitela vpraševati Fanika.

„Ne — prišel je sèm čez reko, ravno ko sem se prepeljal jaz na oni breg. Križala sva se — ni mi bilo mogoče najti ga... Vendar ga bom videl lahko še nocoj...“

„In-li niste bili pri Vošingtonu?“ je vprašala gospodična Petnova.

Dunvud jo je razstreseno gledal nekaj časa in odgovoril potem z obotavljanjem:

„Vrhovnega poveljnika ni bilo v glavnem taboru. Toda, Fanika, povejte mi še enkrat vse, vse okolnosti Harperjevega obiska — sleherno vseh njegovih besed — vse, vse, nakar se le morete spomniti!“

Potem ko je izpolnila deklica njegovo željo z natančnostjo in s čudovito dobrim spominom, so se zopet razjasnile Dunvudove poteze.

„Rešeni smo, rešeni smo!“ je zvenelo veselo iz njegovih usten.

Tu ga je prekinil glasen prepir zunaj pred durmi.

SEDEMINDVAJSETO POGLAVJE.

Bila je hišna gospodinja, ki se je prepirala z vojakom, stražečim Henrika.

„Ali hočete človeku ob njegovi smrtni uri odreči sveta tolažila?“

„Veste kaj, dobra žena,“ je odvrnil vojak, „jaz ne maram napraviti svojega hrbta za cesto, po kateri pojde moj bližnjik v nebesa. Meni bi se dobra godila, če bi se ne držal svojih ukazov! Povprašajte spodaj pri poročniku Mazonu, potem pripeljete zaradi mene lahko vse črnosuknježe sem, kar jih premore Amerika.“

„Pustite damo noter!“ je ukazal major.

Korporal je salutiral in pustil gospodinjo vstopiti.

„Spodaj čaka duhovnik,“ je sporočila, „ki je prišel, da pripravi jetnika na zadnjo pot. Nadomestovati ima našega domačega gospoda, ki je odšel v hribe, na pogreb nekoga —“

„Pripeljite ga gor!“ je dejal Henrik v mrzličavi nestrpnosti. Potem pa je govoril potihem nekaj z Dunvudom, nakar je le-ta pogledal na uro in se s Faniko vred odstranil. Kar sta se bila pomenila s Henrikom, je bilo to, da je ta želel imeti duhovnika svojega veroizpovedanja, in mu je Dunvud obljubil, da mu pošlje enega iz vasi, mimo katere je imel priti na svojem potu k Harperju.

V vratih se je priklonil zdaj poročnik

Mazon in pripeljal v sobo duhovnega gospoda. Cezar je stopal naprej, hišna gospodinja pa je sledila duhovniku, ki je bil videti zelo star mož. Bil je zelo visok in silno suh, kar ga je delalo morda še večjega. Obraz je imel ostre poteze, bil zelo shujšan in obenem resen in oduren. Na njegovem že od narave mračnem čelu menda nikdar ni odsevalo veselje, samo srd nad pregrehami človeštva je vladal na njem. Košate, temne obrvi so podeljevale tudi očem, skrivajočim se za velikanskimi zelenimi očali, mrkega izraza.

Vsa prikazen je dihala fanatizem, nestrpljivost in asketično strogost.

Dolgi, tenki lasje, viseči mu po obeh straneh obraza, so precèj zakrivali njegove antipatične poteze in nemalo jih je zastiral tudi veliki klobuk, kateri je bil globoko potisnjen dol na čelo. Njegova duhovniška obleka je bila iz oguljenega črnega sukna.

Stopil je počasi in slovesno v sobo, pokimal trdo z glavo in se v dostojanstvenem molčanju poslužil stola, ki mu ga je prinesel zamorec. Gospod Hvarton je peljal zdaj Saroven, teta Ivanka pa je velela :

„Cezar, prinesi prečastitemu kaj pokrepčila ; gotovo ga je gospod po dolgi ježi potreben.“

„Ne iščem svoje moči v posvetnih rečeh,“ je dejal duhovnik z votlim glasom, kakor bi govoril duh. „Trikrat sem ta dan v službi Gospodovi propovedoval in deloval, ne da bi bil oslabeled. Ali prav imate, moja dolžnost je, skrbeti tudi za to slabotno zemeljsko posodo, kajti izrek pravi: Vsak delavec je vreden svojega plačila.“ Pri tem je odprl svoje ogromne čeljusti in napravil krepek požirek žganja iz ponujenega mu vrča, nakar je zadovoljno zacmakal.

Gospodična Petnova je prijazno menila zdaj :

„Upam, da prečastiti ni preveč utrujen in da se bo lahko posvetil —“

„Žena!“ pa jo je pri tej priči ostro zavrnil, „kdo me je videl kdaj omahovati? Ne sodi, da ne boš sojen, pravi sv. pismo.“

„No, no,“ ga je izkušala potolažiti stara gospodična, „saj ne sodim: ne svojega bližnjika, ne potov božje previdnosti.“

„Tako je prav. Ponižnost se spodobi tvojemu spolu in tvoji nizki stopnji. Ne povišuj se, ne postani prevzetna, da ne boš na veke pogubljena.“

To brezobzirno duhovnikovo postopanje je pohlevno staro gospodično konečno užalilo

in ni se mogla zdržati, da ne bi bila odvrnila :

„Moč je nad nami, ki nas podpira, da ne omagamo, ako jo v ponižnosti in odkritega srca prosimo pomoči.“

Duhovnik jo je pogledal uničujoče in rekel :

„Ne vsakdo, kateri kriči po usmiljenju, je uslišan. Potov božje previdnosti mi vbogi zemljani ne moremo presojati ... Mnogo je poklicanih, malo je izvoljenih. Lažje je o ponižnosti govoriti kakor jo vršiti. Ali si tako ponižen, revni črv, da želiš proslaviti Boga s svojim lastnim pogubljenjem? Ako ne — tedaj proč s teboj filistrko in farizejko !“

Takšen blazen fanatizem je v Ameriki redek, in gospodična Petnova si ni mogla misliti drugače nego da njen gost ni pri zdravi pameti. Molče je šla iz sobe, ali Henrik je bil ogorčen nad takim neopravičenim napadom na pohlevno teto in je dal svojim občutkom krepkega izraza zdaj.

„Povem Vam gospod,“ je vzkliknil, ko so se zaprla vrata za teto, „da si morem jaz pod služabnikom Gospodovim predstavljati samo pravega kristijana ... takega namreč, ki v zavesti lastne nepopolnosti zna priznati tudi slabostim drugih. Vi pa ste izvrstno

damo žalili po nepotrebnem in reči Vam moram, da me vrlo malo mika združiti svoje molitve z molitvami tako nestrpnega duhovnika kakor ste Vi!“

Duhovnik je sedel popolnoma mirno na svojem stolu, njegove oči so gledale z zaničljivim sožaljem v vrata, za katerimi je bila izginila dama, in zmenil se ni najmanje ne za Henrikova očitanja. Izpregovoril pa je tretji glas :

„Ob taki pridigi bi marsikatera ženska dobila krče. Vsekakor je pa tukaj izpolnila svoj namen.“

„Kdo je tu?“ je osupnjen vzkliknil Henrik in se oziral po sobi, iščoč govorilca.

„Jaz sem, stotnik Hvarton,“ je rekel Harvi Breza in snel zelena očala, razkrivši s tem svoje oči, ki so zdaj smehljaje pomežikavale izpod ponarejenih obrvij.

„Bog v nebesih, Harvi!“ je ostrmel Henrik.

„Tiho!“ ga je plaho posvaril krošnjar in previdno se ožrši, je nadaljeval: „V tem imenu ležé vešala, in imel bi malo upanja, da zopet uidem, ako me zdaj-le primejo. Korak, ki ga tvegam tu, je za-me smrtnonevaren. A ne bi mogel mirno spati in vedeti, da mora

umreti nedolžen človek, kadar ga morem rešiti!“

„Ne, ne,“ je vzkliknil Henrik, ginjen od krošnjarjeve velikodušnosti. „Ne morem sprejeti tega ... Ako je nevarnost, ki Vam preti, tako strašna, potem pojdite, kakor ste prišli, in me prepustite moji usodi. Duvud je ravno na poti, da posreduje za-me, in če se mu posreči, da dobi tekom te noči Harperja, potem je moja rešitev gotova.“

„Harper?“ je ponavljal krošnjar in zakrilil z rokami po zraku. „Kaj veste o Harperju? In zakaj mislite, da bi Vam on mogel pomagati?“

„Imam njegovo obljubo; saj se spominjate, da sva se srečala na Kobiljeku? Takrat mi je, ne da sem ga naprosil, obljubil svojo pomoč, če bi jo katerikrat potreboval.“

„Da, da ... ali povejte: ga-li poznate? to se pravi: ali mislite, da ima oblast v to? In kaj Vas podkreplja v zaupanju, da se spomni svoje besede?“

„Ako je kdaj kak obraz nosil pečat resnice, poštenosti in ljudomilja, je to njegov,“ je rekel Henrik. „Vrhu tega ima Duvud mogočnih prijateljev v puntarski armadi, in bolje je, da počakam tu na svojo usodo,

kakor da Vas izpostavljam gotovi smrti, ako Vas razkrinkajo.“

„Stotnik Hvarton,“ je rekel krošnjarski slovesnim glasom, „če Vas jaz pustim na cedilu, Vas vse pusti na cedilu! Ne Harper ne Dunvud Vas ne moreta rešiti, ako mi zdaj nemudoma ne sledite. Srečal sem davi Cezarja in napravil z njim načrt, ki Vas lahko reši. Če ga zavrnete, ste izgubljeni, in povem Vam še enkrat, nobena moč na svetu — poslušajte me dobro! — niti Vošington sam ni v stanu rešiti Vas!“

„Hočem Vam verjeti in Vas slušati,“ je rekel zdaj stotnik, premagan od velike resnobe krošnjarskih besed.

Krošnjarski mu je pomignil, naj molči, šel k durim, jih odprl in rekel z istim maziljenim obrazom, s katerim je bil prišel, straži: „Priatelj, ne pustite nikogar tu noter; hočemo moliti in moramo biti nemotljeni.“

„Ukazano mi je, da ne smem nikomur jetnikove rodbine zabraniti vstopa,“ je čmerno dejal vojak. „Če pa hočete biti sami, zakaj ne zatrnete zapaha?“

Krošnjarski je ubogal ta migljaj in je zapahnil vrata.

„Zdaj pa le hitro. Tukaj je črna krinka za Vaš zali obraz.“ Pri teh besedah je iz-

vlekel iz žepa pergamenasto masko in jo nateknil Henriku. „Zamenjati morate vlogo s Cezarjem.“

„Obraz ne od zamorec!“ je menil zamorec razžaljeno, ko je ogledaval svojega prebarvanega mladega gospoda.

„Le počakaj, Cezar, mu je rekel krošnjar, „da natakremo kodraste lase.“

„Zdaj še bolj malo dobro!“ je zamrmral nezadovoljni Afrikanec. „Zdaj kakor črna ovca! Jaz nikdar videl takšen žnabelj — ima žnabelj debel ko klobasa!“

Črna krinka, ki si jo je bil priskrbel krošnjar z velikim trudom, je podajala precej veren snimek zamorskega obraza in tudi kodrasti lasje so bili narejeni čisto naravno.

„Edin človek je v amerikanski armadi, ki bi Vas mogel spoznati zdaj, stotnik,“ je rekel nato Breza, z zadovoljstvom ogledujoč svoje delo. „In tega ravno zdaj ni tukaj.“

„Kdo je to?“

„Mož, ki Vas je vjel, bi zavohal Vašo belo kožo za najdebelejšo krinko. A hitro, menjajta zdaj obleke. Tako.... zdaj nateknite še suknjo. Pri moji veri, imenitno izgledate! In tukaj, Cezar, pokrij svoje črne kodre s to-le lasuljo in le pazi, da ne pokažeš svojega obraza! Najbolje je, da gledaš skoz okno,

kedar se odpró vrata, in da mi na nobeden način ne zineš katere, sicer nas izdá tvoj glas !“

Zamorec se je molče usedel k oknu. Zdaj so bile vse priprave končane, krošnjar je odprl vrata in rekel straži :

„Dajte poklicati gospodinjo. A naj pride sama ; jetnik je zatopljen zdaj v svojo pobožnost, in ne pustim, da bi ga motil kdo.“

Cezar je tiščal povešeni obraz v sklenjene roke : Ko je vrgel vojak v sobo pogled, je mislil, da njegov jetnik moli. .

Postrežljiva gospodinja je kmalu pritekla in krošnjar, ki je bil stopil ven na hodnik, jo je tako-le nagovoril :

„Sestra, ali imate v hiši sveto knjigo : „Krščanskega hudodelca zadnji trenutki“, ali „Misli o večnosti za tiste, ki umro nenaravne smrti“ ?“

„Nisem še nikoli slišala o taki knjigi !“ je dejala starka.

„Že mogoče ; gotovo je veliko knjig, o katerih niste slišali nikoli. Nemogoče je, da bi se ta ubogi grešnik preselil v rajski mir brez tolažila teh svetih bukvic. Brati eno uro v tem zakladu je več vredno kakor vse pridige, ki jih je slišal človek v svojem življenju.“

„O moj Bog, kakšna dragocenost morajo biti te bukvice. Oh, ko bi jih imela!“

„Prav govoriš, žena; to je knjiga, ki bi morala biti v rokah slehernega kristjana, posebno pa takega, ki umrje na vislicah. — Dajte temu zamorcu konja; naj me spremi k mojemu bratu, on ima to knjigo, in lahko jo prinese še ob pravem času vbogemu obtežencu tukaj.“

Gospodinja je tekla izpolnit nemudoma duhovnikovo željo, in zarotniki so bili zopet sami.

„Dozdaj je vse dobro,“ je šepetal krošnjar, „a najtežje bo, premotiti poveljujočega častnika straže. Pomislite, stotnik, da se bliža zdaj trenutek, ko je vse odvisno od najine hladnokrvnosti.“

Henrik mu je samo molče stisnil roko.

Straža je javila zdaj, da stojita konja pred hišo. Harvi je šel prvi in Henrik tik za njim po precēj temnih stopnicah, in spodaj v veži je priporočil duhovnik gospodinji še enkrat, naj skrbi, da bo imel jetnik mir, da bo mogel prebaviti zveličalno duhovno hrano, ki jo je bil prejel ravnokar...

Med tem se je že bil razširil po malem taboru glas o čudnem pridigarju, in ko je krošnjar s stotnikom stopil iz hiše, je bilo tam zbranih kakih dvanajst dragoncev — z

očividnim namenom, da bi tega fanatika imeli za norca.

„Lep konjiček!“ je menil eden njih. „Samo malo presuhljat... Ga pač hudo trudite v svojem svetem poklicu?“

„Moj poklic je lahko naporen i zame i za to zvesto žival. A pride dan, ko prejmeva oba svoje plačilo,“ je mirno odvrnil Breza, pripravljajoč se, da bi zlezel v sedlo.

„Torej delate za plačilo?“ se je oglasil drug.

„Gotovo — ali ni vsak delavec vreden svojega plačila?“

„Kaj pa, prečastiti, ako bi nam napravili kako majhno pridigico? Ravno utegnemo zdaj, in nikoli se ne more vedeti, kako dobrodejno je to za tako razbojniško drhal kakor smo mi. Kar na to-le klop se vstopite in zapridigujte, kar Vam drago.“

Vojaki so v krogu obstopili krošnjarja, ki je s pomenljivim pogledom na stotnika, sedečega že na konju, odvrnil:

„Dà, prijatelji, saj storim s tem samo svojo dolžnost! — Ti, Cezar, pa lahko jezdiš naprej; nesrečni jetnik potrebuje knjige, zakaj njegove ure so štete...“

„Dà, dà, naprej s teboj!“ so vpili vo-

jaki in eden je udaril stotnikovega konja, da se je spustil v dir.

Krošnar se je bal, da bi poredni vojaki, ki so čezdalje bolj tiščali vanj, mu slučajno ne prišli na pravo sled; zato jim je rajši ustregel, stopil gor na klop, se parkrat odkašljaj in pričel:

„Naj obrnem Vašo pozornost, bratje, na tisti del svetega pisma, ki ga je najti v drugi knjigi Samuelovi in ki stojé v njem zapisane sledeče besede: „In kralj je tožil čez Abnerja in je rekel: „Ali je umrl Abner, kakor umrje bedak? Glej, tvoje roke niso bile uklenjene, tvoje noge niso bile zvezane, in kakor pade mož od brezbožnežev, si padel ti!“ In ves narod se je zjokal nad njim —“

V tem trenutku pa se je prikazal izza hiše častnik in zarobantil:

„Kaj postopate tod okoli, lenobe grde! Marš na delo in da najdem konje v dobrem redu, kadar pridem pogledat!“

Vojaki so jo odkurili pri tej priči in to priliko je porabil krošnar, da je zajahal konja, dasi se je trudil, da bi napravil to počasi in z vsemi nerodnimi kretnjami duhovnika, katerega je doslej posnemal.

„No,“ ga je nagovoril poročnik Mazon, „ali si fanta tu notri osedlal in podkoval, da

bo mogel napraviti svoj zadnji galop pod ujzdo svetosti z dobro srečo, starec, he?“

„Ti si brezbožen človek!“ je vzkliknil duhovnik v sveti grozi in povzdignil roke in oči k nebu. „Ali zapuščam te nepoškodovan, kakor je prišel Daniel iz levove jame.“

„Pojdi k vragu!“ je zamrmral Mazon, hkratu pa je zavpil: „Stoj — kaj pa zamorec tam? Kam jaha?“

„Gre po knjigo,“ je brž povedal duhovnik, „ki naj da jetniku tolažbe in moči na življenja poslednji poti... Vendar ne bodeste hoteli oropati umirajočega tolažila svete vere?“ In s strogo-karajočim pogledom na poročnika je dostojanstveno in nerodno odjezdil na cesto.

Mazon pa je še dolgo zabavljajal za njim — duhovnikov ni mogel trpeti, za nič na svetu.

„Stražmojster! Stražmojster!“ je zaklicala naenkrat straža zgoraj. „Stražmojster!“

Namesto poklicanega je stekel poročnik Mazon ozke stopnice navzgor, ki so vodile k jetnikovi sobi, in vprašal vojaka, kaj pomeni njegovo vpitje. Vojak je stal v odprtih vratih in nezaupno opazoval angleškega častnika tam pri oknu.

Ko je zagledal svojega predstojnika, se je spoštljivo umaknil in rekel :

„Ne vem, gospod poročnik, ali jetnik se mi vidi tako čuden . . . Odkar ga je zapustil pridigar, mi ne izgleda več kakor preje ; ali (pri tem je zopet pazljivo gledal tja) vendar mora biti pravi ! Saj je to ista popudrana glava in ista krpa v suknji, kjer je zadnjič dobil rano. . .“

„Pa se derete tu kakor žolna, ker dvo-
mite, da-li je ta gospod Vaš jetnik ? Kdo za
vraga naj bi bil drugače ?“

„Kdo naj bi bil drugače, tega ne vem,“
je menil vojak čmerno. „Le to vem, da je
postal naenkrat manjši in debelejši. In le po-
glejte ga, kako se trese, kakor bi imel mrzlico !“

To je bilo le prerese, kajti Cezar je
poslušal ta kratki pogovor s smrtno grozo v
srcu !

Stotnik Lavton bi bil pri tej priči raz-
kril vso sleparijo, Mazon pa ni bil toliko bi-
stroumen. Obrnil se je torej precej zaničljivo
k vojaku in mu rekel potihem :

„Nič drugega ni, kakor da je ta sveto-
hlinski nori farizej vbogemu fantu napravil
strah pred večnostjo. Gotovo ni govoril o
drugem kakor o žveplu in peklenskem ognju.

Hočem iti jaz k njemu in govoriti enkrat pametno žnjim.“

„Slišal sem, da strah človeka lahko naredi bledega,“ je dejal vojak, „kraljevega stonika pa je naredil črnega!“

Stvar je bila ta, da je bil Cezar z nerodno kretnjo premaknil malo lasuljo od ušesa, in na to edino črno liso so bili slučajno pali vojakovi pogledi.

In jedva je bil slišal Cezar omeniti svojo barvo, se je smatral razkrinkanega, skočil pri prvem glasu težkih Mazonovih škornj pokoncu in bežal v kot. Poročnik pa ga je že držal za grlo.

„Kdo ste?“ je rohněl Mazon, pri vsakem vprašanju suvajoč glavo starega moža ob zid. „Kdo za vraga ste Vi? In kje je ta Anglež? Govori, ti črni gromski oblak, odgovori mi, ti stari krokar, ali pa boš namestu vohuna bingljah na vislicah!“

Cezar je ostal stanoviten. Ne grožnje ne udarci niso mogli spraviti iz njega odgovora, dokler ni nastopil poročnik s svojim težkim škornjem proti najobčutljivejši točki zamorčevega telesa, proti njegovi piščali.

Niti najtrše srce bi zdaj ne bilo zahtevalo več poguma od vbogega zamorca. Cezar pa se je izdal pri prvih besedah:

„O, gospod! Gotovo misliti, da črnega moža nič boli!“

„Grom in strela,“ je besnel poročnik. „Zamorec je! Cezar, lopov! Kje je tvoj gospodar in kdo je bil duhovnik?“

Tako govoreč je napravil kretnjo, kakor da hoče ponoviti brco. Cezar pa je na ves glas kričč prosil milosti in obljubil, da pové vse, kar mu je znano.

„Kdo je bil duhovnik?“ je ponovil Mazon in grozeče vzdignil nogo.

„Harvi, Harvi!“ je vpil Cezar, poskakujoč z ene noge na drugo, kakor je videl v nevarnosti desno ali levo.

„Kakšen Harvi? Ti črni lopov!“ je ponavljal nestrpni poročnik in brcnil v drugič.

„Breza!“ je zatulil Cezar in od bolečine pal na kolena; velike solze so mu tekle po obrazu.

„Harvi Breza!“ je zavpil poročnik, treščil zamorca po tleh in planil iz sobe. „K orožju, k orožju! Petdeset gvinej za življenje vohunovo! — Ne dajte nobenega pardona! Na konja, na konja! K orožju!“

Med hrupom, ki je sledil zdaj, se je vzdignil Cezar in si stokaje drgnil piščali.

OSEMINDVAJSETO POGLAVJE.

Pot, katero sta morala vzeti krošnar in stotnik, da dosežeta varno gorovje, se je vlekla kake četrte ure naravnost od hiše čez planjavo, iztegajočo se do vznožja teh gor, ki se vzdigajo tu skoro navpično proti nebu; potem se je zabrnila na desno in se po kačje vila noter v osrčje divjega pogorja.

Harvi je jezdil naprej, ker je imel Henrik predstavljati njegovega slugo, in ni pozabil niti trenutek svoje vloge, držeč se kolikor mogoče nerodno v sedlu in moleč noge daleč v stran. Na njuni desnici so ležali šotori pehote in straže, postavljene okoli tabora, so stopale umerjenih korakov gor in dol.

V prvem hipu seveda je hotel Henrik nagnati konja k skrajni hitrosti, a krošnar ga je pri tej priči zadržal.

„Stojte!“ mu je zaklical. „Ali hočete oba skupaj pogubiti? Ostanite na svojem mestu, kakor zamorec, ki sledi gospodarju. Ali niste videli, da so njih iskri vranci osedlani, in kako dolgo menite pač, da bi se moglo držati Vaše borno nemško kljuse proti Viržincem? Vsaka ped pota, ki jo pridobiva, ne da jih alarmirava, reši en dan najinega življenja. Jahajte počasi za menoj in ne ozi-

rajte se; ti ljudje so zviti kakor lisjaki in pri tem krvoločni kakor volkovi.“

Henrik je brzdal svojo nestrpnost le s težavo in se udal krošnjarjevim naredbam.

„Ali,“ je dejal, „Cezarja bodo kmalu razkrinkali in tedaj bi bilo pač bolje, da se spustiva v galop in predno se jim prav zdani, sva že lahko tam-le v hosti...“

„O, ne poznate jih, stotnik!“ je odvrnil krošnjar. „Ravno ta trenutek gleda nek korporal za nama, kakor bi se mu zdelo, da ni vse v redu. Kako gleda sem! Ne, ne, držite konja... jezdit morava korakoma, kajti ravno je položil roko na sedlo. Če zajaha, sva izgubljena! Infanterija s svojimi krogli naju še lahko doseže.“

„Kaj počne zdaj?“ je vprašal Henrik.

„Obrnil se je proč od konja in gleda v drugo stran. Tako, zdaj pustite konja v trab... počasi, počasi, ne tako hitro! Glejte tam stražo na polju, na desno... kako ostro gleda sèm na naju!“

„Ne brigajte se za infanterista!“ je dejal Henrik. „Ta naju k večjemu lahko ustreli... ti dragonci pa naju lahko zopet vjamejo! O, Harvi, konji prihajajo za nami! Ali vidite kaj posebnega?“

„Hm,“ je menil krošnjar, „tam na levo za grmovjem je pač videti nekaj posebnega. Zasukajte malo glavo, a čisto počasi, potem lahko sami vidite to stvar in črpate iz nje kakšen koristen nauk.“

Henrik je porabil to dovoljenje, da je pogledal v stran, in kri mu je zastala po žilah, ko je pal njegov pogled na vešala, ki so bila postavljena očitno za njega samega. Z nepopisno grozo je obrnil proč glavo.

„To je svarilo, da bodiva previdna,“ je rekel krošnjar.

„Strašen pogled!“ je šepetal Henrik in si za trenutek z roko zakril oči.

Krošnjar je govoril z mrko grenkobo:

„Vi, stotnik Hvarton, imate ta pogled, da Vam sije zdaj solnce, da dihate sveži zrak in da Vas sleherni korak Vašega konja oddaljuje od vislic; vrhu tega Vam nudi vsaka votlina, vsaka skala skrivališče pred osveto sovražnikov. Jaz pa sem gledal vislice, za-me postavljene, v času ko se mi ni odpiralo nikjer nobeno zavetje... Dvakrat sem ležal pokopan v ječi, kjer sem dolge noči vzdihoval v verigah in kjer nisem imel drugega upanja nego sramotno smrt... Če sem se upal tedaj stopiti k malemu zamreženemu oknu, da bi s hrepenečimi očmi ujel vsaj

košček neba, ki se vendar razgrinja nad vsemi ljudmi, tedaj nisem imel drugega pogleda nego strašno, pošastno prikazen vislic.“

„Kaj? Ali ste bili kdaj smrti že tako blizu?“ je vprašal Henrik, ki je strmé poslušal te grenkobne, strastne besede, poznavajoč dozdej Brezo le kakor mirnega, ravnodušnega človeka. — Oba sta v svoji razburjenosti čisto pozabila na pričujočo nevarnost.

„Ali nisem že tri leta kakor preganjana zver?“ je odgovoril Breza. „Da, enkrat — enkrat so me že bili pripeljali pod vešala, in zahvaliti se imam za svojo rešitev le kraljevim četam, ki so ravno v pravem času alarmirale moje rablje. Da so prišli četrť ure kasneje, pa bi bilo po meni... Takrat sem že stal v sredi teh krutih ljudij, pred zijajočimi ženskami in otroci, ki so na-me — kakor na kakšno pošast — kazali s prsti. Hotel sem moliti, a kričali so mi take psovke v ušesa, da nisem mogel obdržati ene misli; in ko sem se ozrl po vsej tej veliki množici, da bi zagledal obraz, ki kaže sočutje, takrat nisem našel ne enega! Vsi so me preklinjali kakor ničvredneža, ki je izdal in prodal svojo domovino. O, bila je grozna ura, stotnik Hvarton, ura, kakor je Vi ne izkusite nikdar. Vi... Vi imate prijatelje, sorodnike, ki ču-

tijo z Vami... jaz pa nisem našel nobenega sočutja, nobenega usmiljenja, nobene tolažbe, ki bi me bodrila. Bil sem kakor od Boga in nje ga enako zapuščen.“

„Kaj pravite, Harvi, ali ste v resnici mogli obupavati nad božjim usmiljenjem?“

„Ne, Bog ne zapusti svojih služabnikov nikdar!“ je z vzvišenim glasom odvrnil Breza.

„Kóga mislite potem?“

Krošnjar se je trdo vzravnal v sedlu, ognjeviti pogled, ki je bil za kratek čas razsvetil njegovo obličje, je ugasnil in govoril je nosljaje, kakor bi se obračal do kakega zamorca :

„V nebesih ni razlike med barvo, brat, zato imaš skrbeti za svojo neumrjočo dušo, in ne pozabi nikdar, da boš nekoč polagal račun!“ Nato je povetil svoj glas in rekel tiho : „To je poslednja straža ob cesti ; a ne ozrite se, ako Vam je življenje drago!“

Hip pozneje je vprašal stotnik :

„Kaj vidite, Harvi?“

„Nekaj, kar ne oznanja nič dobrega,“ je dejal krošnjar, ki je bil ravnokar zopet v skrbah pogledal nazaj proti hiši. „Vrzite proč krinko in lasuljo, potrebovali boste takoj vse svoje čute ! Pred nama ni nič, česar bi se bilo

bati, ali oni zadaj, ti nama zdaj-le strahovito zagodejo!“

„Evo torej,“ je vzkliknil stotnik in si strgal dol masko. „Naprej kar se dá, in Bog nama stoj na strani! Kvečjemu deset streljajev naju še loči od varnega gozda. Zakaj ne dirjava tja takoj?“

„Bodite mirni; alarmirani so, a preje ne zajahajo, da pride častnik... Če pa vidijo, da beživa — ha, zdaj prihaja in gre k hlevu — tucat jih je že v sedlu, častnik pa še nekaj popravlja sedlo — zdaj je na konju... zdaj jahajte, stotnik Hvarton, zdaj jahajte: velja Vaše življenje! Držite se tik za menoj, ako me izgrešite, ste izgubljeni!“

Ni mu bilo treba reči dvakrat. Komaj se je spustil v galop, je storil isto stotnik, priganjajoč svoje kljuse na življenje in smrt. Breza je imel veliko boljšo žival, a gotovo je bilo, da se z iskrimi konji dragoncev dolgo ne bo mogla kosati.

V malo trenutkih je stotnik izprevidel, da ga mora tovariš daleč prehiteti, in plah pogled, katerega je vrgel za seboj, ga je poučil, kako naglo se mu bližajo sovražniki... Komaj pa je bil krošnjar, ki je bil pri hudem diru izgubil klobuk in lasuljo, zapazil, da stotnik zaostaja, je pobrzdal konja in poča-

kal, da ga je oni došel, nakar sta jahala vštric.

„Ali bi ne bilo bolje za naju, da pustiva konje,“ je menil Henrik, „in jo mahneva preko polja? Ta plot jih bo zadržal.“

„Na tem potu stojé vislice,“ je odgovoril krošnjar. „Za takšen plot bi se oni toliko brigali kakor midva za kako prekljo. Ali gozdni parobek je blizu in zadaj za grmovjem se razcepi pot; morda krenejo na napačno, in tedaj sva na dobrem.“

Ob vznožju gore se je iztegal gost rob grmovja in robidovja in vanj sta se rešila begunca, ravno ko so jima prve krogle preganjalcev zažvižgale okoli ušes. Dospevši na že omenjeni križpot, je krenil krošnjar na levo, a že po nekoliko hipih je udril na desno v goščavo, na stransko stezico, vodečo v strm breg. Ta manever ju je rešil. Kajti dragonci so šli za sledjo, do točke, kjer sta begunca zavila v stran, in tam so kar slepo zdrvili mimo.

Begunca sta slišala njihovo glasno vpitje in govorjenje, ko sta njuna upehana in zasopljena konja plezala v strmino, in zopet je stotnik predlagal, naj bi pustila konje in se skrila v goščavi.

„Ne še, ne še!“ je tiho dejal Breza.

„Morava dospeti preje na vrh.“ Kmalu se je to zgodilo. Oba sta skočila zdaj s konja, in Henrik je bil v istem hipu izginil v gostem grmovju. Harvi se je pomudil samo še toliko, da je priložil konjema par krepkih udarcev, ki so ju pognali v divji beg po drugi strani hriba navzdol, potem je sledil tovarišu v zavetje goščave.

Komaj sta se bila skrila, ko se je prikazal nekaj korakov pred njima na stezi dragonec in zaklical tovarišem zadaj :

„Ravno sem videl izginiti njuna konja tam-le za vogalom.“

„Potem le za njima, fantje, za njima,“ je kričal nekje poročnik Mazon, „in dajte kvečjemu Angležu pardona — krošnjarja posekajte !“

Henrik je čutil, kako ga je držal tovariš z železno pestjo, slišal zdirjati mimo dragonce, nato je rekel krošnjar :

„Sleherni korak, ki ga napraviva zdaj, je dobiček. Kajti oni jezdiyo navzdol, in midva hočeva plezati navzgor. Pojdiva !“

„Ali nama ne bodo sledili? Ali ne bodo preiskali cele gore? Ne pozabite, da imajo tudi infanterijo ... in vsekakor morava tu poginiti lakote.“

„Ne skrbite za to, stotnik. Popeljem Vas

na kraj, kamor nam živa duša ne bo sledila. Glejte, solnce že zahaja, še-le čez dve uri se vzdigne mesec, in kdo, menite, naj bi naju v temni novemberski noči zasledoval med temi skalami in prepadi?“

„Čujte!“ je vzkliknil Henrik. „Kličejo se ... naju že pogrešajo!“

„Pojdite sem-le na vrh te skale, potem jih lahko vidite,“ ga je pozval krošnar in se mirno usedel, da bi si odpočil. „In v resnici, tudi oni naju vidijo ... tam! S sabljami kažejo gor ... Tako. Zdaj je eden izstrelil samokres, a daljava je prevelika.“

„Takoј bodo za nama!“ je boječe vzkliknil stotnik. „Beživa odtod.“

„Ne mislijo na to!“ je odvrnil krošnar. „Kaj bi opravili tu s svojimi težkimi škornji, ostrogami in dolgimi sabljami! Ne, morejo se vrniti in nama poslati infanterijo, na vrat, a priti s konji preko teh sotesk je nemogoče. A pojdiva. Trudapoln pot imava še pred seboj, a pripelje naju na varno.“

Vstala sta in kmalu sta bila izginila med skalovjem.

Izkazalo se je, da je krošnar prav domneval. Mazon in njegovi ljudje so bili zdrvili dol po hribu in kmalu došli prazna konja beguncev. Ko so preiskavali nato bliž-

nji gozd, je naenkrat zagledal eden begunca na vrhu gore.

„Ušla sta nam!“ je mrmral Mazon, „in mi smo onečaščeni! Za Boga, Vošington nam ne bo zaupal nobenega vohuna več... In tu sedi ta Anglež in gleda lepo dol na nas; kakor da vidim njegov porogljivi smeh... Dà, dà, fante, komodno sediš tam zgoraj; to je res, in gotovo se ti bolje prileže nego plešati po zraku. A nisi še na onem bregu Harlema, in še ti bom brusil pete, predno boš mogel praviti svojemu generalu, kaj si videl pri nas, — zanesi se na-me, prijatelj!“

„Ali naj streljam?“ je vprašal vojak.

„Streljaj, vsaj preplašiš ptička; bomo videli, če znata frčati.“

Mož je izstrelil svojo pištolo, in Mazon je vzkliknil:

„Pri moji veri, lopova se nam smejata! — Pojdimo zdaj domov, da alarmiramo pešce.“

Ko so dospeli dragonci nazaj v tabor, je bil že legel mrak na zemljo. Mazon se je posvetoval s častniki, ki so bili prihiteli skupaj, kaj bi se dalo ukreniti zdaj. Z okna svoje sobe pa sta poslušali ta pogovor v napeti pozornosti Fanika in gospodična Petnova.

„Nekaj se mora zgoditi in to hitro,“ je opomnil poveljnik pešpolka.

„Preiščimo takoj vse hoste,“ je predlagalo več dragoncev, „in ko napoči jutro, ju imamo zopet.“

„Le malo bolj počasi, Vi gospodje,“ jim je rekel polkovnik. „Noben človek ne more plezati po tem gorovju ponoči, razun če pozna dobro vse soteske in prepade. Brez kavalerije pa itak ne moremo ničesar opraviti, in ne verjamem, da bi se poročnik Mazon brez svojega predstojnika, majorja Dunvuda, česa lotil!“

„Ne upam se, razun če prevzamete Vi odgovornost,“ je dejal Mazon. „Toda major Dunvud bo v dveh urah tukaj, in če pustimo zastražiti pot med obema rekama in obljubimo kmetom tod okoli nagrado, bomo begunca kmalu zopet imeli.“

„Načrt je dober,“ je menil polkovnik, „a treba poslati takoj kurirja k Dunvudu, sicer se utegne predolgo muditi pri reki, čakajoč na Harperja, in priti sèm prepozno. Seveda upam, da ostaneta begunca čez noč na gori.“

Nekaj minut pozneje je zapustil tabor kurir s pismom na majorja Dunvuda.

Ko sta bila Fanika in njena teta izve-

deli o Henrikovem begu oziroma se prepričali sami o tem, nista mogli verjeti lastnim očem; zaupali sta tako slepo na uspeh Dunvudovih prizadevanj, da sta smatrali ta čin Henrikov naravnost nespametnim. In kako sta se tresli zanj zdaj, ko sta bili slišali pogovor častnikov! No, teta se je tolažila s tem, da dosežeta begunca nevtralna tla, predno ju dohité, ali Fanika je imela drugačne misli. Zdaj ni mogla dvomiti več, da je bil človek, ki ga je videla na gori, Harvi Breza, in bila je prepričana, da prenočita z bratom v tisti skrivnostni koči...

Fanika in njena teta sta imeli še dolg pomenek med seboj, potem je stara dama pritrdila nečakinji, jo objela, poljubila njeno mrzlo lice, jo blagosloвила in se udala, da — gnana od svoje sestrške ljubezni — tvega mlada deklica sila nevaren in drzen korak.

DEVETINDVAJSETO POGLAVJE.

Noč je bila mrzla in temna, ko je Fanika z burno-vtripajočim srcem, a lahkkih korakov smuknila skoz vrt, ki je ležal za hišo, in hitela proti gorovju.

Ura je bila še zgodnja, ali tema in mokrota novemberskega večera bi jo bili pognali

v vsakem drugem trenutku nazaj v sobo, zdaj pa je letela tja z naglico, kljubujočo vsem zaprekam, in postala ni niti za hip, da bi se oddahnila, dokler ni imela polovice pota za seboj.

Najzanesljivejše izpričevalo, na kaki stopinji civilizacije je narod, je: kako ravna s svojimi ženskami; in ni ga naroda, ki bi smel biti v tem pogledu ponosnejši od Amerikancev.

Faniko je bilo le malo strah discipliniranih čet, ki so zdaj v bližini ceste zavživale svojo večerjo. Bili so njeni rojaki in so spoštovali njen spol — to je vedela. Manje je zaupala lahkomiselnemu značaju južne konjenice. Ko je torej slišala prihajati po cesti konje, se je plaho skrila v grmovje. Bila je patrolja, ki se je vračala v tabor in ki je, neopazivši deklice, jezdila mimo. Zdaj se je upala Fanika zopet na plano, stopala dalje čez polje in tu še-le, sredi temne noči, je postala za hip in pomislila, kaj da dela.

Djala je dol kapuco svojega plašča, se naslonila na drevo in zrla pozorno k vrhu gore, ki je bil cilj njenega pota.

Kakor velikanska piramida se je vzdigal iz ravnine; glavo so mu ovijali oblaki, skoz katere je tu in tam prosevala zvezda.

Zaman je napenjala oči, v nadi da zagleda kako lučko, ki bi ji pokazala pot do tiste kočē in vzpodbudila njeno plaho srce... Vedno še ji je donel v ušesih pogovor častnikov in jo priganjal naprej. Ali tiha samota okrog in okrog, ta nočna ura, nevarna pot pred njo, negotovost, da najde zdaj kočo, in še hujši strah, da najde tam ljudi, morda ljudi najhujše vrste — vse to ji je pošepetavalo, naj se vrne.

V tem trenutku je zapazilo njeno oko slaboten migljajoč svit v smeri, kjer je morala stati kočā. Takoj pa ji je ta up zopet zibnil, kajti, ko se je nebo zopet zvedrilo, je spoznala, da je bila le zvezda, ki je bila pomigljala izza oblakov.

Naenkrat je stal mesec za vrhom gore in njegova prijazna luč ga je razsvetlila. Ali kakor je bila tudi potrebna ta razsvetljava za dekličino pot v goro, vendar je ni ohrabrila: kajti, kazajoča ji cilj njenih željā, ji je kazala obenem tudi vse težave, s katerimi se ji bo boriti. Ko se je v tem hipu slučajno ozrla, je odskočila, kakor da jo je pičil gad, od stvari, na katero se je bila naslonila, misleč, da je drevo. Bile so vislice, postavljene za njenega brata.

Zdaj ni Fanika več pomišljala, ampak

je zletela kakor veter čez poljano in kmalu dosegla vznožje skalovja, kjer je upala najti kako pot navzgor. Res je tudi našla ozko stezico, in z zadnjim pogledom za seboj je pogumna deklica nastopila svojo pot.

Lahkonogo, nevtrudljivo se je popenjala višje, vedno višje in kmalu je iz gozda dospela na goličavo, kjer ni bila pot več tako strašno strma in se je položno vila v goro.

Novo upanje je prešinilo Faniko, toda steza se je začela obračati na toliko strani, da jo je kmalu morala zapustiti in vzeti smer naravnost vkreber, takorekoč čez drn in strn — dokler ni obstala slednjič pred globokim prepadom.

Utrujena je sedla na kamen, da si odpočije in preudari položaj. Mesec je razsvetljeval prizorišče pred njo. Beli šotori infanterije so svetlikali kakor snežne lise ob njenih nogah. Okno njene tete je bilo razsvetljeno, in Fanika si je lahko mislila, da gleda ona zdaj v strahu in plahem pričakovanju sèm proti gori. Po hlevih so se premikale sèmtertja luči leščerb; Fanika si je rekla, da se pripravljajo dragonci na svojo nočno ekspedicijo proti beguncema — in pri tej misli je urno zopet skočila na noge.

Tam na desno se je bočil ozek skalnat

greben čez goro; tam nekje je morala ležati koča... Še kako uro dolgo se je morala bojevati z neštetimi težavami. Večkrat je upehana popolnoma obupala, večkrat je hudo padla, a slednjič se ji je posrečilo dospeti na vrh gore.

Onemogla se je zgrudila na skalo, a že čez malo hipov se je zopet vzdignila in šla iskat kočo. Stopila je ven na majhen skalnat pomol, a okrog in okrog ni mogla najti ničesar, kar bi bilo le količkaj podobno kaki koči. Zaman je pregledavalo njeno oko sleherni kotiček v skalovju — nikjer sledu o koči, o kakem živem bitju... Tu naenkrat, ko se je ravno iztegnila naprej, da bi pogledala v dolino, ji je zableščala v oči svetla luč in ji je gorak dih zraka udaril v obraz.

Ko je minulo Faniko prvo presenečenje, se je pazljivo ogledala in spoznala, da je stala ravno nad kočo, katero je tako silno iskala. Iz luknje v strehi se je kadil dim, in ko ga je ostra sapa, ki je vela čez goro, odpihala, je videla Fanika goreti spodaj ogenj. Ozka steza se je vila dol po skali in jo pripeljala k vratom koče, ki je bila zgrajena iz tramov in se je z zadnjo steno naslanjala na skalo. Streha je bila iz drevesne skorje, katere špranje so bile zamašene z mahom in

vejami. Eno samo okence z majhno šipo se je nahajalo v sprednji steni.

Fanika je pokukala preje skozi špranjo v kočo, predno se je upala noter. Ogenj, ki je plapolal na ognjišču, je dobro razsvetljeval mali prostor. V kotu je bilo slamnato ležišče z volneno odejo, čigar nered je pričal, da je pred kratkim nekdo tam ležal. Najrazličnejše obleke, za vsako starost, vsak spol in vsak poklic primerne, so visele po stenah naokoli. Tu so se mirno družile angleške in ameriške uniforme in na žeblju, ki je držal obleko iz pisane kotenine (to je bila navadna noša kmetov), je visela dobro popudrana lasulja. Izkratka : tu je bilo dobiti izbor oblek, ki bi bile preskrbele celo maškarado.

Nasproti ognjišču je stala odprta omara z nekaj posode in ostanki jedil. K ognju je bila pomaknjena miza, na kateri je ležala velika knjiga, najbrže biblija, in pred njo je stal en sam stol. Kar pa je Faniko najbolj zanimalo, je bil človek, ki je sedel pri mizi.

Ta, mož visoke postave, je upiral glavo v dlan, tako da so bile zakrite njegove po-teze, in je bil očitno zatopljen v pregledanje nekih listin. Pred njim je ležalo dvoje dragocenih kavalerijskih samokresov in ob strani mu je visel meč z umetniško izdela-

nim držajem. Fanika je spoznala takoj, da nima pred seboj ne Henrika ne krošnjarja.

Tujčevi lasje so bili počesani nazaj, tako da je visoko čelo bilo svobodno, in po modi tedanjega časa na gosto posuti s pudrom. Majhen okrogel klobuk je ležal na tleh, ker je bila miza skoro vsa pokrita s papirji in velikimi zemljevidi.

To je bil nepričakovan dogodek za našo junakinjo. Bila je tako prepričana, da je človek, ki ga je videla ponovno tu na gori, bil krošnjar in da ga najde zdaj tukaj s Henrikom !

Ni vedela, ali bi počakala ali bi šla — ko je tujec umaknil roko, dvignil obraz, in je Fanika z velikim začudenjem spoznala dobrodušne ostroizražene, mirne Harperjeve poteze.

Vse, kar je bil povedal Dunvud o njegovi veljavi in oblasti, vse, kar je bil on sam obljubil njenemu bratu, vse zaupanje, ki ga je bila vzbudila v njej njegova plemenita osebnost, je navalilo zdaj na Faniko. Odpahnila je vrata, planila v kočo in k Harperjevim nogam, se oklenila njegovih kolen in vzkliknila :

„Rešite ga, rešite ga ! Rešite mojega brata ! Spomnite se svoje obljube in rešite ga !“

Ko so se odprla vrata, je bil Harper skočil pokoncu in segel po samokresu, a ga takoj zopet položil nazaj na mizo, in ko je zdaj privzdignil kapuco, ki je bila zdrknila Faniki na obraz, je vzkliknil, nekoliko prestrašen :

„Gospodična Hvartonova ! Vendar niste sami ?“

„Nikogar ni tukaj razun Boga in Vas, in pri njegovem svetem imenu Vas rotim, spominjajte se svoje obljube in rešite mi brata !“

Harper jo je nežno dvignil, jo posadil na stol in jo prosil, naj se pomiri in mu pové vse, kako in kaj. Fanika je pripovedovala.

Harper jo je poslušal z odkritim sočutjem, in ko je končala, je zamišljeno stopal po koči gor in dol.

Po kratki pavzi je Fanika plaho nadaljevala.

„Radujemo se prijateljstva majorja Dunvuda, toda njegovo strogo poštenje mu brani, da bi nam pomagal, dasi ... čeprav njegova čutila ... njegova čutila za ... za mojega brata ... O, on smatra za svojo dolžnost, da mora kljubu vsemu brata zopet vjeti ! Vendar ne smatra njegove nevarnosti za toliko kakor mi, ker računa na Vaše posredovanje.“

„Na moje?“ je začudeno vzkliknil Harper.

„Da. Kajti ko smo mu povedali Vaše dobrotne besede, je rekel, da imate moč... in kakor se zdi, tudi voljo, da dosežete Henrikovo pomiloščenje.“

„Ali je rekel še kaj več?“ je vprašal Harper, ki je bil videti nekoliko vznemirjen.

„Ne.“

„Ne maram tajiti, gospodična, da igram v nesrečni vojni med Angleško in Ameriko majhno vlogo... Zahvaliti se imate za današnji beg svojega brata okolnosti, da mi je znana njegova nedolžnost in da nisem pozabil na svojo obljubo. Ali major Dunvud se moti, ako misli, da morem javno kaj storiti za njegovo pomiloščenje. Vpliv imam na njegovo usodo, gotovo, in tu je moja beseda — ki pri Vošigtenu nekaj velja, — da bo njegovo zopetno vjetje nekaj preprečilo... Od Vas, gospodična, pa zahtevam protiobljubo, da ostane ta pogovor in vse, kar se je dogodilo med nama, zaklenjeno v Vaših prsih, dokler Vam jaz sam ne dovolim, da govorite o vsem tem.“

Fanika mu je to z veseljem obljubila, on pa je nadaljeval:

„Krošnjar in Vaš brat bodeta kmalu tukaj... vendar me Henrik, kraljevi častnik,

ne sme videti tukaj, to bi utegnilo stati kroš-
njarja življenje!“

„O ne!“ je vzkliknila Fanika. „Henrik
ne more biti tako podel, da bi izdal moža,
ki mu je rešil življenje.“

„Gospodična, tukaj se ne gre za nikake
otročarije. Življenje in usoda človekova visi
na tenki niti in ničesar se ne sme prepu-
ščati slučaju. Če bi vedel Soer Henrik
Klinton ¹⁾, da občuje ta krošnjar z menoj pod
takimi okolnostmi, bi siromaku takoj vzeli
življenje. Zato se čuvajte in molčite! Po-
vejte bratu in Brezi, kar veste, in naj le ne-
mudoma bežita naprej! Ako dosežeta do jutra
zadnje oddelke naše armade, potem bo moja
skrb, da ju dalje ne bodo zasledovali. Je
boljšega dela za majorja Duvuda nego sprav-
ljati v nevarnost življenje prijateljevo.“

Harper je naglo pobral zemljevide in li-
stine, ko se je začul nad kočo glas Harvija Breze.

„Tukaj, stotnik Hvarton,“ je klical
Breza zelo glasno. „Tukaj je najino gnezdo,
o katerem sem Vam pravil!“

„Kje? Kje?“

„Tu-le; a počasi prijatelj,“ je klical kroš-
njar. „Pot je kaj polzka.“

¹⁾ Angleški vojskovodja.

Harper je položil prst na usta, priporočujoč Faniki še enkrat molčanje, vzel klobuk in samokresa, tekkel v kot koč, razmaknil tam viseče obleke in izginil v skalnati votlini.

Lahko si je misliti, kako sta ostrmela Henrik in krošnjar, ko sta našla v koči Faniko. Zletela je bratu na prsi in nemo plakala.

Brezo pa so prešinjali vse drugačni občutki. Pogledal je najprvo na ogenj, potem v miznico in izgledal nekam prestrašen, ko jo je našel odprto.

„Ali ste sami?“ je hlastno vprašal. „Nemogoče, da ste prišli sami sèm gor!“

„Čisto sama,“ je odvrnila, pri tem pa vrgla nagel pogled proti skriti votlini, kar ni odšlo ostremu krošnjarjevemu očesu.

„A kaj te je prineslo sèm?“ je vpraševal Henrik. „In odkod si vedela za ta kraj?“

Fanika mu je vse povedala. Ko je slišal krošnjar, po kakem slučaju je zaznala za to koč, je skočil pokoncu in razbil šipo v oknu s svojo palico.

„Poznam zares le malo mirú in pokoja,“ je vzkliknil, „a še tega malega ne smem uživati brez nevarnosti. Podé me po teh gozdovih kakor zver, gospodična — samo na tem kraju, ako ga dosežem, smem brez straha

počivati kako noč... Ali hočete pomagati, da bo življenja reveža še revneje?"

„O nikdar! Vaša skrivnost je pri meni varna. Kakor gotovo je Bog v nebesih!“

Krošnjar se je pomiril in je porabil trenutek, ko sta bila zatopljena brat in sestra v živahen pogovor, da je neopaženo smuknil v votlino.

Henrik je vzel iz žepa svojo beležnico, napisal par vrst, zganil papir in ga izročil Faniki, rekoč:

„Fanika, to noč si dokazala, kako brezprimerno bitje da si. Ako me ljubiš, izroči te vrstice neodprte majorju Dunvudu in pomisli, da more rok dveh ur rešiti moje življenje.“

„Hočem storiti to. Ali ne mudi se več dolgo tukaj —“

„Vaša sestra govori prav,“ je rekel Harvi, ki je bil neopažen zopet smuknil v kočo. „Takoj se morava odpraviti. Tukaj imam živeža za na pot.“

Henrik se je iztrgal iz sestrinega objetja in izginil s svojim vodnikom v noč.

Takoj nato je stopil Harper zopet v kočo, nemo ponudil Faniki roko in jo — očitno dobro znan z vsako pedjo zemlje tukaj — peljal z gore.

Fanika je čutila, da njen vodnik ni navaden zemljan. Trdni korak, dostojanstveni nastop, iskro in vendar tako milo oko — vse je izdajalo moža veljave.

Ko sta dospela pod goro, je čakal tam v grmovju na Harperja bogato-opravljen, plemenit konj.

Zdaj je Fanikin spremljevalec prekinil molk.

„Gospodična, Vi ste za nocoj rešili svojega brata. Ne smem se izraziti jasneje, vedite samo toliko: če se Vam posreči, zadržati dragonce samo za dve uri, tedaj je popolnoma rešen. Po tem, kar ste storili nocoj, Vas smatram zmožno tudi tega... Bog mi je odrekel deco, a želel bi si tako hčer kakor ste Vi... Ali — saj ste moj otrok, vsi, ki živé v tej deželi, so moji otroci in moji varovanci. Sprejmite torej moj blagoslov. Morda se vidiva kdaj v lepših dneh zopet.“

Ko je govoril to s slovesno resnobo, je ležala njegova roka lahko na dekletovi glavi, ki je v otroškem zaupanju in plahem spoštovanju dvigalo k njemu pogled.

Harper je pritisnil očetovski poljub na njeno čelo in sklenil:

„Tukaj se ločiva.“

Dvignil se je v sedlo, pozdravil s klobukom in izginil v gozdu in noči.

Z olajšanim srcem se je vrnila Fanika domov. Ravno ko je dospela v dolino, je zaslišala peketanje konjskih kopit, nakar se je hitro skrila za grmovje. Bili so dragonci, katerih uniforma se je razlikovala od one Viržincev. Na čelu krdela je jahal Harper v spremstvu dveh mladih častnikov v bleščečih uniformah, in dvoje zamorskih slug mu je sledilo.

Namesto da bi krenili na pot proti taboru, so zavili na levo v gorovje.

Fanika je začudena premišljevala, kdo bi pač utegnil biti ta neznani, a mogočni zaščitnik njenega brata, — in kmalu zatem je srečno in neopaženo dospela domov.

TRIDESETO POGLAVJE.

Od tete je zvedela Fanika, da majorja Dunvuda še ni nazaj, dasi je bil duhovnik, za katerega ga je bil poprosil Henrik, že došel. Na tetina radovedna vprašanja gledé Fankinega ponočnega izleta pa ni mogla ta drugEGA odgovoriti, nego da se je sveto zavezala molčati.

Naenkrat se je ustavil pred hišo jezdec

— bil je major. Kurir, odposlan od Harperja, ga je bil našel pri brodu na reki, kjer je čakal na Harperjevo vrnitev.

Zdaj je stopil, ves razburjen, ves zmeden, v sobo. Faniki je vtripalo srce v strahu, še je manjkala cela ura do roka, po čigar preteku bi bilo Henrikovo življenje rešeno, — do roka, na katerega je polagal največjo važnost celó mogočni, vplivni Harper.

„Kako neprevidno je bilo,“ je vzkliknil Duvud, „ne, kako brezobzirno od Vašega brata, da je pobegnil zdaj, ko sem ga vendar zagotovil, da je rešen!“

Fanika, ki je bila sama v sobi, je vzkliknila začudeno :

„Ali se ne veselite, da se je Henrik odtegnil nevarnosti?“

„Nobena nevarnost mu ni pretila več, kakor hitro je imel Harperjevo obljubo. O, Fanika, Fanika ! v kakšen strašen položaj ste me spravili !“

„Kako to ?“

„Še vprašujete ! Mari nisem prisiljen, da grem še to noč lovit Vašega brata, ko sem upal, da pojdem lahko s tako srečnimi mislimi k počitku ? ... Delati moram, kakor da sem Vaš sovražnik ... jaz, ki bi dal z veseljem zadnjo kapljo krvi za Vas : o Fanika,

bilo je prenačljeno, brezobzirno ... bila je nesrečna napaka!“

Plaho se je sklonila k njemu, ki je truden sedel na stolu, prijela ga za roko in mu pogladila lase z vročega čela.

„Zakaj pa hočete preganjati mojega brata?“ je vprašala. „Domovina ne more zahtevati od Vas take žrtve!“

„Fanika!“ je vzkliknil mladi vojak in skočil pokoncu. „Ne domovina, moja čast terja to žrtev! Ali ni ušel m o j e m u voju? Ako bi tega ne bilo, tedaj bi se še lahko odtegnil tej strašni nalogi, tako pa ... Ah, videti hočemo, še predno vzide solnce, če se sme predrzniti kdo in trditi, da je lepota sestre rešila brata!“

„Dunvud!“ je zavpila deklica. „Meni zastaja kri — ali hočete mojega brata ubiti?“

„O, kako rad bi umrl zanj! To veste sami! A Henrik me je spravil tu v položaj, ki me žene do obupa. Kaj si bo mislil Vošington o meni, ako zve nekoč, da sem postal Vaš soprog!“

„Če Vas ta misel straši,“ je odvrnila Fanika trepetaje, „tedaj ne postanite nikdar moj soprog.“

„In to naj mi bo tolažba, Fanika? — Ali dragoceni čas beži ... Mazon in moji

ljudje čakajo, pripravljeni na odhod. Fanika, s težkim srcem odhajam. Pomilujte me, a ne skrbite za brata... vjeti ga moram zopet, a življenje njegovo je varno.“

„Dunvud, ostanite — rotim Vas!“ je zavpila Fanika, videča z grozo, da je kazalec na uri imel napraviti še dolgo pot do določenega časa. „Berite te vrstice... od Henrika so... bil je trdno prepričan, da jih piše prijatelju svoje mladosti.“

„O, Fanika, odpuščam Vam to trpkost. Pride čas, ko me bode te pravičnejše sodili!“

„Ta čas je že zdaj tukaj,“ je rekla.

„Kako pridete do tega pisanja? O, vbogi Henrik — ti čutiš zares prijateljstvo za-me. Če kdo misli na mojo srečo, si ti.“

„Da,“ je rekla Fanika, ničesar sluteča, „on je to.“

„O, da bi smel isto misliti o Vas!“ je rekel Dunvud in ji izročil pismo. „Berite.“

Fanika je strmé brala naslednje vrstice:

„Življenje je predragoceno, da bi ga človek smel zaupati slučaju. Bežim — nihče ne ve za to nego Cezar, ki ga priporočam Vaši milosti, Dunvud. A druga skrb me teži. Moj oče je star in betežen, moji sestri sta brez varstva... Dokažite mi svojo ljubezen in prijateljstvo. Pustite duhovnika, ki ste ga hoteli

pripeljati meni, naj Vas še nocoj združi s Faniko in postanite tako na mah sin, brat in soprog ob enem.“

Faniki je pal list iz rok — temna rdečica jo je zalila.

„Ali sem vreden njegovega zaupanja, Fanika? Ali me pošiljate proč, da poiščem svojega brata? Ali pa naj gre častnik kongresa po angleškega častnika?“

„In bo-li Vaša dolžnost potem kaj drugačna, Dunvud, ker bom Vaša žena? Ali bi bil Henrik potem manje v nevarnosti?“

„Henrik je varen, ponavljam to. Harper je njegovo zavetje in njegova rešitev.“

Fanika je premišljevala. V resnici, izkušnjava je bila velika! Saj ni bilo druge poti več, kako pridržati Dunvuda, da preteče usodepolna ura. K temu se je pridruževala strašna misel na večno ločitev od Dunvuda, ako se mu posreči privedi brata zopet nazaj, njegovi kazni, morda smrti v naročje...

„Zakaj se pomišljate, Fanika? Zakaj mi nočete podariti pravice, da ostanem Vaš varuh vse življenje?“

Fanika je gledala na uro, katere kazalec, kakor njej v muko, komaj da sta se premikala z mesta.

„Govorite!“ je prosil Dunvud. „Ali hočete biti moja?“

Šepetala je nekaj besed — in on jo je burno pritisnil na prsi.

„Eno besedo!“ je še rekla. „Ne morem stopiti pred altar s prevaro... Videla sem Henrika po njegovem begu — ne vprašujte dalje! Pridobiti časa, je zanj rešitev. Tu je moja roka — ako je zdaj ne zametujete.“

„Njo zametavati! — Jemljem jo kakor najbogatejši, nad-vse me osrečujoči dar nebes! Še ostaja dovolj časa. V dveh urah sem skozi gorovje... jutri opoldne se vrnem z Vošingtonim pomiloščenjem Vašega brata.“

V blaženi sreči je pritiskal na srce svojo krasno nevesto.

Gospod Hvarton in teta Ivanka sta brez ugovora privolila v poroko, teta je z največjo naglico pripravila potrebno — in četrť ure pozneje je stal mladi par pred duhovnikom.

Fanika je stala uri ravno nasproti in ušel ji je marsikateri plah pogled na njena kazalca. In ravno ko je bil izrekel duhovnik svoj blagoslov, je ura bila devet. Od Harperja določeni čas je potekel. Težko breme se je odvalilo Faniki s srca.

Sveti obred je bil končan, in tu so se

odprle duri in na pragu se je prikazal poročnik Mazon.

„Major, mi smo pripravljeni. Ali naj jezdimo naprej? Saj nas kmalu dohitite.“

„Da, da, dragi moj — kar pojdite. Pri prvi postaji se dobimo.“

Vsi so se odstranili zdaj in pustili novoporočenca sama, da vzameta slovo.

„Zdaj grem pomirjen svojemu bratu naproti,“ je rekel Dunvud. „O, ako bi ga le mogel pridobiti za našo stvar! Saj je stvar njegove domovine! — Ali čim prej grem, tem prej sem zopet nazaj.“

Dunvud je objel Faniko poslednjikrat, ko je pripeljal njegov sluga v sobo častnika, v katerem je spoznal major enega Vošingtnovih adjutantov.

„Major Dunvud,“ je rekel prišlec po prvem pozdravu, „vrhovni poveljnik Vam pošilja to-le pismo.“ Nato se je takoj zopet poslovil „radi nujnega službenega opravila“.

„Ah, kakšen nepričakovan preobrat cele stvari!“ je vzkliknil Dunvud, prečitavši pismo.

„A razumem... Harper je dobil moje pismo — in njegov vpliv se že kaže!“

„Ali imaš kako vest o Henriku?“ je hlastno vprašala Fanika.

„Poslušaj sama.“

„Gospod !

Ko prejmete to pismo, zberite svoj škadron, da pojezdite proti sovražnemu oddelku, ki je določen, da krije svoje furažêrje ob reki. Jutri ob desetih dopoldne imate biti na krotonskih višavah, kjer najdete pehote v Vaše ojačenje. O begu angleškega vohuna so mi sporočili, a njegovo zopetno vjetje je majhnega pomena v primeri z nalogo, ki Vam jo s tem odkazujem. Če ga torej Vaši ljudje zasledujejo, pokličite jih nazaj in izkušajte z njimi pobiti sovražnika.

Vaš

Jurij Vošington.“

„Hvala Bogu !“ je vzkliknil Dunvud.
„Rešen sem te strašne naloge.“

ENAINTRIDESETO POGLAVJE.

Krošnjar in stotnik sta bila prišla kmalu v dolino in, ker nista zapazila nič sumljivega, sta krenila na veliko cesto. Kadar pa so se pokazale amerikske straže in patrolje, je naredil Breza — z vsemi stezami in poti dobroznan — majhen ovinek preko navidezno nedostopnih skalnatih hribov.

Čez več ur sta se ustavila vrhu večjega hriba, da se pokrepčata — bila sta že oba

pri kraju svojih močij. Stotnika so zelo skrbeli dragonci, gledé katerih je bil gotov, da ju že zasledujejo; Breza pa je mirno jedel svoj kos mesa in ni rekel na koncu drugega nego to :

„Major Dunvud ima malo časa za najudva; kajti tam ob reki čaka nanj na stotine sovražnikov.“

Henrik se je dal naposled od velike prijateljeve sigurnosti pomiriti, in kmalu sta zopet potovala s trudom in težavo skoz soteske in preko strmega skalovja, dokler nista dospela čez dve uri na kraj, kjer se je hribovje znižavalo in je pusti skalnati svet prehajal v prijaznejše lice nevtralnih tál.

Zdaj je postajal Breza previdnejši in se še bolj boječe ogibal bližine amerikanskih vojakov.

Že se je danilo na daljnem vzhodu, ko je vprašal stotnik, da-li ne prideta že kmalu v kraj, kjer bi smela stopiti pod streho kake kmečke hiše.

„Ali vidite tam tisto postavo?“ je dejal krošnjar. „Kraljeva straža je; na onem-le hribu leži dvesto regularnih.“

„Tedaj hočeva k njim in vsa nevarnost je pri kraju!“

„Počasi, počasi!“ je rekel Breza. „Bili

ste še-le pred kratkim med tristo njih — in vendar so Vas vjeli. Ali ne vidite črne mase tamo — to so oni ... puntarji, ker tako jih moramo mi lojalni ljudje imenovati. Čakajo samo dnevnega svitá, da vidijo, kdo ostane gospodar na mestu.“

„Potem se hočem pridružiti svojim bratom,“ je vzkliknil Henrik ognjevito, „in deliti njih usodo, bodi dobra bodi slaba.“

„Ne, ne — obljubil sem nekomu, kateremu nikdar ne prelomim besede, da Vas spravim na varno. In ako niste pozabili, kar sem storil in tvegá za Vas, tedaj mi sledite k Harlemu.“

Tako sta potovala torej naprej proti mestu, in sta kmalu dospela na bregove Hedzena. Breza je našel na skritem, njemu očitno dobroznanem kraju čoln, s katerim sta se prepeljala na drugi breg.

„Zdaj sva na varnem,“ je rekel Breza in stotnik je videl, kako se je oddahnil, obenem pa je čutil, kako so mu lastne prsi polne neizrečenega veselja.

Dan je bil že docela napočil; solnčni žarki so razsvetlili pokrajino in reko, na kateri sta zagledala zdaj naša popotnika s svoje skalnate višave vojno ladjo, ležečo nedaleč doli sredi vode. Ostro krošnjarjevo oko jo je

bilo prvo zapazilo, pokazal jo je stotniku in dejal:

„Tam je varen prostorček za Vas, stotnik Hvarton; roka Amerike ni tako dolga, da bi mogla seči na krov te ladje. Poslana je semkaj, da krije angleške furažêrje.“

Domenila sta se na to, da poizkusi stotnik, kadar se odpočijeta in pozajutrkujeta, priti na ladijo. Med tem ko sta použivala poslednje prigrizke, ki sta jih imela seboj, ju je prestrašilo grmenje topov. Izpočetka so padali streli le posamič in v daljših presledkih, potem pa so si sledili hitro in tudi pokanje mušket je bilo slišati.

„Vaše prorokovanje se izpolnjuje!“ je vzkliknil Henrik, skočivši na noge. „Naše čete so trčile skupaj s puntarji. Šest mesecev svoje plače bi dal, da bi mogel videti spopad!“

„Hm,“ je menil njegov tovariš in s slastjo obiral kost. „Od daleč je prav prijetno gledati tako stvar; a priznati moram, da je družba te-le krače ravno zdaj-le bolj po mojem okusu nego streljanje Amerikancev.“

„Za tako majhno silo je streljanje jako krepko, a nepravilno.“

„To so konektikutski brambovci. Ne streljajo slabo,“ je menil krošnjar.

„To niso posamezni streli, ampak salve!“

je vzkliknil stotnik, ne brez skrbi. „Ali slišite? Kakor bi bobni ropotali ...“

„Dà, vsak je pridno pri delu, z dušo in telesom zraven,“ je dejal Breza. „Fantje se ne bojujejo na slepo in tudi krogel, ki naj ubijajo ljudi, ne pošiljajo v oblake.“

„Govorite, gospod, kakor bi jim želeli uspeha!“ je vzkliknil stotnik, nekoliko jezen.

„Želim samo dobri stvari uspeha, stotnik Hvarton, in mislil bi, da me predobro poznate, da ne bi vedeli, kateri stranki pripadam.“

„O, znani ste kakor lojalni, gospod Breza! — Salve so prenehale.“

Oba sta prisluškala nekaj časa pazljivo nerednemu streljanju, dokler se ni oglasil zopet zamolkli grom topov. Naenkrat pa se je priplazil med visokimi cedrami človek, oborožen s puško. Henrik je bil prvi, ki je zagledal sumljivega tujca in ga pokazal tovarišu.

V prvi hip se je Breza ustrašil in skoro je hotel pobegniti — potem pa je molče počakal, da se je neznanec približal za nekaj korakov.

„Dober prijatelj!“ je zaklical, očitno se boječ priti bliže.

„Bo boljše, če se zopet umaknete,“ mu je dejal Breza. „Tukaj so kraljevi pri roki,

Dunvudovih jezdecov ni v bližini, in danes nisem lahek plen.“

„Proklet naj bo major Dunvud in njegova drhal!“ je odvrnil glavar hajdukov, kajti on je bil. „Bog živi kralja Jurija! In da bi bila revolucija čim preje zadušena! To pravim jaz! Gospod Breza, ako mi veste pokazati varno pot h kravarjem, Vas hočem dobro plačati in še dobra prijatelja si ostaneva povrhu.“

„Pot Vam je prosta kakor meni,“ je dejal Breza in se s studom obrnil strani. „Ako hočete najti kravarje, saj veste, kje jih imate iskati.“

„No da, ali nič prav me ne mika hoditi samemu tod čez... Vi pa, Vi ste z vsemi dobroznani in saj Vam ne more nič škodovati, če me pustite kos pota seboj.“

Tu je posegel vmes stotnik, ki je izprašal hajduka o tem in onem in mu dovolil naposled, da se sme pridružiti, ako izroči preje puško.

Mož je bil takoj zadovoljen s tem predlogom in Breza je hlastno pobral njegovo mušketo; a ni je djal na ramo, predno je ni bil skrbno preiskal, če je nabita.

Trojica je zdaj skupno nadaljevala pot. Breza je sledil bregu do kraja, ki je ležal

angleški fregati nasproti. Začela sta zdaj s stotnikom dajati znamenja.

Trajalo je precēj časa, predno je od ladje odrinil čoln s častnikom in šestimi mornarji. Na srečo je bil častnik Henrikov znanec, in sprejel je stotnika z veliko ljubeznivostjo, potem ko mu je le-ta nakratko pojasnil stvar.

Predno pa se je Henrik poslovil od krošnjarja, mu je stisnil v roko mošnjo, ki je bila vočigled časom precēj težka ... Krošnjar jo je vzel in jo v trenutku, ko je hajduk drugam obračal svoje poglede, spravil v skrit žep, ki je bil videti posebno pripraven za hranjenje takih zakladov.

Čoln je odrinil od brega, Breza pa se je okrenil in se globoko oddahnil, kakor osvobojen težkega bremena, in stopal z velikimi koraki v strmi breg. Hajduk mu je sledil in tako sta hodila nekaj časa vštric v trdovratnem molčanju in se le od časa do časa pogledavala skrivaj, nezaupno, s sumom v srcu.

Težki tovorni vozovi so se pomikali po cesti ob reki, spremljevani od močnih krdel jezdecev — čuvajev živil.

Krošnjar, ki je imel svoje misli, je gledal, da se ni srečal s kako patroljo. Potem

pa ko je bil premeril precejšen kos pota tik ob reki, pri čemer ni odprl ust in, držeč mušketo trdno v roki, ni pozabil skrbno paziti na tovariša, je krenil naenkrat na cesto, ki je vodila h Harlemu.

Ravno ko je stopil na cesto, pa je pridirjal trop jezdecev in sicer tako hitro, da se ni utegnil umakniti več. No, pa ko jih je natančneje pogledal, je bil celó zadovoljen s tem srečanjem : morda mu ravno dajo priliko, da se iznebi svojega neprijetnega druga.

Bilo jih je kakih osemnajst do dvajset jezdecev, enako opravljenih kakor dragonci, dasi ni kazal ne njih nastop ne njih zunanjost veliko discipline.

Na čelu krdela je jahal debel možak srednjih let, v čigar potezah je ležalo mnogo surovega poguma, ali manje razuma, kakor bi je bilo želeti od njegove šarže. Nosil je oficirsko suknjo, a pogrešal je človek na njem tisto čednost obleke in elegantnost vedenja, katero so navadno kazali gospodje kraljeve armade. Bil je krepke rasti, a okoren ; sedel je pač s sigurnostjo na konju, a najslabši jahač Viržincev bi ga bil v tem oziru zasmehoval.

Ta vodja je zaklical zdaj popotnikoma :

„Halo, gospoda, kam tako hitro? Ali vaju je poslal Vošington sèm kaj špijonirat?“

„Jaz sem nedolžen krošnjar,“ je odgovoril Harvi pohlevno, „in grem dol, da nakupim svežega blaga.“

„In kako hočete priti dol, moj nedolžni krošnjar? Ali mislite, da so kraljeve utrdbe zato tudaj, da bi varovale take-le kramarske lumpe zaradi njih kupčij voljo?“

„Mislim, da imam potni list pri sebi, ki me povede skoz prednje straže,“ je dejal krošnjar in mu ravnodušno izročil listino.

Častnik je čital papir, pogledal Harvija z radovednostjo in presenečenjem, se obrnil k svojim ljudem in zarežal nanje:

„Kaj ustavljate moža? Pustite ga v miru mimo. A kdo je to? Vašega imena ni v tem potnem listu.“

„Ne, gospod!“ je rekel hajduk in ponižno vzel klobuk z glave. „Jaz sem vbog preslepljenec, ki sem služil preje pri puntarjih; a hvala Bogu! izprevidel sem pravočasno svojo zmoto in zdaj sem prišel, da vse zopet popravim, voljan služiti maziljencu Gospodovemu.“

„Prisegel bi, da ste kakšen hajduk ali pa kakšen dezertêr, ki bi zdaj rad postal kravar!“ je vzkliknil častnik. „Pri zadnji

praski, ki sem jo imel s temi ptiči, sem bil komaj v stanu razločevati svoje lastne ljudi od sovražnikov. Nismo bogve kako preskrbljeni s suknjami, in kar se tiče visaze, izpreminjajo ti vragi tolikokrat barvo, da človek po njih obrazu kar ne more soditi... Pa hodita naprej, to se pravi, v naši družbi.“

Kakor je bil ta sprejem tudi neprijazen, vendar je bil hajduk videti zadovoljen — stopal je hitro poleg vojakov v smeri proti mestu in je bil tako srečen, da mu je prizanašal častnik z nadaljnimi vprašanji in grobimi opazkami, da se je za malo več brigal.

Zdaj pa je pojezdil stražmojster na poveljnikovo stran in pričel z njim resen, očitno važen pogovor, pri čemer sta oba večkrat fiksirala hajduka, tako da je ta slednjič postal pozoren in nekoliko nemiren. Ko pa je zapazil zdaj smehljaj na častnikovem obrazu, se je čutil zopet čisto varnega.

Čez kratek čas je dospela četa na visoko dobrovo. Stotnik je ukazal stoj in je stopil s konja; isto je storil stražmojster. Vsak je vzel iz torbe pri sedlu pištolo — kar je komaj moglo vzbuditi sum, saj je bila vojna in sovražnik blizu; nato sta pomignila krošnjarju in hajduku, naj gresta z njima.

Kakih sto korakov jih je pripeljalo na

kraj, kjer je molel hrib v reko in skoro navpično padal k bregu. Tu je stala samotna polpodrta šupa. Streha je bila polomljena, široka vrata so bila odprta na stežaj in ravno tako druga manjša, v prepad gledajoča vrata, skozi katera je pihal veter.

Ko je bil stotnik vstopil v šupo, je hladnokrvno vzel iz žepa kratko pipo, jo nabasal in ukresal. Še-le ko je bil puhnil par oblakov dima v zrak, je iztegnil roko proti stražmojstru, ki mu je dal kratko vrv.

Debeli stotnik je mirno kadil dalje, da je skoro izginjal v oblakih, in se pri tem skrbno ogledaval po šupi. Slednjič je vzel pipo iz ust, zasopel glasno in globoko in šel na delo. Eden tramov nad manjšimi vratmi je molel daleč ven čez strešni žleb, in čez ta tram je vrgel zdaj stotnik konec vrvi, iz katera je bil ročno naredil zanjko. Stražmojster pa je podstavil tja majhen sod, ki je ležal v kotu šupe. Stotnik je pokimal zadovoljno in se okrenil.

„Pojdite sèm,“ je rekel ravnodušno hajduku, ki je z neumnimi očmi gledal te priprave. Ubogal je, in še-le ko mu je stražmojster vzel ruto z vratu, ga je postalo strah. A bil je tolikokrat že v enaki nevarnosti, da je smatral tudi to samo za prazen strah in

si je mirno pustil dopasti nadaljne operacije. Vojaka sta ga prisilila, da je stopil na sod, in sta mu djala zanjko okoli vratu.

„Ah, moj Bog, sod je tako star... lahko se udrè ali prevrne... Hočem povedati vse, celó, kako lahko presenetite naše ljudi ob Pordu¹⁾), in jih vendar poveljuje moj lastni brat.“

„Ne potrebujemo od Vas nobenih novostij,“ sta mu odvrnila rabeljna.

„Naj bo zadosti šale, gospoda,“ je prosil hajduk.

„Kaj si naredil s konjem, ki si mi ga ukradel, lump?“ je vprašal stotnik, ki je bil zopet začel kaditi.

„Zlomil si je nogo, ko ste drvili za meno,“ je brž odgovoril hajduk. „A vem Vam povedati, kje dobite konja, ki je desetkrat več vreden.“

„Lažnivec! Priporoči se rajši Bogu — kajti tvoji trenutki so štetí.“

Pri tem tolažilnem izreku je brcnil sod z nogo, in hajduk je zacepetal v zraku.

„In Vi, gospod krošnjar,“ je dejal zdaj častnik z glasom, ki vidno ni trpel ugovora. „Jaz Vaše družbe ne potrebujem. Vaša pot

¹⁾ Reka.

gre skoz ta vrata. Marš! Ne predrznite se, da bi se doteknili tega psa, ali pa bodete bingljali na njegovem mestu, in če potrebuje dvajset Soer Henrikov Vaših uslug.“

To rekši se je vrnil s stražmojstrom k svoji četi in krošnjari je krenil v nasprotno smer. A ni šel dalje ko do bližnjega grmovja, kjer se je lahko skril — kajti ni se mogel premagati, da ne bi se prepričal, kako konča stvar tam v šupi.

Hajduk se je trudil, da bi spravil roko med vrvjo in vratom skozi, in kmalu bi se mu bilo tudi posrečilo; a moči so ga zapustile, roke so mu omahnile — krčevito se je streslo celo telo — bil je mrtev.

Breza, ki je bil gledal kakor okamenel to strašno sliko, je dvignil zdaj roke k nebu in bežal dol na cesto.

Kravarji so nadaljevali svojo pot, kakor da se nič ni zgodilo; truplo hajdukovo pa je ostalo vetru v igračo — morda divjim zverem v kosilo.

DVAINTRIDESETO POGLAVJE.

Med tem ko so se vršili dogodki, ki smo jih opisali, je peljal stotnik Lavton svoje čete v počasnih, previdnih marših sovražniku na-

proti. Dospevši v njegovo bližino, ga je znal nadlegovati tako uspešno, da se je sovražnik dal preslepiti gledé števila malega krdela in se ga ni upal lotiti. Od majorja Dunvuda je imel stotnik določni ukaz, da se mora vzdržati napada, dokler ne dobi ojačenja s polkom pehote, odposlanim mu na pomoč. Stotnik je ubogal, dasi ga je stalo nemalo truda brzdati svojo divjo nestrpnost.

A zdaj je bil prišel trenutek, ki je imel prinesiti odločitev na bojišču. Oddelek brambovcev se je od severa bližal sovražniku.

Lavton se je združil z njimi o polnoči in imel takoj z njihovim poveljnikom posvetovanje. Sklenila sta, da napadeta Angleže, kakor hitro zazori dan, ki omogoči rekognosciranje sovražnikovih postojank. Ta napad se je imel zgoditi, ne da počakata Dunvudove in njegove konjenice pomoči.

Dragonci stotnika Lavtona so bili poskrbeli za svoje konje in zdaj so plegli po travi, da si privoščijo nekaj ur spanja. Dr. Pipec, stražmojster Holister in Liza so bili razgrnili na nizkem holmcu nekaj volnenih odej in legli nanje. Lavton se jim je pridružil, legel poleg ranocelnika, se zavil v plašč, uprl glavo v dlan in bil videti zamišljen v

luno, ki je prijazno svetila. Stražmojster je sedel pokoncu, Liza je spala.

„Torej stražmojster,“ je nadaljeval Pipec svoj govor, „če dirigirate udarce od spodaj navzgor, tedaj bodo manje smrtonosni, a imeli bodo isti učinek, ki je potreben, da napravite sovražnika nesposobnega za boj. — A povejte, stotnik Lavton, bomo-li imeli jutri vroč dan?“

„Najbrže,“ je bil odgovor. „Ti brambovci skrbé zmeraj za krvavo bojišče, bodisi s svojo strahopetnostjo ali pa s svojo nevednostjo — in pravi vojak mora trpeti za to...“

„Ali ste bolni, Žak?“ je mehko vprašal Pipec in potipal stotnika za žilo.

„Bolan v srcu, doktor, zaradi neumnosti naših poveljnikov. Ti ljudje mislijo, da je mogoče dobiti bitko ali zmago s takimi junaki, ki ravnaajo s puško kakor s cepcem... Da se moramo zanašati na take junake, to nas stane najboljšo kri domovine.“

Pipce je ves zavzet poslušal. Kaj je bilo stotniku? Sicer je kazal vselej pred bitko tako slepo gorečnost, tako divjo nestrpnost, nocoj pa je bil tako hladnokrven, tako miren... in vrhu tega je ležala v njegovem glasu taka brezupnost, v vsej njegovi naravi

taka potrlost, kakor je ni bilo zapaziti na njem še nikoli!

Dr. Pipec je molčal nekaj časa, premišljujoč, da-li bi se ne dala ta izpremembra pri stotniku izrabiti v prilog njegove, Pipčeve najljubše ideje ... in je dejal nato:

„Modro bi napravili, Žak, ako opozorite polkovnika, da klanje z bajonetom —“

„Povejte, Arhibald,“ ga je prekinil stotnik, ki ni slišal doktorjevih besed ali pa se ni menil zanje. „Kaj mislite: je-li mesec svét kakor je naš in li živijo tam gori ljudje nam enaki?“

„Vse mogoče, Žak. A doslej poznamo samo njegovo velikost, vemo nekoliko, kakšen da je, a v popolni temi smo še, da-li je obljuden in da-li so dosegli njegovi prebivalci tisto izpopolnjenje v vedi kakor mi, kar je večji del odvisno od tega, kakšne so njih socijalne razmere...“

„Ne vprašam po njih znanju; ali moč, ki zna ustvarjati taka dela, je čudovita. Ne vem, toda žalosti me, kadar gledam to svetlo nebesno telo — misel me ima, da je prebivališče duhov, ki so se ločili s tega sveta.“

„Pijte požirek žganja,“ se je oglasila Liza, ki se je bila prebudila, in pomolila stotniku steklenico. „Megla strdi človeku vso

kri. Pijte malo in potem bodeite lahko spali.“

„To zvezdnato nebo,“ je nadaljeval Lavton, ki se ni zmenil za Lizino ponudbo, „je čaroben pogled in bridko škoda le, da taka ničvredna človeška golazen pase svoje nizke strasti pod tako krasnim nebesnim obokom.“

„Govorite resnico, dragi Žak,“ je rekel doktor. „Zemlja ima prostora za vse, ki se veselé svojega življenja . . . samo če bi se ga hoteli! In vendar ima tudi vojna svoje dobre strani. Tako na primer pospešuje kirurškično vedo, pospešuje —“

„Ali vidite tisto zvezdico,“ ga je prekinil Lavton, „ki kuka tam-le izza oblaka? Ali je tudi ona svet kakor naš in nosi bitja, obdarovana z razumom kakor mi? Ali poznajo tudi oni vojno in prelivanje krvi?“

„Z dovoljenjem,“ je dejal stražmojster in salutiral. „Že v sv. pismu je pisano, da je pustil Bog stati solnce pri miru, ko je Jozua napadel sovražnika. No, če torej Bog sam pomaga zraven, kjer so vojne, potemtakem vojna vendar ne more biti greh!“ — —

Ropotanje bobnov s hriba, zasedenega od Angležev, je oznanjalo, da je tam že vse pokoncu in takoj je sledil enaki signal pri Amerikancih. V hipu sta bila oba hriba polna

življenja in nemira. Dan se je svital in sovražnika sta se pripravljala na boj. Po številu so bili Amerikanci veliko na boljem, a kar se je tikalo discipline in oboroženja, so jih Angleži daleč nadkriljevali.

Ko je vzšlo solnce, so se začele vrste pomikati naprej. Amerikanci so morali, da se približajo sovražniku, prekoračiti sotesko in potem preplezati strmino na njej nasprotnem koncu.

Marš je pričel, se izvršil navzdol lepo in točno, do približno vznožja hriba, s katerega so se — v najlepšem redu — pomikale kraljeve čete, katerih krila je varovalo strmo, nedostopno skalovje.

Brambovci so jih sprejeli s hudim, gostim streljanjem, ki je dobro učinkovalo in sovražnika za hip ustavilo. Ali častniki so vzpodbujali moštvo in zdaj je sledila od tam salva za salvo z veliko preciznostjo. Čez nekaj časa je bilo čutiti, kako angleški ogenj zmaguje ameriškega, in zajedno so zadonele tam trombe: Angleži so naskočili z bajonetom! — Da bi vzdržali tak napad, pa brambovci niso imeli zadostne discipline: njih vrsta je omahnila ... se ustavila ... se razdelila v kompanije ... v kose in kosčke ... dasi so še vedno streljali.

Lavton je bil tiha priča vsega in ni odprl ust, dokler ni bilo polje pokrito z bežečimi Amerikanci. Zdaj pa ga je zgrabilo pri srcu. Zdrvil je dol po hribu in z vso silo svojega mogočnega grla je jel ustavljati bežeče. „Zgrešili ste pot,“ jim je klical, „tja — kazal je s sabljo na sovražnika — tja-čez vodi pot svobodnega Amerikanca!“

Njegova junaška prikazen, njegov glas, njegove besede — učinkovalo je kakor čudež. Ljudje so se ustavljali, hiteli nazaj, se zbirali okoli stotnika ... Kmalu je imel hrabro četo za seboj, s katero se je vrgel prodirajočemu sovražniku naproti.

Angleški narednik je skočil izza drevesa, za katerim je bil skrit, pobliskovo pomeril na stotnika in ustrelil.

Vranec se je vspel kvišku in se mrtev zvrnil po tleh — Lavton se je bil naglo izkopal izpod njegovega trupla in je mogel pravočasno odbiti s sabljo Angleža, ki se je zagnal proti njemu z bajonetom. Visoko v zrak je zletel bajonet — v istem trenutku se je njegov lastnik s preklano glavo zvalil na zemljo.

„Pridite sèm!“ je klical Lavton, vihteč krvavo sabljo, ko je videl dirjati proti sebi več angleških konjenikov, „pridite sèm!“ in

pri tem je — zadet od krogle — počasi omahnil nazaj, kakor omahne hrast veličastno pod smrtno sekiro. A še padajoč je dahnil: „Pridite sèm!“

Amerikanci so prepustili bojno polje kraljevim četam. Angleški komandant pa ni maral izkoristiti svojega uspeha z zasledovanjem sovražnika, ker je vedel, da so na poti močnejše amerikanske sile. In tako je bilo dvajset minut po Lavtonovem padcu bojišče prazno Angležev in Amerikancev.

Ko so se razpršene čete zopet zbrale in je dr. Pipec pogrešil Lavtona, je tekel v skrbah na bojišče in iskal med padlimi.

Tu je zagledal nedaleč od sebe Lizo Flanagan jokaje sedeti na tleh. V naročju je držala Lavtonovo glavo.

„Žak, ljubljeni prijatelj!“ je vzkliknil doktor in tekel tja. „Kje ste ranjeni?“

„Mrtev je!“ je ihtela Liza.

„Mrtev!“ je zavpil Pipec, pokleknil in hitel gledati, če je še kaj življenja v truplu. Nato je vzdihnil: „Da, mrtev je... Ah, da nisem umrl z njim! Prišla je tvoja ura, dragi prijatelj, in marsikateri bolj premišljeni te je preživel, a noben boljši, noben hrabrejši...“

„O, stotnik Žak!“ je jokala marketendarica. „Bil je duša naše vojske... O, o, o!“

Bobneč topot konj se je bližal — bil je ves dragonski škadron z Dunvudom na čelu, ki je bil že zvedel o Lavtonovi usodi.

Stopil je s konja in se sklonil nad mrtveca, čigar poteze so gledale temno in grozeče; ko so mu hoteli vzeti sabljo iz roke, je otrpli prstje niso izpustili.

„Pokopljite jo z njim!“ je ginjen rekel Dunvud in nato je — hlepeč po maščevanju — velel udariti za Angleži.

Angleži so tvorili štirikot, v čigar sredi so peljali svoje ranjence, in so korakali po ravnem, ko so se bližali dragonci.

Dunvud se je besno zagnal na sovražnika, da bi prebil njegove vrste; a Angleži so ga sprejeli z bajoneti. To je odbilo Viržince, in v hudem ognju pehote je pal Dunvud. —

Angleži so nadaljevali svojo pot, čim so jih napadalci pustili na miru. Viržinci pa so svojega poveljnika, ki je bil težko, a k sreči ne smrtnonevarno ranjen, in truplo stotnika prepeljali v eno gorskih utrdb, kjer so pokopali Lavtona z vsemi vojaškimi častmi.

Vošington je čete kmalu poslal v zimске tabore, Dunvud, ki je pod skrbnim negovanjem svoje mlade žene po nekoliko tednih okreval, pa je dobil dovoljenje, da sme — z

naslovom podpolkovnika — iti na svoje posestvo, da si utrdi zdravje.

Predno je mladi par zapustil Ribji hrib, mu je došlo od neznane roke poročilo, da je Henrik na varnem in da mu gre dobro ter da je Velmer zapustil Ameriko.

Bila je srečna zima za Dunvuda in Faniko.

TRIINTRIDESETO POGlavJE.

Začetek naslednjega leta je prešel s pripravami Amerikancev, da — s pomočjo svojih zaveznikov, Francozov — dovedejo vojno do konca. A še-le ko se je bližala jesen, so kazala vso znamenja, da je prišel odločilni trenutek. Po zmagah na severu in jugu sta žugali združeni armadi glavnemu mestu Nju-Jorku.

Na večer septemberskega dne je sedel častnik v preprosti uniformi v sobi poslopja, ležečega v srcu amerikanskih čet, ki so bile zasedle mesto Jerzej. Vrata so se odprla in vstopivši adjutant je javil:

„Tujec čaka, Ekscelenca.“

„Pustite ga noter.“

Dve minuti pozneje je vstopil velik, v širok plašč zavit človek, a obstal nemo in po-

nižno pri vratih. Častnik je pisal dalje ; slednjič pa je vstal in vzel iz skrinjice na mizi majhno, toda težko vrečo.

„Harvi Breza,“ je pričel. „Čas je prišel, ko mora končati najina zveza . . . Odslej naprej za vse čase si ostaneva tuja.“

Breza mu je resno pogledal v obraz in rekel mirno :

„Kakor ukaže Vaša Ekscelenca.“

„Potreba ukazuje to. Vsled svoje pozicije sem bil prisiljen občevati z mnogimi ljudmi, ki so mi morali pomagati, da sem dobival poročil o sovražniku in njegovem gibanju . . . Vam sem zaupal največ — in Vi me niste varali. Vi edini poznate moje skrivne agente v Nju-Jorku in od Vaše zvestobe je odvisna njih sreča, njih življenje . . . Ali — imeli so Vas vedno za vohuna našega sovražnika — in samo jaz edini vem, da ste delovali za svobodo Amerike.“

Harvi se je vzravnal ponosno in v očeh mu je zaigrala radost.

„Moja dolžnost je zdaj, da Vas poplačam za to zvesto službo. — Vi ste odrivali to vedno na pozneje, dolg je narasel in me skoro teži. Tukaj je sto dublon¹⁾ — ne podcenjujem,

¹⁾ Okoli 8000 kron.

kakšne nevarnosti ste morali prestat... a pomisliti morate na vboštvo naše dežele in njej pripisati nizko Vaše plačilo.“

Breza je stopil nazaj.

„Ali misli Vaša Ekscelenca, da sem tvegaj svoje življenje, žrtvoval svojo čast — za denar?“

„Zakaj sicer?“

„Kaj je gnalo Vašo Ekscenco na boj? Zakaj tvegate sleherni dan svoje dragoceno življenje? In jaz naj bi skoparil s svojim? Ne — ne potrebujem Vašega zlata — domovina moja potrebuje sleherni dolar!“

Častnik je rekel po kratki pavzi:

„Mnogo razlogov je, ki so za-me odločujoči in ki so Vam nepoznani... Mene pozna svet kakor voditelja vojsk. — Vi morate leči v grob, obtoženi, da ste sovražnik domovine... Vi veste, da resnica še v dolgih letih, morda nikdar ne bo smela priti na dan.... Kmalu pride starost — kaj naj bo vaša opora?“

„Te moje roke!“

„Harvi Breza — zdaj še-le spoznavam vso Vašo vrednost!“ Ne pozabite nikdar, da sem Vaš prijatelj in obrnite se na-me, kadarkoli bi me potrebovali.“

„Ne bom nikdar v potrebi... ali zavest,

da je Vaša Ekscelenca moj prijatelj — je sreča in plačilo.“

Častnik je nekaj časa premišljeval, potem je sedel k mizi in napisal nekaj vrstic.

„Verjeti moram“, je dejal, „da je namenil Bog tej deželi veliko, slavno bodočnost, ako živi takšno domoljubje v srcih njenih najpreprostejših sinov! Za duhá kakor je Vaš mora biti grozno, ožigosan za izdajalca domovine leči v grob... a Vi sami veste, koliko življenje je odvisno od tega, da ostane prikrit Vaš pravi značaj. Nemogoče je, zdaj Vam izkazati pravičnost, ali dam Vam tu izkaznico, ki utegne koristiti nekoč Vašim otrokom...“

„Otrokom! — Ali bi mogel zapustiti komu svoje onečaščeno ime?“ Po kratkem molku je dostavil mirneje: „Te vrstice so za-me zaklad, Ekscelenca, one morejo nekoč vsaj moj spomin oprati vse sramote.“

„Ne pozabite nikdar,“ je dejal častnik, „da imate na meni vedno skrivnega prijatelja — ali javno Vas ne smem, ne morem Vas poznati!“

„Vem to,“ je odvrnil Breza. „Vedel sem to, ko sem vstopil v to službo. Vidim Vašo Ekscelenco najbrže zadnjikrat — naj Vam dodeli Bog najobilnejšega blagoslova!“

Častnik mu je prisrčno stisnil roko in

Breza se je odstranil z globokim, spoštljivim priklonom.

Kmalu potem so Amerikanci dokončali vojno s sijajnim triumfom in neodvisnost združenih držav je bila proglašena.

V teku let so razni vdeleženci vojne in njih potomci polagali svojo čast v to, da so mogli govoriti o svojih ali svojih očetov činih, ki so pomagali izvojevati svobodo domovine — ime Harviјеvo pa je bilo in je ostalo ožigosano kakor vohuna in izdajalca domovine.

Samo veliki mož, ki je edini vedel resnico, je čisto poizvedoval po Brezi, ne da bi mu mogel priti na sled. A on je umrl in o krošnjarju, vohunu, ni bilo več ne duha ne sluha.

ŠTIRINTRIDESETO POGLAVJE.

Triintrideset let pozneje se je zopet vojskovala amerikanska armada proti angleškim četam.

Vošingtnovo truplo je trohnelo v grobu, in zdaj, ko je bil čas pokopal tudi osebno sovraštvo in ozkosrčno zavist, je žarelo njegovo ime z vsakim dnem v višjem sijaju — in ne samo njegovi rojaki, ves svet je priznaval in slavil njegovo veličino.

Bil je že češčeni junak dobe razuma in

resnice, in marsikako mlado vojaško srce je kipelo od častihlepne želje, izkazati se vrednega tega svetlega vzgleda. Morda v nikomur ni bila ta želja bolj živa nego v prsih mladega častnika, ki je stal dné 25. julija krvavega leta 1814 na skali nad Niagarom in zrl na velikanski slap.

I on i drug, nemo poleg njega stoječ častnik sta gledala menda prvikrat „čudež zapada“, tako silen je bil nanju vtisk veličastnega prizora.

Naenkrat je vzkliknil drugi častnik :

„Poglej Hvarton — nekdo se pelje čez reko ... ravno pod slapovi ... in v čolnu, tolikem kakor orehova lupinja.“

„Morda je vojak ... pojdiva dol, Mazon, morda prinaša kako vest ...“

Ko sta dospela na kraj, kjer je neznanec stopil na breg, sta videla pred seboj moža, ki je moral imeti nad sedemdeset let. Njegova postava je bila dolga in suha, siromašna obleka je kazala nešteto krp; na hrbtu je nosil majhno culo.

Častnika sta ostrmela, da se je upal takšen starček čisto sam čez to besneče vodovje. Starec je mladeniča prijazno pozdravil in vprašal, kako je kaj pri armadi.

„Nabili smo rdečesuknježe včeraj,“ se je smejal Mazon.

„Morda imate kakega sina pri armadi?“ je vprašal njegov tovariš. „Povejte mi njegovo ime in njegov polk, pa Vas lahko peljem tja.“

Starec je stresel glavo, potegnil z roko preko srebrnih kodrov in rekel z glasom tihe vdanosti:

„Ne, sem čisto sam na svetu.“

„To se pravi, če morete najti polk, kajti čete so na maršu, kakor veste, stotnik Duvud,“ je menil Mazon na tovarišev odgovor.

Starec je postal in pozorno pogledaval zdaj enega zdaj drugega častnikov.

„Ali sem prav slišal?“ je rekel nato. „Katero ime ste izrekli?“

„Jaz se imenujem Hvarton Duvud. — A tudi Vi ste videti začudeni, Mazon. Tako začudeni kakor niti preje pri slapu ne.“

„Slap? O, ta se podá za mesečno noč, pa za teto Saro in dobrega starega fanta Singeltona.“

Razburjenje je bilo med tem neznanca hitro zopet minulo, a poslušal je napeto Duvudov odgovor.

„O, Tom, ne šalite se iz moje dobre

tete! Slišal sem, da ni bila srečna v svoji mladosti.“

„In jaz sem slišal, da jo polkovnik Singleton redno vsakih šest mesecev snubi in Vaša stara teta da podpira njegovo srčno zadevo.“

„Teta Petnova?“ se je smejal Duvud. „Ta blaga duša! Njej so malo mar poroke in zakoni, odkar je umrl dr. Pipec. Saj veste, služil je z mojim in Vašim očetom pri viržinskih dragoncih.“

Starec je poslušal in v njegovem obličju je vztrepetavalo. Zdaj je ravno zopet Mazon smejé odvrnil na neko Duvudovo opazko:

„Katrina sebičnost je jasna kakor solnce.“

„A pohlevna. Hujše je z njeno antipatijo zoper vse zamorce, enega izvzemši.“

„Kdo je ta srečni?“

Ime mu je bilo Cezar in je bil služabnik rajnega mojega deda Hvartona — umrl je v enem letu s svojim gospodom, ko smo bili še deteta, Mazon. Moja mati ga je vedno zelo hvalila, kajti i Katra i Cezar sta prišla z mojo materjo v Viržinijo, ko se je omožila. Moja mati je bila —“

„Angel!“ je dejal starec energično.

„Vi ste jo poznali?“ je naglo vprašal Duvud.

Silen grom topov, kateremu se je skoro pridružilo pokanje mušketnih salv, je pretrgal pogovor in v hipu je bil zrak napolnjen bojnega hrupa. Častnika sta hitela v tabor — neznanec se jima je pridružil. V kratkem sta stala častnika pri svojem polku, stotnik je povabil neznanca, naj ga naslednjega dne poišče v njegovem šotoru — nato so se ločili.

Bilo je že pozno na večer, ko so rezerve in iregularne čete dospele na cesto, ki se je vlekla ob vznožju nekega hriba v bližini niagarske ceste.

Vrh hriba je bil zaseden od angleškega topništva in na ravnini spodaj so stali ostanki Skotove¹⁾ hrabre brigade, ki je dolgo časa bila obupen boj proti premoči. Nove ameriške čete so se vrgle zdaj na Angleže in en polk jih je zgrabil od strani. Vzel je hrib v naskoku in ga očistil sovražnika. A trikrat se je še vrnil in še trikrat ga je bilo treba odbiti, predno so se hrabri vojaki vdali v svojo usodo in je ostal hrib v posesti Amerikancev.

Po končani bitki je Duvud naenkrat pogrešil svojega poročnika. Ves v skrbeh je

1) Amerikanski vojskovodja.

sam šel iskat prijatelja in ga našel z zlomljeno nogo sedeti pod drevesom.

„Ne tako strastno, Hvarton!“ je smeje vzkliknil poročnik, ko ga je tovariš ves vesel objel. „A poglej — tam-le leži eden, ki se mu je hujša godila nego meni. Planil je poleg mene naenkrat ven iz dima — kaj je hotel, ne vem — a vrnil se ni več, siromak.“

Dunvud je tekel na pokazani kraj in zagledal v svoje začudenje nepoznanega starca.

„Stari mož je, ki je poznal mojo mater!“ je zaklical Mazonu.

Starec je ležal vznak — poleg njega mušketa — roke je tiščal na prsih — ena je držala majhno svetlo stvar...

Dunvud se je nagnil nad mrtveca in videl kraj, kjer je bila krogla prodrla v srce. Kar je držal v roki, je bila majhna kovinasta škatljica, katero je bil moral v poslednjem hipu izvleči iz nedrij.

Ko jo je Dunvud odprl, je našel notri listič, na katerem je strmè čital sledeče :

„Okolnosti velike politične važnosti, od katerih sta odvisna sreča in življenje mnogih, so zakrivale doslej, kar naj razodenejo te vrstice. Harvi Breza je bil dolgo let zvest, neplačan služabnik svoje domovine. Člo-

vek ni mogel poplačati njegove plemenitosti
— Bog bo storil to nekoč!

Jurij Vošington.“

Bil je v o h u n nevtralnih tal, ki je umrl,
kakor je živel: zvest domovini in mučenik
svobode.

TISKOVNE POMOTE.

V „Predgovoru“ čitaj: **čuvstvo** — ne čustvo.

Na strani 215 čitaj: **oken** — ne okenj.

„ „ 242 „ **s** prizanesljivostjo — ne z prizanesljivostjo.

Na strani 259 čitaj: pustili **ulti** — ne pustili niti.

„ „ 262 „ **znatno** boljšega — ne neznatno boljšega.

Na strani 264 čitaj: mesec **vzide** — ne izide.

„ „ 287 „ **zagovarjal** — ne razgovarjal.

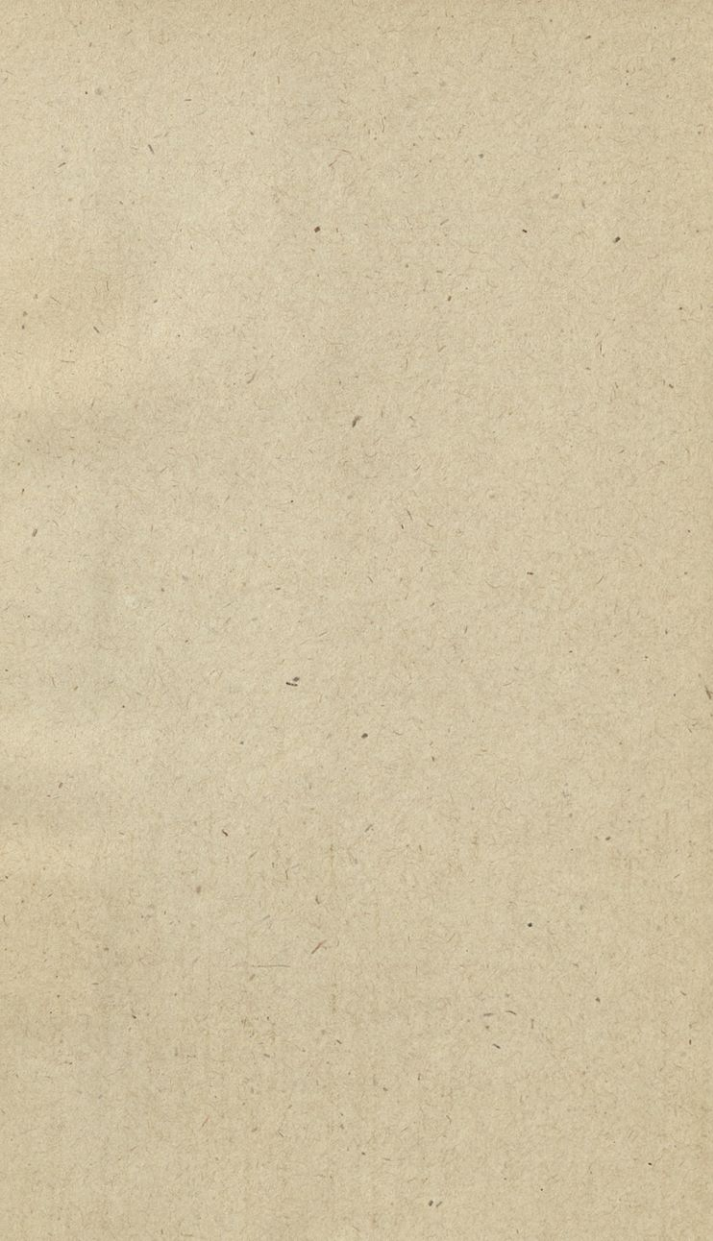
„ „ 353 „ **uzdo** — ne ujzdo.

„ „ 393 „ **jezdecev** — ne jezdecov.

„ „ 395 „ **bi ga** bilo želeti — ne bi je bilo želeti.

Na strani 400 čitaj: **je gledal** — ne je bil gledal.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS 0

00000442508

